

Subnational Business Ready u Europskoj uniji 2024.: **HRVATSKA**

© 2024. Međunarodna banka za obnovu i razvoj / Svjetska banka
1818 H Street NW, Washington, DC 20433
Telefon: 202-473-1000; Internet: www.worldbank.org

Neka prava pridržana
1 2 3 4 19 18 17 16

Ovaj dokument izradilo je osoblje Svjetske banke uz vanjske suradnike. Nalazi, tumačenja i zaključci izraženi u ovom dokumentu ne odražavaju nužno stajališta Svjetske banke, njezina Odbora izvršnih direktora ili vlada koje oni predstavljaju. Svjetska banka ne jamči točnost podataka uključenih u ovaj dokument. Granice, boje, denominacije i druge informacije prikazane na bilo kojoj karti u ovom dokumentu ne impliciraju nikakvo stajalište Svjetske banke o pravnom statusu bilo kojeg područja ili potvrdu ili prihvatanje tih granica. Sve karte u ovom izvješću izradila je Kartografska jedinica Grupe Svjetske banke.

Ništa u ovom dokumentu ne čini niti se može smatrati ograničenjem ili odricanjem povlastica i izuzeća Svjetske banke, a koje inače pripadaju Svjetskoj banci.

Podrška Europske komisije za izradu ove studije ne podrazumijeva odobravanje njezinog sadržaja koji odražava samo stavove autora te se Europska komisija ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njoj.

Prava i dozvole

Ovaj je dokument dostupan na temelju licence *Creative Commons Attribution IGO 3.0 (CC BY 3.0 IGO)* <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/igo/>. Na temelju licence Creative Commons Attribution smijete kopirati, distribuirati, prenositi i prilagoditi ovaj dokument, uključujući u komercijalne svrhe, pod sljedećim uvjetima:

Imenovanje—Molimo da ovaj dokument citirate kako slijedi: Svjetska banka. 2024. *Subnational Business Ready u Europskoj uniji 2024.: HRVATSKA*. Washington, DC: Svjetska banka. Licenca: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO.

Prijevodi—Izrađujete li prijevod ovog dokumenta, molimo da uz imenovanje navedete sljedeće ograničenje odgovornosti: *Ovaj prijevod nije izradila Svjetska banka i ne bi se smio smatrati službenim prijevodom Svjetske banke. Svjetska banka nije odgovorna ni za kakav sadržaj ili pogrešku u prijevodu.*

Prilagodbe—Ako prilagođavate ovaj dokument, molimo da uz imenovanje navedete sljedeće ograničenje odgovornosti: *Ovo je prilagodba izvornog dokumenta Svjetske banke. Stajališta i mišljenja izražena u ovoj prilagodbi isključiva su odgovornost autora prilagodbe i Svjetska banka ih nije potvrdila.*

Sadržaj trećih strana—Svjetska banka nije nužno vlasnik svake komponente sadržaja ovog dokumenta. Svjetska banka stoga ne jamči da se korištenjem pojedinačne komponente ili dijela ovog dokumenta u vlasništvu treće strane ne krše prava tih trećih strana. Isključivo Vi snosite rizik od tužbe koji proizlazi iz takve povrede. Ako želite ponovno koristiti komponentu ovog dokumenta, Vaša je odgovornost odrediti je li potrebno dopuštenje za to ponovno korištenje te dobiti dopuštenje vlasnika autorskog prava. Primjeri komponenti mogu uključivati, ali nisu ograničeni na tablice, slike ili fotografije.

Sve upite u pogledu prava i licenci potrebno je uputiti na adresu World Bank Publications, The World Bank Group, 1818 H Street NW, Washington, DC 20433, USA; e-pošta: pubrights@worldbank.org

Tablica sadržaja

Predgovor	2
Zahvale	4
Sažetak	6
Metodologija	12
1. Pregled	16
1.1 Ukupni rezultati	17
1.2 Zaključci iz podataka <i>Enterprise Surveys</i>	21
1.3 Pokretanje poslovanja.....	24
1.4 Mjesto poslovanja.....	27
1.5 Komunalne usluge.....	33
1.6 Rješavanje sporova.....	39
1.7 Insolventnost poduzeća	43
2. Pojedinosti o pokretanju poslovanja	47
3. Pojedinosti o mjestu poslovanja	61
Dovozne dozvole za gradnju.....	62
Okolišne dozvole.....	72
Prijenos prava vlasništva	79
4. Pojedinosti o komunalnim uslugama	92
Električna energija	93
Vodne usluge.....	105
Internet	115
5. Pojedinosti o rješavanju sporova	125
6. Pojedinosti o insolventnosti poduzeća	139
Popis literature	151

Predgovor

U svijetu oslabljenog poslovnog rasta, nezaposlenosti i višestrukih socioekonomskih kriza, značaj razumijevanja i poboljšanja poslovne klime se ne može dovoljno naglasiti. Pokretanje *Subnational Business Ready (B-READY)* studija odvija se u ključnom trenutku u kontekstu europskog gospodarskog krajolika – one pružaju rigorozan i sveobuhvatan pregled poslovnog okruženja u različitim regijama unutar šest država članica Europske unije: Bugarske, Hrvatske, Mađarske, Portugala, Rumunjske i Slovačke. Ova inicijativa nije samo analitička – ona je temeljno transformativna, s ciljem kataliziranja reformi politika i osnaženja privatnog sektora iskorištavanjem različitih regionalnih prednosti unutar Europske unije.

Učinkovita suradnja između Svjetske banke i Europske komisije, posebno Glavne uprave za regionalnu i urbanu politiku (GU REGIO), bila je ključna u pružanju potpore državama članicama u postizanju kohezivnih ciljeva politike. Ova suradnja također je generirala globalno relevantne analitike i prelijevanja znanja. Pokretanje ovih *Subnational B-READY* studija temelji se na prethodnim studijama koje je finansirala GU REGIO, u kojima je između 2017. i 2022. uspoređeno 115 lokacija u 16 država članica.

Predanost Svjetske banke promicanju gospodarskog rasta i ublažavanju prepreka koje ometaju rast privatnog sektora usko je usklaćena s ciljem eliminiranja siromaštva na planetu pogodnom za život. To je odraženo u metodičnom pristupu *Subnational B-READY* tima – analizi i usporedbi poslovnog okruženja na lokalnoj razini radi poticanja održivog i uključivog gospodarskog rasta. Uključivanjem aspekata ekološke održivosti u svoje procjene, *Subnational* projekt izravno podupire mandat Grupe Svjetske banke za planet pogodan za život. Uz neprestanu potporu Europske

komisije, projekt pruža pregled regulatornih procesa zemalja, naglašavajući regionalne varijacije u poslovnim regulativama i njihovu praktičnu provedbu. *Subnational* studije pružaju puteve za razvoj učinkovitih regulatornih okvira i poboljšanih administrativnih procesa koji su ključni za gospodarsku otpornost i rast.

Usredotočenošću na niz tema, uključujući pokretanje poslovanja, mjesto poslovanja, komunalne usluge, rješavanje sporova i insolventnost poduzeća, *Subnational* projekt osigurava sveobuhvatnu procjenu čimbenika koji utječu na poslovnu klimu. Olakšavanje pokretanja poslovanja ključno je za otvaranje radnih mjesta i gospodarski rast, uz jednostavne procese registracije i transparentnost koja štiti poslovni integritet. Osigurana vlasnička prava i učinkovito upravljanje zemljištem promiču ulaganja i tržišnu učinkovitost, dok pouzdani okolišni okvir za gradnju štiti javnost i osigurava održivost. Pouzdane komunalne usluge, osobito električna energija i vodne usluge, od ključne su važnosti za poslovanje i profitabilnost. Učinkovito rješavanje sporova i snažni pravosudni sustavi potiču ulaganja pružanjem pravovremenih i troškovno učinkovitih procesa. Nапослјетку, pouzdani okviri za insolventnost poduzeća ključni su za gospodarsku stabilnost, otpornost i očuvanje radnih mjesta. Razumijevanje i optimizacija tih područja ključni su za stvaranje okruženja pogodnog za održivo i uključivo poslovanje.

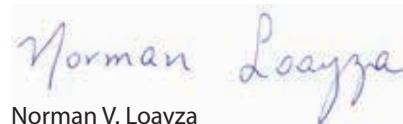
Uz to, zahvaljujući suradnji unutar *Subnational B-READY* studija koje se provode u skladu s prioritetima nacionalnih i lokalnih vlasti jamči se da su spoznaje iz studija relevantne i provedive. Ovaj angažman dokaz je zajedničke prednosti različitih razina vlasti poboljšanju poslovne prakse za pojačan gospodarski učinak.

Kako se ove procjene razvijaju, njihov zadatak nadilazi utvrđivanje razlika - cilj je usmjeriti tvorce politika i poticati dijalog između lokalnih i nacionalnih vlada i privatnog sektora. Razmjena najboljih praksi i uspješnih priča namijenjeni su poticanju inovativnih i učinkovitih reformi u svim regijama, time uspostavljajući presedan za buduća gospodarska poboljšanja.

U suštini, *Subnational B-READY* studije za ovih šest zemalja predstavljaju više od pukih izvješća – ona su vodič k pametnjim, učinkovitijim politikama koje osnažuju društva i potiču značajan gospodarski rast. Uvjereni smo da će uvidi iz ovih procjena biti katalizator za znatne korake u razvoju privatnog sektora i donošenju ekonomskih politika na regionalnoj i nacionalnoj razini.

Izražavamo najdublju zahvalnost svim kontributorima, partnerima i dionicima, čija su stručnost i nepokolebljiva predanost bili ključni u oblikovanju ovih sveobuhvatnih studija. Vaš kontinuirani angažman i pronicljive povratne informacije ključni su za napredak naše misije poboljšanja poslovnih okruženja na globalnoj razini, time utirući puteri obnovljenog rasta i prosperiteta.

Norman V. Loayza
Direktor, Razvojna ekonomija
Grupa za globalne pokazatelje, Svjetska banka

Zahvale

Studija *Subnational Business Ready (B-READY)* u Hrvatskoj je provedena pod pokroviteljstvom Ministarstva gospodarstva, a financirala ju je Glavna uprava Europske komisije za regionalnu i urbanu politiku.

Ovo izvješće izradio je tim Svjetske banke pod vodstvom Juliena Vilquina i Marka Grujičića. Tim su činili Razvan Antonescu, Andrea August, Ema Banić, Tatjana Bošković, Gina Cardenas Varon, Edgar Chavez, Ana Santillana Farakos, Lilla Fordos, Maksym Iavorskyi, Mihir Nikhil Madhekar, Trimor Mici, Djordje Miloševic, Andrei Moarcăş, Daša Musulin, Mădălina Papahagi, Alberto Pellicano, Tommaso Rooms, Aldo Sanchez, Ben Solis, Predrag Šutanovac, Burak Turkgulu i Veerle Verhey. Tim je zahvalan na vrijednim komentarima recenzentata iz cijele Grupe Svjetske banke. Marcel Ionescu-Heroiu, Arvind Jain, Klaus Adolfo Koch-Saldarriaga, Andres Federico Martinez, Nina Pavlova Mocheva, Sergio Ariel Muro i Pilar Salgado Otonel pregledali su cijeli tekst. Norman Loayza, Marina Wes, Goran Tinjić, Anna Akhalkatsi, Lasse Melgaard, Jehan Arulpragasam i Reena Badiani-Magnusson pružili su smjernice i vodstvo. Giovanni Bo, Alina Gres, Corina Grigore, Irina Koval, Monique Pelloux, Julie Biau i Serge Randriamiharisoa pružili su vrijednu pomoć i komentare u različitim fazama projekta.

Izvješće su uredili Matt Zoller, Deviah Machimanda Appaiah, Charles Hagner i Susan Boulanger; izgled je djelo Luis Liceaga.

Tim projekta *Subnational B-READY* posebno zahvaljuje na projektnoj potpori pet hrvatskih gradova, Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije, Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, Ministarstva prostornoga

uređenja, graditeljstva i državne imovine, Hrvatske javnobi-jježničke komore, Stalnog arbitražnog sudišta pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, Trgovačkih sudova u Osijeku, Rijeci, Splitu, Varaždinu i Zagrebu, Zemljišnoknjižnim odjelima Općinskih sudova u Rijeci, Splitu, Varaždinu i Zagrebu, Državne geodetske uprave, Financijske agencije, Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti, Hrvatske energetske regulatorne agencije, Hrvatskih voda, HEP ODS (Elektroprimorje Rijeka, Elektroslavonija Osijek, Elektrodalmacija Split, Elektra Varaždin, Elektra Zagreb), Vijeća za vodne usluge, Vodoopskrbe i odvodnje Zagreb, Varkoma Varaždin, Vodovoda i kanalizacije Rijeka, Vodovoda i kanalizacije Split te Vodovoda Osijek.

Prikupljanje podataka provedeno je u suradnji s Odvjetničkim društvom Hanžeković & Partneri i Best Advisory d.o.o. Studiji je doprinjelo više od 200 poslovnih savjetnika, inženjera, odvjetnika, arhitekata, građevinskih stručnjaka, pružatelja komunalnih usluga, javnih službenika, sudaca i ovršitelja. Tim želi izraziti posebnu zahvalnost državnim i lokalnim javnim službenicima te pravosudnim djelatnicima koji su sudjelovali u projektu i koji su dali komentare tijekom konzultacija i revizije podataka.

Subnational B-READY je djelo Ureda potpredsjednika za razvojnu ekonomiju (DECVP), pod vodstvom Indermita Gilla, višeg potpredsjednika i glavnog ekonomista Grupe Svjetske banke. Projekt *B-READY* smješten je u Grupu globalnih pokazatelja, Razvojna ekonomija (DECIG), a nadzire ga Norman Loayza (direktor DECIG). *Subnational B-READY* projekte provodi tim pod vodstvom Mădăline Papahagi (viša specijalistkinja za privatni sektor, DECSN) i Valentine Saltane (rukovoditeljica, DECSN), u suradnji s drugim DECIG jedinicama (*Business Ready*, pod vodstvom

Valerie Perotti i *Enterprise Analysis*, pod vodstvom Jorgea Rodriguez Meza).

Enterprise Analysis tim prikupio je sve *B-READY* podatke na razini društava kroz provedbu proširenih *Enterprise Surveys* upitnika i pružio neprocjenjive savjete za dizajniranje upitnika i razvoj pokazatelja. Ovaj tim predvodi Jorge Rodriguez Meza (rukovoditelj) i čine ga Gemechu Aga, Nesma Ali, David C. Francis, Norma Janeth Gomez Caceres, Caroline Gomes Nogueira, Arvind Jain, Filip Jolevski, Nona

Karalashvili, Hibret Maemir, Eugenia Aurora Rodriguez Cuniolo, Davide Salvatore Mare, William Soh, Nazim Tamkoc, Kohei Ueda, Domenico Viganola, Rose Wairimu Gachina i Joshua Wimpey.

Tim upućuje isprike svim pojedincima ili organizacijama nehotice izostavljenim s ovog popisa i zahvaljuje svim kontributorima *Subnational B-READY* u Europskoj uniji, uključujući one čija imena možda nisu navedena ovdje.

Sažetak

Subnational Business Ready (B-READY) u Europskoj uniji: Sveobuhvatna procjena regionalne poslovne klime

Serija *Subnational B-READY* u Europskoj uniji (EU) je projekt koji vodi Svjetska banka u partnerstvu s Glavnom upravom Europske komisije za regionalnu i urbanu politiku (GU REGIO) s ciljem procjene i poboljšanja poslovnog okruženja u različitim regijama unutar EU-a. Ove godine *Subnational B-READY* serija obuhvaća 40 gradova u šest država članica EU-a – Bugarskoj, Hrvatskoj, Mađarskoj, Portugalu, Rumunjskoj i Slovačkoj – time obuhvativši 36 europskih regija. Ova faza dopunjuje prethodne *Subnational* studije Svjetske banke provedene u tim zemljama između 2017. i 2022. U širem smislu, ranija *Subnational* u EU izvješća procjenila su poslovna okruženja u Bugarskoj, Mađarskoj i Rumunjskoj (2017.); Hrvatskoj, Češkoj, Portugalu i Slovačkoj (2018.); Grčkoj, Irskoj i Italiji (2020.); Austriji, Belgiji i Nizozemskoj (2021.); i Danskoj, Finskoj i Švedskoj (2022.), time obuhvativši 115 lokacija u 16 država članica EU-a. Ovim studijama su uspostavljeni temelji za prepoznavanje regulatornih nedostataka i razmjenu najboljih praksi za jačanje regionalne ekonomske kohezije EU-a. U sklopu trajnih napora, tim pokreće drugi krug ocjenjivanja, koji će obuhvatiti više od 60 gradova Češke, Grčke, Irske, Italije, Poljske i Španjolske. Treći krug bi trebao započeti 2025. godine, proširujući procjenu na više država članica EU-a.

Cilj

Primarni cilj studije *Subnational B-READY* je identificirati i riješiti regionalne razlike u regulatornom okruženju i promicati reforme koje potiču rast privatnog sektora, otvaranje radnih mjeseta i održivost. Serija *Subnational B-READY* donosi rigoroznu analizu poslovne klime na lokalnoj razini vođenu podacima, nudeći korisne uvide tvorcima politika. Ispitujući ključna područja životnog ciklusa društva – Pokretanje poslovanja, Mjesto poslovanja (uključujući Dozvole za gradnju, Okolišne dozvole i Prijenos prava vlasništva), Komunalne usluge (Električna energija, Vodne usluge i Internet), Rješavanje sporova i Insolventnost poduzeća – ovo izvješće nudi putokaz za poboljšanje administrativnih procesa i regulatornih okvira koji izravno utječu

na poslovanje na lokalnoj razini u pet hrvatskih gradova: Osijeku, Rijeci, Splitu, Varaždinu i Zagrebu.

Ciljna publiku

Ova serija *Subnational B-READY* izvješća namijenjena je širokoj publici, od državnih službenika do lokalnih vlasti, od dionika iz privatnog sektora do razvojnih agencija, tvoraca politika i istraživača. Svrha ovih zaključaka je pomoći tim grupama da identificiraju najbolje prakse, smanje regulatorna uska grla i potaknu jedinstvenije i učinkovitije poslovno okruženje u regijama. Osim toga, prikupljeni podaci služe kao učinkovit alat za lokalne samouprave, omogućujući im usporedbu i praćenje uspjeha tijekom vremena u odnosu ne samo na nacionalne standarde, već i na međunarodne referentne vrijednosti. Sveobuhvatni temeljni skupovi podataka za pojedine zemlje pružaju obilne mogućnosti za daljnja istraživanja u području razvoja i rasta privatnog sektora.

Važnost regionalnih podataka

Uvid u regionalnu dinamiku omogućuje veću jedinstvenost i održivost gospodarstva u njegovom gospodarskom rastu. *Subnational B-READY* izvješća nude vladama dokaze potrebne za osmišljavanje ciljanih reformi, omogućujući regijama da poboljšaju svoju poslovnu klimu i premoste razlike u rezultatima. Ključnim zaključcima želi se potaknuti uzajamno učenje među regijama širenjem dobroih praksi uočenih u gradovima s visokom uspješnosti. Očekuje se da će takva razmjena najboljih praksi dovesti do međuregijskih poboljšanja i konačno potaknuti konkurentnost diljem EU-a.

Ističući kako postignuća tako i područja za poboljšanje, ove procjene imaju za cilj podržati tvorce nacionalnih i regionalnih politika u poticanju značajnih reformi. Na ovaj način projekt predstavlja primjer zajedničke predanosti Svjetske banke i GU REGIO-a jačanju gospodarske kohezije i otpornosti unutar EU-a putem rigorozne analize i preporuka za politike utemeljenih na dokazima.

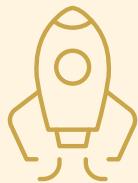
Ključni zaključci

- ▶ Svaki hrvatski grad ima prostora za poboljšanje u većini ocijenjenih tema. Primjerice, Varaždin ostvaruje vrhunski uspjeh u temi Mjesta poslovanja, ali zaostaje za drugim gradovima u Rješavanju sporova. Split je dobio višu ocjenu za Insolventnost poduzeća, dok je niži uspjeh ostvario u temi Mjesto poslovanja.
- ▶ Na temu Pokretanja poslovanja, osnivanje društva provodi se s jednakom učinkovitošću u svim ocijenjenim gradovima. Osim toga, svi gradovi postigli su ocjenu operativne učinkovitosti od 99,5 od 100 bodova. Osnivanje društva je brzo i jeftino.
- ▶ Varaždin ima najveću razliku između svoje najbolje (Pokretanje poslovanja) i najgore (Rješavanje sporova) ocjene za te teme. Podaci dobiveni kroz *Enterprise Surveys* pokazuju da više rukovodstvo društava vidi sudove kao važnu prepreku poslovanju u Varaždinu više nego u drugim ocijenjenim gradovima.
- ▶ Proces ishođenja dozvole za gradnju najučinkovitiji je u Varaždinu, gdje traje četiri mjeseca, zbog učinkovitosti u izdavanju potrebnih dozvola lokalne samouprave. Nasuprot tome, proces je najsporiji u Splitu, gdje traje gotovo godinu dana.
- ▶ Na nacionalnoj razini, 8 posto hrvatskih društava prijavilo je pristup zemljištu kao prepreku – što je znatno niže nego u nekim usporedivim zemljama poput Slovačke, Rumunske i Portugala. Najniži postotak u Hrvatskoj zabilježen je u Zagrebu (4 posto).
- ▶ Vrijeme potrebno za proces priključenja električne energije varira. Razlike proizlaze prvenstveno iz potrebnog razdoblja čekanja za dobivanje dozvole za iskop od strane lokalne samouprave i iz završetka vanjskih radova. Dobivanje novog priključka najbrže je u Osijeku (83 dana), a najsporije u Splitu (99 dana).
- ▶ Na području komunalnih usluga ocjena Zagreba je značajno niža od ostalih gradova uglavnom zato što proces priključenja vode traje duže – 95 dana u Zagrebu, u usporedbi s 31 danom u Osijeku i 37 dana u Rijeci.
- ▶ Automatizacija sudova, osposobljavanje i specijalizacija ključni su pokretači povećanja operativne učinkovitosti postupaka vezanih uz Insolventnost poduzeća. Sudovi u kojima su ispitanici primijetili ograničeni pristup internetskoj vezi ili nedostatak informatičke opreme općenito su ti kojima je potrebno više vremena za dovršetak predmeta.
- ▶ Gradovi poput Splita izvrsni su i u vremenu potrebnom za rješavanje postupaka stečaja i predstečaja dok Zagreb ima bolji rezultat u predstečajnim nego u stečajnim postupcima zahvaljujući većoj stručnoj specijalizaciji lokalnih sudaca u pravnim i ekonomskim pitanjima. Zagreb zaostaje u pogledu operativne učinkovitosti suda, uglavnom zbog vremena koje je potrebno za prolazak kroz postupak stečaja: 40 mjeseci, što je četiri mjeseca sporije od Rijeke, drugog najsporijeg grada.
- ▶ Općenito, Stup III, koji ocjenjuje operativnu učinkovitost regulatornog okvira, uzrok je većine varijacija među gradovima, posebno na temu Insolventnosti poduzeća.

Područja za poboljšanje

Pokretanje poslovanja

Višestrukost kanala za registraciju društva u Hrvatskoj proizvela je fragmentirani proces registracije. Modernizacija hrvatskog režima registracije društva i usklađivanje s praksama i direktivama EU-a zahtijevat će integraciju različitih baza podataka, zatvaranje paralelnih online i fizičkih kanala za usluge registracije te digitalizaciju i integraciju svih postupaka registracije za sve vrste pravnih osoba u jednu platformu. Slično tome, preispitivanjem pravila za odobravanje naziva društva putem transparentnijeg procesa moglo bi se pomoći hrvatskim poduzetnicima. Nadležna tijela također bi mogla istražiti pristup kojim se vodi Portugal, gdje je unaprijed odobren popis imena dostupan poduzetnicima prije registracije.

Ostala područja za poboljšanje Pokretanja poslovanja u Hrvatskoj uključuju ukidanje zahtjeva za početnim temeljnim kapitalom za društva s ograničenom odgovornošću. Uklanjanje minimalnog zahtjeva za temeljni kapital usklađeno je s trendovima u drugim državama članicama EU-a, uključujući Belgiju, Finsku, Irsku i Nizozemsku. Druge države članice EU-a, kao što su Bugarska, Grčka i Portugal, smanjile su zahtjev za temeljnim kapitalom na manje od 0,1 posto prihoda po stanovniku.

Mjesto poslovanja

Nedavno uvedene reforme i digitalna transformacija poboljšale su javne usluge i transparentnost informacija za izdavanje dozvola za gradnju. Na primjer, modul eKonferencije u sustavu eDozvola smanjio je broj koraka potrebnih za ishodjenje tih dozvola. Unatoč ovim naporima, investitori i dalje moraju čekati oko pet mjeseci od početnog zahtjeva za izdavanjem dozvola za gradnju do primitka, i u prosjeku oko dva mjeseca od početnog zahtjeva za uporabnu dozvolu do primitka, uglavnom zbog zaostataka u općini. Iz tog razloga, Hrvatska bi mogla razmotriti uvođenje brzog postupka za dodatnu naknadu. Novi propisi mogli bi uspostaviti različite razine provjere, a time i različitog trajanja za različite razine složenosti. Austrijski glavni grad Beč implementirao je pojednostavljene,

brze procese izdavanja dozvola za gradnju za jednostavnu niskorizičnu gradnju. Ovaj proces omogućuje investitoru da započne gradnju mjesec dana nakon podnošenja zahtjeva ako nadležno tijelo za gradnju nije navelo da se primjenjuju standardni postupci obrade dozvola.

Još jedno rješenje za povećanje učinkovitosti bilo bi ulaganje u poboljšanje metodologije tijeka rada i internih IT procesa kako bi se definirala preraspodjela i zapošljavanje osoblja za obradu prijava. Poboljšanje procesa izdavanja dozvola za gradnju moguće je zapošljavanjem većeg broja novih kvalificiranih stručnjaka koji će se specijalizirati za rad na konkretnim koracima u procesu izdavanja dozvola. Ostala područja poboljšanja uključuju unapređenje prostornog planiranja Hrvatske integracijom modula ePlanovi i eRežimi. Značajke modula ePlanovi za izradu službenih karata prostornih planova poboljšat će odluke o planiranju, osigurati automatiziranu kontrolu uvoza podataka u skladu s unaprijed utvrđenim pravilima i prijaviti pogreške koje je potrebno ispraviti. Modul eRežimi omogućio bi izradu planova u stvarnom vremenu za svu infrastrukturu ispod i iznad zemlje, čime bi se omogućilo uvođenje politike da se radovi kopanja za komunalnu infrastrukturu izvode samo jednom. Ovi bi razvojni koraci mogli poboljšati učinkovitost i standardizaciju procesa dobivanja dozvola dok se kreću prema potpunoj digitalizaciji.

Hrvatska bi mogla razmotriti razvoj i implementaciju sveobuhvatne online platforme koja bi modernizirala i pojednostavila proces izdavanja okolišnih dozvola. Novi digitalni sustav mogao bi biti osmišljen tako da zamjeni trenutačnu metodu prijave papirnatim putem i uvede učinkovitost u obradi dozvola. Oslanjajući se na uspješne modele, Hrvatska bi mogla imati koristi od usvajanja potpuno integrirane online platforme za izdavanje okolišnih dozvola slične portugalskom SILiAmb sustavu koji uključuje cijeli niz online funkcionalnosti koje pojednostavljaju proces izdavanja dozvola i poboljšavaju angažman dionika. Nadalje, zemlja bi mogla poduzeti dvojnu strategiju za povećanje učinkovitosti postupaka izdavanja okolišnih dozvola povećanjem jasnoće pravnih normi i jačanjem kapaciteta državnih službenika kroz kontinuirane programe obuke.

Kako bi se dodatno unaprijedilo upravljanje zemljištem i prijenos nekretnina u Hrvatskoj, u zemljišnim knjigama mogao bi se uspostaviti poseban namjenski mehanizam obeštećenja. Osim toga, zemljišnoknjižni odjeli opterećeni zaostacima mo-

gli bi razmatrati dijeljenje dijela radnog opterećenja s manje opterećenim odjelom. Nапослјетку, nadležna tijela mogla bi povećati transparentnost sustava zemljišne administracije objavljivanjem i ispunjavanjem standarda usluge kako u zemljišnim knjigama tako i u katastru, kao i izradu statistika o sporovima vezanim uz nekretninu i vremenu koje je bilo potrebno za njihovo rješavanje.

Komunalne usluge

Kako bi se unaprijedila usluga opskrbe električnom energijom u hrvatskim gradovima, jedno od mogućih poboljšanja mogla bi biti zamjena Potvrde o uporabljivosti izvedene električne instalacije s Obavijesti o sukladnosti za opskrbu elek-

tričnom energijom. Iako je osiguranje sigurnosti i kvalitete električnih instalacija od presudne važnosti, to je moguće postići bez nametanja dodatnih prepreka za ishođenje novih priklučaka. U drugim državama članicama EU-a, kao što su Danska i Njemačka, propisi omogućuju izvođačima unutarnjih instalacija podnošenje certifikata koji osigura kvalitetu i sigurnost bez potrebe za inspekcijom treće strane. Također, učinkovitost online platforme koja se koristi u Hrvatskoj mogla bi se poboljšati jer mnogi korisnici i dalje preferiraju opciju podnošenja zahtjeva za priklučenje e-poštom ili papirnatim putem zbog nedostatnog poznavanja platforme. HEP (Hrvatska elektroprivreda) kratkoročno bi mogao povećati učinkovitost određivanjem jedinstvene kontaktne točke kako bi se korisnicima pomoglo tijekom cijelog procesa priklučenja, osiguravajući učinkovitu komunikaciju. Dugoročno bi hrvatski gradovi mogli slijediti pristup koji je usvojila Nizozemska, gdje centralizirana platforma omogućuje online zahtjeve za različite komunalne priklučke. Ovaj centralizirani sustav bi pojednostavio procese izdavanja dozvola, uskladio lokalne i nacionalne zakone te promicao učinkovitost.

Hrvatski gradovi mogli bi povećati učinkovitost i transparentnost ishođenja dozvola za iskop integriranjem lokalnih vodoopskrbnih sustava s nacionalnom platformom eGrađevinska dozvola. Ova mjeru bi bila korisna za gradeve kao što je Zagreb, gdje ishođenje dozvole za iskop od strane lokalne samouprave traje mjesec dana. Tehnološka rješenja, zajedno s kampanjama podizanja svijesti korisnika i mehanizmima za rješavanje problema u stvarnom vremenu, pokazala su se vrlo učinkovitima u ublažavanju kašnjenja. Nadalje, ova bi rješenja mogla olakšati prikupljanje podataka kako bi se utvrdili glavni uzroci kašnjenja. Uvođenje sustava za praćenje prijava bila bi jednakо ključna u pojednostavljenju procesa. Gradovi u Hrvatskoj

mogli bi slijediti primjer Rijeke, gdje ishođenje dozvole za iskop za priključenje na vodovodnu mrežu zahtjeva samo 10 dana. U Rijeci se učinkovitost pripisuje redovitim sastancima poznatima kao „Koordinacija za usuglašavanje aktivnosti i zahvata na prometnicama i javnim površinama“, u kojima sudjeluju predstavnici HEP Elektroprivreda Rijeka, Vodovoda i kanalizacije Rijeka, Hrvatskih cesta i drugi dionici, s ciljem usklađivanja procesa izdavanja dozvola. Kako bi se poboljšala učinkovitost, gradovi bi također mogli nastojati digitalizirati procese kao što su online prijave za vodovodni priklučak. Osim toga, zemlja bi mogla poboljšati svoj regulatorni okvir uvođenjem finansijskih i nefinansijskih poticaja za poticanje usvajanja praksi upravljanja potražnjom za vodom.

Rješavanje sporova

Poboljšanje hrvatskog okvira za rješavanje sporova zahtjeva rješavanje nekoliko ključnih područja. Prvo, objava svih prvostupanjskih i žalbenih sudskih odluka online u bazi podataka koja se može pretraživati povećala bi transparentnost i poboljšala povjerenje javnosti. Drugo, promicanjem alternativnih mehanizama rješavanja sporova mogao bi se smanjiti broj predmeta i time opterećenost sudaca i umanjiti broj zaostalih predmeta. Konačno, iako je Hrvatska ostvarila napredak u digitalizaciji svog pravosudnog sustava, mogla bi dodatno ojačati digitalne kapacitete svih svojih sudova kako bi uveli već dostupnu digitaliziranu platformu za objavljivanje sudskih rasporeda ročišta online putem.

Insolventnost poduzeća

Utvrđeno je nekoliko ključnih područja za jačanje okvira za insolventnost u Hrvatskoj. Prvo, kako bi se poboljšala učinkovitost postupaka, moglo bi se pružiti prilagođeno i kontinuirano obrazovno osposobljavanje kako za suce tako i za stečajne upravitelje u temi insolventnosti. Time bi se osiguralo donošenje kvalitetnijih odluka u postupcima insolventnosti. Drugo, provođenje nadzora nad radom i ocjenjivanje uspješnosti stečajnih upravitelja povećalo bi njihovu odgovornost, učinkovitost i profesionalnost. Konačno, uključivanjem posebnih postupaka za mikro, mala i srednja poduzeća u regulatorni okvir pružile bi se jednostavnije i poboljšane druge prilike za lokalna poduzeća.

Tablica 1. Sažetak potencijalnih prilika za poboljšanje propisa u Hrvatskoj

Tema	Područja poboljšanja	Relevantni dionici
Pokretanje poslovanja	Prijelaz na jedan kanal za registraciju društva	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo gospodarstva Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Ukidanje zahtjeva za početnim temeljnim kapitalom za društva s ograničenom odgovornošću	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Povećanje izvjesnosti u provjeri imena društva	
Mjesto poslovanja	Dozvole za gradnju	
	Smanjiti vrijeme čekanja za obradu dozvola lokalne samouprave	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
	Unaprijediti prostorno planiranje u Republici Hrvatskoj s integracijom modula ePlanovi i eRežimi	
	Okolišne dozvole	
	Razvoj i implementacija integrirane online platforme za izdavanje okolišnih dozvola	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo gospodarstva Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost
	Pojednostavljivanje regulatornog okvira i jačanje kapaciteta državnih službenika	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije
	Prijenos prava vlasništva	
	Dovršavanje integracije zemljišnih knjiga i katastarskih evidencija	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Državna geodetska uprava
	Potpuna registracija svih privatnih nekretnina u zemlji	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Zaključivanje sporazuma o dijeljenju radnog opterećenja	<ul style="list-style-type: none"> Općinski sudovi
Komunalne usluge	Uspostava posebnog mehanizma obeštećenja u zemljišnim knjigama	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Povećanje transparentnosti sustava zemljišne administracije	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Državna geodetska uprava
	Električna energija	
	Poboljšanje pouzdanosti opskrbe električnom energijom	<ul style="list-style-type: none"> Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA) Ministarstvo gospodarstva Hrvatska elektroprivreda (HEP)
	Zamjena Potvrde o uporabljivosti izvedene električne instalacije s Obavijesti o sukladnosti za opskrbu električnom energijom	
	Jačanje online platforme	
	Vodne usluge	
Komunalne usluge	Pojednostavljivanje procesa ishođenja dozvole za iskop	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine Lokalna samouprava Vodoopskrbna društva
	Pregled procesa ishođenja dozvole za iskop	<ul style="list-style-type: none"> Hrvatske ceste Lokalna samouprava Vodoopskrbna društva
	Poboljšanje digitalizacije	<ul style="list-style-type: none"> Vodoopskrbna društva
	Poticanje praksi za uštedu vode	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo gospodarstva Nacionalni regulator (Vijeće za vodne usluge)

Tablica 1. Sažetak potencijalnih prilika za poboljšanje propisa u Hrvatskoj

Tema	Područja poboljšanja	Relevantni dionici
Rješavanje sporova	Proširivanje objave sudskih presuda	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Promicanje alternativnih mehanizama rješavanja sporova	
	Unaprjeđenje digitalizacije sudova	
Insolventnost poduzeća	Usvajanje prilagođenih programa osposobljavanja za suce koji se bave postupcima insolventnosti	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije
	Provodenje kontinuiranih programa osposobljavanja stečajnih upravitelja	
	Provodenje nadzora i ocjenjivanja uspješnosti stečajnih upravitelja	
	Provjeta posebnih pravila za mikro poduzeća, mala i srednja poduzeća	

Izvor: Subnational Business Ready

Metodologija

U sklopu sveobuhvatnih nastojanja Svjetske banke da promovira razvoj privatnog sektora, *Subnational B-READY* pruža procjene poslovног okruženja u odabranim gradovima unutar ocijenjenih gospodarstava s ciljem identificiranja geografskih razlika. U procjenama privatnog sektora usvojen je holistički pristup budуći da se razmatraju svi dionici u razvoju privatnog sektora – uključujući postojeća društva, potencijalne nove sudionike i građane općenito — ocjenjujući aspekte kao što su transparentnost i okolišni zahtjevi. Procjene se temelje na izvornim podacima koje je prikupio *Subnational B-READY* tim i objavljaju se putem izvješća i na internetu.

Novost je da *Subnational B-READY* koristi metodologiju *Global B-READY* izvješća, prilagođavajući ga kontekstima specifičnim za projekt, na temelju potreba klijenta. Tijekom vremena će opseg geografske obuhvaćenosti projektom rasti i njegova metodologija će se usavršavati. U prvoj fazi projekta *Subnational* u Europskoj uniji (EU), *Subnational B-READY* procjene su pripremljene za 40 gradova u šest gospodarstava EU-a – poimence, Bugarskoj, Hrvatskoj, Mađarskoj, Portugalu, Rumunjskoj i Slovačkoj.

Odabir gradova za procjene u okviru *Subnational B-READY* u EU temelji se na geografskoj pokrivenosti i veličini uz konzultacije s Europskom komisijom i nacionalnim vladama. U Hrvatskoj *Subnational B-READY* obuhvaća pet gradova u četiri regije na NUTS2¹ razini: Osijek (Panonska Hrvatska), Rijeka (Jadranska Hrvatska), Split (Jadranska Hrvatska), Varaždin (Sjeverna Hrvatska) i Zagreb (Grad Zagreb) (karta 1).

Karta 1. Gradovi u Hrvatskoj obuhvaćeni projektom *Subnational B-READY*

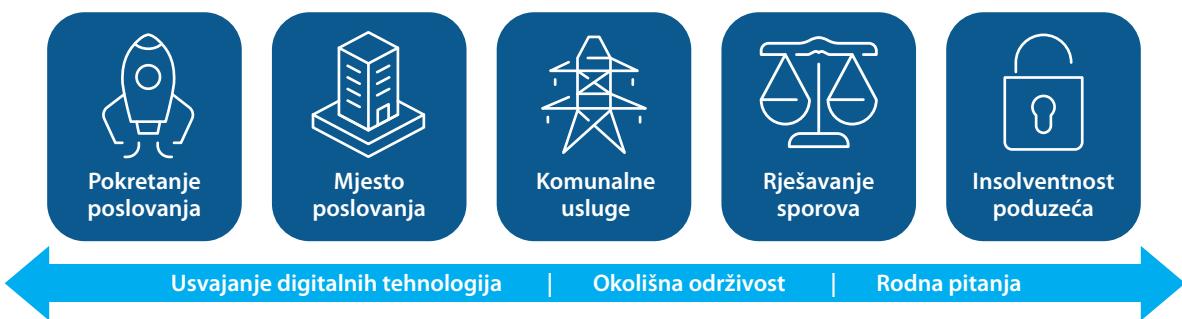
Izvor: *Subnational Business Ready*

Procjene *Subnational B-READY* u EU-u organizirane su u pet tema koje prate životni ciklus društva: Pokretanje poslovanja, Poslovna lokacija, Komunalne usluge, Rješavanje sporova i Insolventnost poduzeća (slika 1). Kroz pet tema, procjene uključuju međusektorske aktivnosti kao što su usvajanje digitalnih tehnologija, okolišnu održivost i rodna pitanja.

¹ Klasifikacija prostornih jedinica za statistiku (NUTS) standard je geokodiranja za referiranje na administrativne podjele zemalja u statističke svrhe koji je razvila i koji regulira Europska unija. Postoje tri glavne kategorije administrativnih podjela: NUTS1 (glavne socioekonomske regije), NUTS2 (osnovne regije za regionalne politike) i NUTS3 (male regije za specifične dijagnoze). Za više pojedinosti, vidi <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts>.

Slika 1. Subnational B-READY teme

Izvor: Business Ready

Svaka od pet Subnational B-READY tema počiva na tri stupnja: Regulatornom okviru, javnim uslugama i operativnoj učinkovitosti (slika 2). Stup regulatornog okvira obuhvaća pravila i propise koje društva moraju slijediti tijekom otvaranja, poslovanja i zatvaranja. Javne usluge se odnose kako na sredstva koja države osiguravaju za potporu usklađenosti s propisima tako i na institucije i infrastrukturu koje omogućuju poslovne aktivnosti. U okviru projekta su javne usluge ograničene na područja poslovnog okruženja koja se odnose na životni ciklus društva. Operativna učinkovitost se odnosi kako na jednostavnost usklađivanja s regulatornim okvirom tako i na učinkovito korištenje javnih usluga koje su izravno relevantne za društva.

Subnational B-READY metodologijom se kompilira veliki broj pokazatelja za svaki stup u okviru svake teme slijedeći

Global B-READY kategorizacije.² Odabir pokazatelja temelji se na njihovoj relevantnosti, dodanoj vrijednosti i komplementarnosti. Ovi pokazatelji imaju pet glavnih karakteristika: indikativni su za uspostavljene dobre prakse, mjerljivi su i djelotvorni kroz reforme, nastoje uravnotežiti *de jure* i *de facto* mjere unutar tema, usporedivi su među gospodarstvima i reprezentativni unutar svakog gospodarstva, i obuhvaćaju najrelevantnije aspekte svake teme.

U stupu regulatornog okvira, pokazatelji se tiču kvalitete pravila i propisa, praveći razliku između onih koji vode k ja-snoći, pravednosti i održivosti poslovnog okruženja i onih koji nameće nepotrebna ograničenja za poduzetničku aktivnost. U stupu javnih usluga, pokazatelji naglašavaju digitalizaciju, interoperabilnost, transparentnost i primjerenost usluga namijenjenih olakšavanju usklađenosti s

Slika 2. Subnational B-READY stupovi

Izvor: Business Ready

2 Izvršene su prilagodbe *Global B-READY* pokazatelja kako bi bili prikladniji za procjene unutar Subnational B-READY: dva pokazatelja u stupu operativne učinkovitosti pokretanja poslovanja su isključena jer nisu relevantna na regionalnoj razini i jedan pokazatelj u stupu operativne učinkovitosti poslovne lokacije je isključen zbog nedovoljne regionalne obuhvaćenosti.

propisima i omogućavanju poslovnih aktivnosti. U stupu operativne učinkovitosti, pokazatelji u svim temama procjenjuju iskustvo društva u praksi u pogledu poslovnog okruženja.

Subnational B-READY kombinira osnovne podatke iz stručnih upitnika s podacima prikupljenima kroz *Enterprise Surveys* prema Globalnoj *B-READY* metodologiji (Slika 3). U kontekstu EU-a korišteni su podaci iz *Enterprise Surveys* agregirani na NUTS2 regionalnoj razini za svaki grad. Detaljni podaci za izradu regulatornog okvira i pokazatelja koji se odnosi na javne usluge prikupljeni su isključivo putem stručnih upitnika. Podaci za pokazatelj koji se odnosi na operativnu učinkovitost prikupljeni su kombinacijom stručnih upitnika i *Enterprise Surveys* za teme Mjesta poslovanja, Komunalnih usluga i Rješavanja sporova.³ Za teme povezane s problemima s kojima se društva ne susreću redovito, kao što su Pokretanje poslovanja ili Insolventnost poduzeća, proces prikupljanja podataka oslanjao se isključivo na stručne upitnike.

Slično *Global B-READY* metodologiji, u *Subnational B-READY*-u, podaci prikupljeni stručnim istraživanjima potvrđuju se spram istraživanja zaprimljenih od javnih subjekata. Svi odgovori koji rezultiraju kontradiktornim ili nejasnim podacima se naknadno provjeravaju sa stručnjacima. Nadalje, kada je riječ o *Subnational B-READY* metodologiji, proces usklađivanja provodi se sve dok se podaci ne utvrde čvrstim dokazima na temelju dodatnih istraživanja, iscrpnih intervjua sa stručnjacima ili potvrđivanja podataka sa subjektima javnog sektora.

Slika 3. *Subnational B-READY* izvori podataka

Stručni upitnici

- Prikupljanje podataka od stručnjaka koji se redovito bave poslovnim propisima i povezanim javnim uslugama i institucijama.
- Pružaju uglavnom *de jure*, ali i *de facto* informacije.
- Prikupljanje podataka putem tematskih upitnika, ispunjenih od strane tri do pet stručnjaka po upitniku i gradu.
- Podaci stručnjaka iz privatnog sektora i javnih službi.

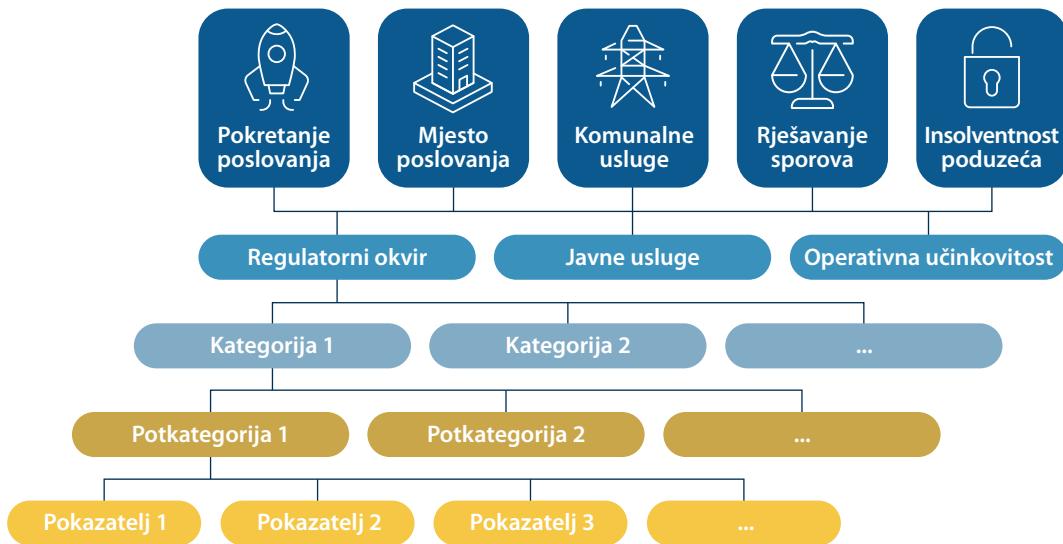
Enterprise Surveys

- Prikupljanje podataka od vlasnika ili direktora na reprezentativnom uzorku registriranih društava.
- Pružaju *de facto* informacije.
- Prikupljanje podataka uključeno u *Enterprise Surveys Svjetske banke* (prošireno sa 15 na 65 *Enterprise Surveys* Svjetske banke godišnje).
- Ažurira se svake tri godine za svako gospodarstvo.

Izvor: *Subnational Business Ready*

³ Za jedan pokazatelj u stupu operativne učinkovitosti teme komunalnih usluga korišteni su podaci iz stručnih istraživanja, a ne *Enterprise Surveys*, za razliku od *Global B-READY*, zbog ograničenosti podataka iz *Enterprise Surveys* na regionalnoj razini.

Slika 4. Subnational B-READY kaskadni sustav ocjena

Izvor: Business Ready

Subnational Business Ready
u Europskoj uniji 2024.:
HRVATSKA

1. Pregled

1.1 Ukupni rezultati

Nije bilo slučaja da dva hrvatska grada ostvare jednak dobar uspjeh po svim temama. U praksi to znači da gradovi imaju što podijeliti i učiti jedni od drugih. Primjerice, Varaždin ostvaruje najbolji uspjeh na temu Mjesta poslovanja, no zaostaje za drugim gradovima u pogledu Rješavanja sporova. Split je dobio višu ocjenu za Insolventnost poduzeća, što je u suprotnosti sa slabijim uspjehom u pogledu Mjesta poslovanja.

U projektu, većina uočenih razlika po pitanju učinkovitosti unutar zemlje su u području Insolventnosti poduzeća, gdje postoji znatna razlika u ocjenama (10,6 bodova) između najlošijeg ostvarenog rezultata (Osijek) i najboljeg ostvarenog rezultata (Split) (slika 5). Razlika je uzrokovana vodećim rezultatima Splita za vrijeme i troškove stečajnog postupka, te činjenicom da Osijeku nedostaju suci specijalizirani za postupke insolventnosti.

Hrvatski gradovi ostvaruju najviše ocjene u temi Pokretanja poslovanja, 86,9 bodova. Za ovu temu, rezultati se ne razlikuju među gradovima, što ukazuje na to da se osnivanje društva provodi s jednakom učinkovitošću u cijeloj zemlji. Poduzetnici u Hrvatskoj imaju koristi od poslovnih propisa koji slijede međunarodne dobre prakse u pogledu zahtjeva za registraciju društva i informacija o stvarnom vlasništvu⁴ i regulatornih ograničenja za pokretanje poslovanja. Iako su elektroničke javne usluge za registraciju poslovanja dostupne i neki ključni dionici javnog sektora razmjenjuju informacije o novim društvima, postoje ograničenja u pogledu potpune digitalizacije baze podataka koje sadrže informacije o društvima, jednostavnosti ishođenja potvrde

o dostupnosti tvrtke društva online putem, te mogućnosti provođenja ažuriranja podataka o društvu.

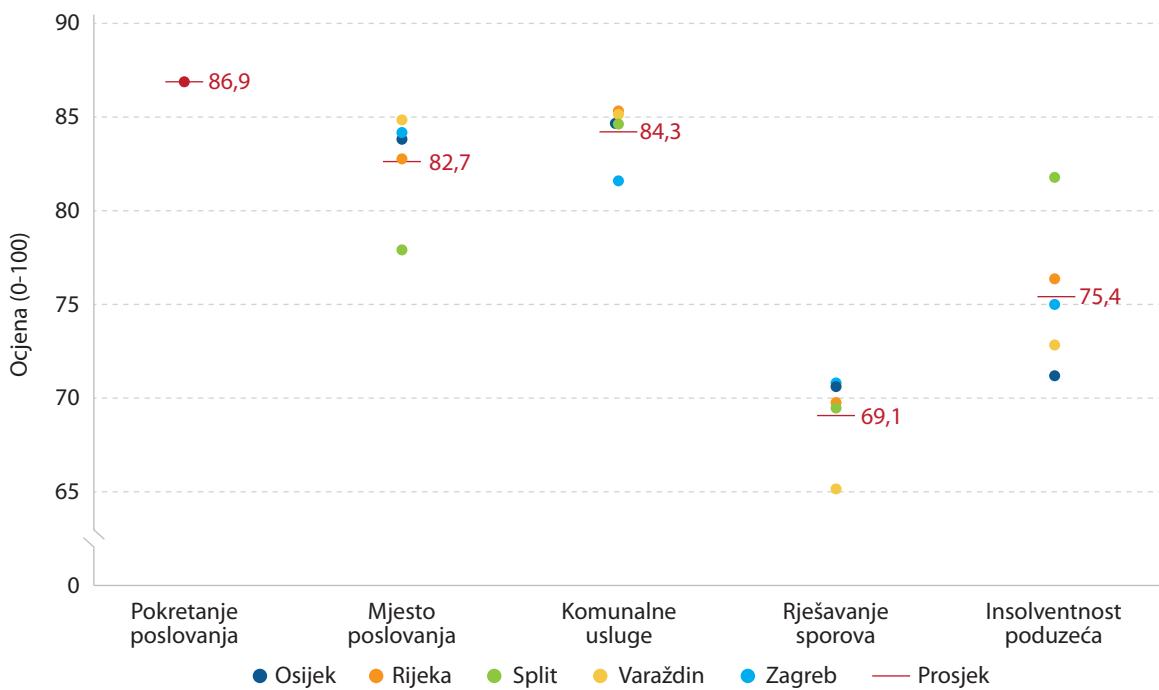
Ocjene među gradovima su većinom homogene u temi Komunalnih usluga, osim u slučaju Zagreba. Ocjene glavnog grada su znatno manje od ocjena drugih gradova. To je uglavnom zato što proces vodovodnog priključenja traje duže u Zagrebu nego u drugim ocjenjenim gradovima. U Osijeku proces vodovodnog priključenja traje mjesec dana dok u Zagrebu traje trostruko duže.

U temi Rješavanja sporova, prosječna ocjena od 69,1 bodova signalizira značajni prostor za poboljšanje. Postoji bitna razlika između grada na vrhu ljestvice (Zagreb, sa 70,7 bodova) i onog na dnu (Varaždin, sa 65,1 bodova). Zagreb prednjači uglavnom jer se mehanizmi za alternativno rješavanje sporova (ARS) smatraju u njemu pouzdanim, na temelju podataka iz *Enterprise Surveys*, dok Varaždin zaoštaje uglavnom jer podaci iz *Enterprise Surveys* otkrivaju da sudovi predstavljaju prepreku poslovanju više nego u drugim ocjenjenim gradovima. Međutim, Varaždin je dobio najvišu ocjenu u stupu koji ocjenjuje pružanje javnih usluga za rješavanje sporova (Stup II); njegovi sudovi su drugi najbrži u zemlji prema nalazima Subnational B-READY-a.

Gradovi u Hrvatskoj u projektu ostvaruju bolji uspjeh u stupu koji označava snagu regulatornog okvira (Stup I) u područjima Mjesto poslovanja i Komunalnih usluga (slika 6). Na temu Mjesta poslovanja, Hrvatska je provela digitalnu transformaciju postupka izdavanja dozvola za gradnju koja je olakšala pristup informacijama o upotrebi prosto-

4 Stvarnim vlasnikom se smatra fizička osoba koja u konačnici posjeduje ili kontrolira društvo, čak i ako je vlasništvo nad imovinom zavedeno pod drugim imenom (to jest, vlasništvo ili kontrola ostvaruje se putem lanca vlasništva ili pomoću kontrole osim putem izravnog držanja udjela u društvu).

Slika 5. Ukupne ocjene za temu, po gradu

Izvor: Subnational Business Ready

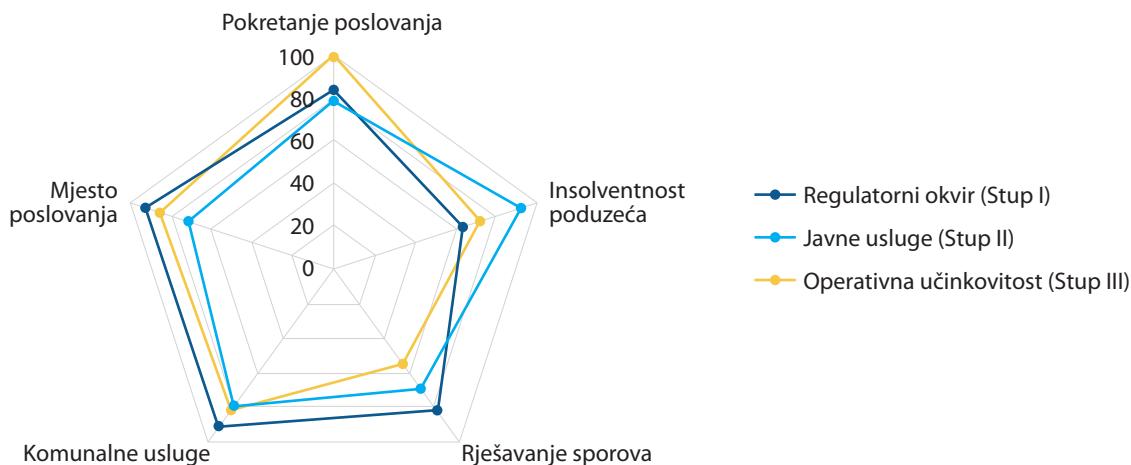
ra, smanjila broj potrebnih koraka, i objedinila proces diljem zemlje. Na području Komunalnih usluga, nacionalni regulatorni okvir predviđa nadzor tarifa i kvalitete usluga, provodi mјere zaštite za sigurnost komunalnih priključaka, te utvrđuje okolišne standarde za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije. Ocjena Stupa I za Insolventnost poduzeća od 63,4 boda znatno je niža od ocjene Stupa I za bilo koju drugu temu (druga najniža je za Rješavanje sporova, 82,3 boda), uglavnom jer sustav ne predviđa elektronsko glasanje, zaštitu vjerovnika koji nisu suglasni s planom restrukturiranja ili efektivne izvansudske mehanizme restrukturiranja društva. Nasuprot tome, Insolventnost poduzeća je tema s najvišom prosječnom ocjenom Stupa II. Većina gradova u Hrvatskoj u potpunosti provodi digitalne usluge (e-Predmet), nude interoperabilnost usluga u postupcima vezanim uz insolventnost poduzeća, informacije čine javno dostupnim i imaju suce specijalizirane za postupke insolventnosti.

U području osnivanja društva, svi gradovi su ostvarili ocjenu operativne učinkovitosti (Stup III) od 99,5 bodova (slika 6). Nasuprot tome, Rješavanje sporova ima najnižu prosječnu ocjenu kako za Stup II (69,7 bodova) tako i za Stup III (55,3 bodova).

Raščlanjivanje ocjena gradova po stupovima pokazuje da, osim na temu Pokretanja poslovanja, najveću razliku među gradovima pokreće Stup III (slika 7). Ovaj rezultat je intuitivan, posebno u kontekstu EU-a, gdje regulatorni okviri i pružanje javnih usluga obično naginju jedinstvenosti na nacionalnoj i regionalnoj razini. Stoga za Stup I, koji ocjenjuje regulatorni okvir, unutar zemlje ne postoje razlike na razini gradova. Većina zakona i propisa se donosi i primjenjuje na nacionalnoj, a ne regionalnoj razini.

Sličan obrazac je uočen za Stup II, koji mjeri javne usluge dostupne za Pokretanje poslovanja, Mjesto poslovanja, i Komunalne usluge, gdje je pružanje javnih usluga uvelike harmonizirano u svim hrvatskim gradovima (slika 7). Ipak, u pogledu ovog stupa većina gradova ima dovoljno prostora za poboljšanje, posebno u području Komunalnih usluga. Najveća razlika unutar Stupa II (15 bodova) je u Insolventnosti poduzeća, gdje Osijek zaostaje (81,7 bodova), dok Rijeka, Split i Zagreb prednjače (96,7 bodova). Najproblematičnija uska grla u području Insolventnosti poduzeća uključuju nedostatak sudaca specijaliziranih za insolventnost kako u Varaždinu tako i u Osijeku, kao i nedostatak primjerene IT opreme u sudu u Osijeku (što otežava, između ostalog, organizaciju virtualnih ročišta). Nedostatak kapaciteta vezano uz ekonomski pitanja je

Slika 6. Prosječne ocjene stupova, po temi

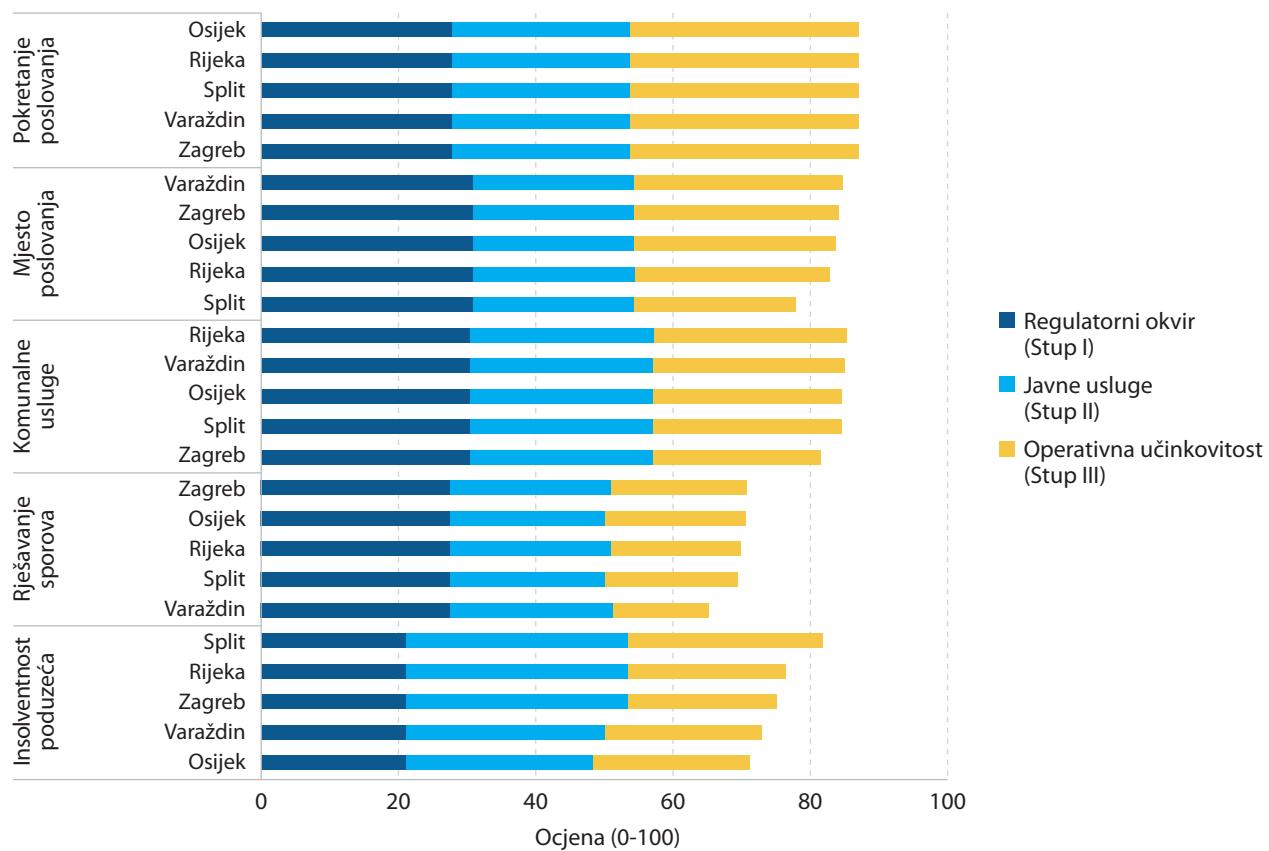

Izvor: Subnational Business Ready

prijavljen kao veliki problem u takvim manjim sudovima, posebno u slučaju procjene vrijednosti imovine koja zahtjeva tehničku stručnost, dok je najveći problem za Zagreb koncentracija opterećenja predmetima insolventnosti u glavnome gradu.

Kao uzrok većine razlika među gradovima, ocjene Stupa III prikazuju u kojim područjima neki od gradova mogu ostvariti značajna poboljšanja. Podaci pokazuju da su najznačajnija područja za poboljšanje uočena u temi Insolventnost poduzeća za Osijek, Mjesto poslovanja za Split, Rješavanje sporova za Varaždin i Komunalne usluge za Zagreb. Najzanimljivije je što je ocjena Varaždina za Stup II (javne usluge) na temu Rješavanja sporova najviša među pet gradova, dok mu je ocjena za stup operativne učinkovitosti u okviru ove teme najniža. Varaždin je jedini ocijenjeni grad koji pruža online pristup sudskim rasporedima ročišta. Paradoksalno, društva percipiraju sudove kao važnu prepreku poslovanju u Varaždinu više nego u drugim gradovima. Proizašla razlika između Stupa II (javne usluge) i Stupa III (operativna učinkovitost) u Varaždinu iznosi 30 bodova. Ovaj rezultat implicira znatnu razliku između pružanja javnih usluga u odnosu na percepciju neovisnosti sudova i pouzdanosti arbitražnih postupaka.

Slika 7. Ocjene za teme, po gradu i stupu

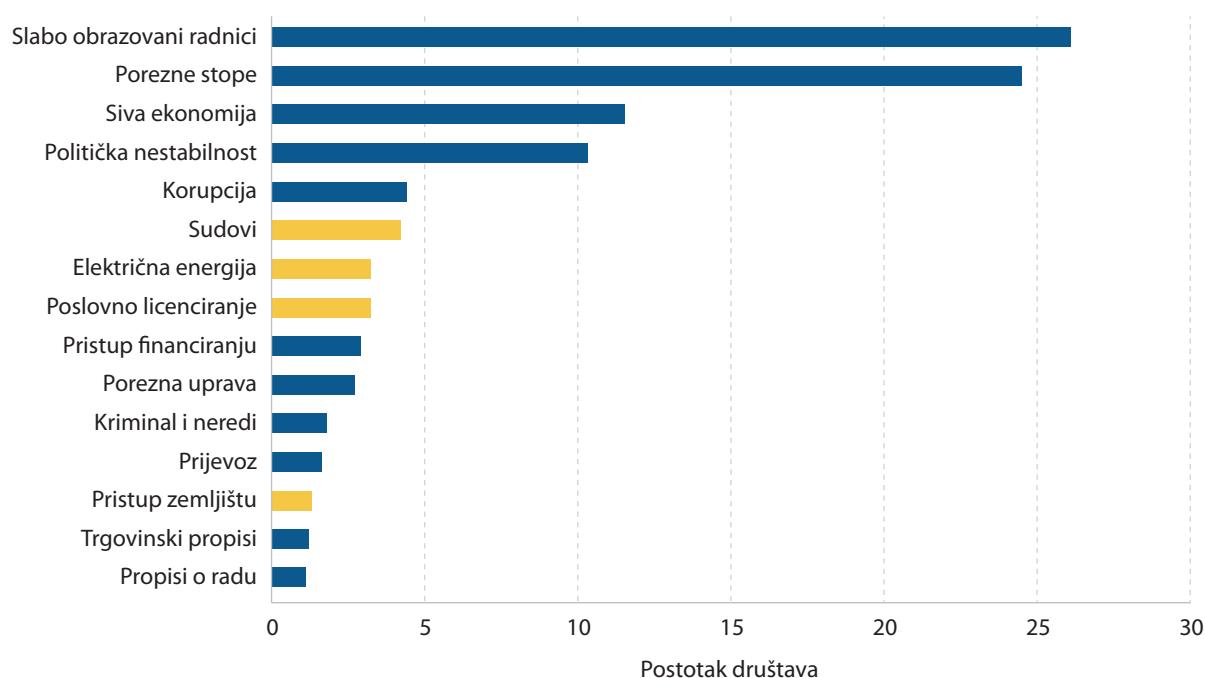
Izvor: Subnational Business Ready

1.2 Zaključci iz podataka *Enterprise Surveys*

Rezultati *Enterprise Surveys*⁵ provedenih u Hrvatskoj 2023. pokazuju da su tri najveće prepreke u poslovnom okruženju s kojima se suočavaju hrvatska društva, porezne stope, nedostatak kvalificiranih radnika i siva ekonomija (slika 8). Sudovi, pristup električnoj energiji i poslovno licenciranje –

što je sve izravno povezano s područjima koja je istraživao *Subnational Business Ready* – zauzimaju mjesta od šestoga do osmoga. Oko 4 posto društava smatra sudove najvećom preprekom njihovom poslovanju, a po 3 posto takvima smatra pristup električnoj energiji i poslovno licenciranje.

Slika 8. Najveće prepreke za poslovno okruženje koje su prijavila društva

Izvor: World Bank Enterprise Surveys 2023

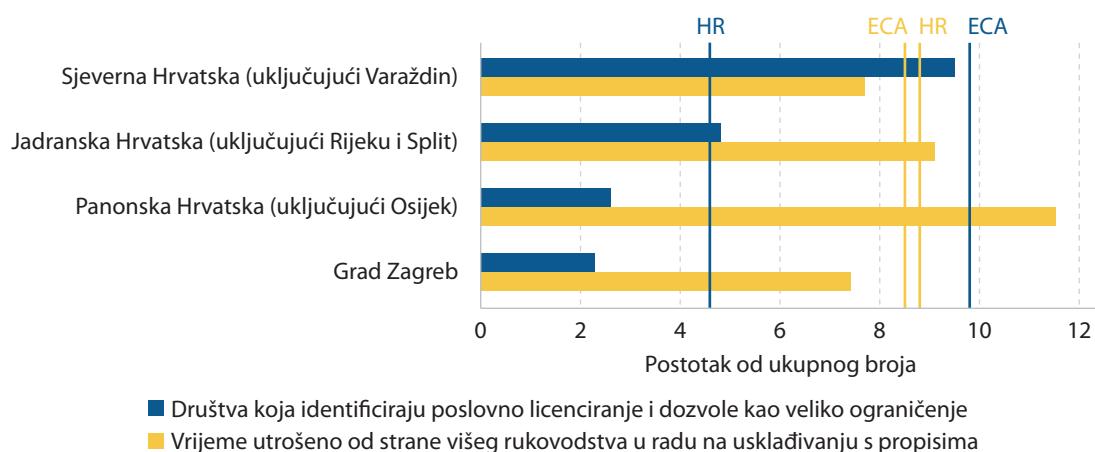
Napomena: Od ispitanika je zatraženo da izaberu najveću prepreku s popisa od 15 prepreka. Žute trake prikazuju odgovore izravno povezane s područjima koja istražuje *Subnational Business Ready*.

5 Za više informacija, posjetite mrežno mjesto *Enterprise Surveys* na adresi <https://www.enterprisesurveys.org/>

Viša rukovodstva društava prijavila su da u prosjeku troše 8,8 posto svog vremena baveći se regulatornim zahtjevima; iznos je sličan projektu zemalja iz Europe i srednje Azije. Promatrano po geografskim lokacijama u zemlji, više rukovodstvo najmanje vremena troši na usklađivanje s državnim propisima u Gradu Zagrebu (7,4 posto), dok najviše vremena na to troši u Panonskoj Hrvatskoj (uključujući Osijek, 11,5 posto). Usklađenost s propisima oduzima više vremena višem rukovodstvu u malim društвима (9,4 posto) nego u velikim i srednjim društвимa (7,6 posto). Unatoč tome, tek oko 4,6 posto društava u Hrvatskoj identificira poslovne dozvole kao glavno ograničenje za poslovanje – manje od polovice prosjeka za regiju Europe i srednje Azije. Zajedno s činjenicom da je regulatorno opterećenje višeg rukovodstva iznad razine cijele regije upućuje na to da je regulatorno opterećenje hrvatskih društava više povezano s procesima, a ne samim licenciranjem i izdavanjem dozvola. Išlođenje poslovnih licenci i dozvola smatra se najproblematičnijim u Sjevernoj Hrvatskoj (uključujući Varaždin), a najmanje problematičnim u Panonskoj Hrvatskoj i u Gradu Zagrebu (slika 9).

U području koje mjeri dostupnost električne energije, na temelju podataka na razini društva, 17,7 posto društava u cijeloj zemlji suočava se s prekidima u opskrbni električnom energijom, što je znatno manje od prosjeka Europe i srednje Azije od 27,5 posto. Promatrano po regijama, znatno manje društava u jadranskoj regiji tvrdi da doživljava prekide u opskrbni električnom energijom nego društava u panonskoj regiji (slika 10). Unatoč tome što su prekidi u opskrbni električnom energijom prilično rijetki, 16 posto hrvatskih društava posjeduje ili dijeli generator. Kada se koriste, generatori u prosjeku proizvode gotovo 1,4 posto električne energije. Ukupno, 8,2 posto hrvatskih društava identificira električnu energiju kao veliku prepreku njihovom poslovanju, a to je manje od trećine prosjeka Europe i srednje Azije. Ne iznenađuje što je postotak društava koje identificiraju dostupnost električne energije kao veliku prepreku, najveći u panonskoj regiji, a najniži u jadranskoj regiji.

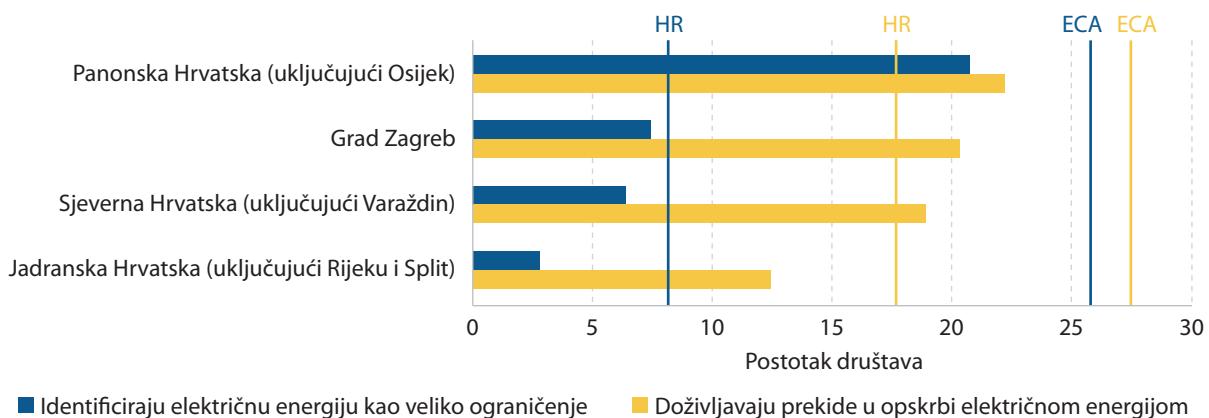
Slika 9. Postotak društava koja identificiraju licenciranje i dozvole kao ograničenje i postotak vremena utrošenog na usklađenost s propisima, po regijama

Izvor: World Bank Enterprise Surveys 2023

Napomena: Vertikalne linije označavaju prosjekte ocjene na razini zemlje i regije. HR = Hrvatska. ECA = Europa i srednja Azija.

Slika 10. Postotak društava koja se suočavaju s prekidima u opskrbi električnom energijom i koja identificiraju električnu energiju kao prepreku, po regiji

Izvor: World Bank Enterprise Surveys 2023

Napomena: Vertikalne linije označavaju prosjeke na razini zemlje i regije. HR = Hrvatska. ECA = Europa i srednja Azija.

1.3 Pokretanje poslovanja⁶

Država djeluje sukladno međunarodnim dobrim praksama u regulatornim zahtjevima vezanim uz postupovne standarde Pokretanja poslovanja. Nedavno uvedene reforme uključuju operacionalizaciju Registra stvarnih vlasnika u siječnju 2020. radi jačanja transparentnosti i suzbijanja nezakonitih finansijskih aktivnosti. Hrvatska također slijedi dobre međunarodne prakse u pogledu ograničenja Pokretanja poslovanja. Unatoč tome, nacionalni propisi zadržavaju zahtjev za minimalnim temeljnim kapitalom od 2.500 EUR za otvaranje novog društva s ograničenom odgovornošću, primjenjiv kako na domaće tako i na strane osnivače. Poduzetnici su dužni pri registriranju novog društva priložiti i izjavu da nemaju nepodmirenih dugovanja po osnovi poreza i doprinosa za mirovinsko/zdravstveno osiguranje, kao ni dugovanja po osnovi isplate neto plaća prema radnicima.

Poduzetnici mogu registrirati svoje društvo papirnatim putem i osobno na sudu, putem jedinstvene pristupne točke HITRO.HR izravno ili putem javnog bilježnika ili putem uspostavljenih integrirane elektroničke platforme START koja je pokrenuta u prosincu 2019. Sud razmjenjuje informacije o novim društvima i ažuriranjima njihovih podataka s Ministarstvom unutarnjih poslova i Poreznom upravom. Dodatno, društvima se dodjeljuje jedinstveni registarski broj (osobni identifikacijski broj ili OIB) koji koriste i drugi relevantni subjekti, a dostupne su i mogućnosti elektroničkog potpisa i ovjere. Međutim, digitalizacija registra društava još nije potpuna, elektroničko ažuriranje podataka o društvu od strane poduzetnika još nije dostupno, a baza podataka o društвima nije dovoljno pouzdana za procjenu prihvatljivosti predloženih naziva društava. Osim toga, online plaćanje naknada za osnivanje dostupno je samo putem START plat-

forme te nedostupno za one poduzetnike koji koriste tradicionalni kanal osnivanja izravno na sudu ili putem HITRO.HR.

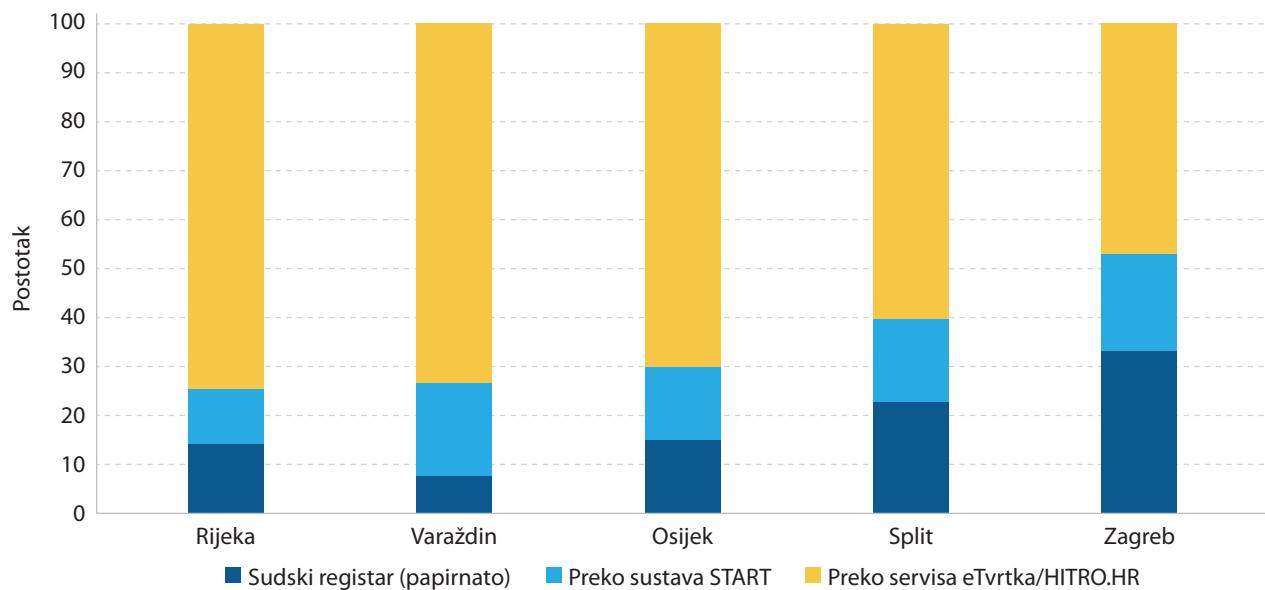
U pogledu dostupnosti i transparentnosti online informacija, službena mrežna mjesta nude pojedinosti o dokumentima potrebnim za osnivanje novog društva, povezanim naknadama, standardima usluga i javnim programima za potporu malim i srednjim poduzećima, uključujući ona pod vodstvom žena. Osim toga, Ministarstvo gospodarstva online putem pruža informacije o zahtjevima za okolišne dozvole. Dostupna je i elektronička tražilica kojom se omogućava javni pristup registru društava. Javno su dostupne i statistike o novoregistriranim društvima, no one ne uključuju podatke o broju društava koje su osnovale žene poduzetnice.

Uvođenje START platforme omogućilo je poduzetnicima upotrebu nacionalne osobne iskaznice s biometrijskim podacima kako bi samostalno i na daljinu osnovali društvo s ograničenom odgovornošću i to po nižoj cijeni od one koja se plaća pri upotrebi tradicionalnih kanala. Međutim, izazovi poput ograničene interoperabilnosti s drugim subjektima i postojanja drugih kanala za registraciju društava doprinijeli su umjerenoj razini prihvaćanja. Osim toga, pojednostavljena registracija putem START-a dostupna je samo hrvatskim građanima, a promjena informacija o društvu nije moguća putem navedene platforme i zahtjeva uključivanje trećih strana (odvjetnika ili javnih bilježnika). Među pet ocijenjenih gradova, upotreba START-a za registraciju novog društva s ograničenom odgovornošću varira od 11 posto u Rijeci do 20 posto u Zagrebu (slika 11).

Većina poduzetnika u Hrvatskoj koriste proces registracije na jedinstvenoj pristupnoj točki HITRO.HR koji podrazumi-

6 Vidi odjeljak 2., „Pojedinosti o pokretanju poslovanja“, za više informacija o temi, specifični kontekst zemlje i detaljnu procjenu podataka.

Slika 11. Udio novih društava s ograničenom odgovornošću, po kanalu registracije i gradu

Izvor: Hrvatska, Ministarstvo pravosuđa (2022. godina)

jeva posjet ili uredu HITRO.HR-a ili uredu javnog bilježnika. Ovim kanalom poduzetnici registraciju novog društva mogu obaviti unutar šest dana u pet gradova u Hrvatskoj. Koraci potrebeni za otvaranje novog društva i dovršetak svih formalnosti uključuju posjet uredu javnog bilježnika ili uredu HITRO.HR-a, registraciju u Sudskom registru, registraciju u Državnom zavodu za statistiku, registraciju u Registratu stvarnih vlasnika, otvaranje bankovnog računa, registraciju u Registru obveznika poreza na dobit i Registru obveznika PDV-a, te registraciju kod Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Registracija kod suda se vrši elektroničkim putem, i prema propisima, registar je dužan elektroničku odluku o registraciji društva s ograničenom odgovornošću donijeti i objaviti unutar 24 sata od primitka ispunjene prijave elektroničkim putem. U travnju 2019. godine ukinuta je mogućnost rezerviranja tvrtke. Međutim, stručnjaci prijavljuju da je odobravanje tvrtke u Hrvatskoj i dalje neizvjesno pitanje tijekom procesa registracije društva zbog nejasnih smjernica i različitih praksi sudaca (diskrecijsko pravo) u pogledu načina na koji se relevantni propisi primjenjuju. Tvrta društva glavni je razlog odbijanja zahtjeva za registraciju društva.

Uključivanje posrednika putem HITRO.HR-a povećava troškove Pokretanja poslovanja. Očekuje se da će poduzetnik

u prosjeku platiti 816,21 EUR (ekvivalent 5,5 posto prihoda po stanovniku)⁷ za usluge javnog bilježnika prilikom otvaranja društva s početnim temeljnim kapitalom od 75.000 eura. Ova je cijena jedna od najviših u EU-u. Najveći udio troškova je za naknade javnog bilježnika, što uključuje „nagrada javnog bilježnika“ i „državnu pristojbu“ za usluge javnog bilježnika.

Tablica 2 pruža detaljan pregled – po stupu, kategoriji i potkategoriji – uspjeha hrvatskih gradova na temu Pokretanja poslovanja. Stupac s izmjerenim vrijednostima bodova označava maksimalne ukupne bodove koje grad može dobiti za svako od ocijenjenih područja. Na primjer, u okviru Stupa I (kvaliteta propisa za Pokretanje u poslovanju), kategorija 1.1 (informacijski i postupovni standardi), potkategorije 1.1.3 (dostupnost pojednostavljene registracije), gradovi su dobili 3,3 boda (od mogućih 10 bodova) s obzirom da je pojednostavljena registracija putem START-a dostupna samo hrvatskim državljanima, a mogućnost promjene podataka o društvu dostupna je samo putem trećih strana (odvjetnika ili javnog bilježnika). Nasuprot tome, svi gradovi dobivaju maksimalan broj bodova na nekim od drugih potkategorija, kao što su zahtjevi za podnošenje podataka o društvu (15 od 15) i procjena temeljena na riziku za vođenje poslovanja i okolišne dozvole⁸ (10 od 10).

7 Bruto nacionalni dohodak (BND) Hrvatske za 2021. godinu po glavi stanovnika iznosi 14.986 EUR.

8 Pristup temeljen na riziku za poslovno i okolišno licenciranje daje prednost resursima i nadzoru temeljenim na razini rizika povezanog s određenim poslovnim aktivnostima ili sektorima.

Tablica 2. Ocjene za Pokretanje poslovanja

		Broj pokazateља	Izmjerene vrijednosti bodova	Osijek	Rijeka	Split	Varaždin	Zagreb
Stup I: Kvaliteta propisa za Pokretanje poslovanja								
1.1	Informacijski i postupovni standardi	18	50	40,8	40,8	40,8	40,8	40,8
1.1.1	Zahtjevi za podnošenjem podataka o društvu	7	15	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
1.1.2	Zahtjevi za podnošenjem podataka o stvarnom vlasništvu	6	15	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
1.1.3	Dostupnost pojednostavljene registracije	3	10	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
1.1.4	Procjena temeljena na riziku za poslovne i okolišne dozvole	2	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
1.2	Ograničenja u registriranju društva	19	50	42,5	42,5	42,5	42,5	42,5
1.2.1	Domaća društva	9	25	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
1.2.2	Strana društva	10	25	22,5	22,5	22,5	22,5	22,5
Ukupno		37	100	83,3	83,3	83,3	83,3	83,3
Stup II: Digitalne javne usluge i transparentnost informacija za Pokretanje poslovanja								
2.1	Digitalne usluge	11	40	23,3	23,3	23,3	23,3	23,3
2.1.1	Proces Pokretanja poslovanja	6	20	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
2.1.2	Pohrana podataka o društvu i stvarnom vlasništvu	3	10	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
2.1.3	Provjera identiteta	2	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
2.2	Interoperabilnost usluga	4	20	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
2.2.1	Razmjena informacija o društvu	2	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
2.2.2	Jedinstvena poslovna identifikacija	2	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
2.3	Transparentnost online informacija	9	40	34,5	34,5	34,5	34,5	34,5
2.3.1	Pokretanje poslovanja (uključujući rod i okoliš)	5	20	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
2.3.2	Dostupnost općih informacija o društvu	2	10	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5
2.3.3	Općenite i rodno raščlanjene statistike o novoregistriranim društvima	2	10	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Ukupno		24	100	77,8	77,8	77,8	77,8	77,8
Stup III: Operativna učinkovitost Pokretanja poslovanja								
3.1	Domaća društva	2	100	99,5	99,5	99,5	99,5	99,5
3.1.1	Ukupno vrijeme potrebno za registraciju novog domaćeg društva	1	50	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0
3.1.2	Ukupni troškovi registracije novog domaćeg društva	1	50	49,5	49,5	49,5	49,5	49,5
Ukupno		2	100	99,5	99,5	99,5	99,5	99,5

Izvor: Subnational Business Ready

Napomena: Prijavljene pojedinačne ocjene su zaokružene; stoga zbroj pojedinačnih ocjena možda nije jednak ukupnim ocjenama.

1.4 Mjesto poslovanja

Dozvole za gradnju⁹

Kako bi unaprijedila proces izdavanja dozvola za gradnju, Hrvatska je posljednjih godina provela digitalnu transformaciju. Ove reforme olakšale su pristup informacijama o upotrebi prostora, smanjile broj potrebnih koraka i vezanih administrativnih naknada, te objedinile proces diljem zemlje. Kao rezultat toga, sada je dostupan i elektronički sustav za pokretanje tužbi i sporova iz domena dozvola za gradnju. Nadalje, posljednjih godina izrađen je modul elektroničkih oglasnih ploča, eKonferencija, koja omogućuje ulagačima dobivanje elektroničkih obavijesti o posebnim zahtjevima i potvrdomama od svih relevantnih tijela. Međutim, još nema mogućnosti online plaćanja niti automatski generirane kontrolne liste za pomoć podnositeljima zahtjeva u osiguravanju potpunih i točnih podataka, a elektronički sustav za pokretanje sporova vezanih o dozvolama za gradnju ne postoji.

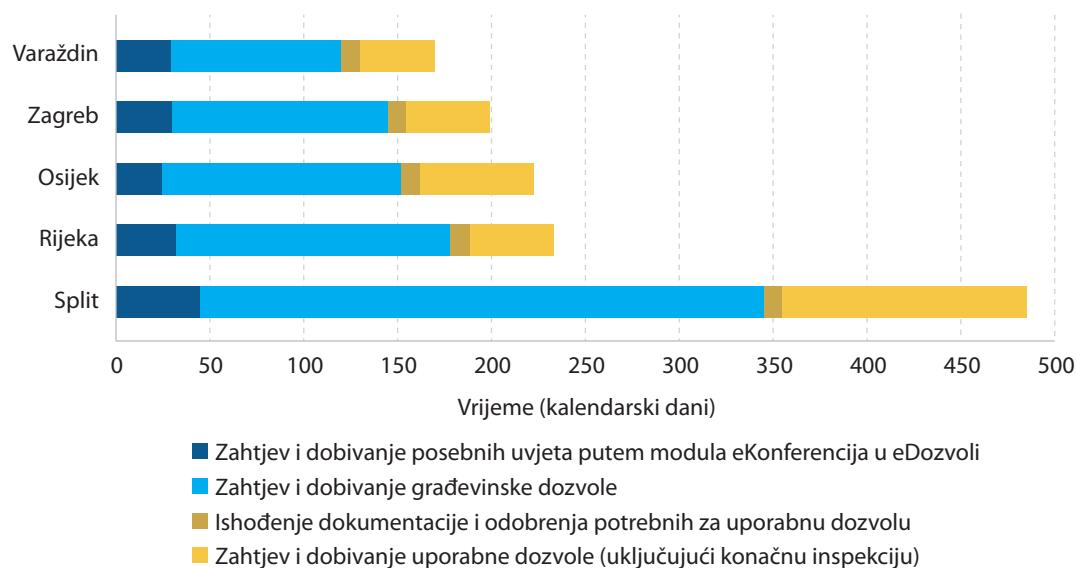
Nadalje, dobre prakse su prisutne u transparentnosti informacija. Propisi o planiranju i kontroli gradnje, kao i zahtjevi za izdavanje dozvola za gradnju, javno su dostupni. Slično tome, online se objavljaju informacije o ažuriranim popisima naknada, glavnim urbanističkim planovima grada ili prostornim planovima, te statističkim podacima o broju izdanih dozvola za gradnju. Ipak, investitori još nisu dobili pristup centraliziranom, sveobuhvatnom popisu prethodnih suglasnosti potrebnih za predavanje zahtjeva za dozvolu, uz propisane uvjete, koji su ponekad previše uopćeni i neprilagođeni korisnicima.

Iako je sustav izdavanja dozvola za gradnju u Hrvatskoj reguliran na nacionalnoj razini, i dalje postoje razlike u njegovoj provedbi na lokalnoj razini. Izdavanje dozvola za gradnju najbrže je Varaždinu, gdje taj proces traje četiri mjeseca, zbog učinkovitosti u izdavanju potrebnih dozvola lokalne samouprave. Proces je najsporiji u Splitu, gdje traje gotovo godinu dana. Poduzetnici koji podnose zahtjeve za građevinsku dozvolu u Splitu ukazali su na administrativne neučinkovitosti u Upravnom odjelu za urbanizam, uključujući zaostatke u obradi zahtjeva za izdavanje dozvola, velika radna opterećenja i nedostatak osoblja. Vrijeme potrebno za izdavanje uporabne dozvole varira među ocijenjenim gradovima, od 50 dana u Varaždinu do 140 dana u Splitu (slika 12).

Troškovi izdavanja građevinske i uporabne dozvole jednaki su u cijeloj zemlji i iznose 7,549 EUR. U prosjeku, naknade za privatni sektor – koje uključuju ishođenje geomehaničkog elaborata (istraživanje tla), početnog i konačnog geodetskog elaborata te certifikata energetske učinkovitosti – predstavljaju 80 posto ukupnih troškova procesa izdavanja dozvola.

⁹ Vidi odjeljak 3.1., „Pojedinosti o mjestu poslovanja: Dozvole za gradnju”, za više informacija o temi, specifični kontekst zemlje i detaljnju procjenu podataka.

Slika 12. Vrijeme za izдавanje građevinskih i uporabnih dozvola, po gradu i fazi

Izvor: Subnational Business Ready

Okolišne dozvole¹⁰

Regulatorni standardi vezani uz okolišne potvrde za gradnju u Hrvatskoj usklađeni su u svih pet ocijenjenih gradova. Nacionalni propisi o zaštiti okoliša redovito se ažuriraju kako bi se u građevinski sektor uključili najnoviji ekološki i tehnološki napretci. Sankcije ili novčane kazne izriču se zbog neusklađenosti s propisima, a okolišni rizici jasno su definirani unutar pravnog okvira. Zapošljavanje kvalificiranih stručnjaka/agencija za provođenje procjena utjecaja na okoliš (PUO-ova) propisano je zakonom, kao i posebni kriteriji za provedbu procjene utjecaja na okoliš.

Međutim, pravni okvir zemlje ne propisuje neovisnu vanjsku reviziju usklađenosti s procjenom utjecaja na okoliš. Također, njime se ne definiraju sve aktivnosti i pristupi kojima se olakšava doprinos interesnih strana procesu donošenja odluka o procjeni utjecaja na okoliš (kao što su istraživanja i ankete za prikupljanje komentara i povratnih informacija od dotičnih dionika, osposobljavanje, resursi i tehnička pomoć strankama na koje projekt utječe). Konačno, iako se regulatornim okvirom omogućuje osporavanje okolišnih dozvola kod tijela koje je istu izdalo, još

nisu uspostavljeni mehanizmi izvansudskog rješavanja tih sporova.

Slično tome, Hrvatska nije uspostavila niti online sustav za izдавanje okolišnih dozvola niti sustav koji bi omogućio online podnošenje žalbi na okolišne dozvole za gradnju. Kada je riječ o transparentnosti informacija, zahtjevi za izдавanje okolišnih dozvola za gradnju zgrade s umjerenim rizikom po okoliš i ažurirani raspored naknada za izдавanje okolišnih dozvola dostupni su elektronički.

Učinkovitost centraliziranih praksi izdavanja okolišnih dozvola u zemlji za projekte gradnje stambenih zgrada očituje se u sveukupnoj ujednačenosti u pet ocijenjenih gradova – Osijeku, Rijeci, Splitu, Varaždinu i Zagrebu. Za dovršetak ovog procesa, koji se sastoji od dva koraka, potrebno je 243 dana. Izrada nacrta izvješća o zaštiti okoliša za projekt traje 25 dana, dok dobivanje odluke o tome je li potrebno izraditi PUO, uključujući javne konzultacije, traje 218 dana. Jedini trošak koji je povezan s ishođenjem okolišnih odobrenja u Hrvatskoj odnosi se na naknade stručnjaka za zaštitu okoliša, koje iznose 5.000 EUR (33 posto dohotka po stanovniku)¹¹ u pet spomenutih gradova.

¹⁰ Vidi odjeljak 3.2., „Pojedinosti o mjestu poslovanja: Okolišne dozvole“, za više informacija o temi, specifični kontekst zemlje i detaljnu procjenu podataka.

¹¹ Hrvatski BND po stanovniku za 2021. iznosi 14.986 EUR.

Prijenos prava vlasništva¹²

Hrvatska je uvela reforme kako bi olakšala upravljanje zemljištem i registraciju nekretnina. Program s ciljem digitaliziranja i povezivanja katastarskih i evidencija zakonskih prava pokrenut je 2016. godine i još je u tijeku. Reforma pravosudnog sustava naložila je da se sva komunikacija sa sudovima i unutar sudova mora odvijati isključivo elektroničkim putem na namjenskoj, sigurnoj platformi u vlasništvu Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije. To je olakšalo prijenos prava vlasništva, s obzirom na to da u Hrvatskoj zemljišne knjige¹³ djeluju kao odjeli unutar općinskih sudova. Nadalje, pristup namjenskoj, sigurnoj platformi odobren je odvjetnicima i javnim bilježnicima, a proteže se i na zajedničke evidencije, zahvaljujući sve većoj integraciji zemljišnoknjizičnih i katastarskih evidencija. Troškovi prijenosa prava vlasništva su smanjeni, budući da je porezna stopa za promet nekretnina 2019. godine smanjena sa 4 posto vrijednosti nekretnine na 3 posto, dok su druge manje naknade također umanjene ili ukinute.

Regulatorni okvir za prijenos prava vlasništva primjenjuje se ujednačeno u cijeloj zemlji.¹⁴ Njime se nalaže provjera zakonitosti dokumenata o prometu nekretnina, potvrđivanje identiteta uključenih stranaka i dovršavanje registracije nekretnina u zemljišnim knjigama. Kako elektronički tako i papirni dokumenti imaju jednak pravni položaj u transakcijama. Zakonom su predviđeni mehanizmi ARS-a između privatnih stranaka u pogledu registriranih imovinskih prava. Međutim, ne postoje posebni namjenski mehanizmi za nadoknadu gubitaka nastalih privatnim strankama koje su postupale u dobroj vjeri zbog pogrešaka u zemljišnim knjigama. Sustav zemljišne administracije u Hrvatskoj pridržava se međunarodno priznatih standarda, uključujući odredbe o slobodnom pristupu informacijama o imovinskim pravima i katastarskim planovima, te prisutnost katastarskog ureda. Domaća i strana društva ne susreću se s ograničenjima zakupa ili posjedovanja imovine, osim po-ljoprivrednog zemljišta kao i zemljišta na područjima gdje je to strogo zabranjeno zakonom.

Slično tome, svih pet hrvatskih gradova dijele iste značajke u pogledu kvaliteta javnih usluga za prijenos prava vlasništva i s time povezanu transparentnost informacija. Dostupne su digitalne javne usluge za prijenos prava vlasništva koje nude elektroničku platformu za dubinsku analizu (due diligence) i provjeru tereta. Međutim, online mehanizam za pritužbe nije dostupan niti u zemljišnim knjigama niti u katastru za usluge koje pružaju. Većina vlasničkih listova i katastarskih planova je digitalizirana, iako neke privatne nekretnine u Hrvatskoj tek trebaju biti registrirane. Osim geografskog informacijskog sustava, jedinstveni identifikator zemljišta upotrebljavaju i zemljišne knjige i katastar, koji su povezani i razmjenjuju informacije.

Popis zahtjeva za prijenos prava vlasništva i popis naknada dostupni su online na mrežnim mjestima zemljišnih knjiga i katastra, zajedno sa statistikama o broju i vrstama pravnih poslova povezanih s nekretninama. Međutim, na mrežnim mjestima tih institucija nisu objavljeni standardi usluga. Osim toga, nema objavljenih statističkih podataka o zemljišnim sporovima i vremenu potrebnom za njihovo rješavanje, niti rodno raščlanjenih podataka o vlasništvu nad nekretninama.

Glavni čimbenik koji razlikuje pet ocijenjenih gradova je vrijeme potrebno lokalnim zemljišnoknjizičnim odjelima za donošenje odluke o zahtjevu javnog bilježnika za prijenos prava vlasništva s osnove kupoprodajnog ugovora (slika 13). Većina gradova poštuje zakonski rok od 15 dana, no u Osijeku je za to potrebno samo 4 dana, dok u Splitu ista radnja traje čak 53 dana. Razlika u učinkovitosti i brzini povezana je s napretkom u međusobnom povezivanju baza podataka zemljišnih knjiga i katastra. Dok je Osijek taj proces završio, Split zaostaje za svim ostalim gradovima. U fazi prijenosa, osim stvarnog prijenosa na sudu, stranke također trebaju platiti porez na promet nekretnina, koji je određen u iznosu 3 posto vrijednosti nekretnine.¹⁵ Troškovi prijenosa prava vlasništva jednaki su u cijeloj zemlji. Svi porezi i pristojbe utvrđuju se na nacionalnoj razini i iznose 64.374 EUR ili 4,3 posto vrijednosti imovine. Ne postoje gradski porezi ili postupci naplate naknade.

Podaci *Enterprise Surveys* Svjetske banke pokazuju da je na nacionalnoj razini 8 posto hrvatskih društava prijavilo

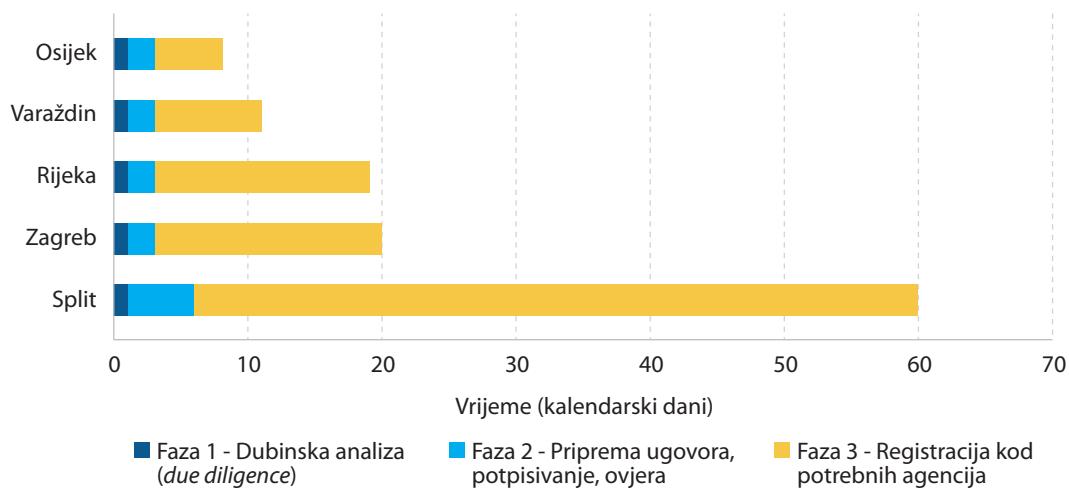
12 Vidi odjeljak 3.3., „Pojedinosti o mjestu poslovanja: Prijenos prava vlasništva“, za više informacija o temi, specifični kontekst zemlje i detaljnu procjenu podataka.

13 Zemljišne knjige su službeni javni popis koji dokumentira i održava informacije o vlasništvu zemljišta kroz evidentiranje prava vlasništva (prava na zemljište) ili ugovora (dokumenata koji se tiču promjena pravnog statusa zemljišta).

14 Zakon o zemljišnim knjigama (Zakon 63/2019 izmijenjen Zakonom 128/2022); Zakon o državnoj izmjeri i katastru nekretnina (Zakon 112/2018 izmijenjen Zakonom 39/2022); Zakon o porezu na promet nekretnina (Zakon 115/2016 izmijenjen Zakonom 106/2018); Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (Zakon 91/1996 izmijenjen zakonima i odlukama od 68/1998 do 94/2017).

15 Za imovinu vrijednosti 1.498.550 EUR što je 100 puta više od BND-a po stanovniku u 2021. Hrvatski BND po stanovniku za 2021. iznosi 14.986 EUR.

Slika 13. Broj dana potrebnih za prijenos prava vlasništva, po gradu i fazi

Izvor: Subnational Business Ready

Karta 2. Udjel društava koja su prijavila pristup zemljištu kao prepreku, po regijama

Izvor: World Bank Enterprise Surveys 2023

pristup zemljištu kao prepreku, što je znatno niže nego u nekim usporedivim zemljama, poput Slovačke, Rumunjske i Portugala, ali jednako kao i u Mađarskoj. Najveći postotak zabilježen je u Panonskoj Hrvatskoj (uključujući i Osijek), gdje 12 posto društava pristup zemljištu smatra preprekom, trostruko više od postotka društava iz Zagreba, koji iznosi 4 posto (karta 2).

Tablica 3 pruža detaljan pregled – po stupu, kategoriji i potkategoriji – uspjeha hrvatskih gradova na temu Mjesto poslovanja. Tema uključuje tri podteme: prijenos prava vlasništva, građevinske dozvole i okolišne dozvole, pojedinosti

o kojima su navedene u nastavku. Stupac s izmjeranim vrijednostima bodova označava maksimalne ukupne bodove koje grad može dobiti za svako od ocijenjenih područja. Na primjer, u okviru Stupa I (kvaliteta propisa za Mjesto poslovanja), kategorije 1.1 (prijenos prava vlasništva i zemljišna administracija), potkategorije 1.1.2 (mehanizam za zemljišne sporove), niti jedan od gradova ne dobiva maksimalnu moguću ukupnu ocjenu od 15 bodova. Nasuprot tome, u potkategoriji 1.1.1 (standardi prijenosa prava vlasništva) i 1.1.3 (sustav zemljišne administracije), svi gradovi dobivaju maksimalne bodove – 15 od 15 odnosno 10 od 10 bodova. Većina razlika među gradovima uočena je u okviru Stupa III.

Tablica 3. Ocjene za Mjesto poslovanja

		Broj pokazateљa	Izmjerene vrijednosti bodova	Osijek	Rijeka	Split	Varaždin	Zagreb
Stup I: Kvaliteta propisa za Mjesto poslovanja								
1.1	Prijenos prava vlasništva i zemljišna administracija	11	40	36,3	36,3	36,3	36,3	36,3
1.1.1	Standardi prijenosa prava vlasništva	4	15	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
1.1.2	Mehanizam za zemljišne sporove	4	15	11,3	11,3	11,3	11,3	11,3
1.1.3	Sustav zemljišne administracije	3	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
1.2	Gradnja, prostorno uređenje i upotreba zemljišta	20	40	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0
1.2.1	Standardi gradnje	11	15	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
1.2.2	Energetski standardi gradnje	4	15	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
1.2.3	Propisi za prostorno uređenje i upotrebu zemljišta	5	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
1.3	Ograničenja vlasništva i zakupa nekretnina	19	10	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
1.3.1	Domaća društva – Vlasništvo	4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
1.3.2	Domaća društva – Zakup	5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
1.3.3	Strana društva – Vlasništvo	5	2,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
1.3.4	Strana društva – Zakup	5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
1.4	Okolišne dozvole	12	10	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
1.4.1	Okolišne dozvole za gradnju	10	5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
1.4.2	Mehanizmi za sporove povezane s okolišnim dozvolama za gradnju	2	5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Ukupno		62	100	92,3	92,3	92,3	92,3	92,3
Stup II: Kvaliteta javnih usluga i transparentnost informacija za Mjesto poslovanja								
2.1	Dostupnost i pouzdanost digitalnih usluga	21	40	22,7	22,7	22,7	22,7	22,7
2.1.1	Prijenos prava vlasništva – Digitalne javne usluge	6	8	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1
2.1.2	Prijenos prava vlasništva – Digitalni sustav za upravljanje zemljištem i identifikaciju	5	8	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4
2.1.3	Prijenos prava vlasništva – Pokrivenost zemljišnim knjigama i kartografskom agencijom	4	8	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
2.1.4	Dozvole za gradnju – Digitalne javne usluge	4	8	5,2	5,2	5,2	5,2	5,2
2.1.5	Okolišne dozvole – Digitalne javne usluge	2	8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tablica 3. Ocjene za Mjesto poslovanja

		Broj pokazatelja	Izmjerene vrijednosti bodova	Osijek	Rijeka	Split	Varaždin	Zagreb
2.2	Interoperabilnost usluga	6	20	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
2.2.1	Interoperabilnost usluga za prijenos prava vlasništva	4	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
2.2.2	Interoperabilnost usluga za dozvole za gradnju	2	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
2.3	Transparentnost informacija	19	40	28,3	28,3	28,3	28,3	28,3
2.3.1	Nepokretna imovina (uključuje rodna pitanja)	9	20	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9
2.3.2	Gradnja, prostorno uređenje i upotreba zemljišta	8	15	14,4	14,4	14,4	14,4	14,4
2.3.3	Okolišne dozvole	2	5	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Ukupno		46	100	70,9	70,9	70,9	70,9	70,9
Stup III: Operativna učinkovitost uspostavljanja Mjesta poslovanja								
3.1	Prijenos prava vlasništva i zemljišna administracija	3	40	36,0	36,0	32,7	36,1	36,3
3.1.1	Glavna ograničenja u pristupu zemljištu	1	13,3	12,9	13,1	13,1	13,1	13,3
3.1.2	Vrijeme potrebno za ishođenje prijenosa prava vlasništva	1	13,3	13,2	13,1	9,7	13,2	13,1
3.1.3	Troškovi ishođenja prijenosa prava vlasništva	1	13,3	9,9	9,9	9,9	9,9	9,9
3.2	Dozvole za gradnju	2	40	34,4	31,2	20,0	37,2	35,2
3.2.1	Vrijeme potrebno za izdavanje dozvola za gradnju	1	20	14,6	11,4	0,2	17,4	15,4
3.2.2	Troškovi izdavanja dozvola za gradnju	1	20	19,8	19,8	19,8	19,8	19,8
3.3	Okolišne dozvole	2	20	17,8	17,8	17,8	17,8	17,8
3.3.1	Vrijeme potrebno za izdavanje okolišne dozvole	1	10	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8
3.3.2	Troškovi izdavanja okolišne dozvole	1	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Ukupno		7	100	88,2	85,0	70,5	91,1	89,3

Izvor: Subnational Business Ready

Napomena: Prijavljene pojedinačne ocjene su zaokružene; stoga zbroj pojedinačnih ocjena možda nije jednak ukupnim ocjenama.

1.5 Komunalne usluge

Električna energija¹⁶

Uspostavljeni su sustavi nadzora tarifa za električnu energiju i kvaliteta usluga električne energije. Postoje mehanizmi za osiguravanje kvalitete usluga, uključujući finansijske mјere odvraćanja s ciljem minimiziranja prekida u opskrbi. Međutim, među pružateljima komunalnih usluga nedostaje koordinacija za zajedničko planiranje i gradnju, kao što su zajedničke dozvole za iskop ili pravila „samo jedan iskop“. Propisi obuhvaćaju sigurnosne standarde za komunalne priključke i okolišno održivu opskrbu električnom energijom, što je u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama. Zahtjevi za stručnom kvalifikacijom utvrđeni su za pojedince koji sudjeluju u postavljanju elektroenergetskih instalacija, a unutarnje i vanjske instalacije podliježu propisanim inspekcijskim režimima. Pravni okviri određuju odgovornost za priključke i okolišne standarde u proizvodnji, prijenosu i distribuciji. Poduzeća su obvezna pridržavati se okolišnih standarda i potiče ih se na usvajanje praksi za uštedu energije putem finansijskih poticaja i mehanizama provedbe propisa.

U pogledu kvalitete upravljanja i transparentnosti usluga električne energije, ključni pokazatelji uspjeha koriste se za praćenje pouzdanosti i kvalitete opskrbe električnom energijom. Međutim, nedostaje nadzor održivosti usluga električne energije te podaci o zadovoljstvu kupaca i njihovim pritužbama nisu rodno raščlanjeni. Propisi o električnoj energiji primjenjuju se u skladu s međunarodno priznatim standardima. Zahtjevi za priključenje i informacije o tarifama dostupni su online, zajedno s najavama planiranih prekida

u opskrbi. Uspostavljen je sustav za podnošenje pritužbi i osigurana je transparentnost. Ipak, postoji razlika u online dostupnosti ključnih pokazatelja uspješnosti za praćenje okolišne održivosti opskrbe električnom energijom. Postoji interoperabilnost usluga na razini pojedine komunalne usluge te elektronički sustav za podnošenje zahtjeva i plaćanje. Međutim, online zahtjeve nije moguće pratiti.

Trajanje ishođenja dozvola za iskop i dovršetka vanjskih radova znatno utječe na razlike potrebnog vremena među gradovima, sežući od 30 dana u Osijeku, Rijeci i Varaždinu, do 45 dana u Splitu i Zagrebu. Osijek se ističe kao najbrži u dobivanju priključenja na mrežu, koje traje samo 83 dana. Međutim, gradovi s većom gustoćom naseljenosti, kao što su Split (99 dana) i Zagreb (96 dana), zahtijevaju složenje planiranje i koordinaciju kako bi se osiguralo da novi priključci zadovoljavaju potražnju bez preopterećenja postojeće mreže, što rezultira duljim trajanjem priključenja na mrežu. Proces ishođenja dozvole za iskop najbrži je u Rijeci, gdje traje samo 11 dana. Unatoč izostanku zajedničkog iskopavanja ili pravila „samo jedan iskop“ u Hrvatskoj, u Rijeci se održavaju redoviti sastanci, poznati kao „Koordinacija za usuglašavanje aktivnosti i zahvata na prometnicama i javnim površinama“, s lokalnom samoupravom. Na koordinacijskim sastancima sudjeluju predstavnici HEP Elektroprivreda Rijeka, Vodovoda i kanalizacije Rijeka, Hrvatskih cesta i drugi dionici, s ciljem usklađivanja procesa izdavanja dozvola.

Kada je riječ o troškovima priključenja, Zagreb se ističe, budući da je tu trošak od 8.361 EUR, primjetno veći od ostalih

16 Vidi odjeljak 4.1., „Pojedinosti o komunalnim uslugama: Električna energija“, za više informacija o temi, specifični kontekst za pojedinu zemlju i detaljnu procjenu podataka.

Karta 3. Udjel društava koja posjeduju ili dijele generator, po regiji

Izvor: World Bank Enterprise Surveys 2023

istraživanih gradova. Ova razlika prvenstveno proizlazi iz izračuna naknade za priključenje, koja iznosi 225,63 EUR po kilovatu u Zagrebu, u usporedbi sa 178,18 EUR po kilovatu u gradovima poput Osijeka, Rijeke, Splita i Varaždina. Pouzdanost opskrbe električnom energijom znatno varira među gradovima. Poduzetnici u Hrvatskoj u prosjeku su doživjeli 2,55 prekida 2022. godine, svaki u trajanju od gotovo četiri sata. Rijeka je s 1,56 imala najmanje prekida, koji su u prosjeku trajali oko 1,5 sati. S druge strane, korisnici u Varaždinu i Osijeku suočili su se s najučestalijim prekidima u opskrbi, doživjevši u prosjeku četiri prekida, s trajanjima od gotovo pet odnosno sedam sati.

Podaci *Enterprise Surveys* Svjetske banke pokazuju da se udio društava koja posjeduju generatore vidno razlikuje među hrvatskim društvima u različitim regijama. U Sjevernoj Hrvatskoj (Varaždin) 29 posto društava posjeduje generator, dok ih u Gradu Zagrebu posjeduje samo 11 posto (karta 3). U prosjeku, 8,2 posto društava u Hrvatskoj identificira električnu energiju kao veliko ograničenje.

Vodne usluge¹⁷

Propisi osiguravaju sigurnost vodovodnih priključaka i promiču okolišnu održivost u pružanju i korištenju vodnih usluga. Međutim, ne postoje poticaji za poduzeća na usvajanje praksi za uštedu vode. Kvaliteta vodnih usluga i nadzor tarifa provode se u skladu s međunarodno priznatim standardima.

Upravljanje vodnim uslugama i njihova transparentnost pokazuju minimalne razlike na regionalnoj razini u svim ocijenjenim gradovima. Ključni pokazatelji uspješnosti prisutni su u svim gradovima za nadzor kvalitete i pouzdanoći vodoopskrbe, ali nedostaju rodno raščlanjena istraživanja zadovoljstva kupaca. U svim gradovima uspostavljeni su neovisni mehanizmi za pritužbe i inspekcije vodovodnih priključaka. Nadalje, postoji interoperabilnost između komunalnih poduzeća odgovornih za električnu energiju, vodu i internetske mreže, a dostupne su i mogućnosti elek-

¹⁷ Vidi odjeljak 4.2., „Pojedinosti o komunalnim uslugama: Vodne usluge“, za više informacija o temi, specifični kontekst zemlje i detaljnju procjenu podataka.

troničkog plaćanja naknada za priključenje. Međutim, elektronički zahtjevi za nove priključke nisu dostupni. Mjere transparentnosti u svim gradovima uključuju online dostupnost tarifa i utvrđivanja tarifa, zahtjeva za priključenje, javnih objava planiranih prekida u opskrbi i mehanizme za podnošenje pritužbi uz transparentne procese. Međutim, propisani vremenski standardi za priključenje javno su dostupni samo u Rijeci. Osim toga, ključni pokazatelji uspješnosti za praćenje okolišne održivosti vodoopskrbe nisu dostupni online u ocijenjenim gradovima.

Vrijeme potrebno za dobivanje vodovodnog priključka u Hrvatskoj kreće se od jednog do tri mjeseca, ovisno o lokaciji. Osijek se ističe kao grad u kojem poduzetnici najbrže dobivaju vodovodni priključak. Točnije, stjecanje dozvole za iskop od strane lokalne samouprave u Osijeku traje samo jedan tjedan. Rijeka je odmah iza, s dodatna tri dana potrebna za proces ishođenja dozvole za iskop, u sporedbi s Osijekom. U drugim gradovima ishođenje dozvole za iskop traje između 15 dana (Varaždin i Split) i jednog mjeseca (Zagreb). Zagreb, kao najveći grad zaprima veliki broj zahtjeva, što obično rezultira duljim procesom priključenja, koji često traje i do tri mjeseca za poslovne korisnike.

U preostala četiri grada, vrijeme potrebno za vodovodno priključenje kreće se između 31 i 50 dana.

Ukupna naknada za priključenje na vodovodnu mrežu u Hrvatskoj varira, od 1.595 EUR do 3.500 EUR, ovisno o lokaciji. Ti troškovi obuhvaćaju sve nastale troškove korisnika tijekom procesa priključenja, uključujući naknade za podnošenje zahtjeva i troškove ishođenja dozvola za iskop, pri čemu se većina pripisuje građevinskim i vodovodnim radovima. Među gradovima Osijek nudi najpovoljniju opciju za priključenja, po cijeni od 1.595 EUR. Nakon Osijeka, u Zagrebu ona iznosi 2.598 EUR, a u Rijeci 2.833 EUR. Varaždin je drugi po visini cijene, koja iznosi 3.000 EUR, dok je Split na vrhu liste najskupljih gradova s 3.500 EUR.

Podaci *Enterprise Surveys* Svjetske banke pokazuju da se većina društava u svim hrvatskim regijama suočila s manjim slučajevima nedovoljne opskrbe vodom ili se s njima uopće nije suočila. Međutim, postoje regionalne nejednakosti. U jadranskoj regiji niti jedno društvo nije prijavilo nedostatke vode, dok se 5 posto društava u panonskoj regiji i 6 posto u sjevernoj regiji suočilo s takvim problemima.

Karta 4. Udjel društava koja su prijavila da su pretrpjela nedovoljnu opskrbu vodom, po regijama

Izvor: World Bank Enterprise Surveys 2023

Osim toga, 2 posto društava u Zagrebu doživjelo je probleme s nedostatkom vode (karta 4).

Internet¹⁸

Internetske tarife i kvaliteta usluga nadziru se u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama. Regulatorno tijelo za mrežne industrije nadzire tarife za povezivost, istražuje potencijalne protutrižne prakse i provodi standarde učinkovitosti kako bi se očuvala pouzdanost internetskih usluga. Također, regulatorni okvir Hrvatske olakšava zajedničko planiranje i gradnju internetske infrastrukture te jamči sigurnost komunalnih priključaka. Njime se utvrđuju odgovornosti i pravni lijekovi za kršenje zaštite osobnih podataka, uz jasne protokole za prijavljivanje takvih incidenta. Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost provodi procjene rizika i revizije kibernetičke sigurnosti te provodi zakone o kibernetičkoj sigurnosti, uključujući protokole za odgovore na velike kibernetičke napade. Okolišni propisi uključuju nacionalne ciljeve za emisije i energetsku učinkovitost komunikacijskih mreža i podatkovne infrastrukture; međutim, nedostaju propisi kojima se uspostavlja izvješćivanje o okolišu ili standarde obveznog otkrivanja za podatkovnu i infrastrukturu za digitalnu povezivost.

Uspostavljena je baza podataka o infrastrukturi za identifikaciju mreža pružatelja internetskih usluga, zajedno s jedinstvenom bazom podataka koja obuhvaća mrežne linije više usluga, uključujući električnu energiju, vodu i internet. Prisutan je i elektronički sustav plaćanja. Iako se koriste elektronički zahtjevi za nove komercijalne internet-slike priključke, online praćenje tih zahtjeva nije omogućeno. Informacije o zahtjevima za priključenje i planiranim prekidima opskrbe dostupne su online, zajedno s ključnim pokazateljima uspješnosti za praćenje pouzdanosti i kvalitete pristupa internetu. Postoji mehanizam za podnošenje pritužbi u vezi s internetskim uslugama, a online resursi korisnicima pružaju smjernice za podnošenje pritužbi. Međutim, nedostaje transparentnost u pogledu tarifa i procesa utvrđivanja tarifa. Iako su mjesečne naknade za internet dostupne online, a promjene tarifa priopćavaju se javnosti, formule za utvrđivanje tarifa nisu dostupne online niti na računima korisnika. Pouzdanost i kvaliteta internetskih usluga nadziru se, a protokoli kibernetičke sigurnosti provode se zajedno s neovisnim mehanizmom za podnošenje pritužbi. Međutim, ne postoji nadzor pristupa uslugama za poduzetnice.

Vrijeme potrebno za ishođenje priključenja na internet dijeljeno Hrvatske varira, s prosjekom od sedam dana u četiri velika grada (Osijek, Rijeka, Split i Zagreb) te šest dana u Varaždinu. Ova vremenska razlika je malo veća u usporedbi s Bugarskom, Portugalom i Rumunjskom, gdje ishođenje priključenja obično traje dva ili tri dana manje. Kašnjenja u pružanju internetskih usluga mogu proizlaziti iz čimbenika kao što su nedostatna infrastruktura za postavljanje optičkih kablova unutar poslovnih objekata te ograničenja lokalnih vlasti za postavljanje nadzemnih optičkih kablova.

Prema podacima *Enterprise Surveys* Svjetske banke, prekidi internetske veze utječu na niz društava, s varijacijama od 11 do 21, ovisno o lokaciji (karta 5). Jadranska Hrvatska ima najnižu stopu prekida od 11 posto, dok panonska Hrvatska prijavljuje najvišu stopu od 21 posto. Većina hrvatskih regija usklađena je s postocima prekida uočenim u drugim gospodarstvima, osim u Mađarskoj, gdje je 55 posto društava prijavilo prekide internetske veze.

Tablica 4 pruža detaljan pregled – po stupu, kategoriji i potkategoriji – uspjeha hrvatskih gradova na temu komunalnih usluga. Tema uključuje tri podteme: električnu energiju, vodne usluge i internet, čije su pojedinosti navedene u nastavku. Stupac s izmjerenim vrijednostima bodova označava maksimalne ukupne bodove koje grad može dobiti za svako od ocijenjenih područja. Na primjer, svih pet gradova dobiva maksimalnu moguću ukupnu ocjenu od 8,33 boda u okviru Stupa I (kvaliteta propisa o komunalnim uslugama) u potkategoriji 1.1.1 (regulatorni nadzor tarifa i kvaliteta usluga), potkategorijama 1.1.3 (sigurnost priključaka) i 1.1.4 (okolišna održivost). Međutim, nijedan od pet gradova ne dobiva maksimalni broj bodova (8,3) u preostaloj potkategoriji, 1.1.2 (mehanizam za dijeljenje komunalne infrastrukture i osiguranje kvaliteta). Većina razlika među gradovima uočena je u okviru Stupa III.

18 Vidi odjeljak 4.3., „Pojedinosti o komunalnim uslugama: Internet“, za više informacija o temi, specifični kontekst zemlje i detaljnu procjenu podataka.

Karta 5. Udjel društava koja doživljavaju prekide internetske veze, po regijama

Izvor: World Bank Enterprise Surveys 2023

Tablica 4. Ocjene za komunalne usluge

	Broj pokazatelja	Izmjerene vrijednosti bodova	Osijek	Rijeka	Split	Varaždin	Zagreb
Stup I: Kvaliteta propisa o komunalnim uslugama							
1.1 Električna energija	10	33,3	31,3	31,3	31,3	31,3	31,3
1.1.1 Regulatorni nadzor tarifa i kvaliteta usluga	2	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
1.1.2 Mehanizmi dijeljenja komunalne infrastrukture i osiguravanja kvaliteta	2	8,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3
1.1.3 Sigurnost priključaka	3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
1.1.4 Okolišna održivost	3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
1.2 Vodne usluge	12	33,3	28,5	28,5	28,5	28,5	28,5
1.2.1 Regulatorni nadzor tarifa i kvaliteta usluga	2	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
1.2.2 Mehanizmi dijeljenja komunalne infrastrukture i osiguravanja kvaliteta	2	8,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3
1.2.3 Sigurnost priključaka	3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
1.2.4 Okolišna održivost	5	8,3	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6
1.3 Internet	11	33,3	31,7	31,7	31,7	31,7	31,7
1.3.1 Regulatorni nadzor tarifa i kvaliteta usluga	2	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3

Tablica 4. Ocjene za komunalne usluge

		Broj pokazatelja	Izmjerene vrijednosti bodova	Osijek	Rijeka	Split	Varaždin	Zagreb
1.3.2	Mehanizmi dijeljenja komunalne infrastrukture i osiguravanja kvaliteta	4	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3	13,3
1.3.3	Sigurnost priključaka	3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
1.3.4	Okolišna održivost	2	3,3	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
	Ukupno	33	100	91,4	91,4	91,4	91,4	91,4
Stup II: Kvaliteta upravljanja i transparentnost komunalnih usluga								
2.1	Električna energija	15	33,3	26,5	26,5	26,5	26,5	26,5
2.1.1	Digitalne usluge i interoperabilnost	4	8,3	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3
2.1.2	Dostupnost informacija i transparentnost	6	8,3	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6
2.1.3	Nadzor pružanja usluga (uključujući rodna i okolišna pitanja)	3	8,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
2.1.4	Provđba sigurnosnih propisa i mehanizama zaštite potrošača	2	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
2.2	Vodne usluge	15	33,3	26,8	27,2	26,8	26,8	26,8
2.2.1	Digitalne usluge i interoperabilnost	4	8,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3
2.2.2	Dostupnost informacija i transparentnost	6	8,3	7,2	7,6	7,2	7,2	7,2
2.2.3	Nadzor pružanja usluga (uključujući rodna i okolišna pitanja)	3	8,3	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
2.2.4	Provđba sigurnosnih propisa i mehanizama zaštite potrošača	2	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
2.3	Internet	13	33,3	26,5	26,5	26,5	26,5	26,5
2.3.1	Digitalne usluge i interoperabilnost	4	8,3	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3
2.3.2	Dostupnost informacija i transparentnost	5	8,3	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7
2.3.3	Nadzor pružanja usluga (uključujući rodna i okolišna pitanja)	2	8,3	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2
2.3.4	Provđba sigurnosnih propisa i mehanizama zaštite potrošača	2	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
	Ukupno	43	100	79,8	80,2	79,8	79,8	79,8
Stup III: Operativna učinkovitost pružanja komunalnih usluga								
3.1	Električna energija	5	33,3	32,0	32,8	32,5	31,1	32,6
3.1.1	Vrijeme potrebno za priključenje	1	16,7	16,3	16,3	16,2	16,3	16,2
3.1.2	Pouzdanost opskrbe	4	16,7	15,6	16,5	16,4	14,8	16,5
3.2	Vodne usluge	2	33,3	32,0	31,8	30,3	30,3	21,2
3.2.1	Vrijeme potrebno za priključenje	1	16,7	15,7	15,2	13,7	14,2	4,7
3.2.2	Pouzdanost opskrbe	1	16,7	16,3	16,7	16,7	16,2	16,5
3.3	Internet	2	33,3	18,8	19,8	19,8	22,7	19,8
3.3.1	Vrijeme potrebno za priključenje	1	16,7	3,3	3,3	3,3	6,5	3,3
3.3.2	Pouzdanost opskrbe	1	16,7	15,5	16,5	16,5	16,2	16,5
	Ukupno	9	100	82,8	84,5	82,7	84,1	73,6

Izvor: Subnational Business Ready

Napomena: Prijavljene pojedinačne ocjene su zaokružene; stoga zbroj pojedinačnih ocjena možda nije jednak ukupnim ocjenama.

1.6 Rješavanje sporova¹⁹

Trajanje i troškovi parničnog postupka razlikuju se među hrvatskim gradovima. Na primjer, veći gradovi s većom opterećenosti predmetima, kao što je Zagreb, suočavaju se s dužim vremenom trajanja parničnog postupka u prvom stupnju, 24 mjeseca, dok je manjim gradovima s manjom opterećenosti predmetima, poput Osijeka, potrebno 15 mjeseci. Slični trendovi vidljivi su u rokovima potrebnim za dostavu tužbe tuženiku, kao i u vremenu između zakazivanja ročišta. Nadalje, iako su sudske pristojbe usklađene u cijeloj zemlji na prvostupanjskoj i žalbenoj razini, odvjetnički troškovi variraju. Ova razlika uočena je unatoč tome što je tarifa za odvjetničke nagrade utvrđena nacionalnom nivou, budući da se korišteni način naplate razlikuje među gradovima ovisno o sporazumima između odvjetnika i njihovih klijentata.

Regulatorni okvir za Rješavanje sporova²⁰ jedinstven je u cijeloj zemlji i većinom odražava međunarodno priznate standarde. Hrvatska uređuje vremenske standarde za podnošenje odgovora na tužbu i donošenje presude, kao i javno otkrivanje imovine sudaca. No, ne postoji vremenski standard za dostavu tužbe tuženiku, a etički kodeks za ovršitelje tek treba biti usvojen. Propisi također predviđaju mehanizme alternativnog rješavanja sporova (ARS) i to kroz omogućavanje ostvarivanja prava u arbitražnim postupcima i postupcima mirenja, uz iznimku financiranja postupka arbitraže između investitora i države od strane treće osobe.

Javne usluge općenito su dosljedne u cijeloj zemlji, budući da je Hrvatska primijenila homogeniziranu organizacijsku

strukturu, prema kojoj svi gradovi imaju specijalizirane trgovачke sudove. Nadalje, u Hrvatskoj postoji samo jedan žalbeni sud za trgovачke predmete, Visoki trgovачki sud Republike Hrvatske u Zagrebu. Osim toga, država je uvela postupak za sporove male vrijednosti u svim sudovima, čime je omogućeno rješavanje predmeta ispod praga od 6.630 EUR kroz pojednostavljeni postupak. Ipak, transparentnost je i dalje problem zbog nedosljednog objavljanja sudske odluke. Iako su sve odluke Vrhovnog suda dostupne online putem anonimiziranog mrežnog mesta, samo se najvažnije odluke prvostupanjskog i žalbenog suda objavljuju.

Međutim, postoje veće razlike u digitalizaciji javnih usluga. Svi gradovi opremljeni su odgovarajućim elektroničkim uslugama, kao što su e-Spis, razmjena dokumenata, e-Komunikacija, e-Pristojbe i e-Dražba, no mogućnost održavanja ročišta na daljinu nije ujednačena. Primjerice, Varaždin i Zagreb dopuštaju ih samo u hitnim pitanjima na zahtjev stranaka u postupku, dok Rijeka omogućuje provođenje ročišta na daljinu u svim pitanjima na zahtjev stranaka u postupku. Gradovi poput Splita i Osijeka uopće ne provode ročišta na daljinu zbog nedostatne ili ograničene IT infrastrukture. Nadalje, od svih pet gradova u ovoj studiji, samo Varaždin objavljuje online raspored sudske ročišta, unatoč dostupnosti nacionalne online platforme za to. Slično tome, iako je regulatorni okvir za ARS usklađen s najboljim međunarodnim praksama, javne usluge za ARS su nedovoljne. Ročišta na daljinu u arbitraži su moguća i popis registriranih arbitara je dostupan online, ali ne postoji digitalizirana

19 Vidi odjeljak 5, „Pojedinosti o rješavanju sporova”, za više informacija o temi, specifični kontekst zemlje i detaljnu procjenu podataka.

20 Glavni propisi kojima se uređuje rješavanje sporova u Hrvatskoj su Zakon o parničnom postupku, Zakon o arbitraži, Ovršni zakon i Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima.

platforma za arbitražu, nema elektroničkog potpisivanja arbitražnih odluka, i nema javno dostupnih statistika i sažetaka arbitražnih pravorijeka. Što se tiče mirenja, nema finansijskih poticaja za mirenje i statistike se ne objavljaju.

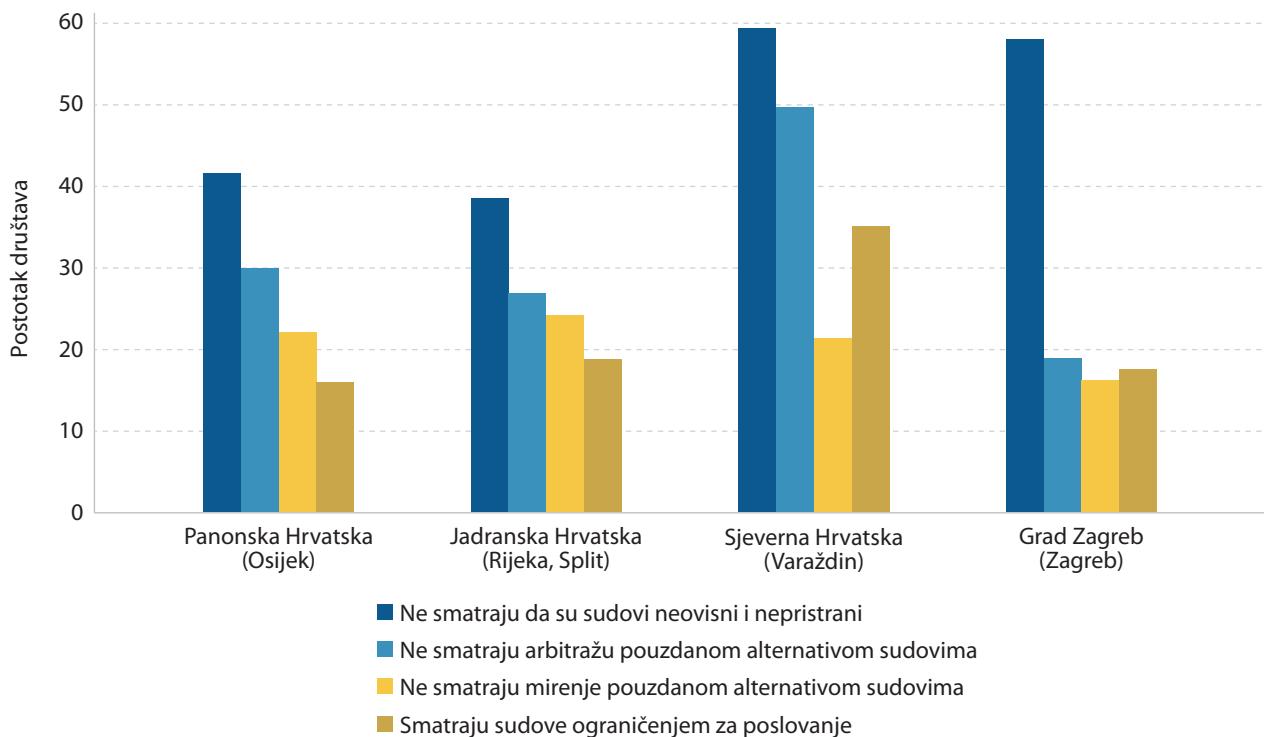
Prema podacima *Enterprise Surveys* Svjetske banke, društva percipiraju sudove i mehanizme ARS-a znatno negativnije u Sjevernoj Hrvatskoj (uključujući Varaždin) nego u drugim regijama Hrvatske (slika 14). Društva u Sjevernoj Hrvatskoj imaju najnegativniji stav o neovisnosti i nepristranosti sudova, arbitražnom postupku i viđenju sudova kao ograničenja za poslovanje. Uz Grad Zagreb, više od 55 posto društava u Sjevernoj Hrvatskoj ne smatra da su sudovi neovisni ili nepristrani. Sveukupno, društva u Gradu Zagrebu imaju najpovoljniji stav o mehanizmima ARS-a, arbitraži i mirenju, u usporedbi s drugim regijama.

Trajanje prvostupanjskih trgovačkih postupaka u Hrvatskoj varira ovisno o gradu zbog različite opterećenosti predmeta i zaostatka u rješavanju predmeta. Tako su Zagrebu potrebna 24 mjeseca, a Varaždinu i Osijeku je potrebno 18 odnosno 15 mjeseci. Velika kašnjenja su uočena u pojedi-

načnim postupovnim koracima u parničnim postupcima, pri čemu je za dostavu tužbe tuženiku potrebno od 30 dana u Osijeku i Varaždinu do 83 dana u Zagrebu, a vremenski razmak između sudskih ročišta iznosi četiri mjeseca u Zagrebu, a samo dva mjeseca u Osijeku. Statistike su pokazale da je do kraja 2022. godine Zagreb imao 129 neriješenih predmeta po sucu, dok su Varaždin i Osijek imali 58 odnosno 38. Nasuprot tome, žalbeni postupak je ujednačen i traje 20 mjeseci u svim gradovima, budući da sve žalbe rješava Visoki trgovački sud Republike Hrvatske. Provreda sudskih odluka još je učinkovitija, budući da je za to potrebno oko 60 do 65 dana u svim gradovima ocijenjenim u ovoj studiji, uz minimalne razlike.

Najveća razlika među gradovima u Hrvatskoj je u ukupnim troškovima za trgovačke parnične postupke, unatoč standardiziranim sudskim pristojbama diljem zemlje, koje su utvrđene u iznosu od 0,44 posto vrijednosti tražbine kako za prvostupansku tako i za žalbenu razinu.²¹ Najveća razlika je u odvjetničkim nagradama, zbog razlike u načinu izračuna pravnih radnji i broju radnji u postupku u kojima sudjeluju odvjetnici. U Splitu i Osijeku, primjerice, s prosje-

Slika 14. Percepcija sudova i drugih mehanizama rješavanja sporova, po kategorijama i regijama

Izvor: World Bank Enterprise Surveys 2023

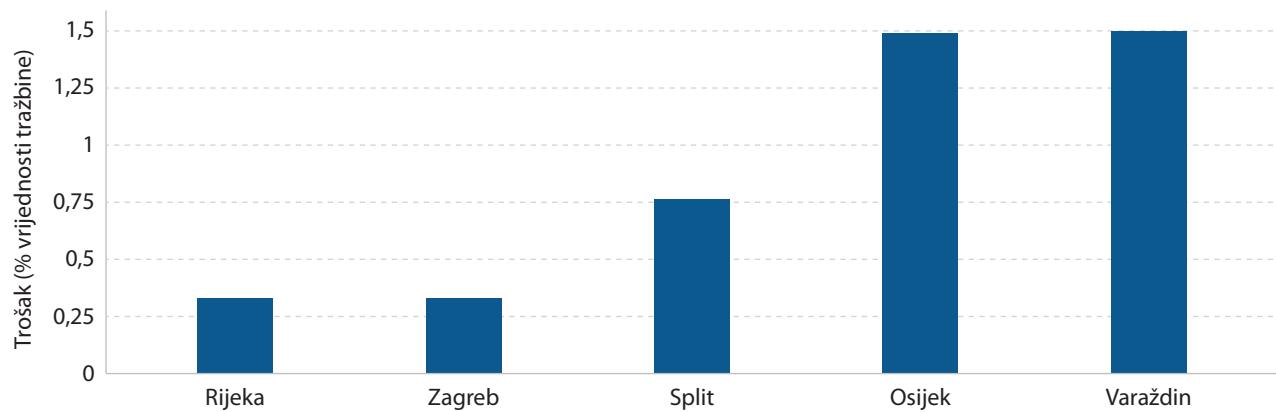
²¹ Za vrijednost tražbine od 299.710 EUR, što je 20 puta više od BND-a po stanovniku za 2021. Hrvatski BND po stanovniku za 2021. iznosi 14.986 EUR.

kom nazočnosti na četiri ročišta, odvjetnička nagrada iznosi 10 posto vrijednosti tražbine, dok u Rijeci, s prosjekom od pet ročišta, nagrada iznosi 13 posto. Slično tome, troškovi ovrhe odražavaju trend vidljiv u troškovima parničnih postupaka. Ti troškovi sadrže odvjetničku nagradu koja se kreće od 0,3 posto u Rijeci i Zagrebu do 1,5 posto u Osijeku i Varaždinu, zbog razlika u načinu naplate pravnih radnji (slika 15). Vjerovnik također plaća naknade ovršne institucije u iznosu od 0,22 posto vrijednosti tražbine. Navedena se naknada međutim isplaćuje iz ovršenih sredstava dužnika i nije uračunata u troškove ovrhe u ovoj studiji.

Tablica 5 pruža detaljan pregled – po stupu, kategoriji i potkategoriji – uspjeha hrvatskih gradova na temu rješavanja

sporova. Stupac s izmjerenim vrijednostima bodova označava maksimalne ukupne bodove koje grad može dobiti za svako od ocijenjenih područja. Na primjer, niti jedan od ocijenjenih gradova ne dobiva maksimalnu moguću ukupnu ocjenu od 40 bodova u okviru Stupa I (kvaliteta propisa za rješavanje sporova), kategorije 1.1 (sudski parnični postupak), potkategorije 1.1.1 (izvjesnost postupka), što uključuje i okolišne sporove. Neki gradovi dobivaju maksimalnu ocjenu u dvije potkategorije unutar teme rješavanja sporova. Naime, u okviru Stupa I, potkategorije 1.2.2 (pravne zaštitne mjere u mirenju) i Stupa II, potkategorije 2.1.1 (organizacijska struktura sudova), svih pet gradova dobiva savršenu ocjenu od 16,7 bodova odnosno 22,2 boda.

Slika 15. Troškovi ovrhe tuzemne presude, po gradu

Izvor: Subnational Business Ready

Tablica 5. Ocjene za rješavanje sporova

		Broj pokazatelja	Izmjerene vrijednosti bodova	Osijek	Rijeka	Split	Varaždin	Zagreb
Stup I: Kvaliteta propisa za rješavanje sporova								
1.1	Sudski parnični postupak	14	66,7	50,4	50,4	50,4	50,4	50,4
1.1.1	Izvjesnost postupka (uključujući okolišne postupke)	9	40	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0
1.1.2	Integritet pravosuđa (uključujući rodna pitanja)	5	26,7	21,3	21,3	21,3	21,3	21,3
1.2	ARS	10	33,3	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0
1.2.1	Pravne zaštitne mjere u arbitraži	6	16,7	15,3	15,3	15,3	15,3	15,3
1.2.2	Pravne zaštitne mjere u mirenju	4	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7
Ukupno		24	100	82,3	82,3	82,3	82,3	82,3
Stup II: Javne usluge za rješavanje sporova								
2.1	Sudski parnični postupak	19	66,7	48,1	50,9	48,1	51,8	50,9
2.1.1	Organizacijska struktura sudova	4	22,2	22,2	22,2	22,2	22,2	22,2
2.1.2	Digitalizacija sudskega procesa	8	22,2	18,5	21,3	18,5	22,2	21,3
2.1.3	Transparentnost sudova (uključujući rodna pitanja)	7	22,2	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
2.2	ARS	9	33,3	19,7	19,7	19,7	19,7	19,7
2.2.1	Javne usluge za arbitražu (uključujući rodna pitanja)	4	16,7	9,7	9,7	9,7	9,7	9,7
2.2.2	Javne usluge za mirenje (uključujući rodna pitanja)	5	16,7	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Ukupno		28	100	67,9	70,6	67,9	71,6	70,6
Stup III: Jednostavnost rješavanja trgovачkog spora								
3.1	Sudski parnični postupak	8	66,7	44,9	41,3	42,2	29,6	38,0
3.1.1	Pouzdanost sudova	2	26,7	13,9	13,9	13,9	1,2	10,8
3.1.2	Operativna učinkovitost sudskega procesa	6	40	31,0	27,5	28,4	28,4	27,3
3.2	ARS	6	33,3	16,6	15,0	15,9	11,9	21,0
3.2.1	Pouzdanost ARS-a	2	13,3	1,7	1,5	1,5	1,8	8,6
3.2.2	Operativna učinkovitost arbitražnih procesa	4	20	14,9	13,5	14,4	10,1	12,4
Ukupno		14	100	61,5	56,3	58,2	41,5	59,0

Izvor: Subnational Business Ready

Napomena: Prijavljene pojedinačne ocjene su zaokružene; stoga zbroj pojedinačnih ocjena možda nije jednak ukupnim ocjenama.

1.7 Insolventnost poduzeća²²

Prema Stečajnom zakonu, u Hrvatskoj postoje dva zasebna mehanizma koji se bave insolventnošću društava koja nisu likvidna i/ili su insolventna: stečajni postupak, u slučajevima nemogućnosti dužnika da riješe prezaduženost, a što vodi prema konačnom stečaju društva te predstečajni postupak s ciljem restrukturiranja društva, a kako bi se izbjeglo otvaranje stečajnog postupka. U konačnici, postupak može rezultirati stečajem²³ ili restrukturiranjem u okviru predstečajnog postupka²⁴ u skladu sa planom restrukturiranja dogovorenim s većinskim vjerovnicima (EBRD 2023).

Trajanje i troškovi postupaka insolventnosti znatno se razlikuju među gradovima. To je prvenstveno zbog razlika u organizaciji sudova, koje utječu na učinkovitost sudova. Primjerice, potpuno digitalizirani sudovi, poput onoga u Splitu, imaju kraće rokove, koji iznose 19 mjeseci za predstečaj i 24 mjeseca za stečaj. Slično tome, sudovima s visoko specijaliziranim sucima, kao primjerice u Zagrebu, također je potrebno 19 mjeseci za predstečajne postupke unatoč većoj opterećenosti predmetima. S druge strane, Osijek, kojem nedostaje specijaliziranih sudaca za postupke insolventnosti i tehnička oprema za održavanja ročića na daljinu i koji zaostaje s upotrebom elektroničkih alata, pokazuje više poteškoća u upravljanju trajanjem postupa-

ka insolventnosti. Ipak, postupci insolventnosti u Hrvatskoj obično su učinkovitiji, zahvaljujući mogućnosti provođenja skraćenih stečajnih postupaka insolventnih društava s manje imovine ili bez imovine, čime se ubrzava rješavanje takvih predmeta.²⁵ Nadalje, visoko digitalizirani sudski sustav – uz potporu Financijske agencije (FINA), koja pruža tehničku podršku u postupcima insolventnosti, među ostalim važnim regulatornim kompetencijama – potiče učinkovitost postupaka insolventnosti.

Javne usluge za potporu provedbe postupaka insolventnosti društva dostupne su u svim hrvatskim gradovima u različitoj mjeri te je većina sudova opremljena digitaliziranim platformama. Usluge kao što su e-Spis, e-Komunikacija, e-Plaćanje, razmjena dokumenata, ročića na daljinu, te pregled i pristup sudskim zaključcima i odlukama dostupni su u svim sudovima, s izuzetkom Osijeka kojem nedostaje tehnička oprema za održavanje ročića na daljinu. Nedostatak specijaliziranih sudaca za postupke insolventnosti u svim sudovima, može predstavljati prepreku kada je opterećenost predmetima veća. Međutim, prisutnost specijaliziranih sudaca za postupke insolventnosti u Rijeci, Splitu i Zagrebu omogućava učinkovitije vođenje postupaka zbog boljeg poznавanja specifičnosti postupaka in-

22 Vidi odjeljak 6, „Pojedinosti o insolventnosti poduzeća”, za više informacija o temi, specifični kontekst zemlje i detaljnu procjenu podataka.

23 Stečajni postupak je sudski postupak koji se provodi radi skupnog namirenja vjerovnika stečajnog dužnika i to unovčenjem njegove imovine i raspodjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima društva te koji najčešće rezultira prestankom postojanja stečajnog dužnika. Pojam "Stečajni postupak" odnosi se samo na formalni stečajni postupak pred sudom i ne uključuje dobrovoljnu likvidaciju trgovackog društva.

24 Predstečajni postupak odnosi se na postupak pod nadzorom suda ili upravnog tijela, kojim se dužnik u financijskim poteškoćama daje prilika za spašavanje društva kroz reguliranje otplate duga i restrukturiranje a sve kako bi se izbjeglo otvaranje Stečajnog postupka. Restrukturiranje se provodi u okviru sudskog postupka na temelju plana restrukturiranja kojim je cilj ponovo uspostaviti financijsko blagostanje i održivost poslovanja dužnika u svrhu osiguranja njegovog kontinuiteta, što uključuje otpust duga, refinanciranje duga, konverziju duga u vlasnički kapital i prodaju poslovanja (u cijelosti ili djelomično) pri čemu imovina i poslovne aktivnosti dužnika mogu biti predmetom kontrole ili nadzora suda. Pojam "restrukturiranje" ne uključuje izvansudske nagodbe s vjerovnicima.

25 Vidi EBRD (2016.) i Leidecker i Bulman (2023.).

solventnosti od strane sudaca. Osijek i Varaždin, s druge strane, bilježe duže rokove jer postupcima insolventnosti upravljaju opći trgovački odjeli. Uz manjak osoblja posebno među administrativnim i sudskim službenicima, suci su prisiljeni rješavati postupke insolventnosti istovremeno s trgovačkim parničnim postupcima, što utječe na vrijeme potrebno za rješavanje postupaka insolventnosti.

Najznačajnija značajka javnih usluga u Hrvatskoj je interoperabilnost usluga za postupke u slučaju insolventnosti, zahvaljujući postojanju FINA-e i njezinog elektroničkog sustava. Važno je istaknuti da je FINA odgovorna za podnošenje prijedloga za pokretanje stečajnog postupka za društva koja nisu u stanju na vrijeme platiti svoje dugove, izradu popisa prijavljenih i osporenih tražbina, provedbu e-dražbi i izdavanje izjava kojima se potvrđuje postojanje okolnosti prijeteće nemogućnosti plaćanja dugovanja ili stvarne nemogućnosti plaćanja dugovanja. Nadalje, FINA istovremeno potiče komunikaciju između sudova i vanjskih sustava pružanjem potrebne tehničke podrške, vođenjem integriranog sustava e-Spis, koji povezuje različite registre diljem Hrvatske i omogućuje razmjenu dokumenata, te potpunom povezanošću s digitaliziranim sudskim sustavom. Osim toga, FINA je državno tijelo koje treba osigurati dostupnost mehanizama ranog upozoravanja i postupaka preventivnog restrukturiranja, s obzirom na svoje administrativne ovlasti u predstečajnoj fazи,²⁶ čim Direktiva EU 2019/1023 postigne punu primjenjivost u Hrvatskoj.

Trajanje postupaka stečaja i predstečaja znatno varira među gradovima. Sudu u Splitu su primjerice potrebna 24 mjeseca za provedbu stečajnog postupka s obzirom na, između ostalog, veći stupanj specijalizacije sudaca u polju prava i ekonomije. Zagrebu je, s druge strane, potrebno 40 mjeseci za provedbu stečajnog postupka, unatoč postojanju specijaliziranih sudaca, zbog velike opterećenosti predmetima, složenosti predmeta i problema nedostatka osoblja – osobito među administrativnim osobljem i sudskim službenicima. Nasuprot tome, Zagreb je relativno učinkovit u vođenju predstečajnih postupaka, za što mu je potrebno 19 mjeseci, što se pripisuje postojanju specijaliziranih sudaca, stručnim kako u području prava tako i ekonomije. U istom smislu, Osijek dovršava stečajne postupke za 30 mjeseci, ali mu je potrebno naj dulje vrijeme za provedbu predstečajnih postupaka tj. 24 mjeseca, što je uzrokovano nedostatkom specijaliziranih sudaca i problemima s uvođenjem digitalnih alata. Splitu i Rijeci potrebno je 19

odnosno 18 mjeseci za provedbu predstečajnih postupaka zbog manjeg broja insolventnih društava i zbog dostupnosti specijaliziranih sudaca.

Troškovi postupaka insolventnosti znatno se razlikuju među gradovima, unatoč tome što su sudske pristojbe za stečajni postupak standardizirane te iznose 345,08 EUR po predmetu. Najveće razlike su vidljive u naknadama stečajnih upravitelja dok su odvjetničke nagrade obično rijetke budući da su stečajni upravitelji ti koji vrše većinu poslova za insolventno društvo te vjerovnici rijetko angažiraju odvjetnike, uglavnom zbog nemogućnosti naknade troškova s osnove plaćene nagrade iz stečajne mase po završetku stečajnog postupka. Stečajni postupak najskuplji je u Osijeku te iznosi 3,3 posto vrijednosti insolventnog društva, dok su troškovi predstečajnog postupka najviši u Rijeci te iznose 10 posto (slika 16).²⁷ Nasuprot tome, provedba stečajnog postupka kao i predstečajnog postupka košta najmanje u Splitu te iznosi 1,05 posto odnosno 5 posto vrijednosti insolventnog društva zbog učinkovitije provedbe navedenih postupaka pred ovim sudom. U Zagrebu, gdje su ovi postupci vrlo često složeniji, a društva bolje kapitalizirana, više naknade stečajnih upravitelja (opravdane složenošću predmeta) i potencijalna uključenost odvjetnika povećavaju troškove na 3,2 posto za stečajni postupak i 9,15 posto za predstečajni postupak. Vrijedi napomenuti da su troškovi stečajnog upravitelja u cijeloj Hrvatskoj homogenizirani propisima, uz utvrđen maksimalni iznos. Ipak, kada ne postoji imovina društva, povrat naknada i nagrada teško ostvaruju kako stečajni upravitelji tako i odvjetnici.

Tablica 6 pruža detaljan pregled – po stupu, kategoriji i potkategoriji – uspjeha hrvatskih gradova na temu insolventnosti poduzeća. Stupac s izmjerenim vrijednostima bodova označava maksimalne ukupne bodove koje grad može dobiti za svako od ocijenjenih područja. Na primjer, u Stupu II (kvaliteta institucionalne i operativne infrastrukture u postupcima insolventnosti), svih pet gradova dobiva maksimalne ukupne ocjene u nekoliko ocijenjenih područja: kategoriji 2.1 (digitalne usluge [e-Sudovi] u postupcima insolventnosti), potkategoriji 2.1.2 (elektronički sustavi za upravljanje predmetima u stečajnim i predstečajnim postupcima); kategoriji 2.2 (interoperabilnost u postupcima insolventnosti), potkategoriji 2.2.1 (povezivost digitalnih usluga s vanjskim sustavima u stečajnim i predstečajnim postupcima) i 2.2.2 (međupovezanost sustava upravljanja

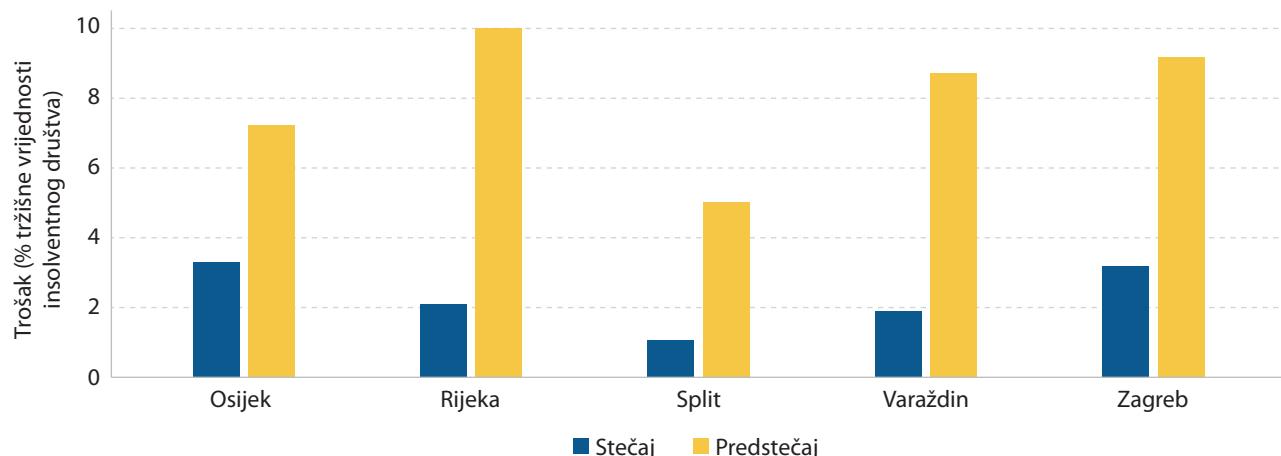
26 Vidi Vukelić i sur. (2014.)

27 Za insolventno društvo vrijednosti 2.247.825 EUR, što je 150 puta više BND-a po stanovniku za 2021. Hrvatski BND po stanovniku za 2021. iznosi 14.986 EUR.

e-Predmet i sustava e-Spis u stečajnim i predstečajnim postupcima); kategoriji 2.3 (javne informacije o postupcima insolventnosti i registru stečajnih upravitelja), potkategoriji

ji 2.3.2 (dostupnost javnog registra stečajnih upravitelja); i kategoriji 2.4 (javni službenici i stečajni upravitelji), potkategorija 2.4.2 (stručnost stečajnih upravitelja u praksi).

Slika 16. Troškovi postupka insolventnosti, po vrsti i gradu

Izvor: Subnational Business Ready

Tablica 6. Ocjene za insolventnost poduzeća

		Broj pokazatelja	Izmjerene vrijednosti bodova	Osijek	Rijeka	Split	Varaždin	Zagreb
Stup I: Kvaliteta propisa o sudskim postupcima vezanim uz insolventnost poduzeća								
1.1	Pravni i postupovni standardi u postupcima insolventnosti	10	30	19,5	19,5	19,5	19,5	19,5
1.1.1	Standardi vezani uz pripremu i početak stečajnog i predstečajnog postupka	5	15	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5
1.1.2	Standardi vezani nakon dovršetka stečajnog i predstečajnog postupka	5	15	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
1.2	Dužnikova imovina i sudjelovanje vjerovnika u postupku insolventnosti	14	50	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9
1.2.1	Tretman i zaštita dužnikove imovine tijekom stečajnog i predstečajnog postupka (uključuje i okolišna pitanja)	6	20	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
1.2.2	Prava vjerovnika u stečajnom i predstečajnom postupku (uključuje i okolišna pitanja)	5	20	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6
1.2.3	Izbor i razrješenje stečajnog upravitelja	3	10	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
1.3	Specijalizirani postupci insolventnosti i međunarodni postupci insolventnosti	5	20	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
1.3.1	Specijalizirani postupci insolventnosti za mikro i mala poduzeća	3	10	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2	Prekogranična insolventnost	2	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Ukupno		29	100	63,4	63,4	63,4	63,4	63,4

Tablica 6. Ocjene za insolventnost poduzeća

		Broj pokazatelja	Izmjerene vrijednosti bodova	Osijek	Rijeka	Split	Varaždin	Zagreb
Stup II: Kvaliteta institucionalne i operativne infrastrukture u postupcima insolventnosti								
2.1	Digitalne usluge (e-sudovi) u postupcima insolventnosti	7	40	35,0	40,0	40,0	40,0	40,0
2.1.1	Elektroničke usluge u stečajnim i predstečajnim postupcima	4	20	15,0	20,0	20,0	20,0	20,0
2.1.2	Elektronički sustavi za upravljanje predstečajnim i stečajnim postupcima	3	20	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
2.2	Interoperabilnost u postupcima insolventnosti	2	20	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
2.2.1	Povezivost digitalnih usluga s vanjskim sustavima u stečajnim i predstečajnim postupcima	1	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
2.2.2	Međupovezanost elektroničkog sustava za upravljanje predmetima i sustava eSpis u stečajnim i predstečajnim postupcima	1	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
2.3	Javne informacije o postupcima insolventnosti i registru stečajnih upravitelja	5	20	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7
2.3.1	Javne informacije o broju i trajanju stečajnih i predstečajnih postupaka, te donesenim odlukama	3	10	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7
2.3.2	Dostupnost javnog registra stečajnih upravitelja	2	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
2.4	Javni službenici i stečajni upravitelji	3	20	10,0	20,0	20,0	10,0	20,0
2.4.1	Specijalizacija sudova nadležnih za stečajne i predstečajne postupke	2	10	0,0	10,0	10,0	0,0	10,0
2.4.2	Stručnost stečajnih upravitelja u praksi	1	10	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Ukupno		17	100	81,7	96,7	96,7	86,7	96,7
Stup III: Operativna učinkovitost rješavanja sudskih postupaka insolventnosti								
3.1	Stečajni postupak	2	50	36,3	26,8	44,5	35,3	24,5
3.1.1	Vrijeme potrebno za rješavanje stečajnog postupka	1	25	12,5	5,0	20,0	12,5	2,0
3.1.2	Troškovi rješavanja stečajnog postupka	1	25	23,8	21,8	24,5	22,8	22,5
3.2	Predstečajni postupak	2	50	32,3	42,3	40,8	33,3	40,5
3.2.1	Vrijeme potrebno za rješavanje predstečajnog postupka	1	25	7,5	17,5	15,8	8,3	15,8
3.2.2	Troškovi rješavanja predstečajnog postupka	1	25	24,8	24,8	25,0	25,0	24,8
Ukupno		4	100	68,5	69,0	85,3	68,5	65,0

Izvor: Subnational Business Ready

Napomena: Prijavljene pojedinačne ocjene su zaokružene; stoga zbroj pojedinačnih ocjena možda nije jednak ukupnim ocjenama.

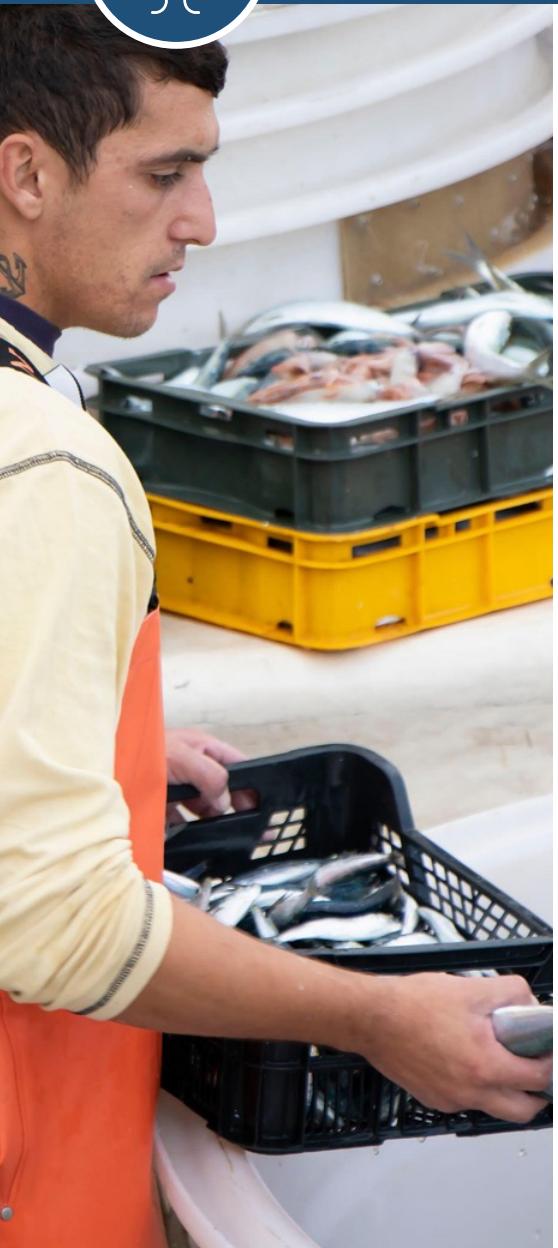

2. Pojedinosti o pokretanju poslovanja

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

Stup I: Regulatorni okvir

Ocjena
(svi
gradovi):

83,3/100

Stup II: Javne usluge

Ocjena
(svi
gradovi):

77,8/100

Stup III: Operativna učinkovitost

Ocjena
(svi
gradovi):

99,5/100

Potrebno vrijeme
(dani): **6**

Trošak (% dohotka po
stanovniku*): **5,5 %**

*Hrvatski BND po stanovniku za 2021. godinu iznosi 14.986 EUR

Glavni zaključci

- Zahtjevi za pokretanje poslovanja jednaki su u svih pet ocijenjenih gradova u Hrvatskoj.
- Poduzetnici u Hrvatskoj imaju koristi od poslovnih propisa koji slijede međunarodne dobre prakse u pogledu zahtjeva za osnivanje društva i informacija o stvarnom vlasništvu te regulatornih ograničenja za pokretanje poslovanja (Stup I).
- Iako su dostupne elektroničke javne usluge za registraciju poslovanja te neki ključni pružatelji javnih usluga razmjenjuju informacije o novim društvima, postoje ograničenja u pogledu potpune digitalizacije baze podataka o društvima, jednostavnosti ishođenja potvrde dostupnosti imena društva elektroničkim putem, te mogućnosti provođenja ažuriranja informacija o društvima (Stup II).
- Postoji nekoliko paralelnih kanala za postupak osnivanja društva. Poduzetnici svoje društvo mogu osnovati papirnatim putem i osobno na sudu; izravno putem jedinstvene pristupne točke HITRO.HR, putem javnog bilježnika ili putem integrirane elektroničke platforme START (Stup III).
- Većina poduzetnika preferira koristiti postupak osnivanja putem jedinstvene pristupne točke HITRO.HR, koji podrazumijeva posjet uredi HITRO.HR-a ili posjet uredu javnog bilježnika.

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

Zašto je pokretanje poslovanja važno?

- Poslovno okruženje koje olakšava osnivanje društva ključno je za stvaranje radnih mesta i snažniji gospodarski rast.²⁸ Regulatorna ograničenja pokretanja poslovanja mogu stvoriti prepreke razvoju poslovanja i ometati potencijal novih društava.
- Propisi kojima se potiče transparentnost informacija o društvima i stvarnim vlasnicima pomažu u očuvanju integriteta i ugleda poslovnog sektora čineći ga neprivlačnim za društva s nezakonitim namjerama.²⁹
- Jednostavni procesi registracije, zajedno s korištenjem internetskih alata i niskim troškovima osnivanja, potiču poduzetnike na ulazak u gospodarske aktivnosti.³⁰

¹ Rand i Torm, 2012; Medvedev i Oviedo Silva, 2015; La Porta i Shleifer, 2014.

² UNCITRAL , 2019; OECD i IDB, 2021; Svjetska banka, 2020.

³ Klapper, Lewin i Quesada Delgado, 2011.

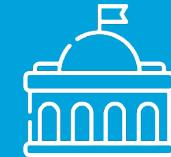
Što ocjenjuje tema pokretanja poslovanja?

Stup I: Regulatorni okvir

Kvaliteta propisa za Pokretanje poslovanja

- Informacije i postupovni standardi u pogledu podnošenja informacija o društvima i stvarnim vlasnicima
- Dostupnost pojednostavljenog postupka osnivanja za nova društva
- Pristup koji se temelji na riziku za poslovno licenciranje
- Regulatorna ograničenja za ulazak novih društava

Stup II: Javne usluge

Digitalne javne usluge i transparentnost informacija za Pokretanje poslovanja

- Dostupnost digitalnih usluga za osnivanje društva, pohranu podataka društva i provjeru identiteta
- Interoperabilnost usluga između dionika uključenih u osnivanje društva
- Transparentnost online informacija o osnivanju društva

Stup III: Operativna učinkovitost

Operativna učinkovitost Pokretanja poslovanja

- Vrijeme potrebno za dovršetak postupka osnivanja novog društva
- Troškovi potrebni za dovršetak osnivanja novog društva

Za više informacija, pogledajte *Business Ready Metodološki priručnik*: <https://www.worldbank.org/en/businessready>

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

Nedavne reforme i promjene povezane s Pokretanjem poslovanja

▪ **Ukidanje zahtjeva za rezerviranje imena društva**

Zahtjev za rezerviranje imena društva ukinut je u travnju 2019. godine. Kako bi provjerili dostupnost imena društva, poduzetnici mogu pregledavati bazu podataka sudskog registra online. Međutim, jednostavna online provjera nije dovoljna za procjenu mogućnosti prihvaćanja odabranog imena zbog ograničenja baze podataka.

▪ **Uspostava registra stvarnih vlasnika**

Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (2017.) i Pravilnik o registru stvarnih vlasnika (2019) doveo je do uspostave Registra stvarnih vlasnika u Hrvatskoj s ciljem poboljšanja transparentnosti i odgovornosti u poslovanju te sprječavanja nezakonitih finansijskih aktivnosti. Registrar je počeo s radom u siječnju 2020. godine, a održava ga Financijska agencija (FINA). Sadržava podatke o imenima, godini rođenja, državljanstvu i zemlji boravišta stvarnih vlasnika (SV) te o prirodi i opsegu postojećeg stvarnog udjela vlasnika u društvu.

▪ **Pokretanje platforme START za osnivanje društva**

START je počeo s radom u prosincu 2019. godine kako bi poduzetnicima pružio integriranu elektroničku platformu za pokretanje poslovanja (start.gov.hr). Platforma je uvela smanjenje troškova i omogućila poduzetnicima upotrebu nacionalne osobne iskaznice s biometrijskim podacima kako bi samostalno i na daljinu osnovali društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.). Međutim, izazovi poput ograničene interoperabilnosti s drugim pružateljima javnih usluga i postojanja drugih kanala za osnivanje društva doprinijeli su umjerenoj razini prihvaćanja. Među pet ocijenjenih gradova, upotreba START-a za osnivanje novog d.o.o. varira od 11 % u Rijeci do 20 % u Zagrebu.

Relevantni zakoni i propisi u Hrvatskoj

- **Zakon o trgovačkim društvima:** uređuje udruživanje pojedinaca i pravnih osoba, uključujući osnivanje novih trgovačkih društava te promjene njihovog statusa.
- **Zakon o sudskom registru:** uređuje osnivanje, organizaciju i rad registra trgovačkih društava.
- **Odluka Vlade o radu platforme START:** definira metode, uvjete i odredbe redovnog rada platforme START.
- **Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma** i povezani **Pravilnik o Registru stvarnih vlasnika:** obuhvaća preventivne mjere i obveze izvješćivanja o pranju novca, nadzoru pranja novca / borbe protiv financiranja terorizma i radu Registra stvarnih vlasnika.

Javne ustanove i usluge vezane uz Pokretanje poslovanja

- **Trgovački sudovi** u Hrvatskoj upravljaju registrom trgovačkih društava. Sudski registar s Poreznom upravom razmjenjuje informacije o osnovanim društvima.
- **HITRO.HR** – proces osnivanja društva putem jedinstvene pristupne točke koji podrazumijeva posjet uredi HITRO.HR (javna usluga dostupna u svim većim hrvatskim gradovima uspostavljena u uredima FINA-e) ili posjet javnom bilježniku, gdje javni bilježnik može dovršiti proces osnivanja društva za poduzetnika.
- **START** – u potpunosti digitalizirana online platforma kojom upravlja FINA, a koja omogućuje hrvatskim građanima da osnuju novo društvo bez uključivanja trećih strana. Digitalno povezuje i integrira većinu postupaka u jedan proces.

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

Hrvatska
ocjena
(svi gradovi):

83,3 od 100
bodova

Hrvatska ostvaruje uspjeh jednak međunarodnim dobrim praksama u regulatornim zahtjevima za informacijske i postupovne standarde Pokretanja poslovanja. I dalje postoje ograničenja mogućnosti korištenja jednostavnih standardnih obrazaca za osnivanje društva i izmjene podataka o društvu bez posrednika.

Stup I: Kvaliteta propisa vezanih uz Pokretanje poslovanja (1/2)

Zahtjevi za podnošenjem informacija o društvu

- Propisi sadržavaju zahtjeve koji se odnose na:
- ✓ Odobrenje imena društva
 - ✓ Provjeru identiteta osnivača
 - ✓ Registraciju informacija o imateljima udjela
 - ✓ Obvezu podnošenja izvješća o godišnjoj dobiti / finansijskim izvješća
 - ✓ Upis promjena vezanih uz ime društva, pojedinosti o imateljima udjela i statusu društva

Zahtjevi za podnošenjem informacija o stvarnom vlasništvu

- Propisi sadržavaju zahtjeve koji se odnose na:
- ✓ Registraciju stvarnih vlasnika (SV-ova) i vrste podataka koje se o njima prikupljaju
 - ✗ Informacije o adresi SV-ova nisu potrebne
 - ✓ Određeni rok za registraciju SV-ova u trenutku osnivanja društva
 - ✓ Provjera identiteta SV-ova
 - ✓ Nominalni imatelji udjela i direktori nisu dopušteni
 - ✓ Upis promjena u informacijama o stvarnom vlasništvu

Dostupnost pojednostavljenog osnivanja

- ✓ Dostupnost jednostavnih obrazaca za osnivanje bez posrednika (odvjetnika ili javnih bilježnika)
- ✗ Ti obrasci međutim nisu dostupni za sve poduzetnike (pojednostavljeno osnivanje na platformi START dostupno je samo hrvatskim građanima)
- ✗ Nema mogućnosti izmjene informacija o društvu bez posrednika (odvjetnika ili javnih bilježnika)

Procjena temeljena na riziku za vođenje poslovanja i okolišne dozvole

- ✓ Procjena temeljena na riziku za poslovno licenciranje
- ✓ Procjena temeljena na riziku za okolišno licenciranje poslovnih djelatnosti

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

Stup I: Kvaliteta propisa vezanih uz Pokretanje poslovanja (2/2)

Hrvatska
ocjena
(svi gradovi):

83,3 od 100
bodova

Hrvatska slijedi dobre međunarodne prakse u pogledu ograničenja koja se primjenjuju pri Pokretanju poslovanja. Međutim, i dalje postoje zahtjevi povezani s kaznenom evidencijom ili za izjavama pod prisegom za osnivanje novih društava. Osim toga, propisima se utvrđuje minimalni zahtjev za početnim temeljnim kapitalom za nove poduzetnike.

Ograničenja u osnivanju društva

20/25

Ograničenja za domaća društva

Propisima se ne utvrđuju opća ograničenja za osnivanje društava za domaće poduzetnike, a koja su povezana sa sljedećim:

- ✓ Minimalno obrazovanje ili osposobljavanje osnivača društva
- ✓ Odobravanje poslovnog plana
- ✓ Dobivanje opće dozvole za rad
- ✓ Ograničenja za određene sociodemografske skupine
- ✓ Opća ograničenja vlasništva u gospodarskim sektorima

Postojeća ograničenja:

- ✗ Zakonom se određuje minimalni zahtjev za početnim temeljnim kapitalom potrebnim za osnivanje novog d.o.o. (2.500 EUR)
- ✗ Poduzetnici su dužni priložiti izjavu koja dokazuje da nemaju nepodmirene dugove s osnove poreza ili doprinosa za mirovinsko/zdravstveno osiguranje, kao ni dugovanja s osnove isplate neto plaće radnicima

22,5/25

Ograničenja za strana društva

Propisima se ne utvrđuju opća ograničenja za osnivanje društava za strane poduzetnike, a koja su povezana sa sljedećim:

- ✓ Ograničenja vlasništva nad društvima i sudjelovanje u zajedničkim pothvatima
- ✓ Provjera i odobravanje ulaganja od strane državnog subjekta
- ✓ Ograničenja vezano uz državljanstvo ključnog osoblja
- ✓ Ograničenja zapošljavanja stranih i domaćih radnika
- ✓ Obveza angažiranja domaćih partnera ili domaćih dobavljača
- ✓ Ograničenja vezana uz raspodjelu dobiti u društvu ili otvaranje bankovnog računa
- ✓ Opća ograničenja vlasništva u gospodarskim sektorima

Postojeća ograničenja:

Zakonom se utvrđuje minimalni zahtjev za početnim temeljnim kapitalom potrebnim za osnivanje novog d.o.o. (2.500 EUR)

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

Stup II: Digitalne javne usluge i transparentnost informacija za pokretanje poslovanja (1/2)

Hrvatska
ocjena
(svi gradovi):

77,8 od 100
bodova

Javna infrastruktura za Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj omogućuje elektroničke usluge kako bi se olakšao proces osnivanja društva. Registrar je također povezan s drugim pružateljima javnih usluga kako bi se olakšao početak rada novih društava. Međutim, digitalizacija evidencije društava još nije potpuna, elektroničko ažuriranje informacija o društвима još nije dostupno, a baza podataka društava nije dovoljno pouzdana za procjenu prihvatljivosti predloženih imena društava.

Dostupnost digitalnih usluga

10/20

Postupak Pokretanja poslovanja

Elektroničke usluge dostupne za:

- ✓ Cijeli proces osnivanja društva putem platforme START
- ✓ Registraciju i ažuriranje informacija o stvarnom vlasništvu
- ✓ Izdavanje odluke o osnivanju društva
- ✗ Online provjera imena nije dovoljno pouzdana za procjenu dostupnosti i prihvaćanja imena društva
- ✗ Elektroničko ažuriranje informacija o društвима još nije dostupno
- ✗ Online plaćanje naknada za osnivanje još nije dostupno

3,3/10

Pohrana podataka o društву i stvarnom vlasništvu

- Baza podataka o stvarnom vlasništvu je:**
- ✓ Potpuno elektronička
 - ✓ Centralizirana s nacionalnom pokrivenoшću
 - ✓ Pokriva sve vrste društava i poslovnih subjekata
 - ✗ Baza podataka s informacijama o društвима još nije u potpunosti elektronička
 - ✗ Podaci o društвима nisu u potpunosti digitalno pohranjeni

10/10

Provjera identiteta

- ✓ Elektronički potpis i autentikacija su dostupni
- ✓ Dostupan je automatizirani postupak provjere identifikacijskih dokumenata

10/10

Razmjena informacija o društву

- ✓ Sudski registar s Ministarstvom unutarnjih poslova i Poreznom upravom razmjenjuje podatke o društвима i izmjene/ažuriranja tih podataka

10/10

Jedinstvena poslovna identifikacija

- ✓ U trenutku osnivanja društвима se dodjeljuje jedinstveni registracijski broj (osobni identifikacijski broj – OIB) koji koriste i druge relevantne ustanove

✓ Aspekti koji su u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

✗ Aspekti koji nisu u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

Stup II: Digitalne javne usluge i transparentnost informacija za Pokretanje poslovanja (1/2)

Hrvatska
ocjena
(svi gradovi):

77,8 od 100
bodova

Hrvatska pruža online pristup informacijama o procesu osnivanja društava, kao i informacijama o osnovanim društvima. Dostupni su i statistički podaci o novoosnovanim društvima.

Transparentnost online informacija

20/20

Pokretanje poslovanja (uključujući rodna pitanja i okoliš)

- Službeno mrežno mjesto pruža informacije o sljedećem:
- ✓ Popisu dokumenata potrebnih za osnivanje novog društva
 - ✓ Popisu primjenjivih naknada
 - ✓ Standardima usluga
 - ✓ Ministarstvo gospodarstva pruža informacije o zahtjevima za okolišne dozvole
 - ✓ Dostupne su informacije o javnim programima za potporu MSP-ovima, uključujući MSP-ove pod vodstvom žena

9,5/10

Dostupnost općih informacija o društvima

- ✓ Elektroničko pretraživanje dostupno je za sva društva
- ✓ Baza podataka društava pruža informacije o imenu društva, identifikacijskom broju društva, imenima direktora, imateljima poslovnih udjela i stvarnim vlasnicima, datumu osnivanja, godišnjim finansijskim izvještajima, adresi sjedišta društva i vrsti djelatnosti
- ✗ Nema dostupnih informacija o poslovnoj adresi društva

5/10

Općenite i rodno raščlanjene statistike o novoosnovanim društvima

- ✓ Opće statistike o broju novoosnovanih društava javno su dostupne
- ✗ Nema javno dostupnih rodno raščlanjenih statističkih podataka o novoosnovanim društvima

✓ Aspekti koji su u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

✗ Aspekti koji nisu u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

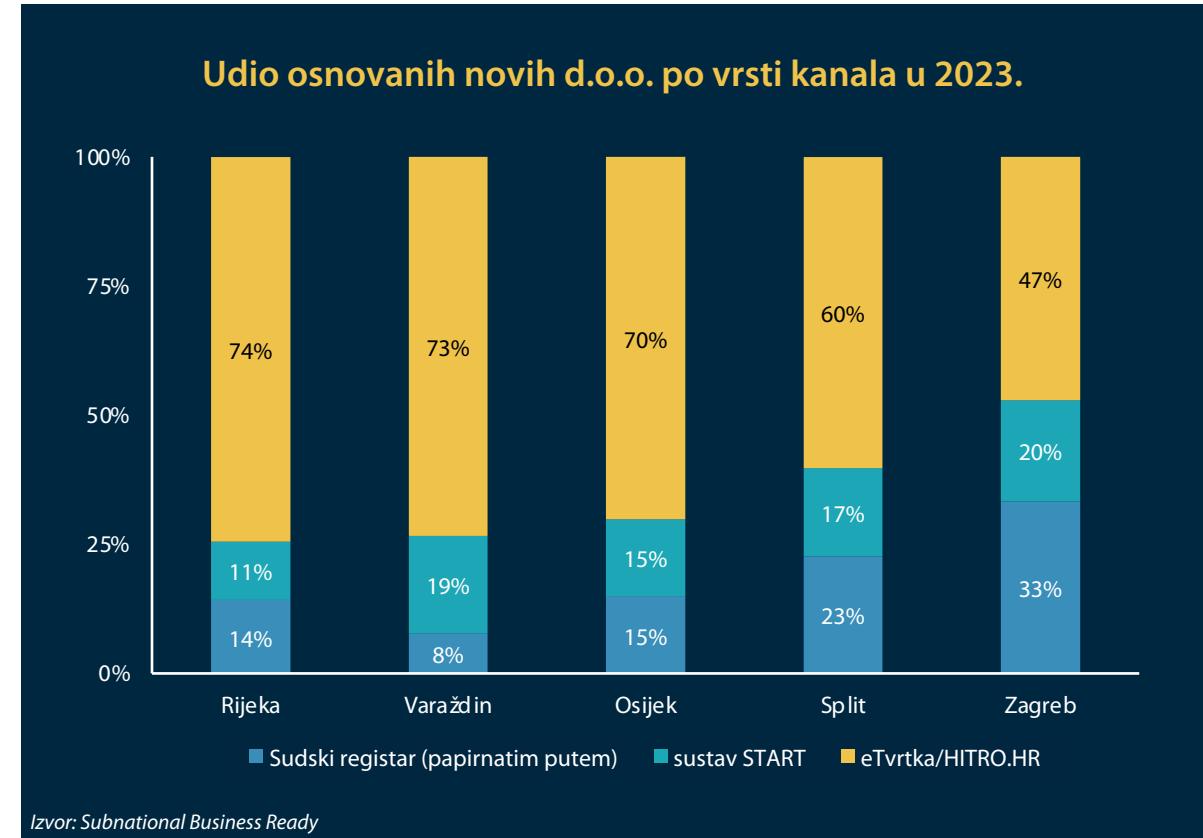
Hrvatska
ocjena
(svi gradovi):

99,5 od 100
bodova

Stup III: Operativna učinkovitost vezana uz Pokretanje poslovanja (1/4)

U Hrvatskoj postoje različiti kanali putem kojih poduzetnici mogu osnovati novo društvo. Mogu to učiniti tradicionalnim kanalom prijave izravno na sudu (u papirnatom obliku ili putem mrežnog mjesta suda). Alternativno, mogu upotrijebiti usluge platforme HITRO.HR - usluga javne uprave dostupna od 2005. godine kojom upravlja Financijska agencija (FINA), putem koje poduzetnici, odnosno javni bilježnik u ime i za račun poduzetnika, mogu dovršiti formalnosti vezano uz osnivanje društva. Osim toga, platforma START je postala dostupna 2019. godine kako bi novim društvima pružila integrirano online rješenje koje ujedinjuje nekoliko procesa samog osnivanja u jedan korak. Međutim, postojanje višestrukih kanala za osnivanje društva proizveo je fragmentirani proces osnivanja društva. To je usporilo integraciju usluga, sprječavajući potpuno usvajanje najboljih praksi za osnivanje društva.

HITRO.HR je najčešće korišten kanal za osnivanje društva. U 2023., većina poduzetnika koji su osnivali nove d.o.o. u svim ocijenjenim gradovima u Hrvatskoj koristili su HITRO.HR kanal. Točnije, 74 % novih d.o.o. u Rijeci osnovano je putem HITRO.HR, 73 % u Varaždinu, 70 % u Osijeku i 60 % u Splitu. U Zagrebu je izravno osnivanje na sudu i dalje vrlo često (33 %), ali je HITRO.HR ipak postao najrasprostranjeniji kanal (47 %).

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost vezana uz Pokretanje poslovanja (2/4)

Višestrukost kanala za osnivanje društva proizvela je fragmentirani proces osnivanja

Svaki od kanala za osnivanje društva ima svoj skup ograničenja i razlika u pogledu usluga koje se putem njega mogu dovršiti.

Izravno osnivanje na sudu zahtjeva angažiranje javnih bilježnika za potvrđivanje isprava društva. Društva dobivaju osobni identifikacijski broj (OIB), međutim ovaj kanal ne omogućava ispunjavanje drugih potrebnih formalnosti (npr. poreznu prijavu, prijavu u mirovinski i sustav zdravstvenog osiguranja) kod drugih upravnih tijela. HITRO.HR također zahtjeva upotrebu ovjerenih isprava, međutim poduzetnici mogu dobiti pomoć od javnih službenika prilikom podnošenja prijave te ishodenja potvrde od Državnog zavoda za statistiku. Međutim, dodatni procesi nakon osnivanja moraju se dovršiti izravno s drugim javnopravnim tijelima.

Iako je START bio namijenjen olakšavanju procesa osnivanja pružanjem jedinstvene kontaktne točke za nova društva, njegova ograničenja ograničila su i njegovo prihvaćanje. Takva ograničenja uključuju nedostatak potpune pozadinske integracije s drugim javnim tijelima kako bi se olakšala i poboljšala komunikacija s podnositeljima zahtjeva. Također, stručnjaci su primijetili da se standardizirani obrasci platforme START teže prilagođavaju individualnim potrebama društva.

Osim toga, rijetka uporaba elektroničke identifikacije među poduzetnicima i nesigurnost u pogledu sigurnosti online plaćanja također su ograničile prihvaćanje.

Razlike među kanalima za osnivanje društva u Hrvatskoj			
	Sud	HITRO.HR	START
Način podnošenja zahtjeva	Papirnato i online putem platforme e-Osnivanje	Elektroničkim putem od strane javnog bilježnika ili putem platforme HITRO.HR	Online od strane poduzetnika
Vrste društava koje se mogu osnovati	Sve vrste društava (osim obrta u slučaju online platforme)	Obrti, d.o.o. i jednostavni d.o.o.	Obrti, d.o.o. i jednostavni d.o.o.
Ovjera dokumenata kod javnog bilježnika	Potrebna	Potrebna	Nije potrebna
Upotreba standardne izjave o osnivanju društva	Ne	Ne	Da
Ostali procesi koji se mogu dovršiti u isto vrijeme*	Osobni identifikacijski broj (OIB)	<ul style="list-style-type: none"> • Osobni identifikacijski broj (OIB) • Potvrda Državnog zavoda za statistiku 	<ul style="list-style-type: none"> • Osobni identifikacijski broj (OIB) • Porezna uprava • Otvaranje bankovnog računa • Potvrda Državnog zavoda za statistiku • Zavod za mirovinsko osiguranje • Zavod za zdravstveno osiguranje
Vrijeme potrebno za ishodenje odluke o upisu u sudski registar**	Od 5 do 14 dana ovisno o sudu	2 dana	2 dana
Troškovi	Sudska pristojba (53,09 EUR) + troškovi pripreme i ovjere dokumenata (776,39 EUR)***	Sudska pristojba (26,55 EUR) + naknada za FINA-u (EUR 13,27) + troškovi pripreme i ovjere dokumenata (776,39 EUR)***	Sudska pristojba (26,55 EUR)

* Registracija stvarnog vlasništva i dalje je zasebni korak nakon osnivanja društva koji se mora dovršiti u FINA-i bez obzira na upotrijebljeni kanal za osnivanje.

** Prema propisima, odluka o zahtjevu za osnivanje pri sudu podnesena elektroničkim sredstvima mora biti dovršena u roku od 24 sata.

*** Troškovi ovjere variraju i ovise o broju osnivača, početnom kapitalu i specifičnim elementima dokumentacije (npr. odluke o sjedištu društva, prokuristi itd.) koji su pripremljeni za društvo.

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

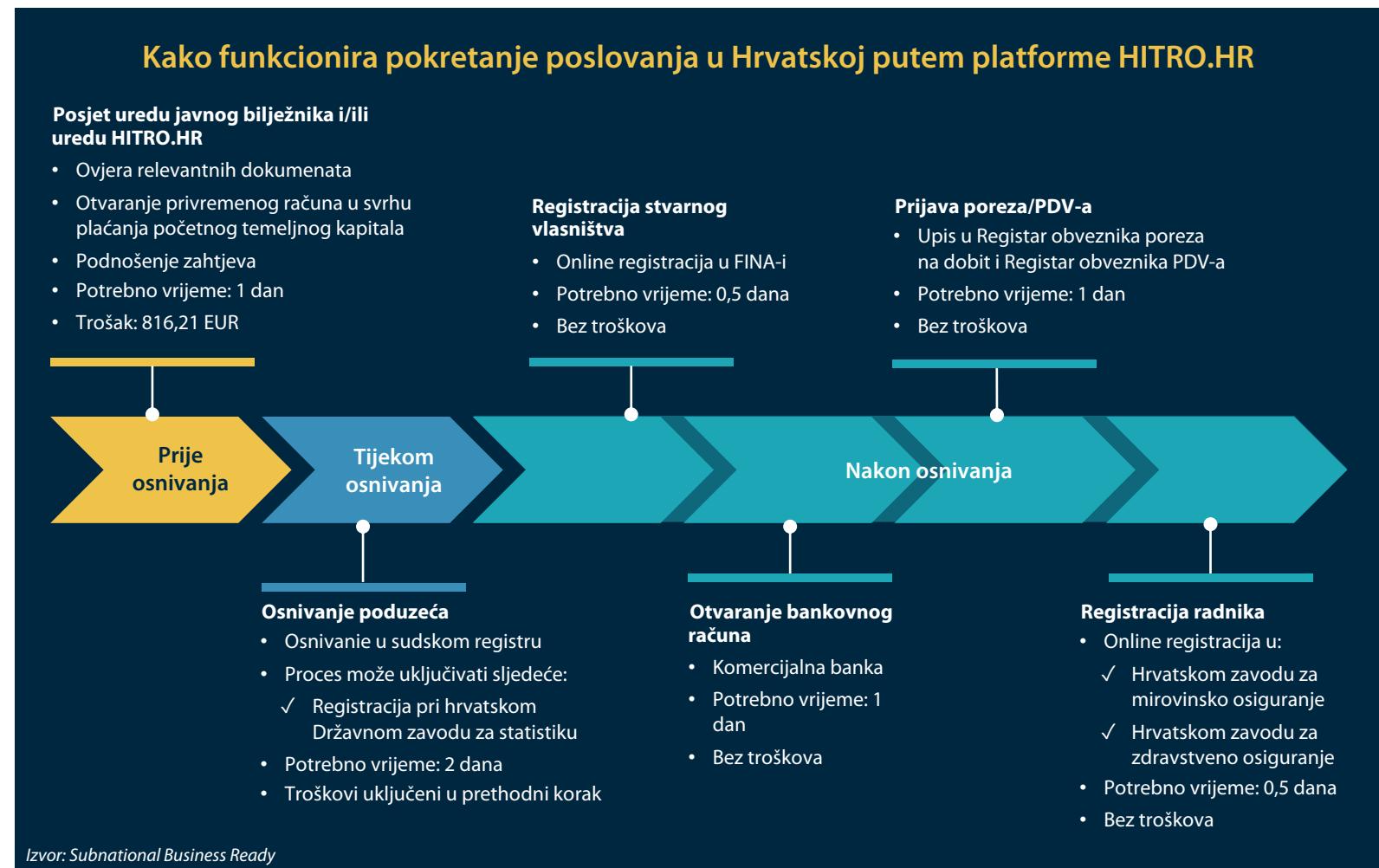
Stup III: Operativna učinkovitost vezana uz Pokretanje poslovanja (3/4)

	Hrvatska (svi gradovi): Potrebno vrijeme: 6 dana 5,5 % dohotka po stanovniku
Standardni pravni oblik društva: Društvo s ograničenom odgovornošću (D.O.O.)	

HITRO.HR najčešće je korišten kanal za osnivanje novog d.o.o. u 5 hrvatskih gradova. Putem ovog kanala poduzetnici mogu otvoriti novo društvo i dovršiti sve formalnosti u roku od 6 dana uz trošak od 5,5 % dohotka po stanovniku.

Dobre prakse koje olakšavaju postupak osnivanja društva i početak poslovanja uključuju sljedeće:

- Rokovi za obradu zahtjeva za osnivanje društva. Prema članku 58. Pravilnika o načinu upisa u sudski registar, registar je dužan dostaviti elektroničko rješenje o upisu d.o.o. u roku od 24 sata od primitka potpunog zahtjeva elektroničkim putem.

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost vezana uz Pokretanje poslovanja (4/4)

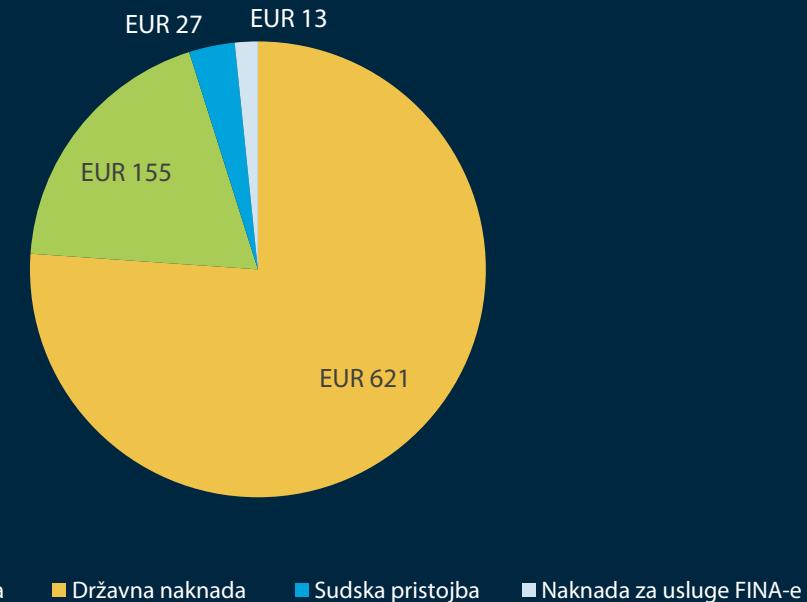
Trošak pokretanja poslovanja u Hrvatskoj

Trošak pokretanja poslovanja u Hrvatskoj se sastoji od službenih naknada za usluge, kao i naknada za usluge javnog bilježnika kada se upotrebljava HITRO.HR. Očekuje se da će poduzetnik u prosjeku platiti 816,21 EUR (što odgovara 5,5 % dohotka po stanovniku) za usluge javnog bilježnika prilikom osnivanja društva s početnim temeljnim kapitalom od 75.000 EUR. Naknade za usluge javnog bilježnika uključuju „nagradu javnog bilježnika“ i „državnu naknadu“.

Naknade za usluge javnog bilježnika mogu varirati, ali propisi utvrđuju neke smjernice o njihovom izračunu na temelju ljestvice ovisno o početnom temeljnem kapitalu i broju dodatnih dokumenata koje je potrebno ovjeriti. Ti čimbenici mogu ovisiti o složenosti poslovanja i upravljanja društvom. Naknade za usluge javnog bilježnika obuhvaćaju usluge koje uključuju ovjeru potpisa i izradu potrebnih dokumenata kao što su:

1. Izjava o osnivanju d.o.o.
2. Odluka o imenovanju članova uprave
3. Odluka o poslovnoj adresi društva
4. Izjava direktora
5. Popis osoba ovlaštenih za zastupanje
6. Popis članova društva
7. Odluka o predmetu poslovanja

Troškovi pokretanja poslovanja pri upotrebi HITRO.HR

Izvor: Subnational Business Ready

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u sklopu teme Pokretanja poslovanja (1/2)

Prijeći prema jednom kanalu za osnivanje društva

Modernizacija hrvatskog režima osnivanja društva i usklađivanje s europskim praksama i direktivama EU zahtijevat će integraciju različitih baza podataka, zatvaranje paralelnih online i fizičkih kanala za usluge osnivanja te digitalizaciju i integraciju svih postupaka osnivanja za sve vrste pravnih osoba u jednu platformu. Iako kanal HITRO.HR upotrebljava većinu osnivača novih d.o.o., on nema budućnost. HITRO.HR je platforma koja pruža hibridno rješenje s djelomično digitalnom uslugom (e-osnivanje društva u sudskom registru uključujući javnog bilježnika), ali i dalje zahtijeva fizički posjet jednom od ureda HITRO.HR-a. Nadalje, platforma nije poboljšana od 2007. godine.

Ministarstvo gospodarstva radi na postizanju ciljeva Nacionalnog plana otpornosti i oporavka ([NPOO](#)) koji nastoji omogućiti nove usluge putem platforme START i planira ukinuti HITRO.HR pretvarajući ga u lokacije „START točaka“ s novim i nadograđenim funkcionalnostima. Otkako je pokrenuta u studenom 2019., platforma START omogućava digitalno osnivanje društva iz udobnosti vlastitog doma za nujuobičajenije vrste poslovnih subjekata: d.o.o., jednostavne d.o.o. i obrte, virtualnom integracijom ključnih pružatelja usluga koji sudjeluju u osnivanju društva. Platforma START trenutno pruža digitalizirane postupke za pokretanje poslovanja povezivanjem nadležnih tijela (među ostalim, sudskog registra, zavoda za statistiku i porezne uprave). Istodobno, prihvatanje upotrebe usluge START platforme je ograničeno zbog uskog opsega dostupnih usluga. Stoga, Ministarstvo gospodarstva radi na implementaciji novih funkcionalnosti kao što su podnošenje ključnih promjena podataka o društвima (npr. promjena članova uprave, promjena sjedišta itd.) i osnivanje drugih vrsta društava putem platforme START.

Pretvaranje platforme START u potpuno digitalni kanal za osnivanje društva u Hrvatskoj zahtijevat će suradnju različitih ključnih dionika u sklopu Vlade Republike Hrvatske kako bi omogućili integraciju online servisa između različitih pružatelja usluga uključenih u proces pokretanja poslovanja. Unatoč izazovima s kojima se suočava, START je jedini primjer integracije u ovom području i korak u pravom smjeru te je kao takav prepoznat u [izvješću Indeks-a gospodarske i društvene digitalizacije \(DESI\) za 2021.](#) Danska je dobar primjer onoga što konsolidirani digitalni prozor za poduzetnike može učiniti. Putem portala Virk.dk, dostupnog od 2004. godine, poduzetnici se registriraju u jednom koraku u Danskoj upravi nadležnoj za poslovanje i Poreznoj agenciji upotrebom svoje elektroničke identifikacije za građane. Također mogu dovršiti niz drugih poslova kao što su podnošenje godišnjih izvješća, bilježenje promjena u podacima o društвima, prijava PDV-a, upućivanje zahtjeva za poslovne licence i dozvole i još mnogo toga. Osim toga, putem usluge digitalne pošte društva komuniciraju i razmjenjuju informacije izravno s javnim ustanovama kako bi se olakšalo usklađivanje s propisima.

Politika registracije poslovanja i dalje je rascjepkana, a Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (MPUDT) provodi vlastite nadogradnje sudskog registra. Od nedavno su MPUDT i Ministarstvo gospodarstva počeli raditi na integriranom pristupu isporuci usluga koji bi potencijalno objedinio usluge G2B sustava tijekom životnog ciklusa društva (pokretanje poslovanja, poslovanje i izlazak iz poslovanja) u jedan poslovni portal. Prema novom planu, dva ministarstva će s Središnjim državnim uredom za razvoj digitalnog društva (SDURDD) raditi na poboljšanju sučelja stranice e-Poslovanje i vladinog portala [e-Gradani.](#) Rješenja poznata kao START i START Plus, koja su u vlasništvu Ministarstva gospodarstva, Registar trgovачkih sudova poznat kao „e-Osnivanje“, koji je u vlasništvu MPUDT-a i sustav „e-Notar“, koji je u vlasništvu Udruge javnih bilježnika, bili bi dostupni putem mrežnog mjeseta e-Poslovanja. Ta se integracija planira provesti do kraja 2024. godine.

Relevantni dionici: Ministarstvo gospodarstva; Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije

Pokretanje poslovanja u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje sklopu teme Pokretanja poslovanja (2/2)

Ukinuti zahtjev za početnim temeljnim kapitalom za društva s ograničenom odgovornošću

Novi d.o.o. u Hrvatskoj mora imati minimalan temeljni kapital od 2.500 EUR, što je ekvivalent 16,7 % dohotka po stanovniku. Iako je ovaj zahtjev povjesno imao zadatak zaštititi vjerovnike i promicati povjerenje u financijska tržišta, istraživanja pokazuju da on u praksi pruža slabu zaštitu za vjerovnike i ulagatelje u postupcima insolventnosti.³¹ Više od 130 zemalja diljem svijeta, uključujući zemlje članice Europske unije poput Belgije, Finske, Irske i Nizozemske, već je ukinulo zahtjev za minimalnim kapitalom. Druge zemlje poput Bugarske, Grčke i Portugala, su isti smanjile na manje od 0,1 % dohotka po stanovniku.

Relevantni dionik: [Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije](#)

Povećati izvjesnost u odobravanju imena društva

Stručnjaci prijavljuju da odobrenje imena društva i dalje predstavlja neizvjesnost tijekom postupka osnivanja društva i glavni je razlog odbijanja zahtjeva. Pravila vezana uz odabir imena društva ne primjenjuju se dosljedno, a kriteriji koji se primjenjuju mogu varirati od suda do suda. Ukipanje mogućnosti rezerviranja imena društva u 2019. godini nije rezultiralo boljim procesom procjene prihvatljivosti imena društva. Iako je baza podataka sudskog registra dostupna na internetu u svrhu informiranja, u praksi i s ciljem smanjenja neizvjesnosti, odvjetnici i javni bilježnici često se neformalno savjetuju sa sudovima prije podnošenja zahtjeva, ali ne postoji formalno jamstvo da će predloženo ime društva biti odobreno. Preispitivanjem pravila s ciljem utvrđivanja transparentnijeg postupka odobravanja imena društva moglo bi se pomoći hrvatskim poduzetnicima. Alternativno, nadležna tijela bi mogla ispitati pristup Portugalu, gdje je unaprijed odobren popis imena društava dostupan poduzetnicima prije samog osnivanja društva.

Relevantni dionik: [Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije](#)

³¹ Elkind, 2007.; Armour, 2006.; Kübler, 2004.; Simon, 2004.; Mülbert i Birke, 2002.

3. Pojedinosti o mjestu poslovanja

3.1 Dozvole za gradnju u Hrvatskoj

Ishođenje građevinske dozvole:
Potrebno vrijeme (dani): **120** (Varaždin) do **345** (Split)
Trošak (% dohotka po stanovniku*): **30 %** (svi gradovi)

Ishođenje uporabne dozvole:
Potrebno vrijeme (dani): **50** (Varaždin) do **140** (Split)
Trošak (% dohotka po stanovniku*): **20 %** (svi gradovi)

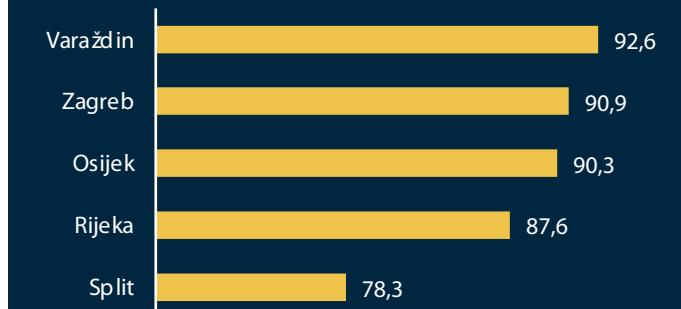
Ocjena: **50** (Split) do **93** (Varaždin) /100

*Hrvatski BND po stanovniku za 2021. godinu iznosi 14.986 EUR

Glavni zaključci

- Hrvatska postiže maksimalan broj bodova za kvalitetu propisa o urbanističkom planiranju (Stup I).
- Posljednjih godina Hrvatska je prošla digitalnu transformaciju procesa izdavanja dozvola za gradnju, čime je olakšan pristup informacijama o upotrebi prostora, smanjen broj koraka i objedinjen proces u cijeloj zemlji. Ipak, postoji prostor za poboljšanje učinkovitosti ishođenja građevinske i uporabne dozvole.
- Unatoč online dostupnosti dokumenata potrebnih za ishođenje građevinskih i uporabnih dozvola u svim referentnim gradovima, investitori nemaju pristup centraliziranom sveobuhvatnom popisu prethodnih odobrenja potrebnih za zahtjev za izdavanjem dozvola osim popisa uvjeta koji su ponekad previše generički i nisu prilagođeni korisniku (Stup II). Online dostupnost takvih uvjeta učinila bi proces transparentnijim i predvidljivijim.
- Među pet hrvatskih gradova, izdavanje dozvola za gradnju najbrže je u Varaždinu (Stup III). Vrijeme potrebno za dobivanje građevinskih dozvola kreće se od četiri mjeseca u Varaždinu do gotovo jedne godine u Splitu, uglavnom uslijed razlika u učinkovitosti pri ishođenju građevinske dozvole na razini lokalne samouprave. Troškovi ishođenja građevinskih i uporabnih dozvola ujednačeni su u cijeloj zemlji.

Ukupna ocjena za izdavanje Dozvola za gradnju po gradu*

Izvor: Subnational Business Ready *Ljestvica od 0 do 100 (više = bolje)

Dozvole za gradnju u Hrvatskoj

Zašto su dozvole za gradnju važne?

- Siguran i snažan pravni okvir za građevinske projekte ima ključnu ulogu u zaštiti javnosti od manjkavih građevinskih praksi te primjeni održivosti gradnje prepoznavanjem i rješavanjem mogućih negativnih utjecaja na okoliš.³²
- Usvajanjem dobre regulatorne prakse za standarde gradnje poboljšavaju se sigurnosni mehanizmi i prakse zelene gradnje uz istodobno smanjenje mogućnosti korupcije.
- Transparentnost informacija o dozvolama za gradnju minimizira razlike u informacijama između pružatelja javnih usluga i korisnika, potičući odgovornost kroz jednostavan pristup propisima, naknadama i praćenju plaćanja.

Što ocjenjuje tema Dozvole za gradnju?

Stup I: Regulatorni okvir

Kvaliteta propisa za izdavanje dozvola za gradnju

- Standardi za građevinske propise
- Standardi energetskih pravila za izgradnju
- Propisi vezani uz upotrebu zemljišta i prostorno uređenje

Stup II: Javne usluge

Kvaliteta javnih usluga i transparentnost informacija za izdavanje dozvola za gradnju

- Dostupnost i pouzdanost online usluga
- Interoperabilnost usluga između tijela uključenih u izdavanje dozvola za gradnju
- Transparentnost i dostupnost tijela za izdavanje dozvola za gradnju

Stup III: Operativna učinkovitost

Operativna učinkovitost izdavanja dozvola za gradnju

- Vrijeme potrebno za ishođenje građevinske dozvole
- Troškovi ishođenja građevinske dozvole
- Vrijeme potrebno za ishođenje uporabne dozvole
- Troškovi ishođenja uporabne dozvole

Za više informacija, pogledajte *Business Ready Metodološki priručnik*: <https://www.worldbank.org/en/businessready>

Dozvole za gradnju u Hrvatskoj

Reforme i promjene od 2018. godine

- Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine pokrenulo je sustav eDozvola, omogućujući investitorima diljem zemlje podnošenje zahtjeva za izdavanjem građevinskih i uporabnih dozvola elektroničkim putem. Novi sustav je dio hrvatske strategije digitalizacije, koja je pokrenuta 2015. godine.
- eKonferencija, sustav elektroničkih oglasnih ploča, s radom je počeo u travnju 2019. godine kao poseban modul u sustavu eDozvola. Njime se investitorima omogućuje dobivanje elektroničkih obavijesti o posebnim zahtjevima i odobrenjima od svih relevantnih tijela, uključujući zahtjeve za priključenjem na javnu infrastrukturu za nove ili postojeće zgrade. Pristup modulu omogućen je fizičkim i pravnim osobama nakon registracije.
- Od 1. siječnja 2023. godine, investitori su dužni voditi eGrađevinski dnevnik, potpuno digitaliziranu uslugu dizajniranu za praćenje procesa gradnje od početne prijave do tehničkog pregleda dovršene zgrade, uključujući izdavanje uporabne dozvole. Pristup platformi omogućen je ovlaštenim fizičkim osobama.

Relevantni zakoni i propisi u Hrvatskoj

- Zakon o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/19)**: uređuje projektiranje, gradnju, upotrebu i održavanje zgrada, kao i provedbu upravnih i drugih postupaka vezanih uz sve navedeno.
- Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23)**: uređuje sustav prostornog planiranja uključujući njegove ciljeve, načela i dionike, kao i praćenje prostornih uvjeta, područja planiranja i zahtjeva planiranja.
- Zakon o energetskoj učinkovitosti (NN 127/14, 116/18, 25/20, 32/21, 41/21)**: uređuje područje učinkovite upotrebe energije kako bi se potaknuto usvajanje i provedba planova za poboljšanje energetske učinkovitosti na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

Javne ustanove i usluge u sklopu teme Dozvole za gradnju

- Modul eKonferencija** poboljšao je sustav eDozvola, omogućujući brzu koordinaciju s javnopravnim tijelima u postupcima izdavanja dozvola, potvrđujući da je glavni projekt izrađen u skladu s posebnim propisima ili posebnim uvjetima povezivanja.
- eGrađevinski dnevnik** poboljšava upravljanje kvalitetom procesa gradnje i olakšava pristup kvalitetnim informacijama time što svu potrebnu dokumentaciju čuva na jednoj centraliziranoj online lokaciji.
- Informacijski sustav prostornog uređenja (ISPU)** je nacionalni interoperabilni i multiplatformni sustav koji Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine neprestano nadogradjuje. Omogućuje građanima jednostavan pristup informacijama o upotrebi prostora i trenutno funkcioniра s 13 sistemskih modula, uključujući module eGrađevinski dnevnik, eDozvola, eKonferencija i Geoportal.

Dozvole za gradnju u Hrvatskoj

Stup I: Kvaliteta propisa za izdavanje Dozvola za gradnju

Hrvatska
ocjena
(svi gradovi):

100 od 100
bodova

Hrvatski gradovi dobili su maksimalne bodove za kvalitetu propisa u području urbanističkog planiranja.

Regulatorni standardi vezani uz Dozvole za gradnju

37,5/37,5

Standardi gradnje

- ✓ Postojeći građevinski zakoni/jedinstveni standardi koji se primjenjuju na sve oblike gradnje
- ✓ Jasne odredbe ili smjernice o sigurnosnim standardima u pravnom okviru
- ✓ Regulacija građevinskih materijala koji predstavljaju zdravstvene rizike
- ✓ Popis reguliranih materijala
- ✓ Certificirani/licencirani inženjer ili arhitekt (javni ili privatni i vanjska subjekt) koji je utvrđen zakonom kao odgovorna osoba za usklađenost građevinskih planova s postojećim građevinskim propisima
- ✓ Zakonska obveza provedbe strukturnih sigurnosnih pregleda temeljenih na riziku ili postupnih sigurnosnih pregleda tijekom gradnje
- ✓ Zakonska obveza konačne inspekcije
- ✓ Zakonska obveza provjere/testiranja na prisustvo nedozvoljenih materijala (npr. azbesta)
- ✓ Odgovornost za strukturne nedostatke/probleme definirana zakonom
- ✓ Kvalifikacije potrebne za provođenje tehničkog nadzora/inspekcije
- ✓ Mogućnost osporavanja građevinske dozvole u instituciji za izdavanje tih dozvola

37,5/37,5

Energetski standardi gradnje

Zakonska obveza:

- ✓ Standardi minimalne energetske učinkovitosti
- ✓ Dokaz sukladnosti sa standardima energetske učinkovitosti potreban za građevinsku dozvolu
- ✓ Provjera standarda energetske učinkovitosti
- ✓ Poticaji za promicanje standarda zelene gradnje

25/25

Propisi za prostorno uređenje i upotrebu zemljišta

Zakonski obvezni alati za planiranje razvoja zemljišta:

- ✓ Zahtjevi za pristup glavnoj komunalnoj infrastrukturi (voda, električna energija, odvodnja)
- ✓ Karte kojima se utvrđuju područja dodijeljena za stambenu, komercijalnu, poljoprivrednu, rekreativnu, javnu/institucijsku i mješovitu upotrebu
- ✓ Karte rizika na kojima su identificirana područja u kojima gradnja nije dopuštena zbog prirodnih opasnosti
- ✓ Karte rizika na kojima je identificiran minimalni razmak stambenih i opasnih objekata
- ✓ Karte na kojima su identificirana područja u kojima gradnja nije dopuštena zbog očuvanja prirodnih resursa

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Dozvole za gradnju u Hrvatskoj

Stup II: Kvaliteta javnih usluga i transparentnost informacija za izdavanje dozvola za gradnju

Hrvatska
ocjena
(svi gradovi):

84,3 od 100
bodova

U Hrvatskoj centraliziran i sveobuhvatan popis prethodnih odobrenja potrebnih za izdavanje dozvola nije javno dostupan online putem. Takav popis bi proces učinio transparentnijim i predvidljivijim.

26/40

Dostupnost i pouzdanost digitalnih usluga

- ✓ Online platforma za izdavanje dozvola za gradnju
- ✓ Online sustavi za izdavanje dozvola s nekoliko funkcija
 - ✗ Nije omogućeno online plaćanje
 - ✓ Online komunikacija
 - ✓ Online obavijesti
 - ✓ Online podnošenje zahtjeva
 - ✗ Nema automatskog generiranja kontrolne liste
- ✓ Online sustavi za izdavanje građevinskih i uporabnih dozvola
- ✗ Nije omogućeno podnošenje žalbi na građevinske dozvole online putem

20/20

Interoperabilnost usluga

- ✓ Dostupnost prostornih planova i zahtjeva za prostorno uređenje u obliku geografskog informacijskog sustava (GIS) ili drugih platformi s prostornim podacima svim dionicima
- ✓ Integracija GIS-a ili nacionalnih prostornih platformi

38,3/40

Transparentnost informacija

- ✓ Javna dostupnost propisa o planiranju i kontroli gradnje
- ✓ Javna online dostupnost zahtjeva za ishođenje svih vrsta dozvola za gradnju
 - ✗ Ne postoji popis potrebnih prethodnih odobrenja od specijaliziranih tijela
 - ✓ Popis dokumenata za ishođenje građevinske dozvole
 - ✓ Popis dokumenata za ishođenje uporabne dozvole
- ✓ Ažuriran popis naknada za ishođenje svih vrsta dozvola za gradnju dostupni online
- ✓ Online dostupnost službene ažurirane statistike koja prati broj izdanih građevinskih dozvola
- ✓ Dostupnost ažuriranog glavnog prostornog plana / plana prostornog uređenja
- ✓ Jasni, definirani koraci za izmjenu plana prostornog uređenja / plana upotrebe zemljišta
- ✓ Provjera pridržavanja propisa prostornog uređenja

✓ Aspekti koji su u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Dozvole za gradnju u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost izdavanja dozvola za gradnju(1/3)

Hrvatska ocjena: **50 do 93** od 100 bodova
 Split Varaždin

- Postupak izdavanja dozvola za gradnju reguliran je na nacionalnoj razini i provode ga odgovarajući gradski ili županijski uredi za gradnju i prostorno planiranje.
- Nedavno su uvedene novine kao što su: električno podnošenje zahtjeva, digitalni potpis i električna komunikacija između svih zainteresiranih strana putem električne oglasne ploče.
- Digitalizacija procesa izdavanja dozvola za gradnju smanjila je broj koraka i objedinila proces.
- Tijelo nadležno za izdavanje dozvole koristi eKonferenciju za ishođenje odgovarajućih posebnih uvjeta od svih relevantnih tijela.

Kako funkcioniра izdavanje dozvola za gradnju u Hrvatskoj

PRIJE GRADNJE – Išođenje građevinske dozvole

- Angažiranje inženjera geodezije za izradu geodetskog elaborata
- Išođenje geotehničkog istraživanja
- Zahtjev i dobivanje posebnih uvjeta (putem modula eKonferencija)
- Zahtjev i dobivanje građevinske dozvole (putem eDozvole)

NAKON GRADNJE – Išođenje uporabne dozvole

- Išođenje certifikata energetske učinkovitosti
- Išođenje konačne geodetske izmjere
- Išođenje uporabne dozvole

Izvor: Subnational Business Ready

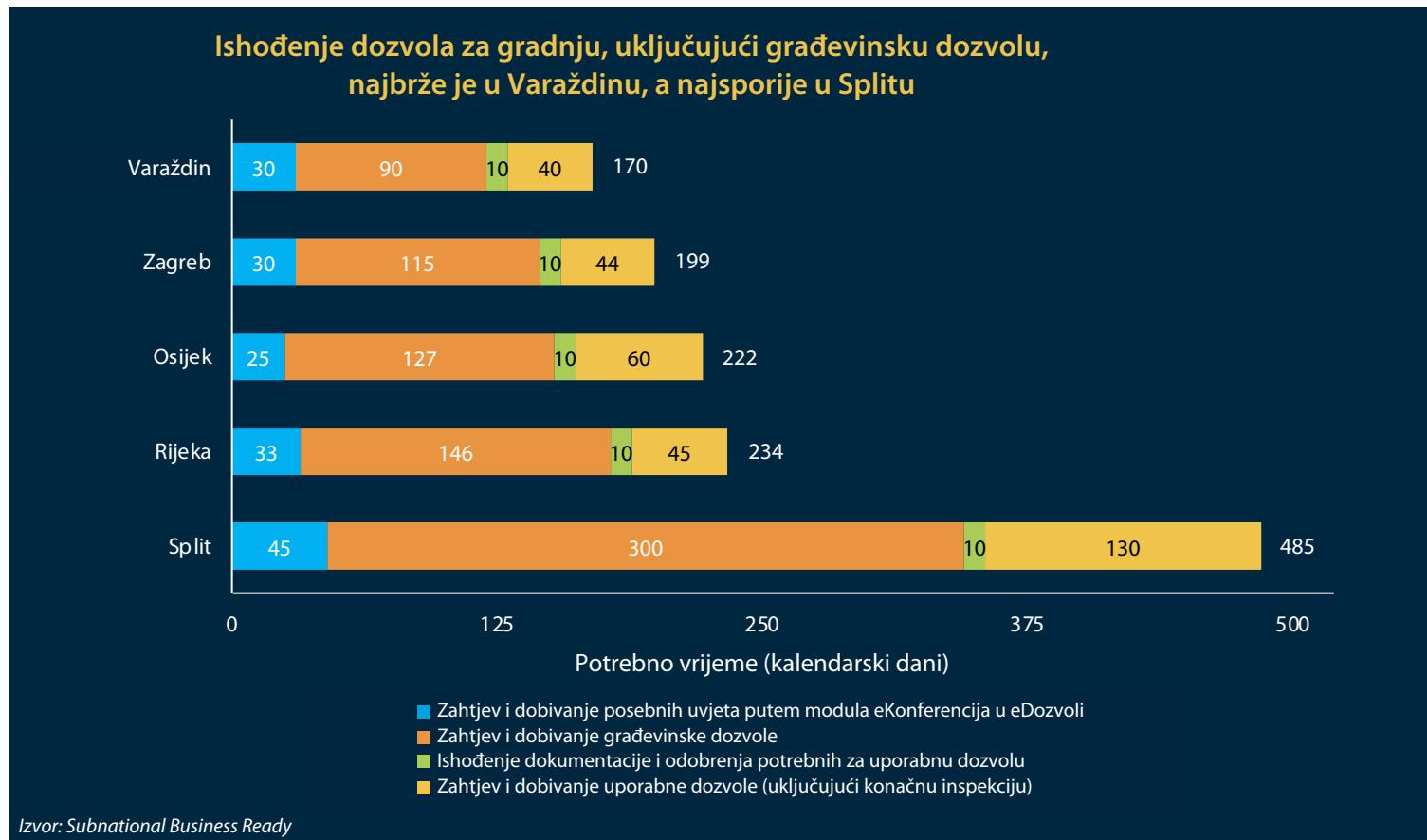
Napomena: Navedeni koraci su zajednički svim referentnim gradovima. Za ishođenje građevinske dozvole u Hrvatskoj investitor mora imati dokaz o pravnom interesu. Dovoljan je predugovor u kojem se navodi da investitor ima ili će stići pravo vlasništva ili izvadak iz zemljišne knjige.

Dozvole za gradnju u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost izdavanja dozvola za gradnju(2/3)

- Iako je sustav izdavanja dozvola za gradnju u Hrvatskoj propisan na nacionalnoj razini Zakonom o gradnji, svejedno postoje razlike u provedbi na lokalnoj razini. Išhođenje građevinske dozvole najbrže je u Varaždinu, gdje taj proces traje četiri mjeseca, zahvaljujući učinkovitosti u izdavanju potrebnih dozvola od strane upravnih tijela. Proces je najsporiji u Splitu, gdje traje gotovo godinu dana.
- Poduzetnici koji podnose zahtjeve za građevinske dozvole u Splitu ukazali su na administrativne neučinkovitosti u Upravnom odjelu za urbanizam, uključujući zaostatke u obradi zahtjeva za izdavanje dozvola, velika radna opterećenja i nedostatak osoblja.
- Vrijeme potrebno za ishođenje uporabne dozvole varira između gradova, od 50 dana u Varaždinu do 140 dana u Splitu.

Napomena: U ovaj grafikon nisu uključeni svi potrebni postupci, jer se vrše istodobno s drugim postupcima i ne povećavaju ukupan iznos potrebnog vremena. To su: angažiranje geodetskog inženjera za izradu geodetskog elaborata; ishođenje geotehničkog istraživanja; i ishođenje dokaza o pravnom interesu.

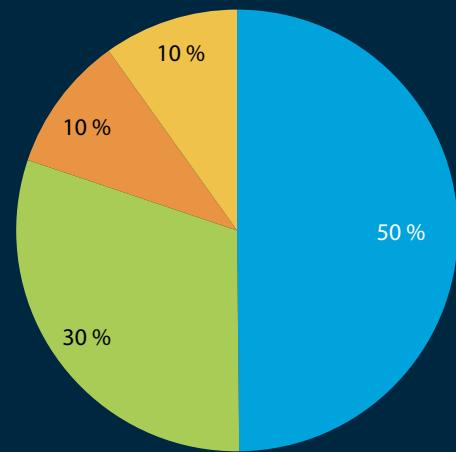
Dozvole za gradnju u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost izdavanja dozvola za gradnju (3/3)

Trošak ishođenja građevinske i uporabne dozvole jednak je u cijeloj zemlji (7,549 EUR)

- Digitalizacijom procesa izdavanja dozvola za gradnju smanjene su administrativne naknade. Investitori više nisu dužni platiti naknadu za ishođenje niza odobrenja od različitih tijela (tj. Inspekcije zaštite od požara pri Ministarstvu unutarnjih poslova, odjela za prikupljanje otpada, lokalnog vodovoda, Hrvatskog nacionalnog energetskog društva). Ukidanje tih naknada u prosjeku je smanjilo troškove za poduzetnike za oko 82 EUR po gradu. Ured za izdavanje dozvola za gradnju upotrebljava eKonferenciju, sa sustavom elektroničkih oglasnih ploča, za ishođenje potrebnih posebnih uvjeta i odobrenja glavnog projekta bez troška, u skladu sa Zakonom o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/19).
- Naknade za izdavanje građevinskih i uporabnih dozvola nisu se promijenile i plaćaju se lokalnoj upravi (sve su naknade jednake, 0.25% procijenjenih troškova gradnje, ali ne manje od 132,72 EUR).
- Naknade privatnog sektora čine 80 % prosječnog ukupnog troška procesa izdavanja dozvola za gradnju. Trošak proizlazi iz prosječnog troška ishođenja geomehaničkog elaborata (istraživanje tla) (2.750 EUR), početnog geodetskog elaborata (1 000 EUR), završnog geodetskog elaborata (800 EUR) i certifikata energetske učinkovitosti (1.563 EUR).

Naknade izražene u postocima ukupnog troška

Izvor: Subnational Business Ready

Dozvole za gradnju u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u izdavanju dozvola za gradnju (1/2)

Smanjiti vrijeme čekanja za obradu dozvola unutar upravnih tijela

Posljednjih godina Hrvatska je usvojila značajan broj izmjena zakona i dodatno digitalizirala sustav za ishođenje građevinskih i uporabnih dozvola. Modul eKonferencija u sustavu eDozvola smanjio je broj koraka potrebnih za ishođenje tih dozvola. Investitori više ne moraju fizički posjećivati određena tijela javne vlasti radi ishođenja odobrenja i provjere projektne dokumentacije. Umjesto toga, sva tijela javne vlasti komuniciraju putem jedne platforme koja koordinira njihove procese.

Unatoč naporima da proces postane učinkovitiji, investitori i dalje moraju čekati oko pet mjeseci od predaje početnog zahtjeva za građevinsku dozvolu do primitka iste i oko dva mjeseca, u prosjeku, od predaje početnog zahtjeva za uporabnu dozvolu do dobivanja iste. Prema navodima javnih službenika i poduzetnika, čekanje na dozvole uzrokovano je zaostacima u upravnim tijelima.

Nagli porast potražnje za gradnjom tijekom posljednjih godina doveo je do povećanog radnog opterećenja službenika, čime se smanjuju pozitivni učinci povećane digitalizacije, koja može smanjiti trajanje procesa izdavanja dozvola. Veliki obujam zahtjeva obrađuje se prema načelu redoslijeda prijava, što rezultira dugim čekanjima na pregled, obradu i početak svake faze postupka.

Hrvatska bi mogla razmotriti uvođenje brzog postupka uz dodatnu naknadu. Novi propisi mogli bi uspostaviti različite razine provjere, a time i različito trajanje, ovisno o složenosti projekta. Takav pristup omogućio bi brzo odobravanje jednostavne gradnje, čime bi se javnim tijelima oslobođilo vrijeme za fokus na rizičnije projekte. Kako bi bili učinkoviti, pristupi temeljeni na procjeni rizika trebali bi uključivati sveobuhvatnu klasifikaciju rizika. Glavni grad Austrije, Beč, uveo je pojednostavljenе, ubrzane postupke za izdavanje građevinskih dozvola za jednostavne, niskorizične građevine.³³ Ovaj postupak omogućuje investitoru početak gradnje mjesec dana nakon podnošenja zahtjeva, ako nadležno tijelo za gradnju ne odluči primijeniti standardne postupke obrade dozvola.³⁴

Još jedno rješenje za povećanje učinkovitosti je ulaganje u poboljšanje metodologije tijeka rada i internih IT procesa kako bi se definirala preraspodjela i zapošljavanje osoblja za obradu zahtjeva. Poboljšanje procesa izdavanja dozvola moguće je zapošljavanjem većeg broja novih kvalificiranih stručnjaka koji bi se specijalizirali za rad na konkretnim koracima u postupku izdavanja dozvola.

Kako bi se ubrzao proces izdavanja dozvola, podnošenje informacija o glavnom projektu trebalo bi se vršiti isključivo elektroničkim putem, uz izbjegavanje papirnatih podnesaka koji dupliraju dokumentaciju.

Relevantni dionik: Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine

³³ Ovaj model brzog podnošenja zahtjeva, poznat kao model članka 7-a, uveden je u sklopu reformi 1999. godine kako bi se omogućio brži početak gradnje za određene kategorije niskorizičnih projekata.

Pogledajte <https://www.ris.bka.gv.at/eli/lql/WI/1930/11/P70a/LWI40010112>.

³⁴ Svjetska banka. 2022.

Dozvole za gradnju u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u izdavanju dozvola za gradnju (2/2)

Unaprijediti prostorno planiranje u Hrvatskoj kroz integraciju modula ePlanovi i eRežimi

U Hrvatskoj investitori moraju uskladiti svoj projekt s brojnim zakonima i propisima od početnog koraka planiranja gradnje do završetka projekta i ishođenja uporabne dozvole. Značajan broj zakona koji reguliraju područje gradnje i prostornog planiranja dovodi do različitih tumačenja od strane investitora i dionika. Kao rezultat toga, investitori nisu sigurni smatraju li nadležne institucije jesu li njihovi projekti u skladu s relevantnim zakonima i propisima, posebno u fazi razvoja projekta i često se suočavaju s pravnom nesigurnošću.

Uvođenjem novih online modula ePlanovi i eRežimi u geoportalu ISPP trebale bi se ukloniti neizvjesnosti. Značajke modula ePlanovi za izradu službenih karata prostornih planova poboljšati će odluke o planiranju, osigurati automatiziranu kontrolu uvoza podataka u skladu s unaprijed utvrđenim pravilima i prijaviti pogreške koje je potrebno ispraviti. Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine redovno održava radionice i one mogu poslužiti i kao platforme za razmjenu najboljih praksi iz ureda diljem zemlje. Buduće reforme uključuju novi modul za platformu *eGrađevinska dozvola* (prethodno samo *eDozvola*), koji je trenutno u razvoju. Modul eRežimi će omogućiti izradu planova u stvarnom vremenu za svu nadzemnu i podzemnu infrastrukturu, čime će se omogućiti da se iskop za komunalnu infrastrukturu izvodi samo jednom. Navedeni razvojni mehanizmi imaju za cilj poboljšati učinkovitost i standardizaciju procesa izdavanja dozvola koji se kreće prema potpunoj digitalizaciji.

Relevantni dionik: Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine

3.2 Okolišne dozvole u Hrvatskoj

Stup I: Regulatorni okvir

Ocjena (svi gradovi):

70/100

Stup II: Javne usluge

Ocjena (svi gradovi):

50/100

Stup III: Operativna učinkovitost

Potrebno vrijeme (dani): **243** (svi gradovi)

Trošak (% dohotka po stanovniku*): **33 %** (svi gradovi)

Ocjena (svi gradovi):

89/100

*Hrvatski BND po stanovniku za 2021. godinu iznosi 14.986 EUR

Glavni zaključci

- Usklađenost s propisima i javne usluge:** U Hrvatskoj su referentne vrijednosti za usklađenost s propisima (Stup I), kao i pružanje digitalnih javnih usluga i transparentnost informacija (Stup II), ujednačene u cijeloj zemlji u kontekstu okolišnih dozvola.
- Ujednačena učinkovitost izdavanja okolišnih dozvola:** Učinkovitost izdavanja okolišnih dozvola (Stup III) u ocijenjenim gradovima – Zagrebu, Varaždinu, Osijeku, Rijeci i Splitu – je ujednačena, a proces traje 243 dana. To uključuje angažiranje stručnjaka za zaštitu okoliša i pripremu potrebne dokumentacije (25 dana), kao i donošenje odluke o provođenju procjene utjecaja na okoliš (PUO) (218 dana).
- Dosljednost u troškovima izdavanja dozvola:** Troškovi povezani s izdavanjem okolišnih dozvola jednaki su u cijeloj zemlji.
- Preporuke za povećanje učinkovitosti:** Društva u Hrvatskoj mogla bi poslovati učinkovitije i djelotvornije ako bi se osnažili regulatorni standardi u izdavanju okolišnih dozvola, unaprijedio proces izdavanja dozvola putem digitalnih kanala te uveli izvansudski mehanizmi rješavanja okolišnih sporova.

Okolišne dozvole u Hrvatskoj

Zašto su okolišne dozvole važne?

- Odabir mesta poslovanja ključan je u određivanju uspjeha društva čak i u digitalnom dobu. Osim pristupa klijentima, radnoj snazi i prijevozu, mjesto poslovanja određuje porezne, regulatorne i okolišne obveze s kojima se društva suočavaju.³⁵
- Jasni i dostupni propisi o zaštiti okoliša mogu ukloniti uzroke problema bez nepotrebног opterećivanja društava zahtjevima za usklađivanje.
- Siguran i stabilan okolišni okvir za građevinske projekte ključan je za održivu gradnju, jer unaprijed prepoznaje i rješava moguće negativne utjecaje na okoliš.
- Dobre regulatorne prakse i transparentnost informacija o okolišnim dozvolama poboljšavaju sigurnosne mehanizme, potiču razvoj zelene gradnje, smanjuju nedostatke u informacijama i promiču odgovornost.

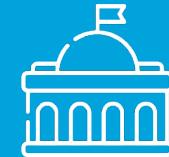
Što ocjenjuje tema Okolišne dozvole?

Stup I: Regulatorni okvir

Kvaliteta propisa za izdavanje okolišnih dozvola

- Okolišna odobrenja za gradnju
- Mehanizmi osporavanja okolišnih odobrenja za gradnju

Stup II: Javne usluge

Kvaliteta javnih usluga i transparentnost informacija o okolišnim dozvolama

- Dostupnost online usluga za izdavanje okolišnih dozvola
- Transparentnost online informacija o okolišnim dozvolama

Stup III: Operativna učinkovitost

Operativna učinkovitost izdavanja okolišnih dozvola

- Vrijeme za dobivanje okolišnih odobrenja za gradnju
- Troškovi ishođenja okolišnih odobrenja za gradnju

Za više informacija, pogledajte *Business Ready Metodološki priručnik*: <https://www.worldbank.org/en/businessready>

³⁵ Carlson, 2000.

Okolišne dozvole u Hrvatskoj

Stup I: Kvaliteta propisa za izdavanje okolišnih dozvola

Hrvatska ocjena
(svi gradovi):

70 od 100
bodova

Regulatorni standardi koji se odnose na okolišne dozvole

45/50

Okolišne dozvole za gradnju

- ✓ Nacionalni propisi o zaštiti okoliša tijekom gradnje
- ✓ Ažuriranja ili revizije nacionalnih propisa kako bi odrazile novije okolišne i tehnološke inovacije u građevinarstvu
- ✓ Sankcije ili novčane kazne za nepoštivanje propisa
- ✓ Jasno definirani okolišni rizici unutar pravnog okvira
- ✓ Pravni zahtjev za angažiranjem kvalificiranih stručnjaka/agencija za provođenje procjena utjecaja na okoliš (PUO)
- ✓ Specifično definirani kriteriji za pokretanje PUO-a utvrđeni pravnim okvirom
- ✓ Obvezni zahtjevi za proces PUO-a uključeni u pravni okvir
- ✓ Zakonom propisana javna savjetovanja sa zainteresiranim dionicima
- ✗ Nedostatak zahtjeva za neovisnim vanjskim ispitivanjem usklađenosti s procjenom utjecaja na okoliš, osim onih koje zakonski zahtijeva nadležno tijelo
- ✗ Nedostatak aktivnosti i pristupa koji bi olakšali doprinos zainteresiranih strana procesu donošenja odluka.

25/50

Mehanizmi za sporove povezane s okolišnim dozvolama za gradnju

- ✓ Mogućnost osporavanja okolišnih odobrenja i dozvola od strane tijela nadležnog za izdavanje dozvola
- ✗ Nedostatak mehanizma izvansudskog rješavanja sporova u području okoliša
- ✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama
- ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

RELEVANTNI ZAKONI I PROPISI:

- Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18)
- Uredba o procjeni utjecaja na okoliš (NN 61/14, 3/17)

Okolišne dozvole u Hrvatskoj

Stup II: Kvaliteta javnih usluga i transparentnost informacija o okolišnim dozvolama

Hrvatska ocjena
(svi gradovi): **50** od 100
bodova

0/50

Dostupnost i pouzdanost digitalnih usluga

- ✗ Ne postoji online sustav za izdavanje okolišnih dozvola sa sljedećim funkcijama:
 - ✗ Nema online plaćanja
 - ✗ Nema online komunikacije
 - ✗ Nema online obavijesti
 - ✗ Nema online podnošenja zahtjeva
 - ✗ Nema automatski generirane kontrolne liste koja bi podnositeljima pomogla osigurati potpunost i točnost podnesenih zahtjeva
- ✗ Nema online sustava za podnošenje pritužbi vezanih uz okolišna odobrenja u građevinarstvu

50/50

Transparentnost informacija

- ✓ Zahtjevi za ishođenje okolišnih dozvola za gradnju zgrade s umjerenim rizikom za okoliš dostupni su online
- ✓ Ažurirani popis naknada za ishođenje okolišnih odobrenja dostupan je online

✓ Aspekti koji su u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

✗ Aspekti koji nisu u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Okolišne dozvole u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost izdavanja okolišnih dozvola

Hrvatska ocjena
(svi gradovi): **89** od 100
bodova

Potrebno vrijeme:

243 dana

Trošak:

33 % dohotka po stanovniku,
ili **5.000 EUR**

U Hrvatskoj, proces ishođenja okolišnih odobrenja za projekt gradnje stambenih objekata, kako je opisano u *B-READY* metodologiji, počinje kada vlasnik projekta sastavi elaborat zaštite okoliša uz pomoć savjetnika za zaštitu okoliša. Taj se dokument potom podnosi Ministarstvu gospodarstva, koje provodi analizu na pojedinačnoj osnovi.* Ministarstvo pregledava elaborat i stavlja ga na svoje mrežno mjesto na razdoblje od 30 dana za potrebe javnog savjetovanja.

U tom 30-dnevnom razdoblju Ministarstvo prikuplja i mišljenja drugih javnih tijela. Nakon javnog savjetovanja, Ministarstvo donosi odluku o potrebi provedbe sveobuhvatne procjene utjecaja na okoliš (PUO). Obično, za vrstu projekta koji se koristi za *Subnational Business Ready* izvješće, nije propisana sveobuhvatna PUO. Odluka Ministarstva objavljuje se online, uz povratne informacije dobivene od drugih javnopravnih tijela i javnosti.

Učinkovitost praksi u ishođenju okolišnih odobrenja u Hrvatskoj karakterizira ujednačenost u pet ispitanih gradova – Zagrebu, Varaždinu, Osijeku, Rijeci i Splitu – s trajanjem od 243 dana za dovršetak procesa od dva koraka. Izrada elaborata zaštite okoliša za projekt traje 25 dana, a ishođenje odluke o tome treba li se provesti PUO, uključujući javno savjetovanje, traje 218 dana.

Jedini trošak povezan s ishođenjem okolišnih odobrenja u Hrvatskoj odnosi se na naknade stručnjaka za zaštitu okoliša, koje su jednake u svih pet procijenjenih gradova. Ne postoji službene pristojbe.

*Projekt je obuhvaćen [Prilogom 2, točkom 9.1. Uredbe o procjeni utjecaja na okoliš](#). Dakle, Ministarstvo gospodarstva mora odlučiti zahtijevaju li projekti urbanog razvoja sveobuhvatnu PUO.

Proces ishođenja okolišnih odobrenja

Angažiranje stručnjaka za zaštitu okoliša i izrada elaborata zaštite okoliša

- Potrebno vrijeme: 25 dana
- Trošak: 5.000 EUR

Ishođenje odluke o tome treba li provesti PUO*

- Potrebno vrijeme: 218 dana
- Bez troškova

*Uključuje javno savjetovanje i doprinos različitim javnim tijelima

Izvor: Subnational Business Ready

Okolišne dozvole u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u izdavanju okolišnih dozvola (1/2)

Razviti i implementirati integrirane online platforme za izdavanje okolišnih dozvola

Kako bi se modernizirao i pojednostavio proces izdavanja okolišnih dozvola u Hrvatskoj, preporučuje se razvoj i implementacija sveobuhvatne online platforme. Ovaj digitalni sustav zamjenio bi trenutni papirnati način prijave i uveo veću učinkovitost u obradi dozvola. Ključne funkcije predložene platforme trebale bi uključivati:

- Sigurne online sustave za plaćanje povezanih naknada
- Interaktivnu komunikaciju između podnositelja zahtjeva i nadležnih tijela
- Automatizirane obavijesti o promjenama statusa i dodatnim zahtjevima
- Online portal za podnošenje i učitavanje popratne dokumentacije
- Automatski generiranu kontrolnu listu koja bi pomogla u osiguravanju točnosti i potpunosti zahtjeva
- Online sustav za upravljanje žalbama na odluke o okolišnim dozvolama u građevinarstvu

Hrvatska bi mogla imati koristi od usvajanja potpuno integrirane online platforme za PUO, slične portugalskom sustavu SIIAMB, koji omogućuje pojednostavljen proces izdavanja dozvola i poboljšava angažman dionika.

Implementacijom takve platforme ne samo da bi se povećala ocjena Hrvatske za Stup II (digitalne javne usluge i transparentnost informacija), nego bi se također znatno poboljšao proces izdavanja okolišnih dozvola povećanjem pristupačnosti, transparentnosti i angažmana dionika. Ovaj prijelaz usklađen je s najboljim međunarodnim praksama i ciljevima održivog razvoja, smanjujući administrativna opterećenja i potičući proaktivno upravljanje okolišem.

Relevantni dionici: Ministarstvo gospodarstva; Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost

Okolišne dozvole u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u izdavanju okolišnih dozvola (2/2)

Pojednostaviti regulatorni okvir i jačati kapacitet državnih službenika

Kako bi se pojednostavili procesi procjene utjecaja na okoliš (PUO), preporučuje se provedba dvojne strategije za poboljšanje učinkovitosti postupaka izdavanja okolišnih dozvola:

- 1. Povećanje jasnoće pravnih normi:** Provedba sustavnog pregleda okolišnog regulatornog okvira kako bi se utvrdili i pojednostavnili složeni propisi i zahtjevi vezani uz PUO. Cilj je osigurati jasne i razumljive zakone koji omogućuju brže i dosljednije donošenje odluka te smanjuju potrebu za revizijama. To može uključivati reviziju i restrukturiranje pravnih odredbi čineći ih pristupačnijim i lakšim za tumačenje svim dionicima.
- 2. Jačanje kapaciteta državnih službenika:** Provodenje kontinuiranog programa osposobljavanja za državne službenike odgovorne za okolišne dozvole. Program bi trebao uključivati organizaciju ciljanih radionica i razvojnih sesija usredotočenih na poboljšanje vještina i razumijevanja regulatornih zahtjeva za postupke procjena utjecaja na okoliš. Osposobljavanje bi se također trebalo usmjeriti na standardizaciju rješavanja predmeta i razmjenu najboljih praksi u izdavanju dozvola.

Učinkovitost Hrvatske u procjeni utjecaja na okoliš također bi se mogla poboljšati uključivanjem nekoliko ključnih elemenata u pravni okvir: (i) neovisnog vanjskog pregleda usklađenosti s propisima o procjeni utjecaja na okoliš; (ii) izvansudskih mehanizama rješavanja sporova za osporavanje odluka o izdavanju okolišnih dozvola kod tijela nadležnog za izdavanje dozvola; (iii) aktivnosti i pristupa kojima se olakšava doprinos zainteresiranim strana postupku donošenja odluka (kao što su istraživanja i ankete za prikupljanje mišljenja i povratnih informacija od dionika; osposobljavanje, sredstva i tehnička pomoć strankama na koje projekt utječe).

Relevantni dionik: Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije

3.3 Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

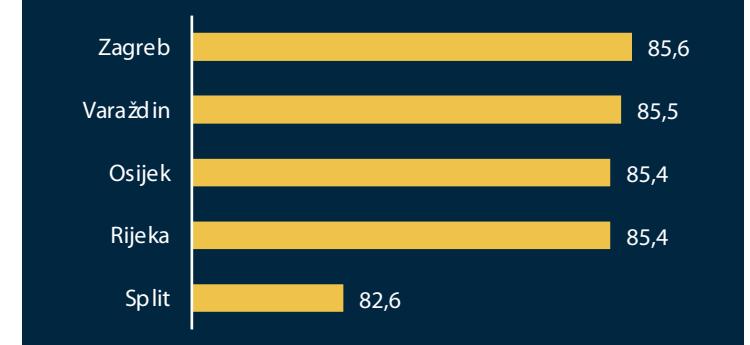

*Za nekretnine vrijednosti 1.498.550 EUR, što je 100 puta više od BND-a po stanovniku u 2021. Hrvatski BND po stanovniku za 2021. godinu iznosi 14.986 EUR

Glavni zaključci

- Regulatorni okvir u Hrvatskoj primjenjuje se ujednačeno u cijeloj zemlji i uključuje mnoge dobre prakse (Stup I). Ne postoji razlike među pet hrvatskih gradova u tom pogledu.
- Slično tome, svih pet hrvatskih gradova dijeli iste značajke u pogledu kvalitete javnih usluga za prijenos prava vlasništva i s time povezane transparentnosti informacija (Stup II). Posljednjih godina Hrvatska je usvojila mnoge značajke koje poboljšavaju kvalitetu javnih usluga.
- Postoje značajne razlike u učinkovitosti zemljišnoknjižnih odjela među gradovima (Stup III). Međutim, iako su glavni zahtjevi za upis prijenosa prava vlasništva jednaki u cijeloj zemlji, vrijeme potrebno za prijenos prava vlasništva temeljem kupoprodajnog ugovora u zemljišnim knjigama je veliki pokretač diferencijacije –vrijeme potrebno za taj korak kreće se od jednog tjedna u Osijeku do dva mjeseca u Splitu.
- Sustavne reforme nacionalnog sustava zemljišnih knjiga koje su započete 2016. nastavljaju poboljšavati proces prijenosa prava vlasništva u cijeloj zemlji i još su u tijeku.

Ukupna ocjena za prijenos prava vlasništva po gradu*

Izvor: Subnational Business Ready *Ljestvica od 0 do 100 (više = bolje)

Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Zašto je prijenos prava vlasništva važan?

- Zaštita imovinskih prava potiče ulaganja time što promiče sigurnost u kupnji nekretnina.³⁶
- Procjena toga koliko se dobro upravlja imovinskim pravima dobar je pokazatelj vjerojatnosti rasta gospodarstva.³⁷
- Učinkovito upravljanje zemljištem smanjuje asimetriju informacija, povećava učinkovitost tržišta i osigurava transparentnost prava vlasništva nad nekretninama.
- Promicanju dobrog upravljanja u zemljišnoknjižnom sustavu pridonose javno dostupni zakoni o vlasništvu i zakupu, osiguranju posjeda zemljišta te zaštitne mjere i standardi usluga kako bi se izbjegao rizik od zemljišnih sporova i korupcije.
- Integracija zemljišnih knjiga s katastarskim upisnikom omogućuje pouzdano korištenje ažurnim podacima o zemljištima i od vitalnog je značaja za upravljanje zemljištem.

³⁶ De Soto, 2000. Johnson, McMillan i Woodruff, 2002.

³⁷ Field, 2007; Green i Moser, 2013.

Što ocjenjuje tema Prijenosa prava vlasništva?

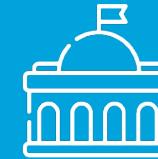
Stup I: Regulatorni okvir

Kvaliteta propisa o prijenosu prava vlasništva i upravljanju zemljištem

Imovinske transakcije i upravljanje zemljištem

Standardi prometa nekretninama

- Mechanizmi rješavanja zemljišnoknjižnih sporova
- Sustavi upravljanja zemljištem
- Ograničenja prava vlasništva i zakupa nekretnina za domaća i strana društva

Stup II: Javne usluge

Kvaliteta javnih usluga i transparentnost informacija o prijenosu prava vlasništva

- Dostupnost i pouzdanost internetskih usluga za imovinske transakcije
- Interoperabilnost usluga za imovinske transakcije
- Transparentnost informacija o nekretninama

Stup III: Operativna učinkovitost

Operativna učinkovitost prijenosa prava vlasništva

- Vrijeme potrebno za dovršetak prijenosa prava vlasništva na nekretnini između dva društva
- Trošak dovršetka prijenosa prava vlasništva na nekretnini između dva društva
- Glavna ograničenja u pristupu zemljištu

Za više informacija, pogledajte *Business Ready Metodološki priručnik*: <https://www.worldbank.org/en/businessready>

Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Reforme u zemljišnoknjižnom sustavu od 2018. godine

- Od 2022. godine sva komunikacija sa sudovima i unutar sudova, uključujući zemljišnoknjižne odjele, mora se provoditi elektroničkim putem.

Pristup namjenskoj sigurnoj platformi odobren je odvjetnicima i javnim bilježnicima, a proteže se na zajedničke evidencije, zahvaljujući međupovezanosti zemljišnih knjiga i katastra.

- Više nekretnina je pregledano i više evidencija je međusobno povezano ili integrirano.

Ostvaren je kontinuirani napredak u povezivanju i spajanju evidencija o nekretninama pohranjenim u zemljišnim knjigama i katastarskim bazama podataka u Zajednički informacijski sustav.

Zajednički informacijski sustav zemljišnih knjiga i katastra (ZIS) uspostavljen je 2016. godine. Evidencije o pojedinačnim nekretninama u odgovarajućim bazama podataka ponovno su stvorene te su povezane odnosno spojene. Prije ponovnog stvaranja evidencije o pojedinačnoj nekretnini provodi se katastarski pregled te nekretnine na lokaciji.

- Troškovi prijenosa prava vlasništva su smanjeni.

Stopa poreza na promet nekretnina smanjena je u 2019. godini, sa 4 % vrijednosti nekretnine na 3 %.

Naknada za prijenos prava vlasništva na nekretnini smanjena je u istoj godini za 50 % na 16,59 EUR.

Državni biljezi za prijenos prava vlasništva ukinuti su 2021.

- Zakon o zemljišnim knjigama** (Zakon 63/2019 izmijenjen Zakonom 128/2022) glavni regulatorni instrument kojim se uređuje organizacija, uređenje, čuvanje i pohrana zemljišnih knjiga u Hrvatskoj.
- Zakon o državnoj izmjeri i katastru nekretnina** (Zakon 112/2018 izmijenjen Zakonom 39/2022) pruža pravnu osnovu za rad Državne geodetske uprave, kao i za pohranu i upotrebu katastarskih podataka.
- Zakon o porezu na promet nekretnina** (Zakon 115/2016 izmijenjen Zakonom 106/2018) pruža pravnu osnovu za obvezni porez na promet nekretnina.
- Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima** (Zakon 91/1996, izmijenjen zakonima i odlukama od 68/1998 do 94/2017) odnosi se na klasifikaciju, upotrebu i provedbu svih prava i obveza u pogledu privatnog i javnog vlasništva i srodnih prava.

- Zemljišnoknjižni odjeli općinskih sudova:** zaduženi za upis prijenosa prava vlasništva i vođenje evidencije podataka o pravnom statusu nekretnina u Hrvatskoj.
- Državna geodetska uprava:** središnja agencija za održavanje katastra nekretnina i geodetske izmjere u Hrvatskoj.
- Zajednički informacijski sustav zemljišnih knjiga i katastra:** jedinstvena baza podataka za upravljanje katastarskim i zemljišnoknjižnim podacima i njihovo održavanje.
- Javni bilježnici:** službene osobe koje ovjeravaju privatne ugovore i zajedno s odvjetnicima služe kao službena veza između građana i javnih ustanova uključenih u prijenos prava vlasništva.

Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Stup I: Kvaliteta propisa o prijenosu prava vlasništva i zemljišnoj administraciji

Hrvatska ocjena
(svi gradovi): **90,5** od 100 bodova

Standardi prijenosa prava vlasništva

Zahtjevi koji se odnose na:

- ✓ Zakonsku obvezu provjere zakonitosti dokumenata o imovinskim transakcijama
- ✓ Zakonska obveza upisa prijenosa prava vlasništva u zemljišnim knjigama
- ✓ Zakonska obveza provjere identiteta objiju strana
- ✓ Jednak pravni položaj elektroničkih i papirnatih dokumenata

Mehanizmi za rješavanje zemljišnoknjižnih sporova

Pravne odredbe koje omogućuju alternativne mehanizme rješavanja sporova između privatnih strana putem:

- ✓ Arbitraža za imovinske transakcije
- ✓ Posredovanje i mirenje za imovinske transakcije

Pravne odredbe za zaštitu prava:

- ✓ Provedeni prijenos prava vlasništva koji podliježe jamstvu
- ✗ Nedostatak mehanizma izvansudske kompenzacije gubitaka nastalih uslijed pogrešaka u zemljišnim knjigama

Sustav upravljanja zemljištem

- ✓ Pravne odredbe kojima se svima omogućuje slobodan pristup svim informacijama o imovinskim pravima
- ✓ Pravne odredbe kojima se svima omogućuje slobodan pristup katastarskim planovima
- ✓ Postojanje posebnog tijela odgovornog za katastarsko mapiranje

Ograničenja prava vlasništva i zakupa nekretnina

- ✓ Nema ograničenja vezanih uz zakup ili pravo vlasništva za domaća društva
- ✓ Nema ograničenja vezanih uz zakup nekretnina za strana društva
- ✗ Ograničenja za strana društva za stjecanje vlasništva poljoprivrednog kao i zemljišta u područjima gdje je to zabranjeno zakonom

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Stup II: Kvaliteta javnih usluga i transparentnost informacija o prijenosu prava vlasništva

Hrvatska ocjena
(svi gradovi): **66,9** od 100 bodova

Dostupnost i pouzdanost digitalnih usluga

Digitalne javne usluge

- ✓ Elektronička platforma za dubinsku analizu (*due diligence*)
- ✓ Elektronička platforma za prijenos prava vlasništva
- ✗ Nema online mehanizma za rješavanje pritužbi u zemljišnoknjižnim odjelima ili katastru za usluge koje pružaju

Digitalni sustav za upravljanje zemljištem i identifikaciju

- ✓ Sveobuhvatna platforma za provjeru tereta
- ✓ Većina upisa prava vlasništva i katastarskih planova je digitalizirana
- ✓ Katastar koristi kako izravne tako i neizravne metode izmjere zemljišta, što karte čini pouzdanijima
- ✗ Nema nacionalne baze podataka za provjeru identiteta strana uključenih u imovinske transakcije

Pokrivenost zemljišnoknjižnih odjela i katastra

- ✓ Sve privatne nekretnine u pet ocijenjenih gradova su upisane i ucrtane
- ✓ Sve privatne nekretnine u zemlji su ucrtane
- ✗ Nisu upisane sve privatne nekretnine u Hrvatskoj

Interoperabilnost usluga

Interoperabilnost usluga za prijenos prava vlasništva

- ✓ Baze podataka zemljišnih knjiga i katastra su povezane i razmjenjuju informacije
- ✓ Baza podataka zemljišnih knjiga je povezana s Poreznom upravom
- ✓ Uspostavljen je geografski informacijski sustav (GIS)
- ✓ Jedinstveni identifikator nekretnina upotrebljavaju i zemljišne knjige i katastar

Transparentnost informacija

Transparentnost informacija o nekretninama

- ✓ Popis zahtjeva za prijenos prava vlasništva je objavljen online
- ✓ Popis naknada je objavljen online na stranicama zemljišnih knjiga i katastra
- ✓ Statistike o broju i vrsti transakcija povezanih s nekretninama dostupni su online
- ✗ Nema objavljenih standarda za usluge u zemljišnim knjigama ili katastru
- ✗ Nema objavljenih statistika o zemljišnoknjižnim sporovima i vremenu potrebnom za njihovo rješavanje
- ✗ Nema rodno raščlanjenih podataka o vlasništvu nad nekretninama

✓ Aspekti koji su u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

✗ Aspekti koji nisu u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost prijenosa prava vlasništva (1/6)

Hrvatska
ocjena: **81,7** do **90,7** od 100
Split Zagreb bodova

Kako funkcioniра proces prijenosa prava vlasništva

Dubinska analiza (*due diligence*)

Dubinska analiza je brza i laka. Sve potrebne informacije su dostupne [besplatno online](#) na dvije elektroničke platforme koje su dostupne svima.

Strane ili njihovi pravni zastupnici, prvo idu na mrežno mjesto sudskog registra kako bi provjerili profil i status društva na: <https://sudreq.pravosudje.hr/registar/f?p=150:1>.

Također pristupaju online platformi Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije kako bi provjerili katastarski plan, status nekretnine i utvrdili tko ima prava na nekretnini te postoje li tereti na <https://oss.uredjenazemlja.hr/public-services/review-lr-bdc>.

Strane mogu same izvršiti te provjere, ali za transakcije visoke vrijednosti poduzetnici radije angažiraju odvjetnike.

Ugovor

Javni bilježnik ili odvjetnik pripremaju kupoprodajni ugovor. Nakon izrade ugovora, strane se sastaju radi potpisivanja kupoprodajnog ugovora i ovjere potpisa prodavatelja od strane javnog bilježnika.

Ovom prilikom strane plaćaju ovjeru (5,32 EUR), naknadu javnom bilježniku za podnošenje prijedloga za upis (10,62 EUR) i pristojbu za provedbu upisa u zemljišnim knjigama (16,59 EUR).

Zatim javni bilježnik podnosi prijedlog za upis u zemljišne knjige, obavještava Poreznu upravu o kupoprodaji putem elektroničkog sustava i obavještava Državnu geodetsku upravu o upisu zatraženom putem sustava. Za te radnje se javni bilježnici koriste internetskom platformom koja je interoperabilna s bazom podataka zemljišnih knjiga.

Upis

Nakon što javni bilježnik podnese prijedlog za upis, zemljišnoknjižni odjel počinje ga internu obradivati. Prijedlog za upis se raspodjeljuje referentu na temelju automatskog procesa koji je programiran za dodjelu predmeta na temelju radnog opterećenja. Predmet će proći kroz dva interna koraka: prvo ide pomoćnom referentu koji provodi dubinsku provjeru, a zatim glavnom referentu na konačnu provjeru i otpremu. Jednom kada je odluka donesena i javni bilježnik obaviješten, kupac ima puna prava i može ponovno prodati nekretninu ili se njome koristiti kao kolateralom.

Usporedno, Porezna uprava izrađuje poreznu procjenu vrijednosti nekretnine i primjenjuje stopu od 3 % poreza na promet nekretnina. Porez na promet nekretnina smanjen je sa 4 % u 2019. godini. Po primitku, kupac ima 15 dana da ga plati. Kupci ne moraju čekati poreznu procjenu kako bi ponovno prodali nekretninu ako tako odluče.

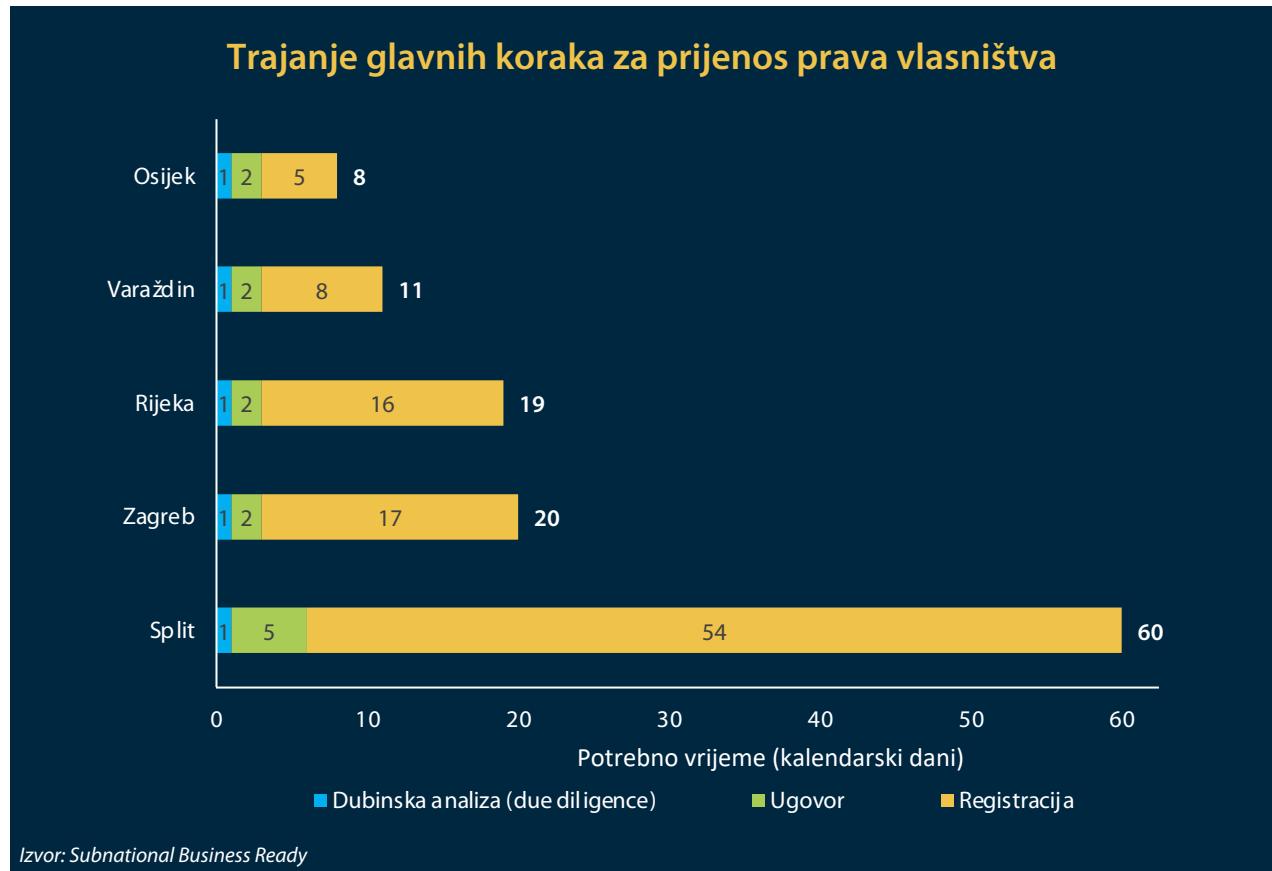

Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost prijenosa prava vlasništva (2/6)

Razlika u učinkovitosti zemljišnoknjižnih odjela u Hrvatskoj je velika i očita.

- Provedba upisa prijenosa prava vlasništva traje između 8 dana u Osijeku i 60 dana u Splitu.
- Ovu razliku uzrokuje vrijeme koje je potrebno različitim zemljišnoknjižnim odjelima za obradu prijedloga za upis prijenosa prava vlasništva temeljem kupoprodajnog ugovora. Većina zemljišnoknjižnih odjela poštuje zakonski rok od 15 dana. U Osijeku je zemljišnoknjižnom odjelu potrebno samo 4 dana da donese odluku o prijedlogu za upis, u usporedbi sa Splitom gdje su potrebna 53 dana.
- Plaćanje poreza na promet nekretnina traje još jedan dan u ovoj fazi u svim gradovima.
- Vrijeme potrebno za izradu i potpisivanje ugovora iznosi dva dana – jednakoj u četiri grada (Osijeku, Rijeci, Varaždinu i Zagrebu) – no, ispitani stručnjaci iz Splita navode da je tamo potrebno dvostruko više.

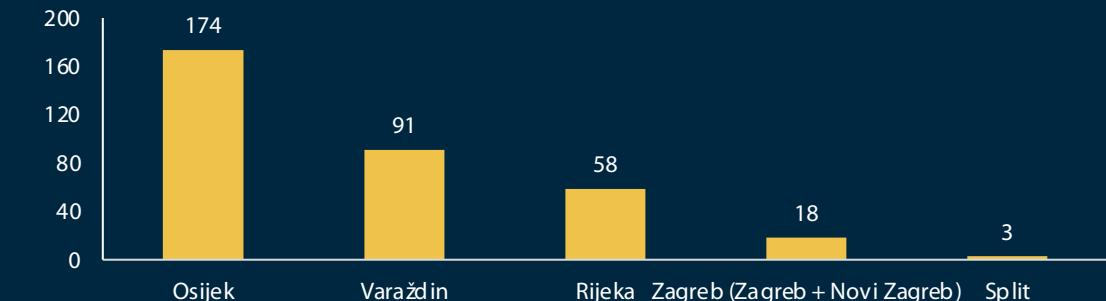
Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost prijenosa prava vlasništva (3/6)

Vrijeme potrebno za prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj znatno varira, pri čemu Osijek prednjači, a Split znatno zaostaje.

- Podaci dobiveni od Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije pokazali su različite razine zaostatka u zemljišnoknjižnim odjelima u Hrvatskoj („neriješeni slučajevi upisa“ u odnosu na broj „rješenih slučajeva upisa prava vlasništva“).
- 2023. godine zemljišnoknjižni odjel u Splitu akumulirao je najveći broj zaostalih predmeta među anketiranim gradovima (2.721), dok je najniži broj zaostalih predmeta zabilježen u Osijeku (32 predmeta), s Varaždinom tik do njega (47). U usporedbi s brojem provedenih upisa koje su ti sudovi proveli iste godine (7.682 u Splitu, 5.554 u Osijeku i 4.275 u Varaždinu), kontrast je očitiji. U Splitu je za svaka tri provedena upisa postojao jedan zaostali predmet (1:3); u Osijeku je omjer bio jedan zaostali predmet na 173 provedena upisa (1:173), slijedi Varaždin u kom je omjer bio 1:91. Slični zaključci su predstavljeni u studiji *Subnational Doing Business u Europskoj uniji 2018. – Hrvatska*.
- Razmatranje radnog opterećenja u okviru pojedinog zemljišnoknjižnog odjela pruža dodatni uvid u razliku u učinkovitosti. Službenici zemljišnoknjižnog odjela u Splitu proveli su u prosjeku 93 upisa u 2023. godini, što je najniži radni učinak po osobi među pet ocijenjenih gradova. Nasuprot tome, u Osijeku i Varaždinu je jedan službenik u prosjeku rješavao 206 odnosno 186 upisa.

Omjer provedenih upisa u odnosu na svaki neriješeni predmet, po gradu

Izvor: Subnational Business Ready

Prosječan broj dovršenih upisa po referentu

Izvor: Subnational Business Ready

Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost prijenosa prava vlasništva (4/6)

Napredak u digitalizaciji i interoperabilnosti zemljišnih knjiga i kataстра povezan je s učinkovitošću postupka upisa.

2016. godine Hrvatska je započela sveobuhvatnu reformu sustava upravljanja zemljištem koja je dovela do digitalizacije i integracije baza podataka ključnih dionika (zemljišnoknjižni odjeli, katastar, javni bilježnici).

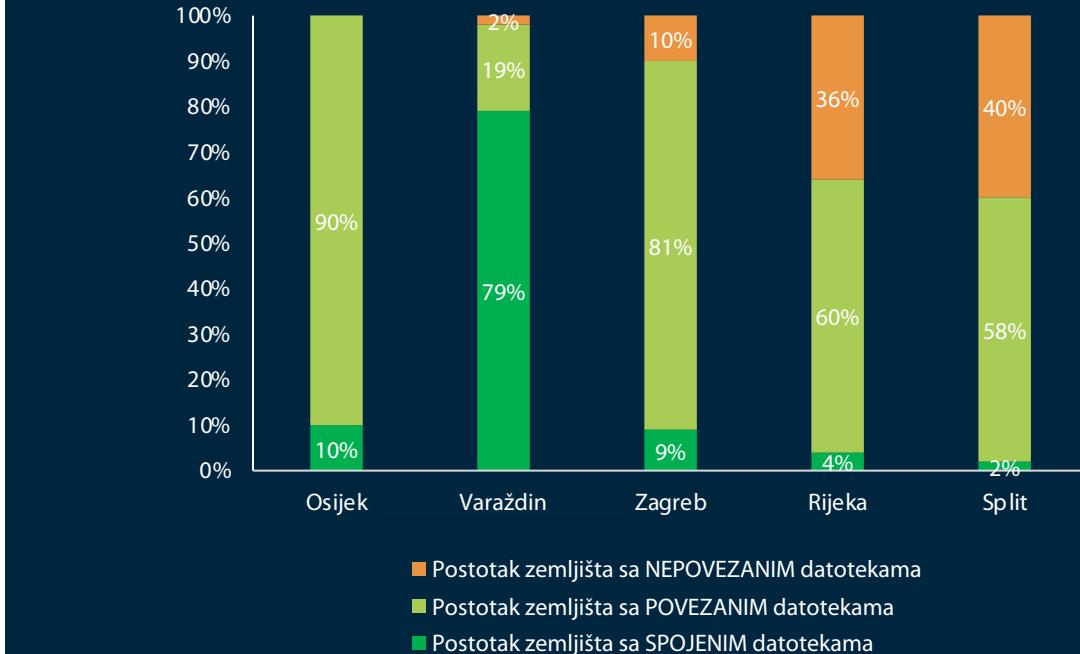
Važan element reforme bio je razvoj **Zajedničkog informacijskog sustava zemljišnih knjiga i katastra (ZIS)**, jedinstvene baze podataka za upravljanje katastarskim i zemljišnoknjižnim podacima kojom zajednički upravljaju Državna geodetska uprava i Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije.*

Cilj je bio povezati i, u kasnijoj fazi, spojiti pojedinačne datoteke za svaku nekretninu pohranjenu u bazama podataka zemljišnih knjiga i katastra kako bi se omogućila automatska razmjena podataka. Sustav ZIS je pokrenut 2016. godine, a harmonizacija je od tada u tijeku.

Kada se informacije o vlasništvu i drugim pravima na nekretninama kao i katastarske informacije pohranjuju u jedinstvenu datoteku ili u dvije datoteke koje komuniciraju, obrada provedbe upisa je lakša, uključuje manji broj koraka i rizik od ljudske pogreške u ažuriranju datoteka se eliminira.

Reforma je provedena u cijeloj zemlji. Među gradovima ocijenjenima u ovoj studiji, Osijek je jedini grad koji je dovršio međusobno povezivanje svih evidencija. Varaždin je tik do njega na drugom mjestu, zatim slijedi Zagreb, dok Rijeka i Split znatno zaostaju na četvrtom odnosno petom mjestu.

Status interoperabilnosti digitalnih evidencija zemljišnih knjiga i katastra

Izvor: Subnational Business Ready

*Sustav ZIS dobio je potporu Svjetske banke u sklopu dugoročnog angažmana za reformu razvoja sektora kroz niz operacija kreditiranja, kao što su: Projekt registracije nekretnina i katastra, Projekt integriranog sustava zemljišne administracije i Projekt integriranih usluga zemljišne administracije i pravosuđa za građane.

Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost prijenosa prava vlasništva (5/5)

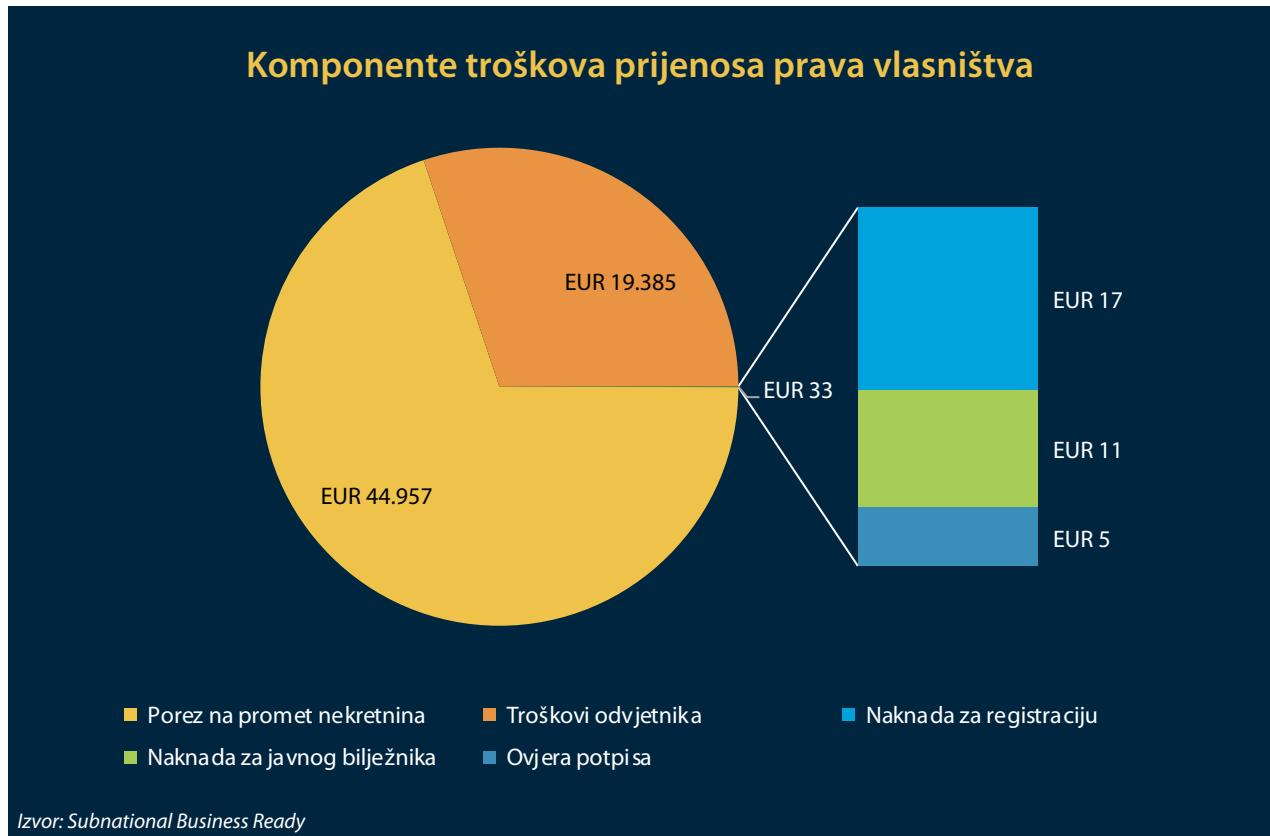
Hrvatska (svi gradovi):

Trošak : **64.374 EUR**

(4,3 % vrijednosti nekretnine)

- **Troškovi prijenosa prava vlasništva isti su u cijeloj zemlji.** Svi porezi i pristojbe utvrđuju se na nacionalnoj razini i ne postoje gradski porezi ili naplatni postupci
- **Najveći udjel troškova prijenosa prava vlasništva predstavlja porez na promet nekretnina.** Iznosi 3 % vrijednosti nekretnine.
- **Naknade za odvjetničke usluge dodaju se na javne poreze i pristojbe.** Poduzetnik mora platiti 19.385 EUR za troškove odvjetnika i ukupno 33 EUR na ime drugih naknada. **Odvjetnička nagrada** za prijenos prava vlasništva određuje se na temelju propisanog **popisa koji** određuje minimalne pragove, ali odvjetnici također imaju određenu fleksibilnost u pregovaranju o povećanju naknada za svoje usluge.
- **Javni porezi i pristojbe su smanjeni.** Porez na promet nekretnina postupno je smanjen tijekom posljednjih godina: sa 4 % u 2019. godini, na trenutnu stopu nakon što je 2017. godine smanjen sa 5 %. Nadalje, naknada za upis je također smanjena u 2019. godini, a biljezi su ukinuti 2021. godine.

Komponente troškova prijenosa prava vlasništva

Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost prijenosa prava vlasništva (6/6)

*NUTS (Klasifikacija prostornih jedinica za statistiku), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>

- Na nacionalnoj razini, 8 % hrvatskih društava prijavilo je pristup zemljištu kao prepreku, što je postotak znatno niži nego u nekim usporedivim zemljama poput Slovačke, Rumunjske i Portugala, ali jednak kao i u Mađarskoj.
- Najveći postotak zabilježen je u Panonskoj Hrvatskoj (Osijek) gdje 12 % društava smatra da je pristup zemljištu prepreka, trostruko više od postotka društava iz Zagreba (4 %).

Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u prijenosu prava vlasništva (1/2)

Dovršiti integraciju zemljišnih knjiga i katastra zemljišta

Jedinstvene ili međusobno povezane baze podataka ubrzavaju pozadinske aktivnosti i smanjuju rizik od ljudske pogreške, dok korisnicima javnih usluga olakšavaju dohvati informacija na jednoj platformi. Hrvatska u tu svrhu provodi opsežan projekt od 2016. godine, ali je napredak u nekim gradovima bio brži. Gradovi poput Osijeka i Varaždina pokazali su da je međusobna povezanost ubrzala isporuku javnih usluga.

Relevantni dionici: [Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije](#); [Državna geodetska uprava](#)

Dovršiti upis svih privatnih nekretnina u zemlji

Sve privatne nekretnine su upisane u svim ocijenjenim gradovima; međutim, na nacionalnoj razini to nije slučaj. Kada pokrivenost ne obuhvaća 100 % teritorija, društva i pojedinci ne mogu imati potpunu pravnu sigurnost niti pouzdane podatke o imovini. Mađarska i Slovačka primjeri su država članica Europske unije koje su postigle potpunu pokrivenost.

Relevantni dionik: [Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije](#)

Zaključiti sporazum o dijeljenju radnog opterećenja

Odjeli s velikim zaostacima mogu razmotriti preusmjeravanje dijela radnog opterećenja prema manje opterećenim zemljišnoknjižnim odjelima. Općinski sudovi mogu međusobno surađivati. Otkako je Zajednički informacijski sustav u funkciji, općinski sudovi mogu sklapati sporazume o raspodjeli radnog opterećenja osoblja kako bi sudovi s većim zaostacima mogli riješiti zaostatke. Takvi sporazumi o dijeljenju radnog opterećenja postojali su i ranije, poput sporazuma između općinskih sudova u Varaždinu i Koprivnici.

Relevantni dionici: [Općinski sudovi](#)

Prijenos prava vlasništva u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u prijenosu prava vlasništva (2/2)

Uspostaviti poseban namjenski mehanizam obeštećenja u zemljišnim knjigama

U slučajevima kada strana u imovinskoj transakciji pretrpi štetu ili gubitak zbog pogreške zemljišnoknjižnih odjela, učinkovitost rješavanja sporova mogla bi se poboljšati omogućavanjem izbjegavanja sudskih postupaka. Neke zemlje, poput Irske, Švedske i Ujedinjene Kraljevine, uspostavile su fondove za obeštećenje strana koje su pretrpjele gubitke uzrokovane pogreškama u zemljišnoknjižnim upisima, posebno kada se te pogreške ne mogu ispraviti bez utjecaja na vlasnike koji su postupali u dobroj vjeri. Ujedinjena Kraljevina ima program zakonskog obeštećenja, prema kojem se zahtjevi za odštetu podnose izravno zemljišnoknjižnim odjelima. Zahtjevi se mogu podnijeti zbog pogrešaka u upisu ili drugih razloga, poput gubitka ili uništenja evidencija. Slično, u Irskoj se zahtjevi za odštetu podnose izravno Upravi za registraciju nekretnina.

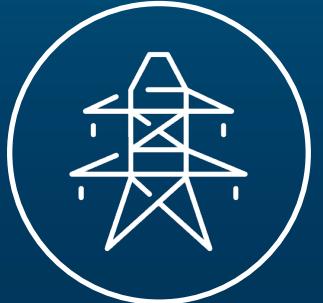
Relevantni dionik: [Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije](#)

Povećati transparentnost sustava upravljanja zemljištem

Transparentnost sustava upravljanja zemljištem može se poboljšati objavljivanjem i ispunjavanjem standarda usluga u zemljišnim knjigama i katastru, kao i razvojem rodno raščlanjenih statistika o vlasništvu nekretnina, zemljišnoknjižnim sporovima te vremenu potrebnom za njihovo rješavanje. Kada dođe do zemljišnoknjižnih sporova, važno je osigurati njihovo brzo rješavanje na sudu kako imovina građana ne bi ostala dugoročno blokirana u pravnom sustavu. Neke zemlje pomno prate zemljišnoknjižne sporove i objavljaju broj slučajeva koji su dospjeli na sud, čime nadziru sustav rješavanja sporova. Hrvatska bi u tom pogledu mogla uzeti Finsku ili Latviju kao primjere.

Relevantni dionici: [Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije; Državna geodetska uprava](#)

4. Pojedinosti o komunalnim uslugama

4.1 Električna energija u Hrvatskoj

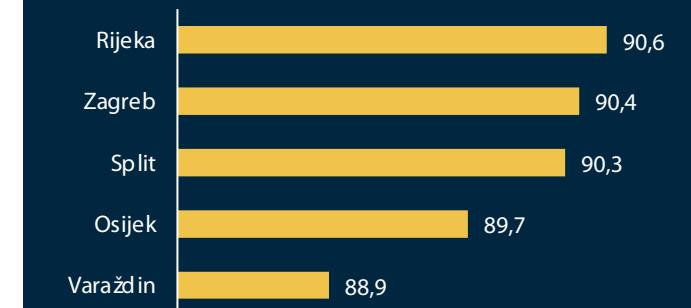
	Stup I: Regulatorni okvir	Ocjena (svi gradovi): 93,8/100		Stup III: Operativna učinkovitost	Ocjena: 93,4 do 98,4/100 Varaždin Rijeka
	Stup II: Javne usluge	Ocjena (svi gradovi): 79,6/100	Potrebitno vrijeme (dani): 83 (Osijek) do 99 (Split)	Trošak (% dohotka po stanovniku*): 215,2 % (4 grada) do 271 % (Zagreb)	Indeks SAIFI: 1,35 (Zagreb) do 4,1 (Varaždin)

*Hrvatski BND po stanovniku za 2021. godinu iznosi 14.986 EUR

Glavni zaključci

- Poduzetnici u Hrvatskoj koriste prednosti standardiziranog procesa priključenja na mrežu, ali potrebno vrijeme i trošak toga variraju ovisno o lokaciji (Stup III). Hrvatska elektroprivreda (HEP) jedini je operator distribucijskog sustava (ODS) u zemlji. Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA) kao neovisno regulatorno tijelo nadzire elektroenergetski sektor.
- Dobivanje novog priključka najbrže je u Osijeku (83 dana), a najsporije u Splitu (99 dana). Razlika u vremenu potrebnom za priključenje prvenstveno proizlazi iz razdoblja čekanja na dozvolu za iskop od strane lokalne samouprave i završetka vanjskih radova.
- Zagreb bilježi najviše troškove za dobivanje novog priključka s iznosom od 40.613 EUR, dok u ostala četiri grada trošak iznosi 32.252 EUR.
- Prekidi u opskrbu električnom energijom češći su u Varaždinu i Osijeku.
- Hrvatska bi mogla poboljšati svoj regulatorni okvir provedbom zajedničkih inicijativa za planiranje i izgradnju među različitim pružateljima komunalnih usluga, uključujući odredbe o zajedničkim dozvolama za iskop ili pravila „samo jednog iskopa“, kao i nadzorom i objavljivanjem ključnih pokazatelja uspješnosti (KPU) koji se odnose na kvalitetu usluge, pouzdanost i održivost (Stup I i II).
- HEP je 2021. godine uveo online platformu za pojednostavljivanje procesa podnošenja zahtjeva za priključenje. Međutim, praćenje procesa prijave nije dostupno unutar platforme. Unatoč postojanju platforme, poduzetnici često radile podnose zahtjeve za priključenje putem e-pošte ili u papirnatom obliku.

Ukupna ocjena za električnu energiju po gradu*

Izvor: Subnational Business Ready *Ljestvica od 0 do 100 (više = bolje)

Električna energija u Hrvatskoj

Zašto je električna energija važna?

- Pouzdana opskrba električnom energijom ključna je za održavanje poslovanja i predstavlja osnovni čimbenik proizvodnje za društva.³⁸
- Nepouzdana opskrba električnom energijom negativno utječe na društva, ograničavajući njihov rast i profitabilnost.
- Smjernice za održivi prijenos i distribuciju, kao što su inicijative za uvođenje pametnih brojila i provedbu tehnologija pametne mreže, mogu poboljšati učinkovito funkcioniranje mrežnih sustava, smanjiti troškove i utjecaj na okoliš.³⁹
- Standardi uspješnosti, mehanizmi odgovornosti, inspekcije i profesionalni standardi mogu osigurati pružanje dovoljne količine električne energije i stabilnu opskrbu.

³⁸ Svjetska banka, 2016.

³⁹ OECD, 2015.

Što ocjenjuje tema Električna energija?

Stup I: Regulatorni okviri okvir

Kvaliteta propisa o električnoj energiji

- Propisi o učinkovitoj isporuci priključaka za električnu energiju i kvaliteti opskrbe
- Propisi o sigurnosti priključaka (npr. kvalifikacije radnika koji postavljaju električne instalacije i provode inspekcije)
- Okolišna održivost proizvodnje, prijenosa i distribucije električne energije

Stup II: Javne usluge

Kvaliteta upravljanja i transparentnost mehanizama pružanja usluge opskrbe električnom energijom

- Nadzor pouzdanosti i kvalitete opskrbe električnom energijom kroz ključne pokazatelje uspješnosti
- Transparentnost prekida u opskrbi, tarifa, zahtjeva za priključenje i mehanizmi pritužbi te anketa zadovoljstva kupaca
- Interoperabilnost s drugim komunalnim uslugama
- Provedba inspekcija priključaka u praksi
- Elektroničko podnošenje prijava i plaćanje

Stup III: Operativna učinkovitost

Operativna učinkovitost pružanja usluge opskrbe električnom energijom

- Vrijeme potrebno za dobivanje novog priključka
- Troškovi priključka i opskrbe
- Pouzdanost opskrbe električnom energijom
- Gubitci nastali uslijed prekida u opskrbi električnom energijom (% godišnje prodaje)
- Društva koja posjeduju ili dijele generatore

Za više informacija, pogledajte *Business Ready Metodološki priručnik*: <https://www.worldbank.org/en/businessready>

Električna energija u Hrvatskoj

Nedavne reforme i promjene u području električne energije

- Sustav katastra infrastrukture Državne geodetske uprave (<https://ski.dgu.hr/qis/startup>) uveden je u listopadu 2020. godine. Omogućuje **identifikaciju komunalne podzemne infrastrukture** (s detaljnim podacima o vodovima i cijevima komunalnih društava) te olakšava obavještavanje o planiranim radovima.
- Hrvatska je ostvarila napredak na putu digitalizacije 2021. godine uvođenjem nove platforme za podnošenje zahtjeva pod nazivom „**Moja mreža**“ HEP ODS-a. Ova platforma olakšava proces podnošenja zahtjeva za nove priključke.
- Nova **Pravila o priključenju na distribucijsku mrežu** (HEP-ODS, 7/2023) stupila su na snagu u rujnu 2023. godine. Pojednostavnila su postupak priključenja uključujući: i) postupke povezivanja i izmjene zahtjeva za priključenje, ii) pripremu izvješća o izvedivosti priključenja, iii) davanje suglasnosti za priključenje, iv) metode nabave i uvjete za robu, usluge i građevinske radove, v) uspostavu tehničkih standarda unutar mreže i vi) kriterije za odabir ovlaštenih izvođača radova.
- Predstojeće reforme:** Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine trenutno poboljšava postojeći informacijski sustav prostornog uređenja (<https://ispu.mgipu.hr/#/>) u sklopu sveobuhvatne inicijative za reformu (eRežimi). Ova reforma nastoji integrirati infrastrukturu svih pružatelja komunalnih usluga, uključujući cjevovode, odašiljače te nadzemne i podzemne električne mreže, u jedinstvenu platformu.

- Zakon o tržištu električne energije** (Narodne novine, br. 111/21, 83/23) uređuje djelatnost proizvodnje, prijenosa, distribucije i opskrbe električnom energijom, kao i organizaciju tržišta električne energije.
- Zakon o regulaciji energetskih djelatnosti** (Narodne novine, br. 120/12, 68/18) uređuje uspostavu i provedbu energetskih aktivnosti, uloge regulatornog tijela za energiju i druga pitanja povezana s energetskim djelatnostima.
- Zakon o energetskoj učinkovitosti** (Narodne novine, br. 127/14, 116/18, 25/20, 41/21) uređuje područje učinkovite upotrebe energije i donošenje planova za provedbu i poboljšanje energetske učinkovitosti na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

- Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA)** je samostalna, neovisna i neprofitna javna ustanova koja regulira energetske djelatnosti u Hrvatskoj.
- HEP ODS (Operator distribucijskog sustava)** odgovoran je za distribuciju električne energije te za održavanje, razvoj i izgradnju distribucijskog sustava.
- Lokalna samouprava** izdaje dozvole za iskop na javnim površinama i neklasificiranim cestama.
- Drugi **pružatelji komunalnih usluga** imaju ulogu u koordiniranju i odobravanju procesa uvođenja infrastrukture za nove priključke.
- Platforma Moja mreža** (<https://mojamreza.hep.hr/>) olakšava podnošenje zahtjeva za priključenje, pregled očitanja brojila i potrošnje (u kWh), informacija o očekivanom datumu očitanja brojila te prikazuje obavijesti o privremenim prekidima, npr. u opskrbi električnom energijom itd.

Električna energija u Hrvatskoj

Stup I: Kvaliteta propisa o električnoj energiji

Hrvatska
ocjena
(svi gradovi):

93,8 od 100
bodova

25/25

Regulatorni nadzor tarifa i kvalitete usluga

- ✓ Regulatorni nadzor i odobravanje tarifa za električnu energiju
- ✓ Regulatorni nadzor kvalitete usluge opskrbe električnom energijom na temelju standarda učinkovitosti

18,8/25

Mehanizmi dijeljenja komunalne infrastrukture i osiguranja kvalitete

- Zahtjevi koji se odnose na:**
- ✗ Zajedničko planiranje i gradnju među različitim pružateljima komunalnih usluga uključujući odredbe o zajedničkim dozvolama za iskop, zajedničkim iskopima ili pravilu „samo jednog iskopa“
 - ✓ Mehanizme za osiguranje kvalitete poput finansijskih mehanizama odvraćanja usmjerenih na ograničavanje prekida u opskrbi

25/25

Sigurnost priključaka

- Zahtjevi koji se odnose na:**
- ✓ Zahtjeve za certificiranje stručne kvalificiranosti radnika koji postavljaju električne instalacije
 - ✓ Inspekcijske režime propisane zakonom za unutarnje i vanjske električne instalacije
 - ✓ Režime odgovornosti za priključke propisane zakonom

25/25

Okolišna održivost

- ✓ Zakonski propisani okolišni standardi za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije

Okolišna održivost upotrebe električne energije:

- ✓ Pravni zahtjevi za okolišne standarde koji društva omogućuju prijelaz na energetski učinkovite prakse, uz mehanizme odvraćanja ili poticaja za osiguranje usklađenosti s ciljevima uštede energije.

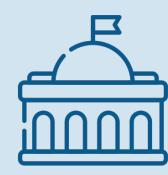
Poticaji za društva koja usvajaju prakse uštede energije:

- ✓ Financijski i nefinancijski poticaji za društva u svrhu usvajanja praksi uštede energije.

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Električna energija u Hrvatskoj

Stup II: Kvaliteta upravljanja i transparentnost mehanizama pružanja usluga opskrbe električnom energijom

Hrvatska
ocjena
(svi gradovi):

79,6 od 100
bodova

10/25

Nadzor pružanja usluga (uključujući rodna pitanja i okoliš)

Zahtjevi koji se odnose na:

- ✓ Postojanje ključnih pokazatelja uspješnosti za nadzor kvalitete i pouzdanosti opskrbe električnom energijom
- ✗ Nadzor održivosti opskrbe električnom energijom
- ✗ Rodno raščlanjeni podaci iz anketa o zadovoljstvu kupaca i pritužbi kupaca

25/25

Provedba sigurnosnih propisa i mehanizama zaštite potrošača

- ✓ Postojanje neovisnog mehanizma za pritužbe
- ✓ Provedba potpunog inspekcijskog režima za priključke u praksi

22,7/25

Dostupnost informacija i transparentnost

Zahtjevi koji se odnose na:

Dostupnost online zahtjeva za priključenje:

- ✓ Potrebni dokumenti
- ✓ Potrebni postupci
- ✓ Troškovi priključenja
- ✓ Propisani vremenski standardi
- ✓ Transparentnosti utvrđivanje tarifa
- ✓ Objavljivanje i najavljivanje planiranih prekida u opskrbi
- ✓ Mechanizmi za podnošenje pritužbi i transparentnost procesa pritužbi
- ✓ Pokazatelji prekida u opskrbi električnom energijom dostupni su online
- ✗ Online dostupnost ključnih pokazatelja uspješnosti za nadzor okolišne održivosti opskrbe električnom energijom

21,9/25

Digitalne usluge i interoperabilnost

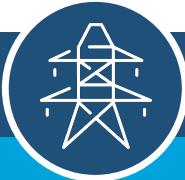
Elektroničke značajke priključenja:

- ✓ Elektroničko podnošenje zahtjeva
- ✓ Elektroničko plaćanje
- ✗ Praćenje zahtjeva

Interoperabilnost na razini komunalne usluge:

- ✓ Baza podataka za elektroenergetske distribucijske mreže
- ✓ Zajednička baza podataka za mrežne vodove više komunalnih usluga, uključujući električnu energiju, vodu i internet
- ✓ Platforma s informacijama o planiranim radovima na komunalnim mrežama
- ✓ Online sustav ili mehanizam koordinacije odobrenja dozvola za iskop

✓ Aspekti koji su u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Električna energija u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost pružanja usluga opskrbe električnom energijom (1/5)

Hrvatska ocjena: **93,4** do **98,4** od 100 bodova
 Varaždin Rijeka

- Proces ishođenja elektroenergetskih priključaka reguliran je na nacionalnoj razini (HEP-ODS, 7/2023). Tim pravilima propisani su vremenski standardi za podnošenje zahtjeva, obradu te radove priključenja, kao i pripadajuće naknade.
- Priključak od 180 kVA obično je povezan s niskonaponskom mrežom u ocijenjenim gradovima.
- Postupak započinje kada klijent podnese zahtjev za priključenje distributeru (HEP), koji zatim izrađuje procjenu naknade za priključenje zajedno s ugovorom.
- Nakon što klijent uplati najmanje 50 % naknade za priključenje, HEP pribavlja sve potrebne dozvole u ime klijenta, a zatim počinju vanjski radovi koje obavlja HEP ili njegovi podizvođači.
- Nakon toga, klijent dostavlja potvrdu o uporabljivosti izvedene električne instalacije kako bi se osiguralo konačno odobrenje priključka. Posljednji korak uključuje posjet distributeru radi puštanja u rad brojila.

Dobre prakse u opskrbi električnom energijom:

Potrebni dokumenti, koraci za novi priključak, trošak priključenja i propisani vremenski standardi dostupni su na mrežnom mjestu HEP-a.

Kako funkcioniра proces dobivanja priključka od 180 kVA u Hrvatskoj

Podnošenje zahtjeva i primitak ugovora o priključenju

- Platforma HEP ODS-a (Moja mreža)
- Prosječno potrebno vrijeme: 30 dana
- Bez troškova

Zahtjev za priključenje

Vanjski radovi

- HEP
- Prosječno potrebno vrijeme: 19 dana
- Prosječni trošak: 36.433 EUR

Posjet distributera radi otvaranja brojila

- HEP
- Prosječno potrebno vrijeme: 10 dana
- Bez troškova

Faza nakon radova

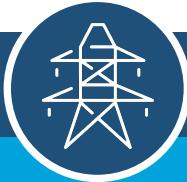
Dozvola za iskop

- Lokalna samouprava i sva relevantna tijela (npr. Hrvatske ceste itd.). HEP podnosi zahtjev za dozvolu u ime klijenta.
- Prosječno potrebno vrijeme: 17 dana
- Bez troškova

Dostavljanje potvrde o uporabljivosti izvedene električne instalacije distributeru i podnošenje zahtjeva za konačni priključak

- HEP
- Prosječno potrebno vrijeme: 14 dana
- Bez troškova

Izvor: Subnational Business Ready

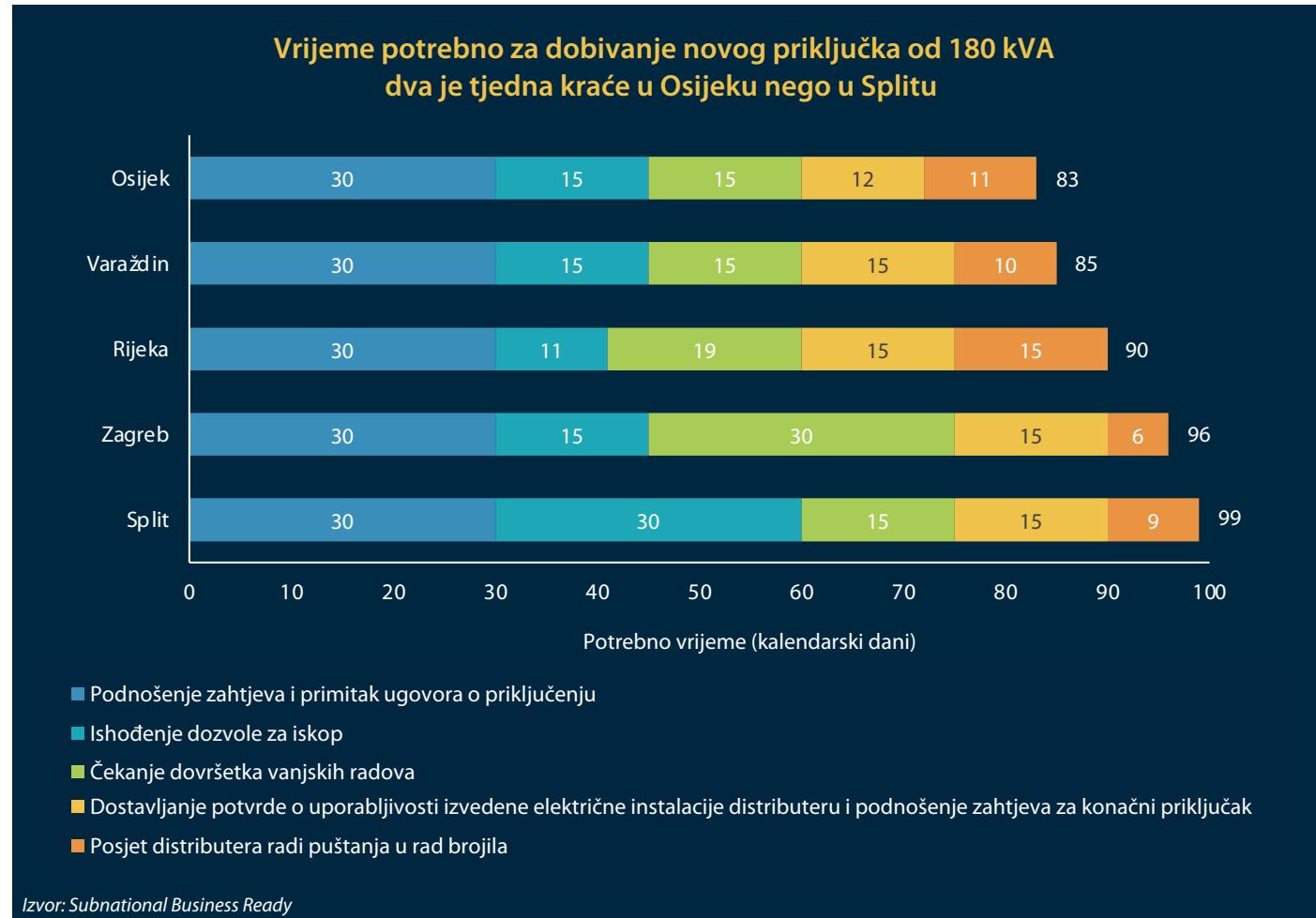
Električna energija u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost pružanja usluga opskrbe električnom energijom (2/5)

- Ishođenje dozvole za iskop i dovršetak vanjskih radova glavni su razlozi za razlike u trajanju procesa među gradovima, koji varira od 30 dana u Osijeku, Rijeci i Varaždinu do 45 dana u Splitu i Zagrebu.
- Dobivanje novog priključka najbrže je u Osijeku (83 dana).
- Gradovi s većom gustoćom stanovništva, poput Splita (99 dana za priključenje) i Zagreba (96 dana za priključenje), zahtijevaju opsežnije planiranje i koordinaciju kako bi se osiguralo da novi priključci zadovoljavaju potražnju bez preopterećenja postojeće mreže. To rezultira duljim vremenom isporuke novih priključaka.

Dobre prakse u opskrbi električnom energijom: Ishođenje dozvole za iskop najbrže je u Rijeci (11 dana). Unatoč nedostatku zajedničkog iskopa ili pravila „samo jednog iskopa“ u Hrvatskoj, HEP u Rijeci organizira redovite sastanke, poznate kao „Koordinacija za usuglašavanje aktivnosti i zahvata na prometnicama i javnim površinama“ s lokalnom samoupravom. Na tim sastancima sudjeluju predstavnici HEP Elektroprimorja Rijeka, Vodovoda i kanalizacije, Hrvatskih cesta i drugih dionici, s ciljem usklađivanja procesa izdavanja dozvola.

Električna energija u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost pružanja usluga opskrbe električnom energijom (3/5)

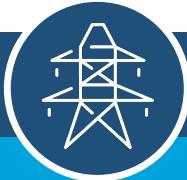

- Nacionalni regulator (HERA) utvrđuje maksimalnu naknadu za priključenje koju komunalno društvo može naplatiti. Naknada za priključenje izračunava se prema traženom iznosu kVA; nema drugih naknada.
- Razlika u troškovima uzrokovana je izračunom naknade za priključenje, koja je veća u glavnom gradu: 225,63 EUR po kVA u Zagrebu u usporedbi s 178,18 EUR po kVA u Osijeku, Rijeci, Splitu i Varaždinu.

Dobre prakse u opskrbi električnom energijom: Opcije elektroničkog plaćanja dostupne su za naknade za priključenje, a HEP omogućuje plaćanje 50 % iznosa prilikom podnošenja zahtjeva umjesto cjelokupnog plaćanja unaprijed.

Električna energija u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost pružanja usluga opskrbe električnom energijom (4/5)

- korisnici u Hrvatskoj 2022. godine su u prosjeku doživjeli 2,55 prekida napajanja, svaki u trajanju od gotovo 4 sata.
- Među gradovima postoje značajne razlike. Rijeka je zabilježila najmanju učestalost prekida (1,56) među razmatranim hrvatskim gradovima, koji su u prosjeku trajali gotovo 1,5 sati.
- Korisnici u Varaždinu i Osijeku doživjeli su najveću učestalost prekida (4 prekida), koji su u prosjeku trajali gotovo 5 odnosno 7 sati.

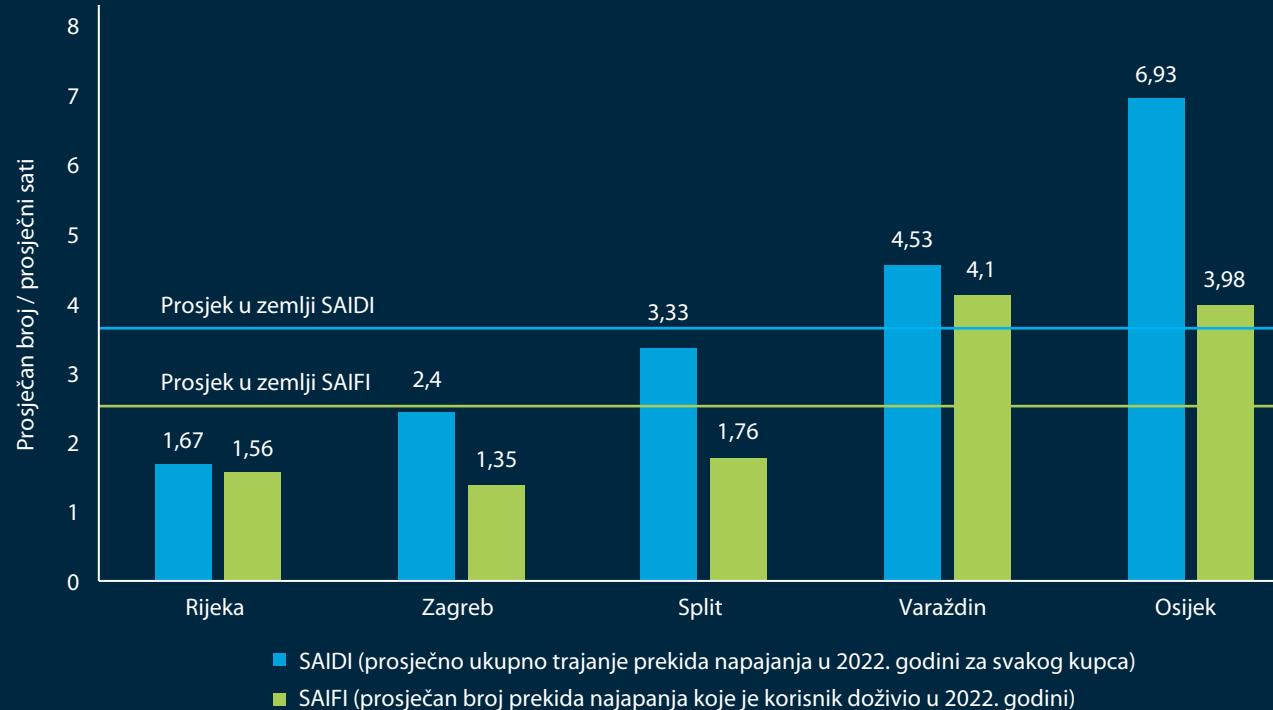

Dobre prakse u opskrbi električnom energijom:

- HERA prikuplja podatke o prekidima u opskrbi na godišnjoj osnovi i objavljuje ih u izvješću.
- Informacije o planiranim prekidima u opskrbi objavljaju se na mrežnom mjestu komunalnog društva.

Pouzdanost opskrbe električnom energijom (SAIDI i SAIFI) u 2022. godini

Prekidi u napajanju i nestanci električne energije češći su u Varaždinu i Osijeku.

Izvor: Subnational Business Ready

Električna energija u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost pružanja usluga opskrbe električnom energijom (5/5)

Postotak društava koji posjeduju ili dijele generator po regijama*

Izvor: Enterprise Surveys Svjetske banke 2023.

* NUTS (Klasifikacija prostornih jedinica za statistiku), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>

- U prosjeku 29 % društava u Sjevernoj Hrvatskoj (Varaždin) posjeduje generator, dok u jadranskoj regiji (Rijeka i Split) u prosjeku samo 12 % društava posjeduje generator.
- Nacionalni prosjek društava koja posjeduju generator veći je u Hrvatskoj nego u usporedivim zemljama EU-a.
- Hrvatska društva nisu prijavila da su pretrpjeli gubitke u godišnjoj prodaji zbog prekida u opskrbi električnom energijom.
- U prosjeku, 8,2 % hrvatskih društava identificira opskrbu električnom energijom kao veliko ograničenje za njihovo poslovanje.

Postotak društava koji posjeduju ili dijele generator (projeci zemalja)

Izvor: Enterprise Surveys Svjetske banke 2023.

Električna energija u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u pružanju usluga opskrbe električnom energijom (1/2)

Poboljšati pouzdanost opskrbe električnom energijom

Regulator (HERA) nameće distributerima mehanizme koji imaju učinak financijskog odvraćanja ili poticaja, a koji ne osiguravaju pouzdanu opskrbu električnom energijom svojim kupcima. Međutim, ti mehanizmi ne pružaju uvijek odgovarajuće poticaje za održavanje visoke pouzdanosti opskrbe tijekom cijele godine i u svim područjima poslovanja. Minimiziranje broja i trajanja prekida u opskrbi ključno je za gospodarstvo i društvo. Razumijevanje razloga za veću učestalost i duljinu prekida u opskrbi u Hrvatskoj predstavlja dragocjenu spoznaju koju bi komunalna društva i nadležna tijela mogla iskoristiti za poboljšanje pouzdanosti opskrbe električnom energijom. Podaci ukazuju na to da su razine investicija u proizvodnji električne energije, razine tarifa i stope naplate računa, operativna učinkovitost komunalnih društava i sveobuhvatni regulatorni okvir ključni faktori za utvrđivanje pouzdanosti opskrbe.⁴⁰

Relevantni dionici: Hrvatska elektroprivreda (HEP); Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA); Ministarstvo gospodarstva

Zamijeniti Potvrdu o uporabljivosti izvedene električne instalacije s Obavijesti o sukladnosti za opskrbu

U Hrvatskoj poduzetnici moraju dostaviti distributeru potvrdu o uporabljivosti izvedene električne instalacije za priključenje na niskonaponsku mrežu. Osiguranje sigurnosti i kvalitete električnih instalacija od izuzetne je važnosti, no postoji način da se to postigne bez dodatnog administrativnog opterećenja za poduzetnike prilikom dobivanja novog priključka. U nekoliko drugih država članica Europske unije, poput Danske i Njemačke, propisi omogućuju izvođačima radova koji su odgovorni za unutarnje instalacije podnošenje certifikata koji jamči kvalitetu i sigurnost instalacija, bez potrebe za inspekcijom treće strane.

Relevantni dionici: Hrvatska elektroprivreda (HEP); Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA); Ministarstvo gospodarstva

⁴⁰ Svjetska banka, 2021.

Električna energija u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u pružanju usluga opskrbe električnom energijom (2/2)

Unaprijediti online platformu

U Hrvatskoj postoji platforma za podnošenje zahtjeva za priključenje, ali zbog nedovoljne upoznatosti s platformom, korisnici najčešće podnose zahtjeve za priključenje e-poštom ili papirnatim putem. HEP bi kratkoročno mogao povećati učinkovitost definiranjem jedinstvene kontaktne točke kako bi se korisnicima pomoglo tijekom cijelog procesa priključenja. Kratkoročno, HEP bi mogao dodatno povećati učinkovitost određivanjem jedinstvene kontaktne točke kako bi se korisnicima pružila podrška tijekom cijelog procesa priključenja, osiguravajući učinkovitu komunikaciju. Osim toga, HEP bi mogao uvesti redoviti pregled i evaluaciju procesa kako bi se identificirala područja za optimizaciju i povećanje učinkovitost te prikupljati povratne informacije od kupaca, dionika i zaposlenika kako bi se prepoznale slabe točke i provela ciljana poboljšanja. Također, elektronička platforma mogla bi se unaprijediti uvođenjem opcije za praćenje zahtjeva što bi korisnicima omogućilo obavljanje o statusu zahtjeva te identificiranje uskih grla u postupku podnošenja zahtjeva.

Dugoročno, Hrvatska bi mogla otići korak dalje i slijediti primjer Nizozemske, koja je uvela centraliziranu platformu pod nazivom *MijnAansluiting* (<https://www.mijnansluiting.nl/home>) kako bi omogućila investitorima i građanima da putem jedinstvenog portala podnesu zahtjev za većinu komunalnih priključaka kao što su plin, električna energija, voda, kanalizacija, grijanje itd. diljem zemlje. Nakon podnošenja zahtjeva, platforma ga proslijeđuje relevantnom komunalnom društvu. Centralizirana platforma pomaže pojednostaviti proces izdavanja dozvola, uskladiti lokalne i nacionalne zakone i promicati ekonomije razmjera. Hrvatska bi mogla dodatno integrirati različite procese kao što je zahtjev za dozvolu za iskop (trenutno e-poštom ili papirnatim putem) u jednu platformu, kao što je eGrađevinska dozvola (<https://dozvola.mgipu.hr/naslovna>), kako bi proces bio prilagođeniji korisnicima. To bi omogućilo investitorima da pretražuju i prate svoje projekte na jednom mjestu.

Relevantni dionici: Hrvatska elektroprivreda (HEP); Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA); Ministarstvo gospodarstva

4.2 Vodne usluge u Hrvatskoj

	Stup I: Regulatorni okvir	Ocjena (svi gradovi): 85,4/100		Stup III: Operativna učinkovitost	Ocjena: 63,5 do 96/100
	Stup II: Javne usluge	Ocjena: 80,3 do 81,5/100 4 grada Rijeka	Potrebno vrijeme (dani): 31 (Osijek) do 95 (Zagreb)	Trošak (% dohotka po stanovniku*): 10,6 % (Osijek) do 23,4 % (Split)	% društava koja su doživjela nedostatke u opskrbi vodom: 0 % (Rijeka, Split) do 6 % (Varaždin)

*Hrvatski BND po stanovniku za 2021. godinu iznosi 14.986 EUR

Glavni zaključci

- U Hrvatskoj, ishođenje vodovodnog priključka u prosjeku traje 52 dana i košta 2.983 EUR. Međutim, ovisno o lokaciji, poduzetnici se suočavaju s različitim trajanjem i troškovima priključenja.
- Među pet referentnih gradova, Osijek se ističe najbržim i najjeftinijim procesom ishođenja vodovodnog priključka. Društva u Osijeku moraju čekati mjesec dana i platiti 1.600 EUR za priključak, a taj proces u Zagrebu traje tri puta duže, dok u Splitu košta više nego dvostruko (Stup III).
- Društva diljem zemlje mogu se osloniti na pouzdan sustav vodoopskrbe. Na lokalnoj razini, postotak društava koja doživljavaju bilo kakve nestašice vode je nizak, kreće se od 6 % u Sjevernoj Hrvatskoj (Varaždin) do 0 % u jadranskoj regiji (Rijeka, Split).
- Zahtjevi i kriteriji za pročišćavanje otpadnih voda, očuvanje i kvalitetu vode regulirani su zakonom. Također su propisani režimi odgovornosti, inspekcijski pregledi i standardi stručne kvalifikacije za industriju (Zakon o vodama, Narodne novine, br. 66/19, 84/21, 47/23 i Zakon o vodnim uslugama, Narodne novine, br. 66/2019).
- Hrvatska bi mogla uvesti financijske i nefinancijske poticaje za društva kako bi ih potaknula da primijene učinkovite prakse upravljanja vodama, kao što su postavljanje vodno učinkovitih uređaja ili pridržavanje ciljeva za uštedu vode (Stup I).
- Diljem Hrvatske, tarife i načini njihovog utvrđivanja za vodu su transparentni. Ključni pokazatelji uspješnosti (KPU-ovi) za praćenje kvalitete, pouzdanosti i održivosti su dostupni, a naknade za priključenje mogu se platiti online. Međutim, vodoopskrbna društva još uvijek ne omogućuju online podnošenje zahtjeva za priključenje (Stup III).

Ukupna ocjena vodnih usluga po gradu*

Izvor: Subnational Business Ready *Ljestvica od 0 do 100 (više = bolje)

Vodne usluge u Hrvatskoj

Zašto su vodne usluge važne?

- Neodgovarajuća vodoopskrba – uslijed zastarjele infrastrukture, loše kvalitete vode i promjenjivog tlaka vode – može dovesti do smanjenja produktivnosti društava, oštećenja strojeva i smanjenja dobiti.⁴¹
- Dobri regulatorni okviri ključni su za pružanje povoljne i visokokvalitetne vodoopskrbe.⁴²
- Standardi učinkovitosti zajedno sa sustavom poticaja osiguravaju učinkovito postavljanje priključaka i odgovarajuću vodoopskrbu.⁴³

⁴¹ Svjetska banka, 2017.

⁴² OECD, 2021.

⁴³ Foster i Rana, 2020.

Što ocjenjuje tema Vodne usluge?

Stup I: Regulatorni okvir

Kvaliteta vodnih propisa

- Propisi za učinkovito postavljanje vodovodnog priključka (npr. dijeljenje infrastrukture) i kvalitetu opskrbe
- Okolišna održivost pružanja i upotrebe vodnih usluga, uključujući održive prakse upravljanja otpadnim vodama

Stup II: Javne usluge

Kvaliteta upravljanja i transparentnost mehanizama pružanja vodnih usluga

- Nadzor pouzdanosti i održivosti vodoopskrbe i sigurnosti vodovodnih priključaka
- Transparentnost prekida u opskrbi, tarifa, zahtjeva za priključenje i mehanizama za podnošenje pritužbi
- Interoperabilnost s drugim komunalnim uslugama (npr. električna energija) i postojanje elektroničkih zahtjeva i plaćanja

Stup III: Operativna učinkovitost

Operativna učinkovitost pružanja vodnih usluga

- Vrijeme potrebno za dobivanje vodovodnog priključka
- Troškovi vodovodnog priključka i usluga
- Pouzdanost vodoopskrbe

Vodne usluge u Hrvatskoj

Stup I: Kvaliteta propisa vodnih usluga

Hrvatska ocjena
(svi gradovi):

85,4 od 100
bodova

Regulatorni nadzor tarifa i kvalitete usluga

- ✓ Nadzor tarifa
- ✓ Nadzor kvalitete vodnih usluga

Mehanizmi dijeljenja komunalne infrastrukture i osiguranja kvalitete

- ✓ Mehanizmi financijskog odvraćanja usmjereni na ograničavanje prekida u vodoopskrbi
- ✗ Zahtjevi za zajedničko planiranje i izgradnju (npr. politike „samo jednog iskopa“)

Sigurnost priključaka

- ✓ Zahtjevi stručne kvalificiranosti radnika koji rukuju vodnim instalacijama
- ✓ Postojanje reguliranih inspekcijskih režima za vodovodne instalacije
- ✓ Postojanje reguliranih režima odgovornosti za vodovodne priključke

Okolišna održivost

- ✓ Okolišna održivost opskrbe vodom i upotrebe vode
- ✓ Postojanje zahtjeva za održivo upravljanje otpadnim vodama
- ✓ Postojanje propisa o utvrđivanju pravila za ponovnu upotrebu otpadnih voda
- ✗ Poticaji za usvajanje mjera uštede vode

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrom praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrom praksama

Vodne usluge u Hrvatskoj

Stup II: Kvaliteta upravljanja i transparentnost mehanizama pružanja vodnih usluga

Hrvatska
ocjena: **80,3 do 81,5** od 100
Rijeka 4 grada bodova

Nadzor pružanja usluga (uključujući rodna pitanja i okoliš)

- ✓ Postojanje ključnih pokazatelja uspješnosti za praćenje kvalitete i pouzdanosti vodoopskrbe
- ✗ Rodno raščlanjene ankete zadovoljstva kupaca

Provedba sigurnosnih propisa i mehanizama zaštite potrošača

- ✓ Postojanje neovisnog mehanizma za pritužbe
- ✓ Provedba inspekcija vodovodnih priključaka

Dostupnost informacija i transparentnost

- ✓ Online dostupnost tarifa i utvrđivanja tarifa
- ✓ Online dostupnost zahtjeva za vodovodni priključak
- ✓ Javno najavljivanje planiranih prekida u opskrbi
- ✓ Postojanje mehanizama za pritužbe i transparentnost procesa podnošenja pritužbi
- ✗ Online dostupnost propisanih standarda trajanja procesa priključenja (**✓ dostupno samo u Rijeci**)
- ✗ Online dostupnost ključnih pokazatelja uspješnosti za nadzor okolišne održivosti vodoopskrbe

Digitalne usluge i interoperabilnost

- ✓ Interoperabilnost među društvima odgovornim za elektroenergetske, vodne i internetske mreže
- ✓ Dostupnost elektroničkog plaćanja naknada za priključenje
- ✗ Dostupnost elektroničkih zahtjeva za nove priključke

✓ Aspekti koji su u skladu s međunarodno priznatim dobrom praksama ✗ Aspekti koji nisu u skladu s međunarodno priznatim dobrom praksama

Vodne usluge u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost pružanja vodnih usluga (1/4)

Hrvatska ocjena: **63,5** do **96** od 100 bodova
 Zagreb Osijek

Kako funkcioniра процес добivanja vodovodnog priključka u Hrvatskoj?

Za dobivanje vodovodnog priključka, društva prvo podnose zahtjev lokalnom vodoopskrbnom društvu. Različita vodoopskrbna društva djeluju na svakoj od lokacija (vidi kartu). Nakon provedene inspekcije na lokaciji, vodoopskrbno društvo podnositelju zahtjeva dostavlja ugovor o priključenju. Prije početka radova priključenja, potpisuje se i ugovor o opskrbi. Kada su oba ugovora potpisana, vodoopskrbno društvo u ime podnositelja zahtjeva pribavlja dozvolu za iskop od lokalne samouprave. Vodoopskrbno društvo ili njegov podizvođač radova zatim može izvesti iskopne i priključne radove te postaviti vodomjer.

Proces vodovodnog priključenja

Korak 1

Korisnik podnosi zahtjev za priključenje i zaprima ugovor od strane vodoopskrbnog društva

Korak 2

Vodoopskrbno društvo pribavlja dozvolu za iskop od lokalne samouprave

Korak 3

Vodoopskrbno društvo izvodi vanjske priključne radove i postavlja vodomjer

Izvor: Subnational Business Ready

Pružatelji usluga vodoopskrbe po regijama

Vodne usluge u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost pružanja vodnih usluga (2/4)

Proces dobivanja vodovodnog priključka znatno varira unutar Hrvatske. Dva glavna dionika uključena u proces su lokalna tijela:

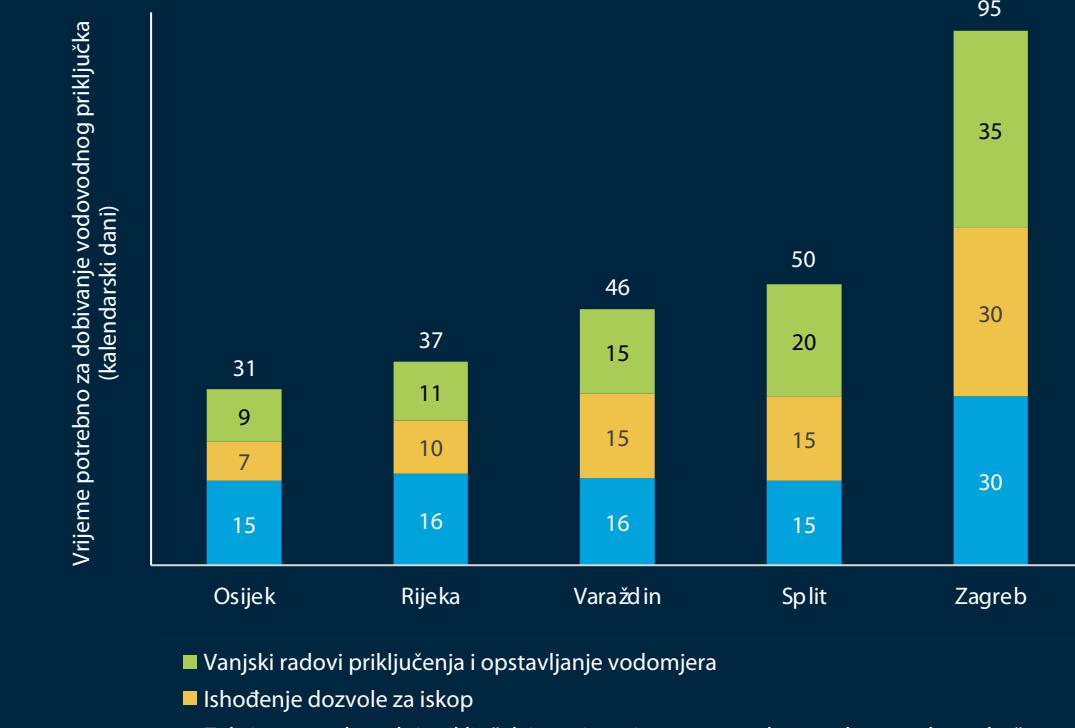
- 1) lokalno vodoopskrbno društvo** koje je zaduženo za provjeru izvedivosti novog priključka, odobravanje povezanog zahtjeva, iskop i fizičko priključivanje zgrade na postojeću mrežu; i
- 2) lokalna samouprava** koja odobrava dozvole za iskop potrebne za priključenje.

Trajanje dobivanja vodovodnog priključka kreće se od jednog do tri mjeseca, ovisno o lokaciji

Hrvatski grad u kojem društva najbrže dobivaju vodovodni priključak je Osijek. Išođenje dozvole za iskop u ovom gradu traje samo jedan tjedan, zahvaljujući učinkovitoj koordinaciji između vodoopskrbnog društva i lokalne samouprave. Isti proces u Rijeci traje samo tri dana duže, zahvaljujući redovitim koordinacijskim sastancima koje održavaju lokalna samouprava, predstavnici različitih komunalnih društava i drugi dionici. U ostalim gradovima, dobivanje dozvole za iskop traje između 15 dana (u Varaždinu i Splitu) i jednog mjeseca (u Zagrebu).

Zagreb ima relativno dugotrajan proces priključenja koji u prosjeku traje do 3 mjeseca. U preostala četiri grada, vrijeme za dovršetak postupka dobivanja vodovodnog priključka varira između 31 i 50 dana. Za usporedbu, u periodu obrade zahtjeva za priključak u Zagrebu, u Osijeku je proces priključenja već dovršen. Veličina glavnog grada i broj zahtjeva u Zagrebu čine proces sporijim.

Dobivanje vodovodnog priključka najbrže je u Osijeku

Izvor: Subnational Business Ready

Vodne usluge u Hrvatskoj

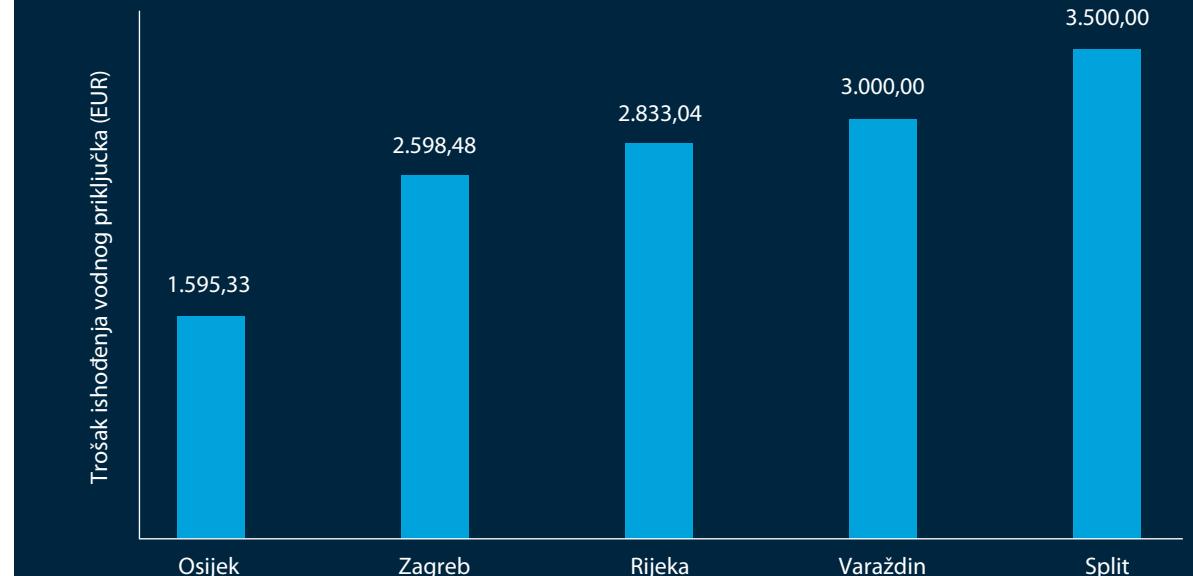
Stup III: Operativna učinkovitost pružanja vodnih usluga (3/4)

Trošak: ukupne naknade za priključenje variraju od **1.595 EUR** do **3.500 EUR** ovisno o lokaciji

Vodoopskrbna društva naplaćuju različite naknade za istu vrstu priključka, a te razlike mogu biti značajne. U Osijeku, primjerice, vodoopskrbno društvo naplaćuje oko 1.600 EUR, dok u Splitu ta naknada iznosi 3.500 EUR. Ovi troškovi obuhvaćaju sve naknade koje klijent snosi tijekom procesa priključenja, uključujući naknade za podnošenje zahtjeva i trošak ishođenja dozvola za iskop, dok najveći udio troškova čine građevinski i vodovodni radovi.

Trošak vodovodnog priključka u Splitu više je nego dvostruko veći u usporedbi s troškom u Osijeku

Izvor: Subnational Business Ready

Vodne usluge u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost pružanja vodnih usluga (4/4)

Pouzdanost vodoopskrbe: 6 % ili manje društava doživjelo je nedostatak u opskrbi vodom, ovisno o lokaciji

Većina društava u hrvatskim regijama nije doživjela slučajevne nedostatne opskrbe vodom, ili je imala samo manji broj takvih slučajeva. Međutim, postoje regionalne razlike. Iako niti jedno društvo u jadranskoj regiji nije prijavilo nedostatak opskrbe vodom, neka društva u preostale tri regije suočila su se s određenim stupnjem nedostatka vode (vidi kartu).

Vodne usluge u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u pružanju vodnih usluga (1/2)

Pojednostaviti proces ishođenja dozvole za iskop

Hrvatski gradovi mogli bi pojednostaviti proces stjecanja dozvole za iskop povezivanjem sustava lokalnih vodoopskrbnih društava s nacionalnom platformom eGrađevinska dozvola (<https://dozvola.mqipu.hr/naslovna>), što bi ubrzalo proces i povećalo njegovu transparentnost. To bi bilo osobito korisno za gradove kao što je Zagreb, gdje trenutno ishođenje dozvole za iskop od strane lokalne samouprave traje cijeli mjesec. Tehnološka su rješenja među najučinkovitijim načinima za smanjenje trajanja tog procesa, ali samo kada su popraćena podizanjem svijesti za korisnike i namjenskim mehanizmom za rješavanje problema ili tehničkih kvarova u stvarnom vremenu. Ova rješenja također mogu pomoći u prikupljanju podataka za dijagnosticiranje uzroka kašnjenja. Uvođenje sustava za praćenje zahtjeva jednako je važno.

Relevantni dionici: Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine; lokalna samouprava; vodoopskrbna društva

Uskladiti proces ishođenja dozvole za iskop

Ishođenje dozvole za iskop u svrhu izvođenja vodovodnog priključka traje 10 dana u Rijeci, drugom najbržem gradu nakon Osijeka. U Rijeci se održavaju redoviti sastanci pod nazivom „Koordinacija za usuglašavanje aktivnosti i zahvata na prometnicama i javnim površinama“ na kojima sudjeluju predstavnici HEP Elektroprivreda Rijeka, Vodovoda i kanalizacije, Hrvatskih cesta i drugih dionici, s ciljem usklađivanja procesa izdavanja dozvola. U nedostatku nacionalno reguliranog pravila „samo jednog iskopa“, drugi gradovi mogli bi razmotriti primjer Rijeke i skratiti vrijeme čekanja na izdavanje dozvola za iskop.

Relevantni dionici: lokalna samouprava; vodoopskrbna društva; Hrvatske ceste

Vodne usluge u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u pružanju vodnih usluga (2/2)

Unaprijediti digitalizaciju

U cijeloj Hrvatskoj korisnici već sada mogu platiti naknade za priključenje putem interneta, a druge funkcije također bi se mogle digitalizirati. Na primjer, komunalna društva mogla bi uvesti opciju za online podnošenje zahtjeva za vodovodni priključak, što bi omogućilo praćenje statusa zahtjeva. Online alati poput ovog osobito bi bili korisni Zagrebu, gdje je koncentrirana većina potražnje za novim priključcima, a obrada zahtjeva u prosjeku traje mjesec dana, dok u ostala četiri grada to traje dva tjedna.

Relevantni dionici: vodoopskrbna društva

Poticati prakse za uštedu vode

U većini aspekata, društva u Hrvatskoj djeluju u okviru regulatornih smjernica usklađenih s međunarodno priznatim dobrim praksama. Neovisni regulator, Vijeće za vodne usluge, nadzire vodne tarife, postavlja standarde učinkovitosti vodoopskrbnih društava i uspostavlja mehanizme finansijskog odvraćanja kako bi se osigurala pouzdanost vodnih usluga. Zakonom su utvrđeni zahtjevi i standardi za kvalitetu vode, promicanje uštede vode i pročišćavanje otpadnih voda. Također su regulirani zahtjevi za stručnu kvalifikaciju radnika u sektoru, inspekcije i režimi odgovornosti. Međutim, kako bi se dodatno unaprijedio regulatorni okvir, Hrvatska bi mogla uvesti finansijske i nefinansijske poticaje za usvajanje praksi upravljanja potražnjom za vodom.

Relevantni dionici: Ministarstvo gospodarstva; nacionalni regulator (Vijeće za vodne usluge)

4.3 Internet u Hrvatskoj

 <p>Stup I: Regulatorni okvir</p>	<p>Ocjena (svi gradovi):</p> <p>95/100</p>	 <p>Stup III: Operativna učinkovitost</p>	<p>Ocjena:</p> <p>56,5 do 68/100</p>
 <p>Stup II: Javne usluge</p>	<p>Ocjena (svi gradovi):</p> <p>79,4/100</p>	<p>Potrebno vrijeme (dani):</p> <p>6 (Varaždin) do 7 (4 grada)</p>	<p>% društava koja su doživjela smetnje u dostupnosti interneta:</p> <p>11 % (Rijeka, Split) do 21 % (Osijek)</p>

Glavni zaključci

- Kvaliteta propisa o internetu (Stup I) te kvaliteta upravljanja i transparentnosti (Stup II) ujednačeni su u cijeloj Hrvatskoj. Razlike u ocjenama nastaju zbog učinkovitosti pružanja internetskih usluga u praksi (Stup III), pri čemu je jedan od gradova prijavio različita vremena čekanja za internetske priključke i varijacije u smetnjama u dostupnosti internetske veze.
- U skladu s dobrom međunarodnom praksom, Hrvatska regulatorna agencija za mrežne industrije (HAKOM) nadzire tarife za veleprodajnu povezivost i može pokrenuti istrage u vezi s protutrižnim praksama.
- Regulatorni okvir Republike Hrvatske utvrđuje odredbe o zajedničkom planiranju i gradnji (pravilo "samo jednog iskopa") te o dijeljenju internetske infrastrukture. Također postoje odredbe o sigurnosti i okolišnim propisima, međutim, nedostaju propisi koji reguliraju izvješćivanje o okolišu, obvezne standarde za digitalnu povezivost i podatkovnu infrastrukturu.
- U Hrvatskoj je moguće provjeriti online putem ima li pružatelj internetskih usluga (PIU) pokrivenost na adresama korisnika. Također je moguće podnijeti i pratiti online zahtjev za internetski priključak. Mjesečne naknade za internet dostupne su online, a promjene tarifa za internet se javno priopćavaju. Međutim, postoji nedostatak komunikacije (bilo putem online objava ili na računima korisnika) o načinu izračuna razine internetskih tarifa za krajnje korisnike.
- Pružatelji internetskih usluga u Hrvatskoj objavljaju planirane prekide u dostupnosti online putem, a ključni pokazatelji uspješnosti pružanja usluga također su javno dostupni.
- Vrijeme potrebno za ishođenje internetskog priključka, koje traje oko 7 dana, slično je u svim obuhvaćenim gradovima. Varaždin je samo jedan brži od ostalih ocijenjenih hrvatskih gradova.
- Smetnje u dostupnosti interneta variraju ovisno o regiji. U Jadranskoj Hrvatskoj (uključujući Rijeku i Split), 11 % društava prijavilo je poremećaje u dostupnosti interneta, dok je 21 % društava u regiji Panonske Hrvatske (uključujući Osijek) doživjelo poremećaje. U regiji Sjeverne Hrvatske (uključujući Varaždin), 17 % društava prijavilo je smetnje u dostupnosti interneta, dok je samo 12 % društava u Gradu Zagrebu prijavilo smetnje.

Ukupna ocjena internetskih usluga po gradu*

Izvor: Subnational Business Ready

*Ljestvica od 0 do 100 (više = bolje)

Internet u Hrvatskoj

Zašto je internet važan?

- Internet je ključan za poslovanje i društva ga koriste kao važan čimbenik proizvodnje.⁴⁴
- Nepouzdane mreže i visoki troškovi uspostave širokopojasnih veza mogu spriječiti društva u usvajanju i unapređenju digitalnih tehnologija u svom poslovanju.
- Dobri regulatorni okviri ključni su za pružanje povoljnih i visokokvalitetnih internetskih usluga. Također, olakšavanje pravodobnog pristupa takvim uslugama uz razuman trošak i na okolišno održiv način od ključne je važnosti za gospodarski rast.⁴⁵
- Standardi učinkovitosti zajedno sa sustavom poticaja obvezuju pružatelje internetskih usluga (PIU-ove) da osiguraju odgovarajuću isporuku brzih širokopojasnih internetskih usluga.⁴⁶

⁴⁴ Svjetska banka, 2016.

⁴⁵ Svjetska banka, 2017.

⁴⁶ Foster i Rana, 2020.

Što ocjenjuje tema Internet?

Stup I: Regulatorni okvir

Kvaliteta propisa o internetu

- Propisi za učinkovito postavljanje priključka (npr. dijeljenje infrastrukture) i kvalitetu isporuke
- Propisi o sigurnosti internetskih usluga (npr. kibernetička sigurnost)
- Okolišna održivost pružanja i upotrebe internetskih usluga

Stup II: Javne usluge

Kvaliteta upravljanja i transparentnost pružanja internetskih usluga

- Nadzor pouzdanosti i održivosti isporuke usluge i sigurnosti internetskih priključaka u praksi
- Transparentnost u pogledu prekida u dostupnosti interneta, tarifa, zahtjeva za priključenjem, mehanizama za pritužbe i službe za korisnike
- Interoperabilnost s drugim uslugama (npr. električnom energijom)
- Postojanje elektroničkih zahtjeva i plaćanja

Stup III: Operativna učinkovitost

Operativna učinkovitost pružanja internetskih usluga

- Vrijeme potrebno za dobivanje priključka
- Troškovi priključka i usluge*
- Pouzdanost isporuke internetske usluge (npr. smetnje u dostupnosti internetske usluge)

*Troškovi instalacije nisu primjenjivi na internetske priključke u EU jer su sadržani u programima lojalnosti koji su uobičajena praksa u regiji. Nije bilo moguće prikupiti pouzdane podatke o mjesечnim naknadama za usluge.

Za više informacija, pogledajte *Business Ready Metodološki priručnik*: <https://www.worldbank.org/en/businessready>

Internet u Hrvatskoj

Stup I: Kvaliteta propisa o internetu (1/2)

Hrvatska ocjena
(svi gradovi): **95** od 100
bodova

Regulatorni nadzor tarifa i kvalitete usluga te mehanizama dijeljenja komunalne infrastrukture i osiguranja kvalitete

25/25

Regulatorni nadzor tarifa i kvalitete usluga

- ✓ Nadzor internetskih tarifa: regulatorna agencija HAKOM nadzire tarife za veleprodajnu povezivost i ima odgovarajuće nadležnosti za pokretanje istraga, kao i za određivanje novčanih kazni za protutrišne prakse. Također, odgovorna je za utvrđivanje i praćenje pridržavanja standarda učinkovitosti kako bi se osigurala kvaliteta usluge i pouzdanost interneta.
- ✓ Nadzor kvalitete internetskih usluga: regulatorna agencija također uspostavlja standarde učinkovitosti i nadzire njihovo pridržavanje, čime osigurava kvalitetu i pouzdanost internetske usluge.

40/40

Dijeljenje komunalne infrastrukture i mehanizmi osiguranja kvalitete

- ✓ Odredbe u regulatornom okviru kojima se zahtijeva zajedničko planiranje i gradnja (tj. zajednički iskop ili pravilo „samo jednog iskopa“)
- ✓ Pravne odredbe kojima se od subjekata koji posjeduju pasivnu ili aktivnu infrastrukturu zahtijeva dijeljenje pristupa posljednjoj milji
- ✓ Pravne odredbe kojima se jamči jednak pristup infrastrukturni u državnom vlasništvu
- ✓ Pravne odredbe kojima se utvrđuju prava prvenstva za pružatelje usluga digitalne infrastrukture
- ✓ Regulatorni okvir koji omogućuje partnerstva za dijeljenje infrastrukture
- ✓ Zakonske odredbe kojima se utvrđuju rokovi za tijela uključena u isporuku nove digitalne infrastrukture i jamči razdvajanje lokalne petlje i pristup vodovima
- ✓ Regulatornim okvirom su propisani mehanizmi finansijskog odvraćanja (npr. kazne koje plaćaju pružatelji internetskih usluga ili naknade koje se isplaćuju kupcima) i poticaja usmjereni na ograničavanje prekida u isporuci internetskih usluga ili njenog usporavanja

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Internet u Hrvatskoj

Stup I: Kvaliteta propisa o internetu (2/2)

Hrvatska ocjena
(svi gradovi): **95** od 100
bodova

Sigurnost priključaka i okolišna održivost

25/25

Sigurnost priključaka

- ✓ Regulatornim okvirom utvrđena je odgovornost i zakonsko pravo na naknadu za povredu obveze zaštite osobnih podataka, kao i jasne odredbe za prijavljivanje incidenata povrede
- ✓ Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost, odgovoran za koordinaciju kibernetičke sigurnosti na nacionalnoj razini, provodi strategije procjene rizika, revizije kibernetičke sigurnosti, vježbe ili osposobljavanja te provodi zakone i propise o kibernetičkoj sigurnosti.
- ✓ Regulatornim okvirom uspostavljene su minimalne zaštite za kibernetičku sigurnost ili propisani minimalni standardi kibernetičke sigurnosti i zaštitne mjere za kibernetičku sigurnost te je definiran način postupanja kao odgovor u slučaju velikog kibernetičkog napada ili kompromitiranja dostupnosti usluge.

5/10

Okolišna održivost

- ✓ Nacionalni ciljevi za emisije ili energetsku učinkovitost elektroničkih komunikacijskih mreža i podatkovne infrastrukture, kao što su učinkovitost upotrebe energije, upotreba obnovljive energije ili koeficijent učinkovitosti (COP)
- ✗ Nedostatak propisa koji reguliraju uspostavu izvješćivanja o okolišu, otkrivanje informacija te obvezne standarde za digitalnu povezivost i podatkovnu infrastrukturu.

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Internet u Hrvatskoj

Stup II: Upravljanje i transparentnost pružanja internetskih usluga (1/3)

Hrvatska ocjena
(svi gradovi):

79,4 od 100
bodova

Digitalne usluge i interoperabilnost

3,13/6,25

Elektronički zahtjevi za internetske priključke

- ✓ Zahtjeve za nove komercijalne internetske priključke moguće je podnijeti elektroničkim putem
- ✗ Nije moguće pratiti zahtjev online

6,25/6,25

Baza podataka o infrastrukturi i platforma s planiranim radovima

- ✓ Uspostavljene su baze podataka o infrastrukturi za identifikaciju mreža pružatelja internetskih usluga i zajednička baza podataka za mrežne vodove više komunalnih usluga, uključujući električnu energiju, vodu i internet
- ✓ Online platforma ili mrežno mjesto s informacijama o planiranim radovima na komunalnim mrežama

6,25/6,25

Elektroničko plaćanje

- ✓ Naknadu za novi fiksni širokopojasni priključak i mjesечne internetske tarife moguće je platiti elektroničkim putem

6,25/6,25

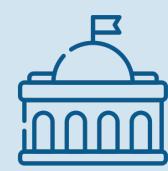
Koordinacijski mehanizmi dozvola za iskop

- ✓ Online sustav za upravljanje dozvolama za iskop

✓ Aspekti koji su u skladu s međunarodno priznatim dobrom praksama ✗ Aspekti koji nisu u skladu s međunarodno priznatim dobrom praksama

Internet u Hrvatskoj

Stup II: Upravljanje i transparentnost pružanja internetskih usluga (2/3)

Hrvatska ocjena
(svi gradovi):

79,4 od 100
bodova

Dostupnost informacija i transparentnost

5/5

Transparentnost zahtjeva za priključenje

- ✓ Objava zahtjeva za priključenje brzog širokopojasnog internetskog priključka, kao što su potrebni dokumenti, postupci, troškovi priključenja i propisani vremenski standardi za priključenje

5/5

Transparentnost planiranih prekida u isporuci

- ✓ Objavljivanje i najava planiranih prekida u dostupnosti interneta javno su dostupni i priopćavaju se kupcima

5/5

Transparentnost pokazatelja kvalitete usluge

- ✓ Ključni pokazatelji uspješnosti (KPU) za nadzor pouzdanosti i kvalitete pružanja internetske usluge dostupni su online

0/5

Transparentnost tarifa i utvrđivanja tarifa

- ✗ Iako su internetske mjesечne naknade dostupne na internetu i promjene u tarifama se priopćavaju javnosti, formule kojima se razine tarifa određuju nisu objavljene online niti navedene na računima kupaca

5/5

Transparentnost procesa pritužbi

- ✓ Mehanizam za podnošenje pritužbi je dostupan za prijavljivanje problema u pružanju internetskih usluga. Taj mehanizam postoji kod pružatelja internetskih usluga i neovisan je od pružatelja internetskih usluga u slučajevima eskalacije pritužbi
- ✓ Informacije dostupne na internetu za usmjeravanje klijenata u podnošenju pritužbi uključuju: subjekt zadužen za upravljanje pritužbama, dokumente potrebne za podnošenje pritužbe, kriterije mehanizma za podnošenje pritužbi i korake potrebne za podnošenje pritužbe

✓ Aspekti koji su u skladu s međunarodno priznatim dobrom praksama ✗ Aspekti koji nisu u skladu s međunarodno priznatim dobrom praksama

Internet u Hrvatskoj

Stup II: Upravljanje i transparentnost pružanja internetskih usluga (3/3)

Hrvatska ocjena
(svi gradovi):

79,4 od 100
bodova

Nadzor pružanja usluga (uključujući rodna pitanja i okoliš) i provedba sigurnosnih propisa i mehanizama zaštite kupaca

12,5/12,5

Nadzor pouzdanosti i kvalitete isporuke internetske usluge

- ✓ Uspostavljeni su ključni pokazatelji uspješnosti za pouzdanost i kvalitetu isporuke internetske usluge
 - Brzina preuzimanja/učitavanja
 - Latencija
 - Propusnost
 - Varijacije kašnjenja
 - Vrijeme oporavka

0/12,5

Nadzor pristupa internetskim uslugama za žene poduzetnice

- ✗ Rodno raščlanjene ankete o zadovoljstvu kupaca:
- ✗ Pružatelji internetskih usluga u Hrvatskoj ne provode rodno raščlanjene ankete o zadovoljstvu kupaca za mjerjenje kvalitete usluga iz perspektive društva u vlasništvu žena:
 - Rod osobe koja ispunjava upitnik o zadovoljstvu kupaca
 - Rod osobe koja podnosi pritužbu povezanu s kvalitetom, pouzdanošću i isporukom usluge pružatelja usluge

12,5/12,5

Protokoli za kibernetičku sigurnost u praksi

- ✓ Protokoli za kibernetičku sigurnost koji se primjenjuju u praksi, kao što su:
 - Agencija za kibernetičku sigurnost o povredi kibernetičke sigurnosti izvješćuje privatni sektor
 - Timovi za računalne incidente ili računalni tim za spremnost u hitnim slučajevima reagiraju na prijavljene kibernetičke napade ili povrede kibernetičke sigurnosti
 - Obuka, osposobljavanja ili vježbe odgovora na incidente se provode u praksi kako bi se provjerili kapaciteti za sprječavanje, prepoznavanje, reagiranje i/ili oporavak od kibernetičkog napada ili povreda kibernetičke sigurnosti
 - Revizije kibernetičke sigurnosti se provode kako bi operatori ključne infrastrukture prepoznali ranjivosti i preporučili ili proveli korektivne mjere za sprječavanje kibernetičkih napada ili povreda kibernetičke sigurnosti

12,5/12,5

Neovisan mehanizam za podnošenje pritužbi

- ✓ Mehanizam za usklađenost neovisan je od pružatelja internetskih usluga u eskaliranju pritužbi

✓ Aspekti koji su u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Internet u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost pružanja internetskih usluga (1/3)

Hrvatska
ocjena:

56,5 do 68
Osijek Varaždin

od 100
bodova

Kako funkcioniра процес priključenja na internet u Hrvatskoj

Korak 1

Nakon primjeka zahtjeva za priključenje, koji se može podnijeti online, pružatelj internetskih usluga procjenjuje lokaciju korisnika kako bi utvrdio je li ista uključena u područje njegove pokrivenosti. Nakon potvrde, izrađuje se ponuda koja se dostavlja korisniku nakon čega slijedi potpisivanje ugovora.

Kako je izvjestio pružatelj internetskih usluga s najvećim tržišnim udjelom u Hrvatskoj, naknada za aktivaciju ovisi o duljini obveznog trajanja ugovora. U slučaju potpisivanja obvezujućeg ugovora u trajanju od 24 mjeseca, naknada za aktivaciju iznosi 0,10 EUR (bez PDV-a). U slučajevima kada se ne potpisuje ugovor s obveznim rokom trajanja, naknada za aktivaciju iznosi 159 EUR (bez PDV-a).

Korak 2

Za instalacije koje zahtijevaju svjetlovod, zakazuje se izlazak tehničara na teren dogovorenog datuma. Tehničari zatim postavljaju kablove do točke modema i provode funkcionalne testove kako bi osigurali ispravnost usluge. Nakon uspješne provjere, potpisuje se potvrda. Obračun za uslugu ispostavlja se nakon toga, u razmaku od 30 dana.

U slučajevima koji uključuju manje poslovne subjekte ili stambene objekte, u kojima je lokacija unutar dosega mreže, tehničar obavlja priključne radove izravno na lokaciji, uključujući prilagodbe nadzemne mreže prema potrebi uz proces instalacije.

Izvor: Subnational Business Ready

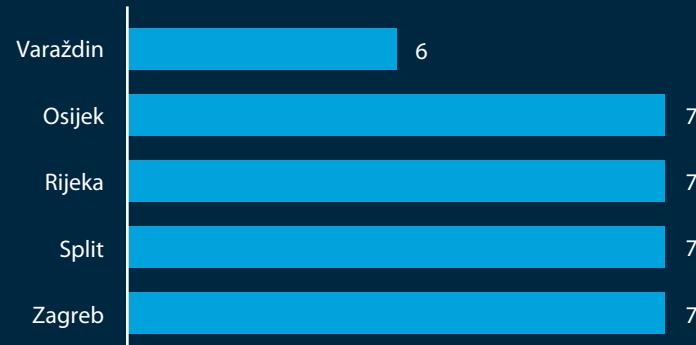
Internet u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost pružanja internetskih usluga (2/3)

Potrebno vrijeme: **6 do 7 dana**

Prosječno vrijeme (u danima)* potrebno za dobivanje internetskog priključka diljem Hrvatske

Izvor: Subnational Business Ready

- Privatni sektor je identificirao neke izazove koji bi mogli odgoditi dobivanje novih internetskih priključaka, kao što su:
 - Nedostatak ili nedovoljna infrastruktura za postavljanje svjetlovoda u prostorijama društava.
 - Ograničenje postavljanja nadzemnih svjetlovoda koje provode određena tijela lokalne samouprave.

- Vrijeme potrebno za priključenje slično je u svim obuhvaćenim gradovima.
- Nisu potrebne dozvole pružatelja internetskih usluga za početak postavljanja kabela, pošto pružatelji već imaju ugovor s HEP-om za priključivanje internetskih kabela na stupove koji su u njihovom vlasništvu.
- Izuzev Mađarske i Slovačke, društвima u Hrvatskoj potrebno je dva do tri dana više za priključenje nego gradovima u ostalim ocijenjenim gospodarstvima.

Prosječno vrijeme (u danima) potrebno za dobivanje internetskog priključka (projekti zemalja)

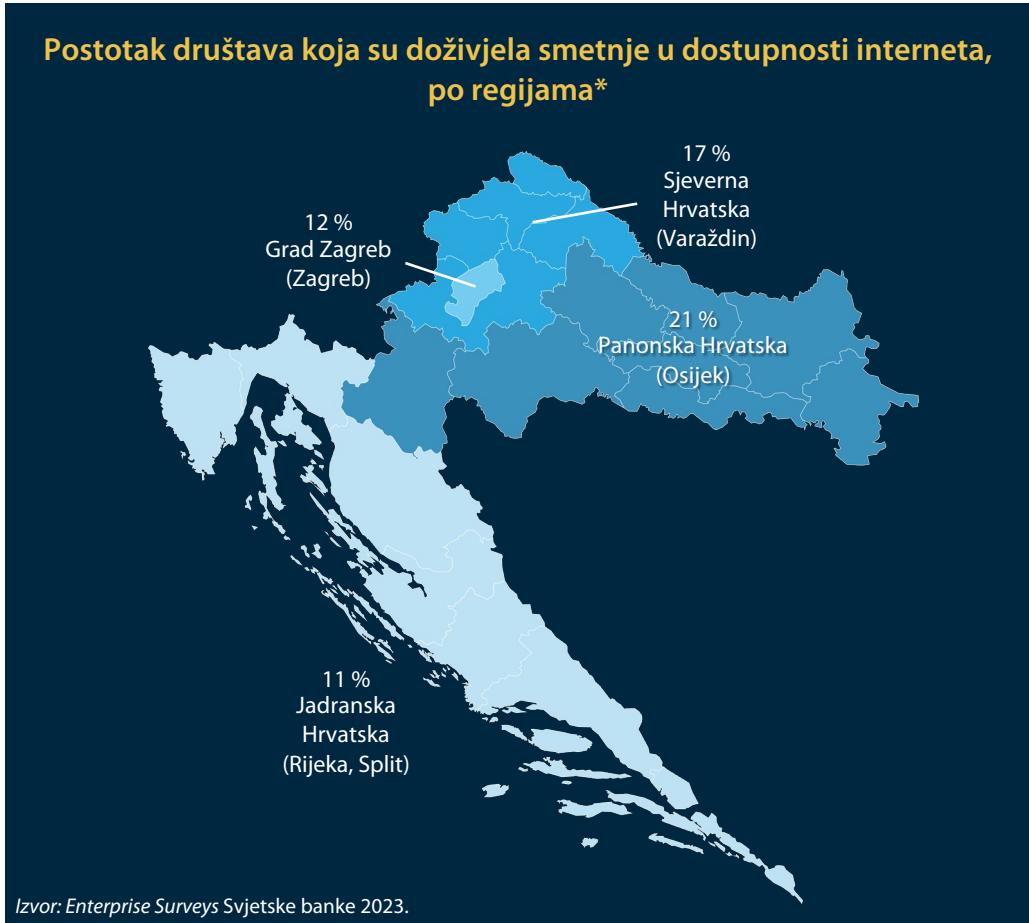

Izvor: Subnational Business Ready

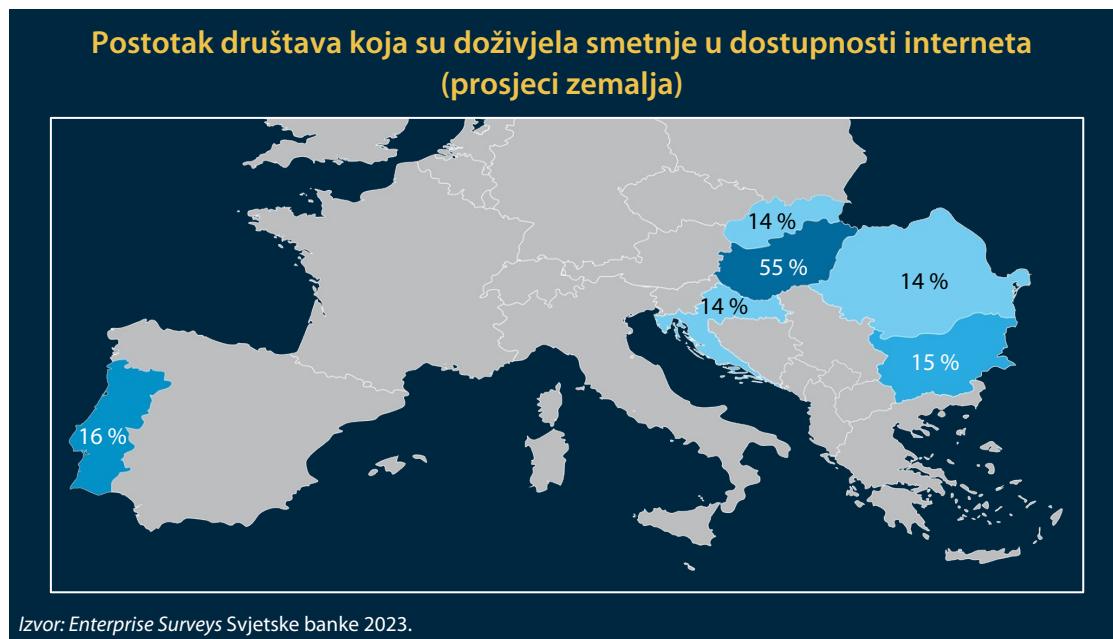
Internet u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost pružanja internetskih usluga (3/3)

* NUTS (Klasifikacija prostornih jedinica za statistiku), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>

- Uкупno, 14 % hrvatskih društava prijavilo je smetnje u dostupnosti interneta, dok je u regiji Jadranske Hrvatske ta brojka iznosila 11 %.
- U regiji Panonske Hrvatske 21 % društava prijavilo je smetnje u dostupnosti interneta.
- Većina obuhvaćenih hrvatskih regija u skladu je s postocima iz drugih promatranih gospodarstava, osim Mađarske, gdje je 55 % društava doživjelo smetnje internetskih usluga.

5. Pojedinosti o rješavanju sporova

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

	Stup I: Regulatorni Okvir	Ocjena (svi gradovi): 82,3/100		Stup III: Jednostavnost rješavanja trgovačkog spora	Ocjena: 41,6 do 61,5/100
	Stup II: Javne usluge	Ocjena: 67,9 do 71,6/100 Osijek, Split Varaždin	Potrebno vrijeme (dani):	Sudski parnični postupak: 1.050 (Osijek) do 1.325 (Zagreb) Ovrha presude: 60 (Osijek, Rijeka, Split, Varaždin) do 65 (Zagreb)	

Glavni zaključci

- Regulatorni okvir za rješavanje sporova primjenjuje se ujednačeno u cijeloj Hrvatskoj (Stup I). Unatoč usvajanju brojnih međunarodnih dobrih praksi za integritet pravosuđa, zemlja bi mogla dodatno poboljšati svoj regulatorni okvir uvođenjem etičkog kodeksa za ovršitelje. Gradovi u Hrvatskoj su u postupcima vezanim uz mirenje u skladu s međunarodnim dobrim regulatornim praksama za mirenje u trgovačkim parničnim postupcima. Sveukupno, Zagreb ostvaruje najbolji uspjeh uglavnom zato što se alternativni mehanizmi rješavanja sporova u Zagrebu smatraju pouzdanijima. S druge strane, Varaždin bilježi najniže ocjene, zbog percepcije društava da su sudovi prepreka poslovanju više nego u drugim gradovima ocijenjenim u ovoj studiji.
- Postoje subnacionalne razlike u provedbi i dostupnosti javnih usluga za rješavanje sporova (Stup II). U Splitu i Osijeku trgovački sudovi ne održavaju ročišta na daljinu. Sud u Varaždinu, jedini sud u Hrvatskoj s objavljenim online rasporedom sudskih ročišta, provodi sve međunarodne dobre prakse za digitalizaciju sudova.
- Vrijeme potrebno za odlučivanje u trgovačkom predmetu varira u cijeloj Hrvatskoj (Stup III). Najduže je u Zagrebu, gdje suci trgovačkog suda imaju najveću opterećenost predmetima. U Osijeku, najbržem gradu u Hrvatskoj, opterećenje neriješenim predmetima po sucu je više od tri puta manje nego u Zagrebu. Vrijeme potrebno za žalbeni postupak je ujednačeno u cijeloj Hrvatskoj jer postoji samo jedan žalbeni trgovački sud – Visoki trgovački sud Republike Hrvatske u Zagrebu – koji odlučuje o žalbama podnesenim protiv odluka svih trgovačkih sudova diljem zemlje.
- Sudske pristojbe su uređene na nacionalnoj razini i jednake diljem zemlje (Stup III). Odvjetnici svoje usluge naplaćuju prema službenoj odvjetničkoj tarifi. Njihove nagrade za rad se razlikuju ovisno o broju pravnih radnji koje svaki odvjetnik poduzme tijekom parničnog postupka.

* Za vrijednost tražbine od 299.710 EUR, što je 20 puta više od BND-a po stanovniku za 2021.
Hrvatski BND po stanovniku za 2021. godinu iznosi 14.986 EUR

Izvor: Subnational Business Ready *Ljestvica od 0 do 100 (više = bolje)

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Zašto je tema Rješavanja sporova važna?

- Za razvoj privatnog sektora potreban je snažan pravosudni sustav i učinkoviti postupci rješavanja sporova.
- Kada sudovi postupke rješavanja sporova dovršavaju na pravodoban i troškovno učinkovit način, društva pozajmljuju i ulažu više.⁴⁷
- Jednako je važna pouzdanost pravosuđa - snažni pravosudni sustavi privlače više investitora i omogućuju širenje poslovanja.⁴⁸

Što ocjenjuje tema Rješavanje sporova?

Stup I: Regulatorni okvir

Kvaliteta propisa za rješavanje sporova

- Vremenski standardi za glavne postupovne korake u trgovačkim parničnim postupcima
- Dostupnost pripremnog ročića, presude zbog izostanka i posebnih standarda za okolišne sporove
- Izuzeće sudaca i etički kodeks za suce i ovršitelje
- Pristup arbitraži, neovisnost i nepristranost arbitara i izmiritelja

Stup II: Javne usluge

Javne usluge za rješavanje sporova

- Organizacijska struktura sudova i mehanizmi revizije za potporu integritetu pravosuđa
- Digitalizacija upravljanja predmetima i komunikacije sa sudovima
- Objava presuda i informacija o sastavu i učinkovitosti sudova
- Javne usluge za arbitražu i mirenje

Stup III: Jednostavnost rješavanja trgovačkog spora

Operativna učinkovitost i pouzdanost sudskih i arbitražnih postupaka

- Potrebno vrijeme i troškovi sudskih parničnih postupaka (prvostupanjski, žalbeni i postupci mirenja)
- Potrebno vrijeme i troškovi ovrhe pravomoćne domaće presude
- Potrebno vrijeme i troškovi arbitražnog postupka
- Potrebno vrijeme i troškovi priznanja i ovrhe stranih sudskih odluka i stranih arbitražnih odluka

47 Moro, Maresch i Ferrando. 2018.; Kourtoumpis i Ravasan, 2020.

48 Svjetska banka, 2004; Staats i Biglaiser, 2011; Svjetska banka, 2019.

Za više informacija, pogledajte *Business Ready Metodološki priručnik*: <https://www.worldbank.org/en/businessready>

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Nacionalne reforme od 2018. godine

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku** (NN 70/19): uveo je reorganizaciju sudske nadležnosti, digitalizaciju pravosuđa kroz sustav e-pravosuđe, nova pravila o, *inter alia*, prekidu postupka i nova pravila o postupcima pred žalbenim sudovima.
- Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona** (Narodne novine, br. 131/20): unaprijeđen je elektronički sustav za podnošenje prijedloga za ovrhu za provedbu ovrhe na temelju vjerodostojne isprave (faktura, račun).
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku** (Narodne novine, br. 80/22): uveo je mogućnost održavanja ročišta na daljinu i tonsko snimanje ročišta, nove rokove za postupovne korake (donošenje presude, zakazivanje pripremnog ročišta) te je uveo nove odredbe koje se odnose na postupak rješavanja sporova male vrijednosti.
- Pravilnik o održavanju ročišta na daljinu** (Narodne novine, br. 154/22): uvedena su pravila za održavanje ročišta na daljinu i predočenje dokaza upotrebom odgovarajućih audiovizualnih uređaja i IT platformi za komunikaciju na daljinu.
- Zakon o mirnom rješavanju sporova** (Narodne novine, br. 67/23): je zamjenio Zakon o mirenju (Narodne novine, br. 18/11). Zakon o mirnom rješavanju sporova proširio je definiciju mirenja uključivanjem strukturiranih pregovora, uveo dužnost pokušaja mirnog rješenja spora prije pokretanja sudskega postupaka radi naknade štete, te je utvrdio pravila za uspostavu Centra za mirno rješavanje sporova.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku** (Narodne novine, br. 155/23): izmijenio je odredbe povezane s mirnim rješavanjem sporova primjenom rješenja novog Zakona o mirnom rješavanju sporova.
- Pravilnik o elektroničkoj komunikaciji** (Narodne novine, br. 139/2021, 27/2023): propisuje uvjete za podnošenje pismena sudu u elektroničkom obliku, dostavu sudskega pismena u elektroničkom obliku te organizaciju i rad IT sustava za elektroničku komunikaciju.

- Zakon o parničnom postupku:** glavni zakon kojim se uređuju pravila parničnog postupka u Hrvatskoj.
- Zakon o arbitraži:** regulira arbitražne postupke s domaćim i međunarodnim elementima pred arbitražnim ustanovama u Hrvatskoj.
- Ovršni zakon:** uređuje postupak kojim sudovi i javni bilježnici provode ovrhu pravomoćne domaće presude, kao i prava i obveze tijekom ovršnog postupka.
- Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima:** uređuje postupke ovrhe novčanih sredstava dužnika.
- Zakon o alternativnom rješavanju sporova:** regulira mirno rješavanje sporova kao alternativnog mehanizma za rješavanje građanskih sporova.
- Pravilnik o elektroničkoj komunikaciji:** uređuje zahtjev za podnošenje podnesaka u elektroničkom obliku pred sudovima, dostavu pismena u elektroničkom obliku te organizaciju i rad IT-a za elektroničku komunikaciju.

- Trgovački sudovi:** specijalizirani sudovi ovlašteni za odlučivanje o sporovima između dva ili više društava.
- Arbitražna ustanova:** Stalno arbitražno sudište pri Hrvatskoj gospodarskoj komori u Zagrebu.
- Ovršitelji:** sudske službenici koji provode postupke ovrhe pokretne imovine. Ovrhu na nekretninama i sredstvima na bankovnim računima dužnika u Hrvatskoj provode službenici Financijske agencije (FINA-e).
- Mirenje (alternativno rješavanje sporova):** sudske izmiritelji i privatni izmiritelji u institucijama za mirno rješavanje sporova.
- Elektroničke platforme koje se koriste za rješavanje sporova:** sustav e-Komunikacija; sustav e-Predmet; sustav e-Ovrha; sustav e-Dražba. Elektroničke platforme omogućuju elektroničku komunikaciju između različitih uključenih strana tijekom trgovačkih parničnih postupaka (sudova, FINA-e, odvjetnika, javnih bilježnika).

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Stup I: Kvaliteta propisa za Rješavanje sporova (1/2)

Hrvatska ocjena
(svi gradovi):

82,3 od 100
bodova

Sudski parnični postupak

29/40

Izvjesnost postupka

- ✓ Vremenski standard za podnošenje odgovora na tužbu
- ✓ Vremenski standard za donošenje presude
- ✓ Vremenski standard za davanje nalaza i mišljenja vještaka
- ✓ Dostupnost presude zbog izostanka
- ✗ Nema vremenskog standarda za odlučivanje o zahtjevu za privremenom mjerom
- ✗ Ovršitelji nemaju ovlasti za zapljenu imovine dužnika u elektroničkom obliku

21,3/26,7

Integritet pravosuđa

- ✓ Suci se moraju izuzeti u slučaju sukoba interesa
- ✓ Stranke mogu osporiti nepristranost ili neovisnost sudaca
- ✓ Suci javno otkrivaju imovinu
- ✓ Etički kodeks za suce
- ✓ Nema ograničenja za žene da postanu sutkinje
- ✓ Žene imaju ista prava kao muškarci u trgovачkim parničnim postupcima
- ✗ Nema etičkog kodeksa za ovršitelje

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Stup I: Kvaliteta propisa za Rješavanje sporova (2/2)

Hrvatska ocjena
(svi gradovi):

82,3 od 100
bodova

Alternativno rješavanje sporova

15,3/16,7

Pravne zaštitne mjere u arbitraži

- ✓ Arbitrabilnost sporova o nepokretnoj imovini i intelektualnom vlasništvu
- ✓ Arbitraža trgovачkih sporova s društvima u državnom vlasništvu i subjektima javnog prava bez ispunjavanja dodatnih uvjeta
- ✓ Odabir pravnog savjetnika bez obzira na profesionalnu kvalifikaciju, nacionalnost ili pristup sudovima ili profesionalnim organizacijama
- ✓ Odabir arbitra bez obzira na profesionalnu kvalifikaciju, rod i nacionalnost
- ✓ Strane imaju pravo osporiti neovisnost i nepristranost arbitra
- ✗ Nema financiranja u arbitraži između investitora i države od strane trećih osoba

16,7/16,7

Pravne zaštitne mjere u mirenju

- ✓ Mirenje u trgovачkim sporovima nije obvezno
- ✓ Izmiritelji su dužni otkriti sukob interesa
- ✓ Izmiritelji ne mogu sudjelovati kao arbitri u istom ili sličnom ugovoru ili pravnom odnosu
- ✓ Dokazi otkriveni u mirenju ne mogu se koristiti u drugim pravnim postupcima
- ✓ Posebni provedbeni režim za nagodbe u postupcima mirenja
- ✓ Posebna pravila o priznanju i ovrsi međunarodnih nagodbi donesenih u postupku mirenja koji nemaju potvrdu suda

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Stup II: Javne usluge za Rješavanje sporova (1/3)

Hrvatska ocjena: **67,9 do 71,6** od 100 bodova
Osijek, Split Varaždin

22,2/22,2

Organizacijska struktura sudova

- ✓ Specijalizirani trgovački sud
- ✓ Automatizirana dodjela predmeta
- ✓ Mehanizmi preispitivanja za pritužbe protiv nedoličnog postupanja sudaca i ovršitelja
- ✓ Mehanizmi preispitivanja za pritužbe protiv odluka o imenovanju i napredovanju sudaca
- ✓ Postojanje suda za sporove male vrijednosti ili brzog postupka

Gradovi u Hrvatskoj provode sve međunarodne dobre prakse koje priznaje B-READY metodologija za organizacijsku strukturu sudova

- Svi pet gradova imaju specijalizirani trgovački sud. Suci na tim sudovima odlučuju isključivo o trgovačkim predmetima. Na žalbenoj razini hrvatski pravosudni sustav ima samo jedan sud – Visoki trgovački sud Republike Hrvatske u Zagrebu – koji rješava žalbe podnesene protiv prvostupanjskih presuda svih trgovačkih sudova u zemlji.
- U trgovačkim predmetima čija je vrijednost predmeta spora manja od 6.630 EUR (sporovi male vrijednosti), trgovački sudovi u Hrvatskoj primjenjuju pojednostavljena postupovna pravila. Ti se slučajevi dovršavaju u roku jedne godine od dana podnošenja tužbe. Postupak u sporovima male vrijednosti je dokumentarni postupak te se ročišta u pravilu rijetko zakazuju.
- Sudovi u Hrvatskoj koriste elektroničku platformu „eSpis“ za dodjelu predmeta súcima. Platforma koristi unaprijed određene algoritme prilikom dodjele predmeta kako bi se osiguralo jednako opterećenje predmetima među súcima.

7,4/22,2

Transparentnost sudova (uključujući rodna pitanja)

- ✓ Javni pristup svim obvezujućim zakonima i propisima
- ✓ Objava presuda na razini Vrhovnog suda
- ✓ Objava informacija o imenovanju i napredovanju sudaca
- ✗ Nema statistika o broju donesenih odluka i rješavanju predmeta po vrsti predmeta
- ✗ Nema rodno račlanjenih podataka o broju sudaca za svaki sud
- ✗ Ne objavljaju se sve presude na prvostupanjskoj i žalbenoj razini
- ✗ Nema statistika o učinkovitosti ovršnih postupaka račlanjenih po vrsti predmeta

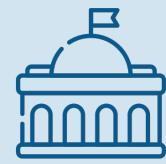
Objava sudskih presuda u Hrvatskoj

- U Hrvatskoj, Vrhovni sud objavljuje sve svoje odluke. Portal *Sudska Praksa* (sudsakapraksa.csp.vsrh.hr) sadržava sve presude i pravna mišljenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 1990. godine. Glavni cilj objave svih anonimiziranih odluka je harmonizacija sudske prakse među sudovima u Hrvatskoj.
- Za razliku od odluka Vrhovnog suda, portal *Sudska Praksa* objavljuje samo najvažnije odluke sudova prvostupanjske i žalbene razine.

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Stup II: Javne usluge za Rješavanje sporova (2/3)

Hrvatska ocjena: **67,9** do **71,6** od 100 bodova
Osijek, Split Varaždin

Varaždin:

Rijeka,
Zagreb:Split,
Osijek:

Digitalizacija sudskih postupaka

Svi gradovi:

- ✓ Elektroničko podnošenje i dostava tužbe
- ✓ Razmjena dokumenata putem elektroničke platforme
- ✓ Sudske odluke se donose u elektroničkom obliku
- ✓ Elektronička komunikacija sa sudovima i ovršiteljima
- ✓ Digitalni dokazi su u praksi dopušteni od strane suda
- ✓ E-plaćanje sudskih pristojbi i e-praćenje predmeta
- ✓ Dostupna je online dražba

Varaždin:

- ✓ Ročišta na daljinu provode se u hitnim slučajevima na zahtjev stranaka
- ✓ Online pristup sudskom rasporedu ročišta

Rijeka:

- ✓ Ročišta na daljinu provode se u svim postupcima na zahtjev stranaka

Zagreb:

- ✓ Ročišta na daljinu provode se u hitnim slučajevima na zahtjev stranaka

Ročišta na daljinu

- Pravni okvir u Hrvatskoj omogućuje organizaciju ročišta na daljinu. Međutim, u praksi postoje razlike između ocijenjenih gradova u zemlji.
- Trgovački sud u Rijeci provodi ročišta na daljinu uvek na zahtjev stranaka te posjeduje svu potrebnu tehničku opremu za održavanje ročišta na daljinu. Sudovi u Zagrebu i Varaždinu održavaju ročišta na daljinu u hitnim slučajevima sukladno diskrecijskoj odluci suca. Suci u ova dva grada nerado održavaju ročišta na daljinu, s obzirom na navodno nedovoljno razvijenu IT infrastrukturu i slabu Wi-Fi vezu na oba suda.
- Sudovi u Splitu i Osijeku ne održavaju ročišta na daljinu. Dok je u Splitu IT infrastruktura ograničena, Trgovački sud u Osijeku uopće nema tehničkih mogućnosti za održavanje ročišta na daljinu.

Online pristup sudskom rasporedu ročišta

- Hrvatska je razvila online platformu [Ročišnik / Javne sjednice](#) za objavljivanje rasporeda svih sudskih ročišta (sudovi.hr/hr/rocišnik). Međutim, među pet hrvatskih gradova, samo je raspored ročišta koja su zakazana na Trgovačkom sudu u Varaždinu dostupan online.

Varaždin provodi više međunarodnih dobroih praksi za digitalizaciju sudova

- Trgovački sud u Varaždinu je proveo sve međunarodne dobre prakse za digitalizaciju sudova koje se ocjenjuju u ovoj studiji.
- Unatoč izazovima u razvoju IT infrastrukture i dostupnosti Wi-Fi mreže, sud u Varaždinu održava ročišta na daljinu u hitnim slučajevima na temelju odluke predsjedavajućeg suca kada okolnosti predmeta sprečavaju fizičku prisutnost stranaka. Osim toga je jedini grad koji objavljuje raspored ročišta online putem.

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Stup II: Javne usluge za Rješavanje sporova (3/3)

Hrvatska
ocjena: **67,9** do **71,6** od 100
Varaždin

9,7/16,7

Javne usluge za arbitražu (uključujući rodna pitanja)

- ✓ Dostupnost arbitraže u trgovačkim predmetima
- ✓ Objavljena lista arbitara
- ✓ Dostupnost ročišta na daljinu u arbitraži
- ✗ Nema online platforme za arbitražu
- ✗ Nema elektroničkog potpisivanja arbitražnih pravorijeka
- ✗ Nema objavljenih statistika o arbitražnim predmetima po kategoriji
- ✗ Nema objavljenih sažetaka arbitražnih pravorijeka
- ✗ Nema objavljenih statistika o broju arbitara raščlanjenih po rodu

Arbitraža u Hrvatskoj

- Stručnjaci iz privatnog sektora iznijeli su da je Stalno arbitražno sudište pri Hrvatskoj gospodarskoj komori najčešće korištena arbitražna ustanova u Hrvatskoj. Stalno arbitražno sudište pri Hrvatskoj gospodarskoj komori se nalazi u Zagrebu i razmatra kako domaće tako i međunarodne postupke arbitraže.
- Stalno arbitražno sudište pri Hrvatskoj gospodarskoj komori na svom mrežnom mjestu objavljuje popis arbitara za domaće i međunarodne postupke arbitraže i omogućuje održavanje ročišta na daljinu u arbitražnim postupcima.

10/16,7

Javne usluge za mirenje (uključujući rodna pitanja)

- ✓ Dostupnost mirenja u trgovačkim postupcima koje pružaju sudovi i privatni izmiritelji
- ✓ Javno dostupan popis izmiritelja
- ✓ Elektroničko potpisivanje nagodbe
- ✓ Elektroničko podnošenje zahtjeva za mirenjem
- ✗ Nema finansijskih poticaja za korištenje mirenja
- ✗ Nema objavljenih statistika vezanih uz postupke mirenja

Rijeka, Varaždin, Zagreb:

- ✓ Ročišta na daljinu se održavaju kako u sudskom tako i u mirenju izvan suda

Osijek, Split:

- ✓ Ročišta na daljinu se održavaju samo u mirenju izvan suda

Ročišta na daljinu u postupcima mirenja pred sudom

- Trgovački sudovi s razvijenom IT infrastrukturom omogućuju ročišta na daljinu u postupcima mirenja pred sudom. Među ocijenjenim gradovima u Hrvatskoj, trgovački sudovi u Rijeci, Varaždinu i Zagrebu održavaju ročišta na daljinu u postupcima mirenja pred sudom.

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost i pouzdanost sudskih i arbitražnih postupaka (1/3)

Hrvatska ocjena: **56,5 do 68** od 100 bodova
 Osijek Varaždin

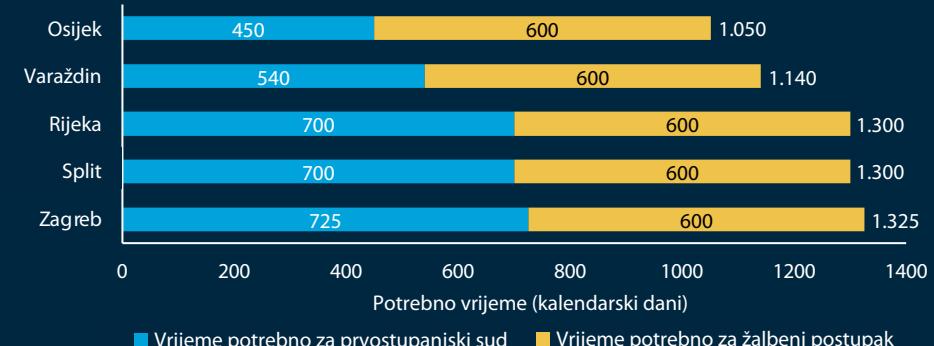
- U cijeloj Hrvatskoj svi sudovi naplaćuju iste pristojbe, koje su regulirane zakonom na nacionalnoj razini. Prvostupanjski kao i žalbeni sudovi naplaćuju pristojbu u iznosu od 1.327,22 EUR, što predstavlja 0,44 % vrijednosti predmeta spora.
- U pogledu odvjetničkih nagrada za rad, odvjetnici u gradovima koji su gospodarski manje aktivni, kao što su Split i Osijek, obično svoje usluge naplaćuju manje (10 % vrijednosti predmeta spora za prvostupanjski postupak). Odvjetničke nagrade za rad za prvostupanjski postupak najviše su u Rijeci gdje odvjetnici za svoje usluge naplaćuju 13 % vrijednosti predmeta spora. Glavni razlog zbog kojeg su u Rijeci nešto više nagrade za rad odvjetnika je zbog broja ročišta u kojima odvjetnici sudjeluju. Prema navodima odvjetnika intervjuiranih za ovu studiju, u većini slučajeva u Rijeci potrebno je pet ročišta kako bi se dovršio prvostupanjski postupak. U Splitu su odvjetnici izvjestili da se prvostupanjski postupak može dovršiti na samo četiri ročišta.

Troškovi sudskog parničnog postupka: 12,5 do 16,2 % vrijednosti tražbine

Izvor: Subnational Business Ready

Vrijeme potrebno za sudski parnični postupak: 1.050 do 1.325 dana

Izvor: Subnational Business Ready

- Prvostupanjski postupak najduže traje u Zagrebu, 725 dana, zatim slijede Rijeka i Split sa po 700 dana. Najbrži grad je Osijek sa 450 dana, a slijedi ga Varaždin sa 540 dana. Žalbeni postupak je isti u cijeloj zemlji jer u Hrvatskoj postoji samo jedan sud koji odlučuje o žalbama protiv prvostupanjskih presuda trgovačkih sudova – Visoki trgovački sud Republike Hrvatske u Zagrebu.
- Glavna razlika između gradova je vrijeme potrebno prvostupanjskim sudovima za određene postupovne korake. U Zagrebu je potrebno 83 dana od podnošenja do dostave tužbe tuženiku, a taj korak zahtijeva samo 30 dana u Osijeku i Varaždinu. Isto vrijedi i za razmak između sudskih ročišta. Sud u Zagrebu zakazuje ročišta svaka četiri mjeseca (120 dana), dok sud u Osijeku to radi dvostruko brže (60 dana).
- Glavna razlika među pet gradova u Hrvatskoj je opterećenje sudaca predmetima. Statistike⁴⁹ pokazuju da je krajem 2022. godine u Zagrebu bilo 129 neriješenih predmeta po sucu, dok je u Varaždinu i Osijeku bilo 58 odnosno 38 neriješenih predmeta po sucu.

49 Hrvatska, Ministarstvo pravosuđa, 2023.

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost i pouzdanost sudskih i arbitražnih postupaka (2/3)

U Hrvatskoj se ovrha pravomoćne domaće presude zapljenom sredstava na bankovnom računu dužnika provodi uz potporu Financijske agencije (FINA-e).

Kako funkcioniра ovrha pravomoćne domaće presude?

Vjerovnik ili odvjetnik FINA-i podnosi prijedlog za ovrhu uz pravomoćnu i ovršnu sudsku odluku i dokaz o uplati predujma.

Istog dana ili prvog dana nakon primitka prijedloga za ovrhu, FINA šalje nalog svim bankama u kojima dužnik ima otvorene račune za zapljenu sredstava u iznosu navedenom u prijedlogu za ovrhu.

FINA čeka 60 dana na prijenos sredstava. Nakon isteka razdoblja od 60 dana, FINA poslovnim bankama izdaje nalog za prijenos sredstava s dužnikova računa na račun vjerovnika.

Izvor: Subnational Business Ready

Vrijeme potrebno za ovrhu presude: oko 60 dana

- Ovrha pravomoćne domaće presude traje 60 dana u Osijeku, Rijeci, Splitu i Varaždinu i samo 5 dana duže u Zagrebu. FINA mora čekati na istjecanje zakonskog roka od 60 dana prije prijenosa sredstava na račun vjerovnika, no u praksi taj prijenos ponekad traje nekoliko dodatnih dana.

Trošak ovrhe presude: 0,3 do 1,5 % vrijednosti tražbine

- Troškovi ovrhe sastoje se od odvjetničke nagrade. Međutim, vjerovnici plaćaju i naknade ovršne ustanove koje su uređene na nacionalnoj razini i iznose 663,61 EUR (0,22 % vrijednosti tražbine). Te se naknade isplaćuju iz zaplijenjenih sredstava dužnika.
- Odvjetničke nagrade kreću se od 0,3 % u Rijeci i Zagrebu do 1,5 % vrijednosti tražbine u Osijeku i Varaždinu. U Hrvatskoj odvjetnici svoje uslugu naplaćuju prema Tarifi o nagradama i naknadama troškova za rad odvjetnika. Odvjetnici u Osijeku i Varaždinu intervjuirani u svrhu ove studije, sukladno dogovoru s klijentima, podnošenje prijedloga za ovrhu naplaćuju slično jednoj pravnoj radnji u parničnom postupku, što prema Tarifi podrazumijeva višu nagradu za rad. Nasuprot tome, odvjetnici u Zagrebu i Rijeci podnošenje prijedloga za ovrhu naplaćuju prema nižim nagradama za rad propisanim za ovršni postupak.

Odvjetnička nagrada za rad za ovršni postupak

Izvor: Subnational Business Ready

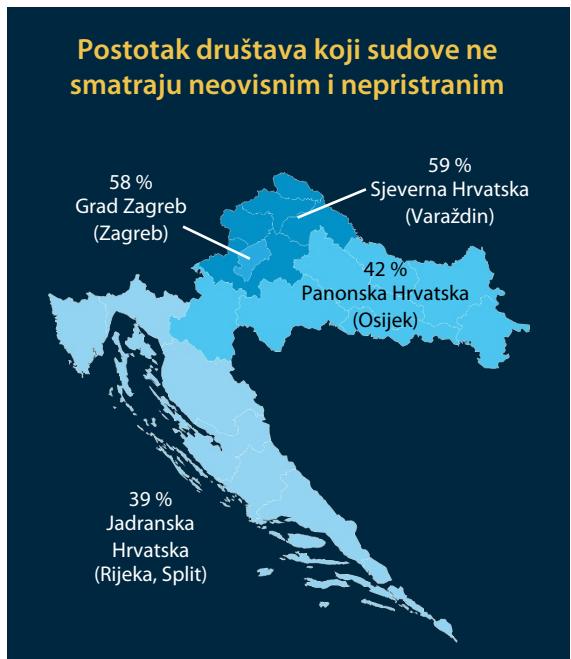

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost i pouzdanost sudskih i arbitražnih postupaka (3/3)

Pouzdanost sudova i alternativno rješavanje sporova (ARS)

- Među istraživanim regijama* u Hrvatskoj, Sjeverna Hrvatska (uključujući Varaždin) ima najveći udio društava koja sudove i mehanizme ARS-a smatraju nepouzdanim i glavnim preprekama poslovanju.
- Na razini cijele zemlje 48 % hrvatskih društava ne smatra da su sudovi neovisni i nepristrani.
- Na razini cijele zemlje 4,2 % hrvatskih društava smatra sudove najvećom preprekom njihovom poslovanju, a čak ih 21 % smatra ograničenjem.

Izvor: Enterprise Surveys Svjetske banke, <https://www.enterprisesurveys.org/>

*NUTS (Klasifikacija prostornih jedinica za statistiku), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u postupcima Rješavanja sporova (1/2)

Proširiti objavu opsega sudske presude

Objavljivanje sudske presude u besplatnoj bazi podataka koja se može pretraživati jača transparentnost pravosuđa. Vidljivost informacija o ishodu trgovачkih predmeta poboljšava povjerenje javnosti i investitora u pogledu načina na koji se propisi primjenjuju u praksi.

U Hrvatskoj je međunarodna dobra praksa objavljivanja presuda u elektroničkom obliku ograničena. Iako su odluke Vrhovnog suda dostupne online, samo najvažnije presude prvostupanjskih i žalbenih sudova su javnosti dostupne online putem za pregled.

Hrvatska bi mogla proširiti platformu *Sudska Praksa* i objavljivati sve presude prvostupanjskih i žalbenih sudova, replicirajući tako model drugih država članica Europske unije. Rumunjska je, primjerice, 2021. godine uvela portal ReJust koji je dizajniran za davanje građanima ovlasti pristupa odlukama koje su donijeli rumunjski sudovi. Odluke objavljene na portalu su anonimizirane, dostupne su besplatno nakon jednostavne registracije i omogućuju pregled svih prvostupanjskih presuda koje su donijeli rumunjski sudovi.

Relevantni dionik: Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije

Promicati alternativne mehanizme rješavanja sporova

Arbitraža i mirenje su alternativni mehanizmi rješavanja sporova koji su dobro regulirani u Hrvatskoj. Međutim, poduzetnici i pravni stručnjaci ih ne koriste često i radije se odlučuju pokrenuti sudske parnične postupke za rješavanje sporova.

Alternativno rješavanje sporova može poboljšati učinkovitost sudova smanjenjem broja sporova koji završavaju na sudu. Hrvatska bi mogla promicati alternativne mehanizme rješavanja sporova i potaknuti dionike iz privatnog sektora da se njima češće koriste.

To bi se moglo učiniti uvođenjem dobrih praksi, kao što su izrada online platforme za arbitražu, omogućavanje elektroničkog potpisivanja arbitražnih pravorijeka i objavljivanje sažetaka arbitražnih pravorijeka. Za potonje, Hrvatska bi mogla replicirati rješenje iz Mađarske. Naime, mrežno mjesto Mađarske gospodarske i industrijske komore sadržava repozitorij odluka i objavljuje sažetke arbitražnih pravorijeka.

Relevantni dionik: Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije

Rješavanje sporova u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u postupcima Rješavanja sporova (2/2)

Unaprijediti digitalizaciju sudova

Digitalizacija sudova i postupaka štedi vrijeme i troškove za poduzetnike i pravosuđe. Hrvatska je već implementirala niz međunarodnih dobrih praksi u ovom području. Međutim, nekim gradovima u zemlji nedostaju digitalni kapaciteti i infrastruktura kako bi sustigli vodeće gradove.

Među ocijenjenim lokacijama u Hrvatskoj, Varaždin je primijenio sve dobre digitalne prakse. Također je jedini grad koji objavljuje raspored sudskih ročišta online putem na digitalnoj platformi određenoj za to.

Hrvatska bi mogla u potpunosti implementirati online platformu *Ročišnik / Javne sjednice*, kako bi drugi sudovi diljem zemlje objavljivali rasporede ročišta online putem. Dodatna mjera mogla bi biti jačanje IT infrastrukture i širokopojasnog pristupa kako bi se sudovima u gradovima poput Osijeka i Splita omogućilo održavanje ročišta na daljinu. Hrvatska bi mogla slijediti primjer susjedne Mađarske koja je 2018. razvila projekt VIA VIDEO i pomogla sudovima diljem zemlje da uspostave digitalnu infrastrukturu za održavanje ročišta na daljinu.

Relevantni dionici: [Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije](#); [Središnji državni ured za razvoj digitalne Hrvatske](#)

6. Pojedinosti o insolventnosti poduzeća

Insolventnost poduzeća u Hrvatskoj

	Stup I: Regulatorni okvir	Ocjena (svi gradovi): 63,4/100		Stup III: Operativna učinkovitost	Ocjena: 65 do 85,3/100
	Stup II: Javne usluge	Ocjena: 81,7 do 96,7/100 Osijek 3 grada	Potrebno vrijeme (mjeseci):	Stečaj: 24 (Split) do 40 (Zagreb) Predstečaj: 18 (Rijeka) do 24 (Osijek)	Stečaj: 1,05 % (Split) do 3,3 % (Osijek) Predstečaj: 5 % (Split) do 10 % (Rijeka)

Glavni zaključci

- Postoje dvije vrste postupaka za slučaj insolventnosti društva u hrvatskom pravnom okviru (Stup I):
 - Stečajni postupak: u slučajevima nemogućnosti dužnika da riješi prezaduženost društva ; i
 - Predstečajni postupak: cilj mu je restrukturiranje društva kako bi se izbjeglo otvaranje stečajnog postupka.
- Dok se stečajni postupak provodi u svrhu kolektivne namire vjerovnika prodajom dužnikove imovine i raspodjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima, svrha stečajnog postupka reorganizacije je regulirati pravni položaj dužnika i odnos s vjerovnicima radi održavanja njegove poslovne djelatnosti.
- Financijska agencija (FINA) podnosi prijedlog za otvaranje stečajnog postupka ako pravna osoba ima neizvršena plaćanja vidljiva u evidenciji platnih naloga više od 120 dana. FINA također djeluje kao podrška sudu pripremajući popis prijavljenih i osporenih tražbina, održava elektroničke dražbe, izdaje izjave kojima se potvrđuje postojanje okolnosti prijeteće nemogućnosti plaćanja dugovanja ili stvarne nemogućnosti plaćanja dugovanja, itd. FINA i sudovi su postigli visoke razine automatizacije i interoperabilnosti (Stup II).
- Automatizacija sudova, ospozobljavanje sudaca i specijalizacija ključni su pokretači povećanja učinkovitosti (Stup III). Sudovi u kojima su ispitani primjetili ograničeni širokopojasni pristup internetu ili nedostatak informatičke opreme općenito su ti na kojima je potrebno više vremena za dovršetak predmeta. Gradovi poput Splita ostvarili su izvrstan uspjeh kako po vremenu potrebnom za stečaj tako i za predstečaj, dok Zagreb postiže bolji uspjeh u predstečaju nego u stečaju zahvaljujući većoj stručnoj specijalizaciji sudaca u pravnim i ekonomskim pitanjima.
- Većina stečajeva u Hrvatskoj rješava se skraćenim stečajnim postupcima jer većina insolventnih društava nema nikakvu imovinu. To dovodi do relativno brzog rješavanja predmeta.
- Predstečajni postupci u većini slučajeva nisu prikladna opcija s obzirom na opću potkapitalizaciju društva. Rokovi za predstečaj (120 dana za dovršetak cijelog postupka kako je propisano zakonom) općenito se ne poštuju s obzirom na veliki broj postupovnih radnji koje treba poduzeti u predmetnom postupku, kao i zbog poteškoća u tumačenju zakona.

*Za insolventno društvo tržišne vrijednosti 2.247.825 EUR, što je 150 puta više od BND-a po stanovniku za 2021. godinu. Hrvatski BND po stanovniku za 2021. godinu iznosi 14.986 EUR

Izvor: Subnational Business Ready
*Ljestvica od 0 do 100 (više = bolje)

Insolventnost poduzeća u Hrvatskoj

Zašto su postupci insolventnosti poduzeća važni?

- Učinkovit sustav insolventnosti promiče stvaranje novih društava i potiče veću poduzetničku aktivnost.⁵⁰
- Omogućuju učinkovit izlazak iz poslovanja za neodrživa poduzeća, kako bi se poduzetnici mogli restrukturirati, potičući preraspodjelu kapitala za povećanje produktivnosti, promičući poduzetništvo i pristup financiranju.
- Osiguravaju opstanak gospodarski održivih poduzeća reorganiziranjem njihove finansijske strukture s ciljem poticanja dinamičnije poduzetničke aktivnosti i stvaranja radnih mesta.
- Stabilnost finansijskog sustava također ovisi o učinkovitom okviru za insolventnost. Tek kada se uspostavi sustav u kojem će se nad neodrživim društvima stečaj moći brzo provesti, a održiva društva reorganizirati, ulagatelji će biti spremni preuzeti obvezu.⁵¹

Što ocjenjuje tema Insolventnosti poduzeća?

Stup I: Regulatorni okvir

Kvaliteta propisa za postupke insolventnosti

- Pravni i postupovni standardi
- Imovina i dionici
- Specijalizirani postupci

Stup II: Javne usluge

Kvaliteta institucionalne i operativne infrastrukture za postupke insolventnosti

- Digitalizacija i online usluge
- Javni službenici i stečajni upravitelji

Stup III: Operativna učinkovitost

Operativna učinkovitost rješavanja postupaka insolventnosti

- Potrebno vrijeme i troškovi stečajnog postupka
- Potrebno vrijeme i troškovi predstečajnog postupka

Za više informacija, pogledajte *Business Ready Metodološki priručnik*: <https://www.worldbank.org/en/businessready>

⁵⁰ Cirmizi, Klapper i Uttamchandani, 2012.

⁵¹ Menezes, 2014.

Insolventnost poduzeća u Hrvatskoj

Politike kojima se rješavaju izazovi Hrvatske s društвima u poteшкоćama

Visok udio društava koja posluju s gubitkom i dalje je strukturno pitanje hrvatskog gospodarstva. Slaba uspjeшnost u kombinaciji s ovisnoшu o financiranju kroz zaduživanje stvara začarani krug za društva u poteшkoćama. Budуći da su zadužena, njihov je potencijal za restrukturiranje slab.

Hrvatska je u ožujku 2022. usvojila Direktivu EU-a o restrukturiranju iz 2019. kroz izmjene i dopune Stečajnog zakona, time praveći iskorak na putu k poboljšanju okvira za preventivno restrukturiranje i za stečaj društava. Prije reforme, uspjeшna rehabilitacija društava tijekom predstečajnog postupka bila je rijetka. Međutim, Hrvatska je u ranim fazama provedbe tih reformi i potrebno je uložiti napore za operacionalizaciju tih reformi, kao i za poticanje pružanja poslovne podrške i rješenja za financiranje.

Javna finansijska potpora u fazi prevencije može imati najveći utjecaj na izgradnju otpornosti društava na budуće šokove, može očuvati radna mesta i stvoriti vrijednost za novac. Programi jamstva za ublažavanje nesklonosti banaka preuzimanju rizika i olakšavanje novog financiranja mogli bi biti korisni za MSP-ove, zajedno s instrumentima za sufinanciranje ili podjelu rizika.

Izvor: Svjetska banka, 2024. Country Report: Croatia, A Study of Financial and Business Support Instruments Available to Businesses During Financial Distress, Insolvency, and Re-start Stages. Grupa Svjetske banke, Washington, DC. svibanj 2024.

Relevantni zakoni i ostali propisi u Hrvatskoj

- Stečajni zakon (NN 71/2015, 104/2017, 36/2022 i 27/2024) koji pruža osnovu za uređivanje predstečajnih i stečajnih postupaka u hrvatskom pravnom okviru
- Pravilnik o sadržaju i obliku obrazaca na kojima se podnose podnesci u predstečajnom i stečajnom postupku (NN 67/2019, 54/2022 i 39/2024)
- Pravilnik o načinu prikupljanja podataka o postupcima koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga (NN 40/2022)
- Pravilnik o utvrđivanju lista stečajnih upravitelja (NN 51/2022), kojim se utvrđuje način izrade i dopune nacionalne liste stečajnih upravitelja
- Pravilnik o polaganju stručnog ispita, obuci i usavršavanju stečajnih upravitelja (NN 51/2022)
- Uredba o kriterijima i načinu obračuna i plaćanja nagrade stečajnim upraviteljima (NN 105/2015)
- Pravilnik o pretpostavkama i načinu izbora stečajnoga upravitelja metodom slučajnoga odabira (NN 116/2023)
- Pravilnik o sadržaju i obliku obrazaca na kojima se podnose podnesci u predstečajnom i stečajnom postupku (NN 67/2019, 54/2022 i 39/2024)
- Pravilnik o vrsti i visini naknade troškova Finansijske agencije u predstečajnom postupku, visini naknade troška Finansijske agencije za podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnog postupka i zahtjeva za provedbu skraćenoga stečajnog postupka (NN 106/2015 i 54/2022)
- Etički kodeks stečajnih upravitelja (NN 121/2022), kojim se pružaju etička i deontološka pravila koja se moraju slijediti u vršenju dužnosti stečajnog upravitelja

Insolventnost poduzeća u Hrvatskoj

Stup I: Kvaliteta propisa o sudskim postupcima vezanim uz Insolventnost poduzeća

Hrvatska ocjena
(svi gradovi): **63,4** od 100 bodova

Informacije i postupovni standardi u postupcima vezanim uz insolventnost poduzeća

19,5/30

Pravni i postupovni standardi

- ✓ Obveze uprave društva tijekom faze prije insolventnosti temelje se na načelima dužne pažnje te načelu lojalne suradnje, uz rizik da postane osobno odgovorna za nastalu štetu i gubitke u slučaju postupanja protivno navedenim načelima
- ✓ Moguće je pokretanje formalnih postupaka od strane vjerovnika, osim predstečajnog postupka
- ✓ Pretvaranje predstečajnog postupka u stečajni dopušteno je zakonom
- ✓ Zahtjevi za imenovanje stečajnih upravitelja (SU) definirani su zakonom
- ✓ Mehanizmi za odabir i razrješenje stečajnih upravitelja zakonski su utvrđeni
- ✗ Elektroničko glasovanje o planovima restrukturiranja
- ✗ Učinkoviti mehanizmi izvansudskog restrukturiranja

33,9/50

Imovina dužnika i sudjelovanje vjerovnika

- ✓ Primjenjiva je automatska obustava postupka, kojom se odlaže ovrha plaćanja kreditnih obveza
- ✓ Moguć je nastavak provedbe postojećih značajnih ugovora u najboljem interesu održivosti društva
- ✓ Moguće je odbijanje primjene otegotnih ugovora u najboljem interesu održivosti društva
- ✓ Dostupnost kreditnih aranžmana nakon pokretanja predstečajnog postupka, u kojima moraju biti navedeni uvjeti kredita i svrha
- ✗ Mogućnost odbacivanja otegotnih ugovora

10/20

Specijalizirani postupci u slučaju insolventnosti i međunarodna insolventnost

- ✓ Postojanje okvira i priznavanje inozemnih postupaka insolventnosti
- ✓ Pravni okvir za suradnju sa stranim sudovima
- ✗ Specijalizirani postupci u slučaju insolventnosti za mikro, mala i srednja poduzeća (MSP-ove)

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama ✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Insolventnost poduzeća u Hrvatskoj

Stup II: Kvaliteta institucionalne i operativne infrastrukture u postupcima vezanim uz Insolventnost poduzeća (1/3)

Hrvatska ocjena: **81,7 do 96,7** od 100 bodova
Osijek 3 grada

Digitalne usluge (e-sudovi) u postupcima insolventnosti

Elektroničke usluge za:

- ✓ Podnošenje zahtjeva
- ✓ Plaćanje sudske pristojbi
- ✓ Slanje i primanje obavijesti
- ✓ Upravljanje dokumentacijom i podnošenje postupovnih dokumenata
- ✓ Pregled i pristup sudskim odlukama i zaključcima
- ✓ Praćenje statusa postupka insolventnosti
- ✓ Ročišta na daljinu (**✗ osim u Osijeku**)

- Trgovački sud u Osijeku jedini je koji nema tehničke kapacitete za organiziranje ročišta na daljinu.
- Specijalizirani odjeli za postupke insolventnosti u okviru trgovačkih sudova postoje u Zagrebu, Rijeci i Splitu, što znači da sve predmete vezane uz insolventnost poduzeća rješavaju posebno specijalizirani suci za postupke insolventnosti, međutim isti rade i na drugim vrstama predmeta (zbog malog broja postupaka insolventnosti). U Osijeku i Varaždinu svi suci rade na svim vrstama predmeta (parničnim postupcima, trgovačkim predmetima te postupcima insolventnosti itd.)

Više spoznaja o e-sudovima

- Sustav e-Komunikacija omogućuje elektroničko podnošenje podnesaka kako vjerovnika tako i dužnika u postupcima insolventnosti
- Plaćanje sudske pristojbi također se može obaviti elektroničkim putem, a obično se koristi u svakodnevnoj praksi
- Elektroničko upravljanje predmetima u potpunosti je operativno i funkcionalno te doprinosi učinkovitijem upravljanju predmetima
- Dobra interoperabilnost različitih sustava – npr. FINA-e, sudske registre, Porezne uprave itd.
Vidi okvir o interoperabilnosti na sljedećem slajdu za više pojedinosti.

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama **✗** Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Insolventnost poduzeća u Hrvatskoj

Stup II: Kvaliteta institucionalne i operativne infrastrukture u postupcima vezanim uz Insolventnost poduzeća (2/3)

Hrvatska
ocjena:

81,7 do **96,7** od 100
3 grada bodova

36,7/40

Interoperabilnost usluga u postupcima insolventnosti, javne informacije o postupcima insolventnosti i registru stečajnih upravitelja

- ✓ Interoperabilnost s vanjskim sustavima
- ✓ Međupovezanost sustava upravljanja predmetima i sustava eSpis
- ✓ Presude donesene u postupcima insolventnosti javno su dostupne na svim razinama
- ✓ Podaci o broju i vrsti postupaka insolventnosti javno su dostupni
- ✓ Objavljen je registar stečajnih upravitelja
- ✗ Objava podataka o prosječnom trajanju postupaka insolventnosti nije dostupna

✓ Aspekti koji su regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

✗ Aspekti koji nisu regulirani u skladu s međunarodno priznatim dobrim praksama

Finansijska agencija (FINA) i poboljšanja interoperabilnosti

- FINA pruža tehničku potporu sudovima u postupcima insolventnosti, u smislu davanja stručnih mišljenja i tehničke evaluacije na zahtjev suda.
- Prije donošenja sudske odluke o otvaranju stečajnog postupka, FINA provjerava na zahtjev suda postoje li i dalje stečajni razlozi na strani dužnika.
- FINA izdaje izjave kojima se potvrđuje postojanje okolnosti prijeteće nemogućnosti plaćanja dugovanja ili stvarne nemogućnosti plaćanja dugovanja
- Baza podataka FINA-e elektronički je povezana sa sudskim sustavom, uključujući sudski registar (registrovackih društava) i sustav „OIB“ (hrvatski registar za identifikaciju fizičkih i pravnih osoba).
- FINA prikuplja podatke o tražbinama elektroničkim putem i izrađuje popis prijavljenih i osporenih tražbina.
- FINA održava elektroničke dražbe koje su vrlo funkcionalne – većina imovine se proda već na prvoj dražbi.

Kako integrirani sustav eSpis djeluje u praksi između sudova i FINA-e? Prijedlozi/zahtjevi za pokretanje stečajnog postupka koje podnosi FINA šalju se elektroničkim putem u sustav eSpis, a informacije o dodijeljenom broju sudskog predmeta automatski se šalje natrag u sustav FINA-e. Sud je također povezan s FINA-om putem e-ureda (ePisarnica), kanala na kojem sustav FINA-e i sustav eSpis razmjenjuju dokumente (o pokretanju stečajnih postupaka, drugim sudskim odlukama za FINA-u i podnescima FINA-e). Štoviše, suci mogu elektroničkim putem konzultirati FINA-inu platformu za podatke o ovršnim postupcima nad dužnicima kako bi u stvarnom vremenu provjerili status blokiranih računa dužnika ili stanje na računu dužnika.

Ostale funkcije: U svojoj ulozi državne finansijske agencije, FINA je također institucija zadužena za provedbu mehanizama ranog upozoravanja i mjera preventivnog restrukturiranja kojima je cilj pomoći održivim društvima u izbjegavanju stečajnih postupaka.

Daljnji koraci: Istraživanja su pokazala nisku razinu svijesti o interoperabilnosti FINA-e s vanjskim sustavima. Daljnji naporci za promicanje tih instrumenata mogli bi povećati stručnost među djelatnicima suda i pripadnicima privatnog sektora.

Insolventnost poduzeća u Hrvatskoj

Stup II: Kvaliteta institucionalne i operativne infrastrukture u postupcima vezanim uz Insolventnost poduzeća (3/3)

Hrvatska ocjena: **81,7 do 96,7** od 100 bodova
Osijek 3 grada

3 grada:

10/10

Osijek,
Varaždin:

0/10

Specijalizacija sudova nadležnih za predstečajne i stečajne postupke

- Specijalizirani odjeli za postupke insolventnosti u okviru trgovačkih sudova postoje u Zagrebu, Rijeci i Splitu, što znači da sve predmete vezane uz insolventnost društva rješavaju unaprijed određeni suci u čija zaduženja spadaju takvi predmeti. Međutim, u Splitu i Rijeci, gdje nema puno zaostataka u rješavanju predmeta, sucima zaduženima za postupke insolventnosti također se dodjeljuju parnični predmeti (građanskog prava). U Osijeku i Varaždinu svi suci rade na svim vrstama predmeta (parnični postupci, insolventnost itd.)
- Sudska specijalizacija smatra se pokretačem učinkovitosti (kada je to opravdano brojem predmeta). Međutim, ona bi trebala biti popraćena racionalnim programima edukacije sudaca, kako bi se sprječila prekomjerna fragmentacija ljudskih resursa – osobito kada su oni ograničeni.

10/10

Stručnost stečajnih upravitelja u praksi

- Profesija stečajnog upravitelja je regulirana. Zakonodavstvo na razini pravilnika i drugih podzakonskih akata predviđa posebna pravila o stručnim ispitima i osposobljavanju za stečajne upravitelje, kao i postupke upisa na listu stečajnih upravitelja. Međutim, nepostojanje kontinuiranih programa edukacije stečajnih upravitelja u temama vezanim uz insolventnost razlog je za zabrinutost među pravosudnim djelatnicima i unutar privatnog sektora.

Insolventnost poduzeća u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost rješavanja postupaka insolventnosti (1/2)

Hrvatska ocjena: **65 do 85,3** od 100 bodova
 Zagreb Split

Potrebno vrijeme za stečajni i predstečajni postupak u Hrvatskoj

Smanjeno opterećenje predmetima i specijalizacija sudaca mogu biti odlučujući čimbenici u učinkovitosti sudova.

- Trgovački sud u Splitu ostvaruje najbolje rezultate u vremenu i troškovima stečajnih postupaka. Ispitanici iz privatnog i javnog sektora izvjestili su da nema zaostataka koji bi negativno utjecali na učinkovitost suda, prema njihovim navodima zbog stručnosti lokalnih sudaca u području trgovačkog prava i ekonomije.
- U Osijeku nema sudaca specijaliziranih za insolventnost, što upravljanje stečajnim postupcima bez posebnog stručnog znanja čini izazovnim. Osim toga, ne postoje tehnički uvjeti za organiziranje ročišta na daljinu. Također, ispitanici su spomenuli općenito ograničen pristup internetu, što negativno utječe na upotrebu IT i alata e-sudovi.
- Specijalizacija se smatra ključnim pokretačem učinkovitosti u predstečajnim postupcima. Iako su takvi postupci brojčano veoma ograničeni u cijeloj zemlji (uključujući Zagreb), nedostatak specijaliziranih sudaca, čini se utječe na vrijeme potrebno za predstečajne postupke kako u Osijeku tako u Varaždinu.

Veća opterećenost predmetima i zaostaci u razvoju infrastrukture mogu ometati vremensku učinkovitost stečajnih postupaka.

- Trgovački sud u Zagrebu je najsporiji u stečajnim postupcima. Ispitanici u Zagrebu izvješćuju da sud ima veliki broj predmeta, rastući zaostatak predmeta i kadrovske probleme, posebno u pogledu sudske službenika.
- Na sudovima, osim u Zagrebu, većina predmeta se dovršava u skraćenom postupku (skraćeni stečajni postupak za društva bez imovine u kojem se predmet završava na samo jednom ročištu).

Predstečajni postupci su veoma ograničenog broja u cijeloj zemlji, uključujući Zagreb. Specifična stručnost ključna je za poticanje učinkovitosti.

- Manji specijalizirani sudovi, poput onih u Splitu ili Rijeci, općenito su sposobni pridržavati se vremenskih rokova propisanih zakonom za neke od ključnih faza predstečajnog postupka. Međutim, Zagreb je također učinkovit u provedbi predstečajnih postupaka, zahvaljujući većem broju sudaca stručnih u području trgovačkog prava i ekonomije. Ispitanici iz privatnog kao i javnog sektora sugerirali su da bi upotreba instrumenta predstečajnog postupka mogla biti povećana.

Izvor: Subnational Business Ready

Insolventnost poduzeća u Hrvatskoj

Stup III: Operativna učinkovitost rješavanja sudskeih postupaka insolventnosti (2/2)

Troškovi stečajnih i predstečajnih postupaka u Hrvatskoj

- U načelu, nagrade za rad stečajnih upravitelja i odvjetnika predstavljaju glavnu troškovnu komponentu u postupcima insolventnosti u Hrvatskoj. Ispitanici s Trgovačkog suda u Splitu, gdje su postupci učinkovitiji, izvješćuju da su nagrade za rad po satu odnosno mjesecne nagrade za rad smanjene.
- U praksi, međutim, dužnike obično predstavljaju stečajni upravitelji, a odvjetnici rijetko zastupaju vjerovnike, jer se njihovim nagradama za rad rijetko daje prioritet i rijetko se mogu naplatiti u postupcima insolventnosti.
- Zagreb je jedan od najskupljih gradova za postupke insolventnosti zbog njihove veće složenosti, ali i zbog veće kapitaliziranosti poduzeća, što dovodi i do veće vjerojatnosti angažiranja odvjetnika i stečajnog upravitelja.
- Troškovi u gradovima poput Rijeke i Varaždina, u kojima je privatni sektor nešto dinamičniji, obično su blago veći, jer je i mogućnost naplate potraživanja općenito veća, s obzirom na veću količinu raspoložive imovine insolventnih poduzeća.
- Troškovi angažiranja stečajnog upravitelja uređeni su *Uredbom o kriterijima i načinu obračuna i plaćanja nagrade stečajnim upraviteljima* (NN 105/2015). Uredba propisuje maksimalni iznos koji se može dodijeliti stečajnom upravitelju, kao i iznos bilo koje dodatne ili posebne nagrade. Međutim, kada nije dostupna imovina, stečajni upravitelji i odvjetnici imaju poteškoća u naplati svojih nagrada za rad.

N.B.: Dodatna nagrada može se dodijeliti ako se stečajna masa u postupcima insolventnosti unovči u roku od jedne godine od održanog izvještajnog ročista – nešto što je vrlo teško postići. Posebna nagrada može se dodijeliti ako je stečajni upravitelj radio na više od 500 tražbina vjerovnika, što je također vrlo rijetko u praksi.

SUDSKE PRISTOJBE: 13,27 EUR – prijedlog za otvaranje stečajnog postupka; 66,36 EUR – naknada za prijavu tražbina; 265,45 EUR – naknada za podmirivanje dugova stečajne mase (plaća stečajni upravitelj iz stečajne mase nakon donošenja odluke). Ukupni iznos sudske pristojbe je 345,08 EUR.

Izvor: Subnational Business Ready

Insolventnost poduzeća u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u postupcima Insolventnosti poduzeća (1/2)

Usvojiti prilagođene programe osposobljavanja za suce koji se bave postupcima insolventnosti

Prilagođeni edukacijski programi za suce, u područjima trgovačkog prava i ekonomije, mogu doprinijeti učinkovitosti. Vrijedno je napomenuti da korištenje posebne stručnosti u trgovačkim i temama vezanim uz insolventnost može dovesti do pojednostavljenja procesa i bržeg rješavanja predmeta. Prilagođeni programi osposobljavanja sudaca također mogu olakšati diseminaciju odluka, povećati pravnu pouzdanost i predvidljivost presuda. Programi osposobljavanja također doprinose učinkovitijem etičkom ponašanju sudaca i pridržavanju pravila o insolventnosti. Primjer dobre prakse mogla bi biti suradnja s Ekonomskim fakultetom u Budimpešti u Mađarskoj, koji je aktivno uključen u pilot-projekte, posebno u testiranjima novih programa i inicijativa povezanih s insolventnošću. Fakultet promiče suradnju i širi znanje o ovom polju s drugim institucijama, poput Mađarske pravosudne akademije. Jedna od ključnih funkcija Ekonomskog fakulteta je osposobljavanje sudaca za slučajeve insolventnosti. Cilj mu je pružiti specijalizirano osposobljavanje za suce koji vode predmete insolventnosti, omogućavajući im duboko razumijevanje tematike.

Relevantni dionik: [Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije](#)

Provesti kontinuirane programe osposobljavanja stečajnih upravitelja

Posebna osposobljavanja usmjereni na stjecanje specijaliziranog znanja o stečajnom pravu, finansijskoj analizi i korporativnom upravljanju omogućuju stečajnim upraviteljima procjenu finansijske dobrobiti i održivosti insolventnog poduzeća u svrhu donošenja bolje informiranih odluka. Kontinuirano osposobljavanje osigurava da stečajni upravitelji stalno raspolažu ažurnim informacijama o reformama, najboljim praksama i trendovima u nastanku, kao bitnim elementom za poboljšanje učinkovitog upravljanja predmetima i sveukupnu kvalitetu postupaka, kao i održavanje povjerenja javnosti u pravosudni sustav.

Relevantni dionik: [Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije](#)

Insolventnost poduzeća u Hrvatskoj

Područja za poboljšanje u postupcima Insolventnosti poduzeća (2/2)

Uvesti reviziju i ocjenjivanje uspješnosti stečajnih upravitelja

Provođenje revizija i ocjenjivanja uspješnosti stečajnih upravitelja pridonosi održavanju njihove odgovornosti, učinkovitosti i transparentnosti, kao i održavanju visokih standarda profesionalizma. Redovite revizije uspješnosti stečajnih upravitelja potiču odgovornost u slučaju nepravilnog postupanja ili nemara. Revizije često prepoznaju područja za poboljšanje, što vodi do učinkovitije upotrebe resursa i stečajnim upraviteljima omogućuje učenje iz najboljih praksi u tom području poslovanja i poboljšanje njihove učinkovitosti u upravljanju postupcima insolventnosti. Evaluacijom rada stečajnih upravitelja promiče se transparentnost kroz otkrivanje prednosti i nedostataka i gradi povjerenje među dionicima, uključujući vjerovnike, dužnike i javnost.

Relevantni dionik: [Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije](#)

Uvesti posebna pravila za mikro, mala i srednja poduzeća (MSP-ove)

Posebna pravila u slučaju insolventnosti za MSP-ove mogu pojednostaviti postupak pružanja potpore financijski ugroženim poduzećima kako bi se mogla brže i učinkovitije oporaviti. Takva pravila uključuju jednostavnije dokumentarne zahtjeve za pokretanje postupka insolventnosti za MSP-ove s malim brojem zaposlenika, kraće trajanje postupka insolventnosti, što omogućuje brže rješavanje predmeta te smanjene pravne i administrativne troškove zbog pojednostavljenog postupka. Sveukupno, pojednostavljena pravila za insolventnost MSP-ova može potaknuti poduzetništvo pružanjem sigurnosne mreže i druge prilike za poduzeća s poteškoćama.

Relevantni dionik: [Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije](#)

Popis literature

- Armour, J. 2006. „Legal Capital: An Outdated Concept?” *European Business Organization Law Review* 7 (1): 5–27.
- Carlson, V. 2000. „Studying Firm Locations: Survey Responses vs. Econometric Models.” Mid-Continent Regional Science Association, *Journal of Regional Analysis and Policy* 30 (1): 1–22.
- Cirmizi, E., L. Klapper i M. Uttamchandani. 2012. „The Challenges of Bankruptcy Reform.” *World Bank Research Observer* 27 (2): 185–203.
- De Soto, H. 2000. *The Mystery of Capital: Why Capitalism Triumphs in the West and Fails Everywhere Else*. New York: Basic Books.
- EBRD (Europska banka za obnovu i razvoj). 2023. [Business Reorganisation Assessment: Croatia](#). EBRD, London.
- EBRD (Europska banka za obnovu i razvoj). 2016. [Insolvency Sector Assessment](#). EBRD, London.
- Elkind, G. 2007. „Minimum Capital Requirements: A Comparative Analysis” Američka agencija za međunarodni razvoj, Washington, DC.
- Field, E. 2007. „Entitled to Work: Urban Property Rights and Labor Supply in Peru.” *Quarterly Journal of Economics* 122 (4): 1561–602.
- Foster, V. i A. Rana. 2020. *Rethinking Power Sector Reform in the Developing World*. Sustainable Infrastructure Series. Washington, DC: Svjetska banka.
- Green, A. i C. Moser. 2013. „Do Property Rights Institutions Matter at the Local Level? Evidence from Madagascar.” *Journal of Development Studies* 49 (1): 95–109.
- Hrvatska, Ministarstvo pravosuđa. 2022. Statističko izvješće za 2022.: Uprava i digitalna transformacija. Ministarstvo pravosuđa, Zagreb, Hrvatska.
- Johnson, S., J. McMillan i C. Woodruff. 2002. „Property Rights and Finance.” *American Economic Review* 92 (prosinac): 1335–56.
- Klapper, L., A. Lewin i J. M. Quesada Delgado. 2011. „The Impact of the Business Environment on the Business Creation Process.” Poglavlje 5 u *Entrepreneurship and Economic Development* (Studies in Development Economics and Policy), urednik W. Naudé, 108–23. London: Palgrave Macmillan.
- Koutroumpis, P. i F. R. Ravasan. 2020. „Do Court Delays Distort Capital Formation?” Working Paper No. 2020-4, Oxford Martin Working Paper Series on Economic and Technological Change, Sveučilište u Oxfordu, Oxford, Ujedinjena Kraljevina.
- Kubler, F. 2004. „A Comparative Approach to Capital Maintenance: Germany.” *European Business Law Review* 15 (5): 1031–35.
- La Porta, R. i A. Shleifer. 2014. „Informality and Development.” *Journal of Economic Perspectives* 28 (3): 109–26.
- Leidecker, T. i T. Bulman. 2023. „[Improving the Business Environment to Accelerate Convergence in Croatia](#)”, OECD Economics Department Working Papers No. 1783. OECD Publishing, Pariz.
- Medvedev, D. i A. M. Oviedo Silva. 2015. „Informality and Profitability: Evidence from a New Firm Survey in Ecuador.” *Journal of Development Studies* 52 (3): 1–25.
- Menezes, A. 2014. „Debt Resolution and Business Exit: Insolvency Reform for Credit, Entrepreneurship, and Growth.” World Bank Group Knowledge Note, Svjetska banka, Washington, DC.
- Moro, A., D. Maresch i A. Ferrando. 2018. „Creditor Protection, Judicial Enforcement and Credit Access.” *European Journal of Finance* 24: 250–81.

Popis literature

- Mülbert, P. i M. Birke. 2002. „Legal Capital—Is There a Case against the European Legal Capital Rules?” *European Business Organization Law Review* 3 (4): 695–732.
- OECD (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj). 2015. OECD Policy Guidance for Investment in Clean Energy Infrastructure. OECD, Pariz.
- OECD (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj). 2021. OECD Regulatory Policy Outlook 2021. OECD, Pariz.
- OECD (Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj) i IDB (Inter-američka banka za razvoj). 2021. Building Effective Beneficial Ownership Frameworks: A Joint Global Forum and IDB Toolkit. Global Forum on Enhancing Government Effectiveness and Transparency, OECD, Pariz i IDB, Washington, DC.
- Rand, J. i N. Torm. 2012. „The Benefits of Formalization: Evidence from Vietnamese Manufacturing SMEs.” *World Development* 40 (5): 983–98.
- Simon, J. 2004. „A Comparative Approach to Capital Maintenance: France”, *European Business Law Review* 15 (5): 1037–44.
- Staats, J. L. i G. Biglaiser. 2011. „The Effects of Judicial Strength and Rule of Law on Portfolio Investment in the Development World.” *Social Science Quarterly* 92 (3): 609–30.
- Svjetska banka. 2004. *World Development Report 2005: A Better Investment Climate for Everyone*. Washington, DC: Svjetska banka.
- Svjetska banka. 2016. *World Development Report 2016: Digital Dividends*. Washington, DC: Svjetska banka.
- Svjetska banka. 2017. *Connecting to Water and Sewerage in Mexico*. Doing Business. Washington, DC: Svjetska banka.
- Svjetska banka. 2019. „Moldova: Rekindling Economic Dynamism.” Country Economic Memorandum, Svjetska banka, Washington, DC.
- Svjetska banka. 2020. *Enhancing Government Effectiveness and Transparency: The Fight against Corruption*. Washington, DC: Svjetska banka.
- Svjetska banka. 2021. *Doing Business in the European Union 2021: Austria, Belgium, and the Netherlands*. Washington, DC: Svjetska banka.
- Svjetska banka. 2022. *Doing Business in the European Union 2022: Denmark, Finland, and Sweden*. Washington, DC: Svjetska banka.
- Svjetska banka. 2024. *B-READY 2024 izvještaj*. Washington, DC: Svjetska banka.
- UNCITRAL (Komisija Ujedinjenih naroda za međunarodno trgovačko pravo). 2019. UNCITRAL Legislative Guide on Key Principles of a Business Registry. UNCITRAL, Beč.
- Vukelić, L., M. Prpić, B. Nedić, B. Radulović i L. Andrić. 2014. „[Trends in Corporate Restructuring – Croatia and Serbia Examined and Contrasted](#).” *Law in Transition Online*. EBRD, London.

